

MUSEUM

Časopis katolických slovanských bohoslovců.

Ročník XV.

(Chybně označeno jde o ročník LV)

1923—1924.

Dvě krásy spanilých duší mě ovládnulo stánek:
zemská jedna, druhá s výšiny posla nebes,
církev a vlast — ty v mojích milují sestersky se nadrech,
každá půl, každá má moje srdce celé. *Sušil.*

Redaktor: Leopold Benáček.

Obsah ročníku 55.

Básně.

	Strana
<i>Bol J. (Ol.):</i> Svatý týden	97
— Poslední pozdrav	112
<i>Brož B. (Br.):</i> Non prodam....!	3
<i>Březina Alois (Lit.):</i> Na rov Karla Dostála Lutinova	58
<i>Černý M. Š. (Lit.):</i> Bolest o mé matičce	47
— Radost života	33
— Studium sv. Tomáše Aqu.	146
<i>Opat J. E. (Ol.):</i> Má modlitba	136
— U Tebe	142
<i>Seničanovský J. (Nitra):</i> Nad rovom brata	77
<i>Svojan Miro (Trnava):</i> Viera	106
— Nádej	106
— Láska	106
— <i>a (Ol.):</i> Svému arcipastýři	65

Články.

<i>Benáček Leopold (Br.):</i> Vývoj nauky o inspiraci v protestantismu	5, 33, 131
<i>Beneš Jaroslav (Řím):</i> Oslavy sv. Tomáše Aquinského v Římě	103
<i>Blaha J. přel. (Br.):</i> „Legio“ a sbor sedmi	53
<i>Bol J. (Ol.):</i> Několik glos k životopisu † K. D. Lutinova	108
<i>Drn. B. (Br.):</i> Ke studiu křesťanské filosofie	13
<i>Dyčka Josef (Br.):</i> Reforma gregoriánského kalendáře	109
<i>Ivičič Adam (Djakovo):</i> Naša katedralka	136
<i>Klím Vilém (Br.):</i> Světové hospodářství a židé	47, 98
<i>Lintenický Ruda (Ol.):</i> Myšlenky	78, 112
<i>Osovec Jar. (Br.):</i> Nejmladším z našich bratří na uvítanou	4
<i>P. F. Josef přel. (Ol.):</i> Cesty modlitby	137
<i>Slezák Jaroslav (Ol.):</i> Já jsem pastýř dobrý — —	39
— Orate fratres — —	77
<i>Toborník Eugen (Ol.):</i> Buď vůle Tvá!	146
<i>Válka Karel (Br.):</i> Etnologicko-náboženský sjezd ve Sv. Gabrielu u Vídně ve dnech 17.—20. července 1923	9, 42, 67
<i>Zeman Josef (Řím):</i> Římský Sylvester	74
— Z temna katakomb	143
— <i>l. (Ol.):</i> Metropolita Antonín Cyrill zesnul v Pánu — —	1

Anonym:

(Br.): Památce Msgre dra Jana Sedláka	129
(Br.): Poslední promluva faráře Rouxa	107
(Pr.): Prosme Boha, aby nám dal svaté kněze	65

Cyrilometodějská hlídka.

<i>Penič Janko</i> (Zagreb): Apostolat sv. Ćirila a Metodija pod zaštitom blaž. Djevice Marie — u Hrvatskoj	79, 113
<i>Salajka Antonín</i> (Pr.): Sv. Josafat, mučedník unie	16, 54
— <i>ajk</i> — (Pr.): Novosvěcencům — novým dělníkům na vinici Páně 148	
<i>tk</i> (Br.): Encyklika Pia XI. „Ecclesiam Dei“	81
<i>anonym</i> (Br.): Významný projev nuncia Marmaggiho	83

Pohledy do života.

<i>Černý M. Š.</i> (Lit.): Škola lásky	60
<i>ab</i> (Br.): Salus ab inimico	149
<i>Antal</i> (Ol.): Nad hrobem Stojanovým.	58
<i>Ben</i> (Br.): Rozmach	86
<i>čk</i> (Br.): Z katol. světa	84
<i>fk</i> (Br.): „Vy taky odpadnete?“	22
— <i>lb</i> — (Br.): Bohoslovci ve šk. r. 1923—24	25
— Dobrá věc se podařila.	24
— Kněží—vojáci	23, 63, 89
<i>l—e</i> (Br.): Fueraus Pergama quondam	87
<i>J. D.</i> (Br.): Náboženská škola v Itálii.	24
— <i>oč</i> — (Br.): Bohoslovci v Německu	61
— <i>on</i> (Br.): Nebezpečí povrchnosti	150
— <i>pa</i> (Br.): Politika a charita	62
<i>Synáček</i> (Br.): Slovo k „české haeresiologii“	116
<i>Št.</i> (Ol.): Novému arcipastýři	84
— Pro pomoc lidu	150
— Tatičku náš, s Bohem!	59
<i>vgl</i> (Br.): P. H. Muckermann v Brně	20
Anonym:	
<i>Red.</i> : K „české haeresiologii“	151
— Ordinandům na uváženu.	119
— Slovanští bohoslovci a „Museum“	85
— Trnavský seminář	118
Modlitba o kněze podle Srdce Božího	88

Nové knihy.

— <i>al</i> (Ol.): Frant. Hrobař: Válečné vzpomínky ze Slovenska hlavně z r. 1919	153
<i>Alka</i> (Br.): František Kašpar: Zastavené hodiny	26
— František Kyselý: Z říše světla	93
<i>bk</i> (Br.): Svatý Tomáš Aquinský	152

<i>fk</i> (Br.): V. Svatohor: Oheň Eliášův	28
— <i>k</i> — (Nitra): Ján Hus vo svetle pravdy	94
— <i>lb</i> — (Br.): Dominik Pecka: Matka Boží v Trní	90
— Alexej Remizov: Rybník	28
— Dr Bedřich Vašek: Rodina dvacátého století	120
<i>ld</i> (Br.): Dr Josef Pospíšil: Katolická věrouka	119
<i>lz</i> (Br.): Dr Josef Kratochvil: Filosofie středního věku	151
<i>mp</i> (Br.): G. K. Chesterton: Klub podivných živností	27
<i>nk</i> (Br.): Frant. Pukl: Vývoj rozluky církve od státu v Evropě	154
— <i>oř</i> — (Br.): J. Bruno-Ruby: Příklad abbého Jouvea	122
— Josef Fořtel: Odpadlík	122
<i>tk</i> (Br.): Almanach ukrajinských bohoslovců	123
<i>t—m</i> (Br.): Dr Jcsef Kratochvil: Přehledné dějiny filosofie	89
— Jaroslav Ovečka: Duchovní cvičení sv. Ignáce z Loyoly	26
V. M. (Nitra): Dr. Juraj Hodál: Ján Hollý, jeho život, diela, význam a pamiatka	94
Frant. X. Kerer: Don Bosko	29
Havel Josef Hugo: Křesťanská rodina v boji s nepřáteli	29

Zprávy.

M. Papež (Br.): Bohoslovecký sjezd 1923.	30
Katol. bohoslovcům slovanským	155
Z Brna	63, 159
Z Djakova	64
Z Innsbrucku	31, 95
Z Litoměřic	156
Z Lublaně	32
Z Nitry	95
Z Olomouce	124, 127, 157
Z Prahy	155
Z Říma	96
Z Vidnavy	157

MUSEUM.

ROČNÍK 55.

1923—24.

ČÍSLO 1.

METROPOLITA ANTONÍN CYRILL ZESNUL V PÁNU — —

Velehradské zvony smutně zazpívaly a v souladu s tisíci srdci na velkém nádvoří místa Stojanova teskně zaplakaly . . . Zástup stál, jakoby zakřiknut někým, barvy jindy hýřivého kroje slováckého ztemněly do černa —; bylo tak divně na Velehradě, tak

divně —. Po dlouhé době prodralo se světlo do královské hrobky, po dlouhé době navštívil kdosi tiché místo pokoje; a byl to kdosi veliký, jehož nese řada sluhů Boha živého a jehož doprovází zástup větší, než kdysi ty dávné spící mocnáře, zástup vděčných se slzami v oku —. A srdce nejen těch, kdož stáli před hrobkou, nýbrž i mnoha tisíců z daleka široka dýchala k tepně Slovanstva pozdravy velké lásky, tklivé osiřelosti. Všude to znělo vzdechy a upřímnými záchvěvy duší. I ty mrtvé, jindy tak úžasně chladné papírové hlasy, jež obletují denně české kraje jako zlověstné houfy hladového ptactva, oživily k tiché, smířlivé, srdečné lásce. Lkal celý národ ve všech svých vrstvách; plakaly děti o tatíčka . . .

Arcibiskupský stolec sv. Methoděje osiřel . . .

Vzpomínám, jak na poslední Popeleční středu přijel pokorný arcibiskup Moravy, aby označil čelo sobě svěřených popelem. Seděl v rozsáhlém metropolitním chrámu a připomínal tiše přiklekajícím: „Memento homo, quia pulvis es et in pulverem reverteris.“ A když už všichni odešli s čelem znamenáným, zpozoroval vznešený arcipastýř čiperného chlapce, an se prodírá k trůnu. Ač sláb, znaven, nemocen, přece znovu usedl na své křeslo a čekaje s otcovským úsměvem na odvážného chlapce lehce zavolal: „Pojď, synku, i ty musíš kdysi zemřít!“ A hlas se mu zachvěl tak, jako srdce těch, kdož, stojíce kolem, pohlíželi na jeho šedivou hlavu. — Ještě chvíli se dívalo upracované stáří za rozvíjejícím se pupencem života . . . Zaslzel jsem tenkrát, ježto se mi objevila náhle před očima ta dobrotivá hlava v rakvi. — Zahnal jsem tenkrát rychle ten černý obrázek a netušil jsem, že tak brzo, za několik měsíců políbí tu hlavu něžně anděl smrti . . .

Umřel už, umřel . . . Všichni ho nazývali „tatíčkem“ a všichni ho milovali. Je všem líto, že ho ztratili. A ztratili-li jiní otce, co ztratilo kněžstvo? Co jeho dorost? Srdce vřelé, ruku starostlivou, vzorného pastýře, mocného vůdce v boji za pravdu. Žil, jak věřil, a proto byl nezranitelný. Ty nejhorší časy probojoval bolestně v čele svého kněžstva a nyní, když mohl by užítí částečné plody své neunavné píce, odchází do země zaslíbené —. Co psáti o jeho životě, než to úctynejhodnější, že byl celý, celičký vyplněn prací! Maně připomíná stářím slavná slova Sallustiova: Neprávem si stěžuje pokolení lidské na svou přirozenost, že je slabá a krátkého věku . . . Hle! co vykonal on za 72 let svého života! (Nar. 22. května 1851 v Beňově, zemř. 29. září 1923). Dalo by to hodně práce, než by se všechna jeho činnost popsala; několik knih by toho bylo, co učinil pro časnost i pro věčnost. Ať hřměl jeho hlas hustými lesy svatohostýnskými, ať burácel chrámem velehradským, ať zněl z úst mladého nadšeného kněze, učitele, poslance, arcibiskupa, vždy pracoval pro ty věčné statky, jichž rez a mol nekazí. Bédami života prošel se zdravým humorem, vesel, se spokojeností, které svět dáti nemůže; všude chtěl býti posledním a proto byl prvním v srdcích všechných; za jeho rakví kráčela láska a úcta celého národa. Proč? Protože byl věrným sluhou božím,

mužem víry, naděje a lásky! — Když vichřice války zuřila kolem a prokletí valilo se potoky krve, on těšil, slzy utíral —. Když černé dusivé mraky otroctví kupily se nad malou výspou v germánském moři právě tak, jak na nebi celého Slovanstva, nad krajem cyrillomethodějským, když bledá skepse srážela do prachu čela nevěřících, on hřímal pln naděje: Velehrad víry rozkvétá vždy znova, nižádná moc už nám jej nerozboří — —!

Není třeba vypočítávati jeho zásluh; jeť arcibiskup Stojan znám všude velmi dobře a nezapomenutelný je tím více, že vnikl hluboko do srdce bodrého českého lidu, pro nějž z lásky k Bohu obětoval svůj život.

My, bohoslovci, si z jeho vzácného charakteru vezmeme tu kostru, na níž, jako na kmeni, vykvetly rozkošné větve s květy a plody — jeho svatě kněžství; kněžství plné horlivosti, svatého zápalu, nejčistšího idealismu, plné vůle ke konání věčně svatých povinností, plné plodné lásky k Bohu a k bližnímu, kněžství zdobené horoucí věčnou láskou ke sv. církvi římsko-katolické, ke svému těžce zkoušenému národu, k celému zaprodávanému Slovanstvu. Dvě z velikých jeho ideí zasadíme ve svém srdci: ideu cyrillomethodějskou, ideu mariánskou; budeme pokračovati v jeho šlépějích, ať dále kvete Velehrad, ať dále kvete Hostýn! Půjďme za ním právě tak nadšení obdivovatelé jeho činů, jako nadšení, vytrvalí následovníci na poli svatého kněžství. Půjďme za ním. — On šel za svým posmívaným Místrem v radosti i žalu, nesl jeho kříž trpělivě, hledal nejprve království božího a spravedlnosti Jeho, proto zasloužil si koruny slávy věčné a Bůh ho vzkřísí v den neaposlednější. — Kéž se s ním všichni jednou radostně shledáme. —

Nuže tedy za ním! Do práce! Miloval-li všechny, miloval nás jistě nejvíce; posledním vzkazem k nám bylo: Ať neopouštějí brázdy započaté... Ne, neopustíme, tatíčku, neopustíme a chceme s Boží pomocí pokračovati tam, kde Tys padl vysílen. Ty pak v zahradě, kde hvězdy kvetou, pros Boha zároveň s námi, aby poslal k národům Slovanským nové Stojany na vinici svou... —I.

B. BROŽ: NON PRODAM...!

*Moderní proroci pohanské krásky,
tváře své v nejlepši ukryjte masky,
vychrlte spousty slov zvučících ladně,
obratte masku svou, přijďte si chladně,
slibujte poháry pozemských slastí,*

*můžete, jak libo, nástrahy klásti,
můžete skráně mé zlíbatí zrádně
a všemi prostředky cesty mi másti,
tlouci mne ve tvář, bodati v tělo, —
hrdě vždy ponesu rozryté čelo! —*

*Kupte si Jidáše, získejte soudce,
zbodejte nohy a zbodejte ruce,
strhejte šat ze mne, v žluči mne tople,
do těla krvavé rány mi sijte,
pověste na kříž a kopí se chopte —
hodte mne šelmám a krvi se spijte,
zničte mne úplně, rozmelte v světě -- —
Nezradím — nikdy — a dojdou k své metě!!*

JAR. OSOVEC:
NEJMLADŠÍM Z NAŠICH BRATŘÍ NA
UVÍTANOU.

Uplynula rychle krásná léta studií gymnasiálních. Zdá se, že nedávno vedl otec nesmělého venkovského hochy do města k přijímací zkoušce, a zatím už odbyta i maturita, po níž nutno bylo vyřešiti otázku příštího povolání. Jak těžký a zodpovědný to krok v životě mladého studenta, kdy rozvíjí se před ním život v tak luzných barvách . . . Octli jste se na rozcestí, jako kdysi rek Herakles s němou otázkou na rtech, kterou cestou se máte dále ubírat. Dvě cesty před vaším duševním zrakem se vinuly a mezi nimi neproniknutelný prales, jímž nemožno člověku dále se ubírat. A v mladém srdci rozvířil se mocný boj. Na levo vine se široká pohodlná cesta, vroubená po obou stranách krásnými stromy, na nichž leskne se v záři slunce zlaté ovoce, jež tak vábí, abys pokročil ruku po něm vztáhl, a nad cestou ve věnce splétají se snítky břečtanové a vavřínové, by splynuly na hlavu těch, kteří půjdou kolem . . ., a na blízku v kouzelné mlze kmitají se postavy vábných víl, nabízejících rámě svoje k zrádnému objetí . . . A na pravo trnám vine se úzká kamenitá stezka, nad níž v dáli rýsují se pod klenbou nebeskou rozervané horské svahy, příkrá údolí, jimiž proudí dravé řeky, zasněžené chmurné hory, jichž ledovce vystupují z lehkých bělavých mraků . . .

A na této cestě tak opuštěné stojí velebná postava božského Mistra s poutnickou holí, opálených horkem tváří, zraněných nohou, s prachem na prostém šatě poutníka, se slzou hlubokého smutku v dobrotivém oku, a jemně kyne, abys šel za Ním . . . Srdce mocně bije až k rozskočení, krev mladistvá rychle obíhá v cévách a buší v spáncích, tělo a smysly tak vábí v levo, za vzdušnými vábnými vidinami. A mnozí se dali jimi strhnouti, celý zástup se valí tudy — a vy jste uposlechli volání božského Pána a

dali jste se cestou za Ním, chtějice po celý život nésti sladké břímě jeho svatého kněžství.

My, kteří rok či déle jsme v jeho škole, vítáme vás do opuštěných seminářů s bratrským srdcem, s upřímnou láskou. Jest nás tak málo, a proto tím více k sobě přilneme! A přejeme si, aby se vám mezi námi opravdu zalíbilo. Radosti čisté, opravdové zažijete více než ve světě, který tolik klame. A všichni společně tím těsněji a úžeji se spojíme se Spasitelem ve svatostánku, aby On, když svět se nám cynicky vysmívá a na nás svou jedovatou slinou plvá, nás sílil a těšil, jako své milované apoštoly před svou smrtí, kdy předpovídaje jim budoucí nenávisť světa ve své velekněžské modlitbě tak dojemně se za ně — a i za nás modlil. Požehnání Kristovo bude jistě s námi, vždyť On ví, čeho nám dnes nejvíce zapotřebí. Ve škole jeho božské Lásky naučíme se tomu, čeho dnes rozervaný svět nejvíce postrádá, abychom totiž jednou v srdcích lidských jako On rozsévali lásku a mír boží.

LEOPOLD BENÁČEK: VÝVOJ NAUKY O INSPIRACI V PRO- TESTANTISMU.

Všechna století křesťanská měla bibli ve veliké úctě a vážnosti. Od dob apoštolských nepřetržitá tradice věřila, že knihy Písma sv. nebyly napsány pouze přičiněním lidským, nýbrž že hlavním spisovatelem jejich jest Bůh. Kon pak, jímž jest Bůh autorem Písma, nazvala theologie inspirací. Hlubavý duch lidský snažil se ve všech dobách proniknouti — pokud omezený lidský rozum dovoluje — toto tajemství a vysvětliti poněkud ono tajuplné působení Boha na svaté spisovatele, jehož výsledkem jest, že Bůh jest autorem hlavním, svatí spisovatelé autory druhotnými, ale přece skutečnými. Zvláště v době humanismu rozvířilo oživení antiky intensivní studium bible, které samo sebou vyvolalo také živý zájem o inspiraci a komplex otázek, s ní souvisejících. Inspirace stává se předmětem systematických studií. Přispěla k tomu nemálo veliká náboženská revoluce 16. století, jejímž výsledkem byl odpad značné části Evropy od Církve. Protestantismus, prohlásiv Písmo za jedinou normu víry a mravů, vedl důsledně k systematickému studiu biblickému. Protestanté nečinili tak z obzvláštní lásky k Písmu. Jejich studie jsou nutným důsledkem nesprávného principu, jímž dali bibli přední místo v ekonomii spásy. Při rozsáhlém studiu biblickém, jež si zasloužilo zajisté ušlechtilějšího konečného účelu než obhajování bludu, nemohla cvšem zůstatí nepovšimnuta otázka inspirace. Není bez zajímavosti a také ne bez poučení sledovati, jakými fasy prošel vývoj nauky o inspiraci u protestantů v periodě 400 let, t. j. od vystoupení Lutherova až do naší doby.

I. Původce „reformace“ Martin Luther odvrhl tradici a autoritu neomylného učitelského úřadu v Církvi a prohlásil Písmo za jedinou normu víry. Při tom dobře postřehl, že má-li se jeho nauka udržeti, že jest třeba postavit Písmo na základ, jehož pevnost by nemohla býti zviklána. Proto zcela důsledně dává Písmu autoritu absolutní, božskou. Ve snaze zajistiti nezvratnou platnost Písma však přepíná v pojmu inspirace. Tam, kde text bible jeho reformní nauce přeje, oplývá Luther chválou Písma, které je slovem Božím, a proto nezmůže proti němu ničeho autorita sv. Otců, nauka konciliů, hlas celé Církve. „*Dei verbum est supra omnia, divina maiestas mecum facit, ut nihil curem, si mille Augustini, mille Cypriani . . . contra me starent.*“¹⁾ Proti svým odpůrcům dovo-lává se Luther každé písmenky, každé tečky v bibli, a považuje je za striktně inspirované. To je důsledek Lutherovy neujasněnosti, která nerozlišuje zjevení ve smyslu passivním od pojmu zjevení ve významu aktivním, a proto úplně konfunduje pojmy inspirace a zjevení. „Luther neuznává vůbec rozdílu mezi inspirací a zjevením; prvé jest podporou a zárukou druhého, nebo lépe řečeno, obě spadají v jedno, a on nepomyslí, že by mezi nimi mohl býti rozdíl.“ (Rabaud, *Histoire de la doctr. de l'inspiration* 34.)²⁾ Poněvadž Písmo je zjevené slovo Boží, kromě něhož není jiného pramene revelace, je v bibli obsažena celá křesťanská nauka, a Luther odmítá vše, co není zřejmě v Písmu obsaženo. Odtud se také vysvětluje, že každé písmence a tečky biblického textu přikládá hluboký význam. „*Doctrina nostra, Dei gratia, pura est, omnes articulos fidei solidos et fundatos in sacris litteris habemus . . . Discamus igitur amplificare et magnificare maiestatem et auctoritatem verbi. Non enim est res levicula, ut fanatici homines hodie putant, sed unus apex maior est coelo et terra.*“³⁾ Konečně vyhláší Písmo za samého Boha.⁴⁾ Z těchto a mnoha jiných podobných výroků by se zdálo, že Luther má Písmo ve veliké úctě a že učí inspiraci rigorosně verbální.

S druhé strany však obsahují spisy Lutherovy výroky, které svědčí o naprostém opaku. Reformátor brzy pocítil, že zásada, kterou o Písmě vyřkl, je zbraň dvojsečná. Odpůrcové Lutherovi totiž, vycházejíce s jeho stanoviska, vyvraceli jeho nauku a důkaz proti ní vedli z Písma. Tak byl Luther postaven před alternativu: buď odvolati thesi, že bible jest jediným zdrojem zjevení, a tím

¹⁾ Christian Pesch S. J., *De inspiratione sacrae Scripturae*, Friburgi Brisgoviae 1906, 202; jak hanlivě píše Luther o sv. Otcích, vide Dr. Karl Holzhey, *Die Inspiration der hl. Schrift in der Anschauung des Mittelalters*, München 1895, 131; o koncilech praví, že neví ani o jednom, na němž by vládl Duch sv. ibid. 132; autorita papeže není větší než ne-
učeného sedláka. ibid. 133.

²⁾ Chauvin-Pletl, *Die Inspiration der hl. Schrift nach der Lehre der Tradition und der Encyklika „Providentissimus Deus“*, Regensburg 1899, 37.

³⁾ Pesch, 203.

⁴⁾ P. Dausch, *Die Schriftinspiration*, Freiburg im Breisgau, 1891, 108.

uznati učení nenáviděné Církve a papeže, nebo Písmo upravití a uznati jenom ty části, z nichž by bylo nemožno argumentovati proti jeho nauce. Luther volil cestu druhou. Upravil si bibl podle toho, jak která kniha nebo místo vyhovovalo jeho předsudku o dostačitelnosti víry k ospravedlnění („sola fides iustificat“). Tak učinil Luther hlavním kritériem inspirace shodnost té které části se svým bludem a důkaznost pro něj. Ony texty, které s jeho nesprávnou naukou nesouhlasí, nejsou podle něho slovem Božím, neboť prý z nich nemluví Kristus; Luther je zavrhuje svým nízkým způsobem. Tak na př. nerozpakuje se nazvati Mojžíše koktavým breptou. „Si prudens es, longissime ableges Moysen balbum et blaesum cum sua lege. Neque ullo modo te moveant terrores et minae ipsius. Hic simpliciter sit tibi suspectus ut haereticus excommunicatus, damnatus, deterior papa et diabolo, ideo prorsus non audiendus . . . Ne me vexent per Moysen; Moysen neque videre neque audire volumus.“⁵⁾ Za slovo Boží pokládá Luther jen ta místa, v nichž se jeví Boží добрota, shovívavost a láska. Místa obsahující spravedlnost a přísnost zavrhuje, neboť z nich prý nemluví Kristus.⁶⁾ Zvláště sv. Jakub pro nauku o potřebě dobrých skutků ke spáse upadl v nemilost reformátora, který apoštola nazývá ztřeštěncem (— „Jacobus delirat“ —) a jeho list „epistula straminea“, jež nemá ducha evangelického.⁷⁾ Luther se pranic neohlíží na osobu svatého spisovatele. Božský původ nauky v Písmě obsažené určuje podle toho, učí-li Krista čili nic. Co neučí Krista, to není apoštolské, i kdyby to hlásal sv. Petr nebo Pavel. Co však káže Krista, je apoštolské, i kdyby původcem toho byl Jidáš, Annáš, Pilát a Herodes.⁸⁾ Dnes sami protestantští theologové doznávají, že měřítkem pro posuzování Písma byla Lutherovi okolnost, jak jednotlivá místa a knihy souhlasí s jeho naukou o ospravedlnění pouhou věrou. „Ihm ist für jedes einzelne Stück seiner Bibel und für die Bestimmung des größeren oder geringeren Wertes desselben nicht eine Inspirationslehre der Maßstab, sondern allein die Frage, in welchem Maße Christus in diesem Teile der Schrift „getrieben wird“. (Kawerau, Bedarf es einer Inspirationslehre, von O. Kier, Kiel 1891, 25.) „Luther selbst stand ja der hl. Schrift einesteils innerlich gebunden, andernteils aber auch frei gegenüber. Es wäre ein Unrecht, eine Sünde gegen die Wahrheit, wenn wir das übersehen oder ableugnen wollten.“ (K. Haug: Die Autorität der hl. Schrift, Straßburg 1891, 8.)⁹⁾

Naprosto protichůdné hlasy Lutherovy o Písmě zavdaly podnět k ostrým sporům mezi jeho stoupenci. Orthodoxní protestanté tvrdí, že inspiraci učil, liberální však to popírají — a obě strany ke své argumentaci citují Luthera. Mají pravdu obě. — Ne-

⁵⁾ Pesch 203.

⁶⁾ Dausch 108.

⁷⁾ Pesch 204.

⁸⁾ Dausch 109; Bainvel, De Scriptura sacra, Parisiis 1910, 105.

⁹⁾ Holzhey 133, pozn. 7.

důslednosti a kontradikce v nauce o inspiraci a v protestantismu vůbec jsou důsledkem a ovocem Lutherovy oportunní politiky a nedostatku seriosnosti, s jakou se pustil do reformy víry.

II. Protestantští theologové, kteří měli za úkol uvést nauku Lutherovu v systém, vyvíjejí dále také nauku o inspiraci. Vývoj ten dál se směrem v pravo, takže jeho výslednicí jest tak rigorosní theorie inspirace, nad níž si již nelze rigorosnější myslet. — Otcem této hyperorthodoxní nauky o inspiraci jest Jan G e r h a r d, největší protestantský theolog 17. století, do důsledků pak ji rozvinul Quenstedt a Hollaz. Orthodoxní škola protestantská učí, že Písmo jest slovem Božím ve smyslu doslovném. Svatí spisovatelé byli jen mechanickými nástroji Ducha sv. Nejsou tudíž autory, nýbrž pouhými pisateli posvátných knih. Jako byli proroci a apoštolové ústy Božími, když kázali, tak byli při psaní rukou a perem Ducha sv.: — „unde etiam Dei amanuenses, Christi manus et Spiritus Sancti tabelliones sive notarii et actuarii dicuntur.“ Svatí spisovatelé psali „Spiritus Sancti dictamine“, i když psali o věcech, které znali odjinud. Ani slůvka nenapsali bez inspirace, nýbrž všecko jim bylo při psaní Duchem sv. jako do pera diktováno. Proto jedině Bůh je autorem Písma; proroci a apoštolové nemohou býti nazváni autory ani druhotnými, „nisi per quandam catachresin.“ Inspirovány jsou nejen myšlenky a obsah Písma, nýbrž také jednotlivá slova a slovosled. Různost slohu se vysvětluje tím, že Duch sv. se přizpůsobil individualitě jednotlivých spisovatelů. Než ještě dále zachází přehnaná orthodoxie protestantská a prohlašuje za inspirované jednotlivé písmenky, tečky a interpunkci biblického textu. Třebas byl již tehdy téměř evidentní původ masoretických značek písma hebrejského, přece někteří tvrdili o nich, že byly v Písmě od počátku a že jsou inspirovány. Za bezbožnou smělost se pokládalo změnit v Písmě tečku nebo dát místo přídechu ostrého lehký. Důsledně pak z tohoto rigorosního pojmu inspirace plyne naprostá bezbludnost Písma, ať jedná o čemkoli. „Sacra Scriptura immunis est ab errore in omnibus, quae refert, etiamsi sunt solum historica, chronologica, topographica, onomastica; nullaque ignorantia, incogitantia aut oblivio, nullus memoriae lapsus Spiritus Sancti amanuensibus in consignandis sacris litteris tribui potest aut debet.“ Tvrzení, že v textu Nového Zákona jsou hebraismy a soloecismy, je rouháním proti Duchu sv. Konečným výsledkem této nauky o inspiraci bylo, že protestantští theologové prohlásili bibli za jakési vtělení Ducha sv. R. 1714 tvrdil generální superintendent v Gothě Nitzsche, že Písmo nemá býti jmenováno věcí stvořenou, nýbrž Bohem.¹⁰⁾

K podobným důsledkům vedla nauka o inspiraci také u vyznání reformovaných a u církve anglikánské. Jest to pochopitelné, poněvadž zásada, že bible jest jedinou normou víry a mravů, je všem protestantským vyznáním společná. — Vyznavači Kalvínovi a

¹⁰⁾ Dausch 110 sqq; Pesch 217 sqq; Aemil. Dorsch S. J., De inspiratione s. Scripturae, Oeniponte 1912, 78 sq; Bainvel 102.

Zwingliho brali se úplně po cestách stoupenců Lutherových. Také oni učí verbální inspiraci ve smyslu lutheránském, vztahující inspiraci na jednotlivá slova, písmenky, tečky, dokonce i na akcenty biblického textu. Tento do krajnosti vystupňovaný výklad inspirace, obsažený ve „Formula Consensus Helvetica“, jejímž hlavním tvůrcem jest Jindřich Heidegger, byl přísně k věření nařízen. Kdo se ho nedržel, byli trestáni pokutou, vězněni, i do vyhnanství vypovídáni.¹¹⁾ — Církev anglikánská přiklonila se rovněž v názoru na inspiraci k extrémním naukám protestantů na evropském kontinentě. Přední její theolog v 16. století Vilém Whitaker souhlasí se současnou naukou lutheránů i reformovaných.¹²⁾

Tak se stal protestantům falešný princip, že bible jest jedinou normou víry, osudným prouton pseudos, které je zavedlo na scestí. Jakmile popřeli neomylný učitelský úřad v Církvi, museli důsledně z původu Písma vymýtit každou stopu lidského prvku, musili vystupňovati pojem inspirace na nejvyšší míru a tím zachránit Písmu absolutní autoritu, bez níž nemohly zůstatí neotřeseny základy jejich dogmatiky. Snaha jejich vedla až ke zbožnění bible a jednotlivých slov, písmen a teček v jejím textu. Bible se jim stala, jak praví Fontanès, papírovým papežem, suverenním veleknězem a representantkou Boha a Krista.¹³⁾ Byla protestantům tím, čím je katolíkům Svátost Oltářní. Tak ke konci 17. století není již možnou protestantům mluvit o inspiraci, nýbrž spíše o bohopoctě, vzdávané bibli, jednotlivé písmence a dokonce každé tečce v biblickém textu.¹⁴⁾ (Pokračování.)

KAREL VÁLKA:
ETNOLOGICKO-NÁBOŽENSKÝ SJEZD
VE SV. GABRIELU
U VÍDNĚ VE DNECH 17.—20. ČERVENCE 1923.

Misionářský řád Božského Slova (Societas Verbi Divini) ve Sv. Gabrielu jest již proslulý svou činností misijní — jak apoštolováním u pohanů, tak propagandou doma. Než tímto požehnaným působením není ještě všechna jeho práce vyčerpána. Duch svatý, pod jehož zvláštní ochranou stojí tu chrám i řád, zdá se býti členům řadovým vzorem i silou k šíření světla všude: nejen misiemi v zámoří, ale i doma vědou proti moderní anarchii rozumu a mravů nepravou vědou podporované. Řád, vyzbrojující důkladnou vědeckou přípravou (6 let bohosloví) již své kandidáty, může se po-

¹¹⁾ Dausch 115 sq; Pesch 212 sq.

¹²⁾ Pesch 258 sqq; Dorsch 79.

¹³⁾ Dausch 107.

¹⁴⁾ Dausch 110; Pesch 223.

chlubiti též jmény mužů, kteří jsou uznávanou autoritou i na světovém fóru vědeckém. Tito pracují, jak přirozeno, v oborech vlastní řádové činnosti nejbližších — v etnologii, historické sociologii a hlavně ve srovnávací vědě náboženské. Výzkumy a zkušenosti misionářů poskytují jim k tomu materiál, cenou svou a spolehlivostí jedinečný, jímž důkladně vyvracejí předsudky racionalistické vědy, spočívající jenom na hypotézách.

Zmíněné obory tamních misionářů-vědců pěstují se však na straně katolické teprve v době nejnovější, takže širší kruhy katolické nejsou ještě s pěstováním a výsledky jich seznámeny; většinou vládne vůči nim nedůvěra, zaviněná protináboženským jejich zneužíváním v knihách protivníků. Proto rozhodli se sv.-gabrielští spolu s jinými katolickými vědci, uspořádati zvláštní pracovní sjezd čili kurs za účelem propagace a širšího pěstování těchto věd. Kurs byl určen pro země středoevropské — a skutečně, přednášející sami (téměř všichni ovšem Němci) byli povoláni ze všech států na území bývalého Rakouska, z Německa, ano i francouzský jezuita P. P i n a r d, který napsal již v tomto oboru veliká vědecká díla, konal tu přednášky ve svém jazyku; mezi účastníky pak, jichž se tu sešlo na 180, byly zastoupeny téměř všechny národy evropské vůbec. Aby seznámili veřejnost s připravovaným podnikem, měli se v jednotlivých státech starati místní sekretáři sjezdoví; u nás to byl známý zahraniční pracovník Msgr. dr. Hanuš, který uveřejnil v novinách pozvání a rozesílal programy i informace. — U bohoslovců vzbudil ovšem sjezd svými tematy mimořádný zájem, ale materiální obtíže většině touhu znemožnily, takže českých bohoslovců nás bylo ve Sv. Gabrielu jenom šest (z toho čtyři pražští kolegové na státní stipendium, Msgr. Hanušem vymožené). Nelitovali jsme však cesty ani obětí, neboť širší rozhled, mnoho zkušeností a seznámení, nové poznatky posílily a obohatily ducha na cestě k vlastnímu vzdělání a prohloubení náboženskému i k poučování jiných.

Do Sv. Gabrielu přišli jsme v pondělí 16. června navečer. Cestu z nádraží v Mödlingu z daleka nám označovaly ozdobné červené věže klášterního velikého chrámu. Po formalitách zapisovacích (na zaopatření platili jsme 40 Kč) a ubytování ve velikých spárnách použili jsme zbývajících chvil, abychom se trochu seznámili s labirintem veliké, složité budovy. Provází nás ochotný, hovorný bohoslovec zdejšího řádu, a od něho dovídáme se některé podrobnosti z historie ústavu i řádu vůbec. — Tyto budou snad zajímati i čtenáře.

Sv. Gabriel (toto jest jméno kláštera samého) založen byl roku 1889, úplně však dostavěn a zařízen ve svém nynějším rozsahu teprve před vypuknutím války. Stavěli jej bratři a kněží řádoví (tito technicky vzdělání) sami, stejně jako ostatních šest řádových domů v Evropě (v Holandsku, Německu, Rakousku a v Římě) a jeden v Americe. Náš ústav jest jedním z největších řádových domů, neboť jest zde jediný řádový noviciát a theologické učiliště; přicházejí sem tedy kandidáti ze všech ostatních domů, které za to zase mají každý svoje gymnasium (7leté). Od založení ústavu vy-

šlo odtud již přes 600 kněží na úhory misijní. Kromě noviců a bohoslovců jest tu také mnoho bratří, zaměstnaných v dílnách a při hospodářství, takže dům obývá stále kolem 600 členů. Mateřinec a největší řádový dům jest v kolébce řádové, ve Steylu v Holandsku, nedaleko německých hranic. Zde totiž r. 1875, v době kulturního boje v Německu, založil řád prostý německý kněz, P. Arnold Janssen (1837—1909) a dal mu za úkol misie mezi pohady i působení doma; toto poslední zamýšlel hlavně tiskem. Roku 1892 založen P. Janssenem ještě ženský misijní řád Služebnic Ducha Svatého. Těchto jest asi 700 a uplatňují se velmi činně ve všech oborech a místech misijní činnosti. — Z nepatrných a málo slibných počátků dospívá řád velikého rozkvětu; misionáři jeho působí ve všech dílech světa a vědci dobývají úspěchů na světovém poli vědeckém, zatím co dobrý tisk jejich plní své poslání v širokých vrstvách německého lidu. — Průvodce nás opouští v jídelně, a pak již sami odcházíme od večere do tiché domácí kaple, modlitbou ukončit pestrý, rušný den —.

Na úterý ohlášeno zahájení sjezdu vzýváním Ducha sv. a slavnou mší sv., již měl celebrovati kardinál Piffli. Spěcháme tedy brzy ráno do kostela, vykonati si napřed svoji soukromou pobožnost a sv. přijímání. A tu hned při vstupu překvapila nás velikost a zároveň ušlechtilý, povznášející ráz vnitřku, díla to klassického téměř svou jednoduchostí a krásou. Stavba jest půdorysu křížového a sloh její nese ráz románský. Hlavní, veliká a vysoká loď jest oddělena od postranních střídavě zděnými pilíři a blazenými, štíhlými granitovými sloupy, což dodává chrámu při jeho délce rázu monumentálního, a přece ne těžkopádného. K dalším zvláštnostem chrámovým patří nádherný ochoz kolem hlavního oltáře, z červených korintských sloupů, v němž je umístěno asi pět oltářů; toto působí tím imponantněji, poněvadž je presbytář asi o sedm stupňů povýšen nad loď, a hlavní oltář sám, rovněž velkolepé dílo mramorové, je v krásném souladu s mohutným pozadím. Klenba apsidy nad hlavním oltářem jest pokryta uměleckou, velikou mosaikou holubice Ducha sv., zářícího mezi mračny (Duch sv., jemuž chrám zasvěcen, jest tu zvláště ctěn a vlada jeho v lidech tu zevně patrna). Mosaikové jsou též krásné vzory, zdobící oblouky mezi jednotlivými sloupy. (V Rakousku v novějších chrámech vůbec převládá mosaika, inšpruckými odborníky umělecky prováděná.) Jinak nevidíme v chrámu jiných ozdob, leč po jedné soše na vedlejších oltářích.

Důstojný chrám Boha-Posvětitel! A Ochránce chrámu jakoby opravdu tvořil ve svém krásném stánku divy milosti. Všichni, klerikové i laici (těchto zde bývá mnoho na mši sv. i u sv. přijímání), v takové sebranosti a vroucnosti obcují svaté oběti, zvláště pak sv. přijímání, že jest i zevně patrné, jak hluboký je tu život duchovní a jak podivuhodné působení milosti v lidech. A odlesk tohoto posvěcení mile září na klericích a bratřích i v jejich denním životě, v hovoru i práci; neuvidíš mrzuté tváře — naopak, z těch jasných očí vyčteš jen radostný mír duše, prostotu a lásku, jak pra-

mení z úplného odevzdání se vůli Boží. Radostno mezi těmi dlít, jež všechny ctíme jako svoje bratří.

Po snídani vede nás ještě náš průvodce do krypty pod kostelem. Není to však hrobka, nýbrž prostranná, kruhová kaple, při jejíchž stěnách stojí několik oltářů, prostřed pak řady lavic. Kaple jest určena pro exercicie. A také nemůže býti vhodnějšího místa pro posvátná rozjímání, nežli zde, v podzemí, kde ticha ani šelest nevyruší a šero soustřeďuje myšlení. Kolik asi požehnání dostalo se mnohým v těchto místech, uvážíme-li, že se tu konají stavovské exercicie téměř celé tři měsíce prázdnin —!

Než — musíme již spěchati z krypty do chrámu na Veni Sancte. Mohutné Ecce sacerdos již tu vítá arcipastýře v četném průvodě. Po vzývání Ducha svatého začíná mše sv. (bez assistance), již jsou důstojným doprovodem sbory, na kůře řeholníky zpívané. Zvláště Kyrie a ke konci Salutaris humane sator byly sbory tak jímavé svou prosebností, bezprostředností a dokonalým přednesem, že by mohly sloužiti za vzor, jak předváděti duchovní skladby vůbec. A ještě něco působilo při bohoslužbách dojmem nezahladitelným — oslava proměňování. Po Sanctus vcházejí do presbytáře s obou stran hoši v rochetách s hořícími svícemi v rukou; před oltářem spojí se v podobě klínu a na kolenou tiše, jako svíce samy, očekávají Toho, který je má nejraději. Zvonek zazní krátce znova — a tu jako kouzlem rozzáří se obrovský vítězný oblouk presbytáře — a všechno ztichá v očekávání příchodu Beránka Božího. A zatím co kardinál se koří a zvedá svatou hostii, zní vzdáleně a velebně na věži zvon k tak vznešenému divu. Chrámem pak uvnitř se nese něžné, tichoučké pianissimo varhan, jak výdech duší, Hostem blažených — —.

Po mši sv. shromáždili se účastníci v nové, veliké aule klášterní. Světlo sem padá shora, neboť aula tvoří samostatnou stavbu uprostřed jedné quadratury, z níž by jinak mnoho světla do sálu nepřišlo. Zařízení jest divadelní a zcela moderní; prostranné jeviště, před nímž místo pro orchestr, vzadu galerie a sál vyplněn řadami sklapovacích židlí. — Z dlouhé chvíle prohlížíme si zatím obšírný program, v podobě knížečky předsednictvem vydaný. Nacházíme tu podrobný rozvrh každého dne, v němž ani na svačinu nezapomenuto. Denně pět přednášek, ovšem německých — až na dvě francouzské —, k jichž porozumění a snažšímu přehledu snad velmi přispěje rozvedená osnova, ke každému thematu v programu připojená; na konec jest také ke každému thematu uvedena četná literatura, takže program sám již má cenu vědecké pomůcky.

Těšíme se, že poznáme tolik vědců (asi dvacet), jejichž přednášky v programu ohlášeny, i očekávané vzácné hosty — a tu již ruch v sále tichne a pozornost se obrací ke dveřím, jimiž vcházejí očekávaní: předsednictvo se vzácnými hosty, dvěma hlavami Rakouska. Dlouhý předsednický stůl obsazen (čelné místo zaujímá hned vedle kancléře Seipla náš Mgr. dr. Hanuš) — a u předčítacího pultu stojí již statná postava v prostředních letech výrazu velmi sympatického, místní rektor a předseda sjezdu P. Schmidt. Získal si jistě rázem oblibu a úctu všech účastníků, zvláště potom slovy

svého upřímného vítání; vždyť z té milé, ušlechtilé tváře vyzařovala mateřská zrovna starostlivost, poctivost, přívětivost a láska, spojené s nelíčenou prostotou a upřímností (připomínal velice našeho brněnského † dp. regenta dra Šústka, blahé a svaté paměti). A za touto tedy tváří dobrého duchovního vůdce skrývá se duch tak vědecký a břitký, že vlastně první na našem poli vědeckém rozvalil úplně obdivuhodný darwinský evolucionismus, a na doložených faktech vybudoval novou metodu vědeckou ve srovnávací vědě náboženské i v sociologii, která je nejen dobrou obranou katolického učení, nýbrž znamená v budoucnosti i útočnou jeho sílu. Proto ho nazývali téměř všichni přednášející svým učitelem. Z řeči jeho vanula horlivost o pravdu, jež ho pobádala k uskutečnění tak obtížného sjezdového podniku. — Po předsedovi ujal se slova kardinál Piffil, který ve svém delším proslovu zdůraznil dvojí misijní poslání Sv. Gabrielu, asi v tom smyslu, jak jsme je vyložili na začátku. Zde k tomu ještě dodáváme o jejich činnosti publicistické. Otcové SVD vydávají za redakce P. Kopperse a Schmidta ve vlastní tiskárně vědecký časopis „Anthropos“, který se těší vážnosti ve světových učenecích kruzích a pináší studie badatelů i mimoevropských. Kromě toho ovšem vydali tu i četná svoje díla samostatná, jež jsou pro studium velmi vděčná a zajímavá (Schmidt: *Menschheitswege zum Gotteserkennen*, Koppers: *Anfänge des menschlichen Gemeinschaftslebens* a m. j.); spisy jejich, jakož i jiná odborná díla a časopisy všech jazyků (český spis tu byl jediný — dra Hanuše *Úvod do srovnávací vědy náboženské* —) byly po dobu sjezdu vystaveny a hojně kupovány.

Rázu již více politického, jak pochopitelně, byla řeč spolkového kancléře prel. Seipla. „Rakouský kancléř a s ním celé Rakousko vítá účastníky“ — těmi slovy jakoby byl vyjádřil celý tón své řeči, jež se zdála jako z tvrdé ocele státnického ducha ražená. Zdůrazňuje, jaký má význam evropský sjezd na rakouské půdě. Vynikající členové národů, válkou zneprátených, opět se tu scházejí, aby si podali ruce a sjednotili se na poli vědy. A toto sjednocení kulturní bude předzvěstí a pomůckou dorozumění a shody národů také v otázkách jiných. (Pokračování.)

D R M. B.:

KE STUDIU KŘESŤANSKÉ FILOSOFIE.

Po světové válce, která přivedla všechny systémy moderní filosofie ad absurdum, byl ještě větší měrou obrácen zřetel k filosofii křesťanské, od níž jedině lze doufati pozitivní výsledky pro praktický život lidstva. Na všech katolických universitách začala se více pěstovati filosofie scholastická, která má dnes v katolickém světě nadšené hlasatele, a má jistě velikou budoucnost. Z rozkvětu křesťanské filosofie získává ovšem také theologie. Nauka sv. Tomáše Akvinského těší se stále větší pozornosti. Oslavy šestistý-

letého výročí kanonisace Učitele andělského, pořádané na podnět encykliky „*Studiorum ducem*“ v celém světě křesťanském, zvyšují zájem o největšího filosofa středověku. Také v našem národě vzrůstá se ruch filosofický, jenž se v poslední době projevil na př. kontroverzí P. Bořity O. P., zvláště pak dra Krlína s drem Kratochvilem, které ostatně, třebaže je důkazem zájmu o věc, jest jen litovati. „Život“ ohlašuje v novém ročníku soustavné probírání filosofie thomistické a kromě toho chystá zvláštní číslo, věnované filosofii a theologii sv. Tomáše, k čemuž přispějí svými pracemi filosofové naši a přední thomisté francouzští. Jest si jen přát, aby ušlechtilé snažení na poli křesťanské filosofie neutuchlo, nýbrž získávalo vždy širší kruhy těch, kdo by se jí s láskou věnovali.

Předpokládajíc plným právem znalost děl našich českých křesťanských filosofů, uvádíme některá cizí díla, spadající do tohoto oboru, která byla vydána většinou v posledních letech. Seznam není ovšem úplný, než přes to doufáme, že snad poslouží k informaci o příslušné literatuře těm kolegům bohoslovcům a akademikům, kteří se o křesťanskou filosofii zajímají.

Dr. Jos. Ant. Endres, Thomas von Aquin. Kirchheim, Mainz 1910.

— Geschichte der mittelalterlichen Philosophie im christl. Abendlande. Kösel, Kempten 1908.

Dr. Martin Grabmann, Der hl. Thomas von Aquin. Köfelsche Buchhandlung, Kempten 1920.

— Der Gegenwartswert der scholastischen Philosophie. Herder, Freiburg im Breisgau 1913.

— Einführung in die „Summa theologica“ des hl. Thomas von Aquin. Herder, Freiburg 1919.

— Die Geschichte der scholastischen Methode. I. Bd. 1909, II. Bd. 1911. Herder, Freiburg.

— Die echten Schriften des hl. Thomas von Aquin. Aschendorff, Münster 1920.

M. Bierbaum, Bettelorden und Weltgeistlichkeit an der Universität Paris. Aschendorff, Münster 1920.

Franz Pelster S. J., Kritische Studien zum Leben und zu den Schriften Alberts des Großen. Herder, Freiburg 1920.

— Thomas von Sutton O. P., ein Oxdorfer Verteidiger der thomistischen Lehre. Felizian Rauch, Innsbruck 1922.

Dr. Jos. M. Scheeben, Natur und Gnade. Mit Einleitung und Ergänzungen neu herausgegeben von Dr. Martin Grabmann. Theatiner Verlag, München 1923. *)

*

Stanislaus de Backer, Disputationes de ente in communi. Beauchesne, Paris 1919.

— Disputationes metaphysicae. Fasculus tertius: De causis entis finiti. Beauchesne, Paris 1923.

Garrigou-Lagrange, De revelatione per Ecclesiam catholicam proposita. Ferrari, Romae 1921.

P. Zacharias van de Woestyne O. F. M., *Cursus philosophicus. Tomus I. Logica minor, logica maior, ontologia. Typographia s. Francisci, Mechliniae* 1921.

*

N. Balthasar, *L'être et les principes métaphysiques*. Institut Supérieur de philosophie, Louvain 1914.

Boyer Charles S. J., *L'idée de vérité dans la philosophie de St. Augustin*. Beauchesne, Paris 1921.

— *Christianisme et Néo-Platonisme dans la formation de St. Augustin*. Beauchesne, Paris 1922.

Eusèbe Clop, *Saint Bonaventure*. Gabalda, Paris 1922.

Garrigou-Lagrange O. P., *Dieu. Son existence et sa nature*. Beauchesne, Paris 1920.

— *Le sens commun, la philosophie de l'être et les formules dogmatiques*. Nouvelle librairie Nationale, Paris 1922.

Kors, *La justice primitive et le péché originel d'après Saint Thomas*. Le Grulchior, Kein 1922.

Odon Lotbinière O. S. B., *La morale naturelle et loi positive d'après Saint Thomas d'Aquin*. Bruxelles, „Action catholique“.

Jacques Maritain, *Art et Philosophie*. Librairie de l'Art catholique, Paris 1920.

— *Éléments de Philosophie. I. Introduction général a la Philosophie*. Tôqui, Paris 1920.

D. Mercier, *Metaphysique général ou Ontologie*. Institut Supérieur de philosophie, Louvain 1922.

— *Logique*. *ibid.* 1922.

— *Psychologie*. *ibid.* 1921.

— *Critériologie générale ou traité général de la certitude*. *ibid.*

J. Van Mollé, *Psychologie végétative*. Malines, 1918. Dierickx-Beke.

H. D. Noble O. P., *L'éducation des passions*. Paris 1922, Lathuelleur.

D. Nys, *Cosmologie ou Étude philosophique du monde inorganique*. Louvain, Institut Supérieur de philosophie 1918.

— *La notion de l'espace*, Bruxelles 1922. R. Gand.

H. Pinard de la Boullaye S. J., *L'étude comparée des religions (Essai critique)*. Tome I. *Son histoire dans le monde occidental*. Paris 1922, Beauchesne.

Adolphe Retté, *Une miraculée de Lourdes* Louise Répas. Paris 1922, Bloud.

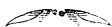
De Wulf, *L'oeuvre d'art et la beauté*. Bruxelles, R. Gand.

*

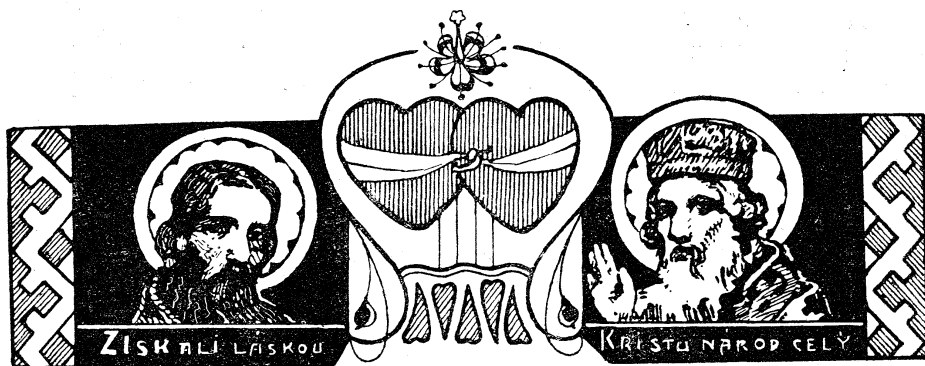
Fr. Agostino Gemelli O. F. M., *L'origine della famiglia*. Milano 1921, Soc. ed. „Vita e Pensiero“.

Francesco Ogliati, *Religione e Vita*. *ibid.* 1919.

— *La questione sociale*. *ibid.* 1921.

*) Viz též seznam knihkupectví Herderova z r. 1923.

CYRILOMETODĚJSKÁ HLÍDKA.

ANTONÍN SALAJKA:

SV. JOSAFAT, MUČEDNÍK UNIE.

(K 300letému výročí jeho smrti.)

Veliké dílo — sjednocení církve východní se západní — vyžádalo si před 300 lety, dne 12. listopadu 1623, oběti muže podivuhodné svatosti života — arcibisk. polockého sjednocené církve řeckokatolické, sv. Josafata Kunceviče. Prolita byla krev muže, který pro unii pracoval, mnoho trpěl a za ní život svůj položil, aby se stal vzorem v životě i ve smrti všem, kteří pracují na témže poli. Prolitá krev měla přinést hojné ovoce církvi řeckokatolické.

Abychom porozuměli životu sv. Josafata a významu jeho mučednické smrti pro církev řeckokatol., jest nutno alespoň několika rysy dotknouti se unie rusínské církve s Římem, jejich bojů a vítězství.

Rutheni neb Ukrajinci přijali křesťanskou víru z Cařihradu a byli církevně odvislí od patriarchy cařihradského. V době této nebylo rozkolu mezi církví východní a západní. Za cařihradského patriarchy Michala Cerularia, byla jednota s apoštolskou Stolicí v Římě r. 1054 přerušena, nastal rozkol. Také páska mezi Římem a Ukrajinou byla přerušena. Během století byly činěny pokusy o jednotu s apošt. Stolicí v Římě. Řekové sjednotili se s katol. církví na církn. sněmu v Lyoně r. 1274. Patriarchou cařihr. byl tehdy Jan Bekkos. Unie sjednána hlavně z příčin politických a proto již r. 1283 se rozpadla. Památná jest i unie smluvená r. 1439 ve Florencii přičiněním císaře byzantského Jana VIII., na niž přistoupil také metropolita kijeviský Isidor. Než sjednocení neujalo se ani v Řecku, ani v Ukrajině. I zůstávali nadále Ukrajinci v rozkolu. Poměry v církvi ukrajinské byly velice smutné. Všichni činitelé, kteří měli na mysli blaho církve ukrajinské, viděli, že pomoc a obnova spočívá jedině ve sjednocení s Římem. Obrátili se tudíž biskupové Hypatius Pocieja Cyril Terlecki na papeže Klementa VIII. s touto žádostí 12. června 1595 na synodě v

Brestu. Apoštolská Stolice nečinila překážek a tak 23. prosince 1595 byl přijat ukrajinský národ slavnostně do církve katolické konstitucí „Magnus Dominus“. Tuto unii však nepřijali všichni Ukrajinci. Kijev, vých. Ukrajina a Kozáci byli proti unii. Mocným odpůrcem byl kníže Konstantin Ostrožský, jehož vlivem odpadli od unie biskupové přemyšlský a lvovský, ačkoli žádost o unii 12. června 1595 papeži poslanou s ostatními biskupy byli podepsali. Rozdělení národa ukrajinského na dva tábory: sjednocené a nesjednocené bylo příčinou mnohých bojů. Prvním metropolitou sjednocených byl Michal Rahoza (1596—1599), který na sněmě v Brest-Litovsku, konaném od 6.—10. října 1596 unii slavnostně prohlásil. Teprve za následujícího, zasloužilého metropolity Hypatia Pocieje (1600—1613) unie se zakořenila.

Josafat Kuncevič narodil se r. 1580 ve Vladimíru ve Volyni. Otec jeho Gabriel byl obchodníkem. Na křtu sv. dostal jméno Jan (Ivan). Asi ve 12 letech odešel do Vilna k obchodníkovi Hyacinthu Popovičovi, u kterého se měl vzdělati v řádného obchodníka a pak pomáhati otci. Než nedařilo se mu valně. Volný čas věnoval modlitbě a čtení duchovních knih, často též navštěvoval chrám. Kdežto v rodném městě Vladimíru ničeho neslyšel o nábož. sporech, ocitl se ve Vilně v docela jiných poměrech po stránce náboženské. Koncem 16. století byli tam katolíci obřadu latinského, uniati, pravoslavní (rozkolníci), protestanté, kalvíni, mohamedáni, židé a jiné sekty. Mladý jinoch málem by byl zlákan na bludnou cestu. Podařilo se mu však s pomocí Boží překonatí útoky. Chodil rád do uniatského kostela Nejsv. Trojice. V té době seznámil se s Petrem Arkadiem, knězem řeckokatolickým, který ho v unii utvrdil. Jan navštěvoval jeho bohoslovné přednášky. Chodil též na přednášky do akademie Tov. Ježíšova, kde styk s jesuity P. Kovalským a P. Gruzevským mnoho mu prospěl. V koleji dostávalo se mu i návodů k duchovnímu životu. Dobrý tento vliv brzy se projevil — Jan se rozhodl vstoupiti do stavu duchovního. Obchodník, u něhož byl zaměstnán, byl bezdětným a chtěl ho učiniti svým dědicem. Než Jan nedal se přemluvití a r. 1604 vstoupil do řádu basiliánského, do kláštera Nejsv. Trojice. V řeholní roucho oblékl ho metropolita řeckokatolický Hypatius Pociej. Obdržel jméno Josafat. Mnozí považovali jeho rozhodnutí za nemoudré. Klášter byl na spadnutí a pronajat obchodníkům. Byl v něm toliko opat. Neměl tedy Josafat v noviciátě žádného duchovního vůdce. Ubytoval se v malé světničce a započal řeholní život. Modlil se předepsané církevní modlitby, jež mu však nepostačovaly. Před započatím dne díval celé hodiny na modlitbách a rozjímání. Studoval a zkoumal bohoslužebné knihy církevní. Zde nalézal nejvíce důkazů ze samé starobylosti pro jednotu církevní. Knihy tyto byly mu později nejpádňější zbraní proti rozkolníkům. Čítal rád spisy sv. Otců a životopisy svatých. Jeho rozhled se tím stále rozšiřoval. Obstaral si spisy rozkolníků a studoval je. Než to mu nestačilo; sám chápal se pera na obranu pravdy. Tak napsal: „O falšování Písem slovanských odpůrci metropolitovými“, ve spise: „O křtu

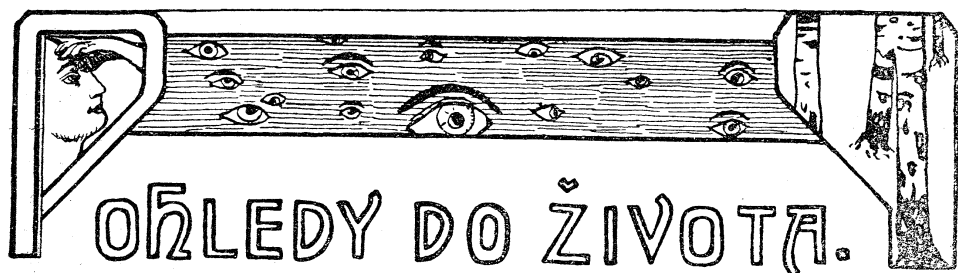
sv. Vladimíra“ dokazuje, že církev ruská byla původně katolickou. Z úvah o řeholním životě vyšel spis: „O řeholnících, jejich slibech a rouchu“, jiný „O celibátu či bezženství kněžském.“ Josafat zamiloval si hned na počátku přísný život kající a zůstal mu věren až do smrti. Mnoho se postil, pod řeholním rouchem nosil roucho zíněné. Spával málo, a to na tvrdém lůžku, často na holé podlaze. Bedra svá opásal drátěnými, pichlavými řetízky. Kromě toho mrskával své tělo bičíky, velmi často až do krve. Pohnutkou k takové kajícímu byla jeho horoucí láska k Pánu Ježíši. Při tom měl neustále na mysli blaho a spásu svého národa, obnovu církve a pokrok unie. Za to se modlil a obětoval kající skutky. Lidem neušel tento jeho život, i začali ho vyhledávat. On však se přestěhoval do jiné části kláštera, aby nikým nebyl vytrhován z pobožnosti. Tím položil sv. Josafat pevný základ svému duchovnímu životu. Již dříve seznámil se s Josefem Velaminem Ruským, který pocházel z rodiny kalvínské a stal se katolíkem. Studoval ve Vilně, na vysokých školách v Praze, ve Würzburgu a potom vstoupil do řecké koleje v Římě. Na rozkaz papeže Klimenta VIII. přestoupil do církve řeckokatolické. Po dlouhých bojích a váhání vstoupil r. 1607 do basilánského kláštera Nejsv. Trojice. Nyní pracovali oba mladí druhové na vybudování kláštera, což se jim podařilo. Ruský byl již knězem, Josafat pouze jáhnem. Byli vzorem života dokonalého. Ruský sloužil každodenně mši sv., což bylo tam něco neslýchaného. Život řeholní byl v klášteře obnoven, noviců přibývalo. Josafat působil jako jáhen s kazatelnou. Všude získával duše Bohu, s rozkolníky pouštěl se do rozhovorů o víře. Josafat a Ruský vzájemně se doplňovali. Těmito dvěma řeholníkům podařilo se obnoviti řád basilánský, jímž obnovená též unie.

Unii nastávají boje. Na sněmě ve Varšavě r. 1607 vydán nález unii nepřívznivý. Velikým protivníkem unie byl kníže Konstantin Ostrožský. Vilno stalo se hlavním místem nábož. bojů. Opat kláštera Nejsv. Trojice Samuel spojil se s rozkolníky, kteří se snažili zmocniti se celého kláštera. V cestě jim stál Josafat. Oznámeno to bylo metropolitovi Pocijovi do Varšavy. Ten ustanovil P. Ruského gen. vikářem pro Litvu a svěřil mu pravomoc nad duchovenstvem světským a řeholním. Opat Samuel odpadl nyní od unie úplně. Rozkolníci chtěli získati sliby i hrozbami Josafata, který měl v klášteře mocný vliv. Josafat s pomocí Boží nástrahy jejich překonal a rázně se jim opřel. Nyní obrátil se hněv rozkolníků proti Josafatovi. Roztrušovali o něm různé lži, na ulici házeli po něm kamením. Rozkol ve Vilně se rozmáhal. Duchovenstvo, kromě kláštera Nejsv. Trojice, odpadlo od uniatského metropolity. Lidem namlouvali, že metropolita chce jejich církev přeměnit na latinskou. Opat Samuel byl úřadu zbaven a na jeho místo dosazen P. Ruský. Šťastně vše překonáno a chrámy ve Vilně uniátům navraceny. Na metropolitu Pocije učiněn byl útok Janem Tupekou, který byl za to odsouzen k smrti. Jakmile Josafat o tom uslyšel, spěchal do vězení a domlouváním docílil, že Tupeka přestoupil ke katol. církvi a zemřel usmířen s Bohem.

Josafatovi dostalo se tehdy veliké milosti. Metropolita udělil mu svěcení kněžské. Jako kněz sloužil mši sv. každodenně, na dlouhé modlení hodinek nikdy si nestěžoval, denně se zpovídal. U oltáře při úkonech bohoslužebných vedl si s velikou pobožností. Za pobytu v klášteře přes veliké překážky vzdělal se v theologii. I vystupoval nyní na kazatelnu a slovy jasnými a přesvědčivými obhajoval sv. víru. Zvláště si všímal otázek rozdílných mezi katolíky a pravoslavnými, kterým věnoval velikou péči při studiu. Důkazy vedl z obřadních knih bohoslužebných, kterých i pravoslavní užívali. Slova jeho, prosycená láskou, hýbala nitrem rozkolníků, a mnohé přivedla zpět k unii. Rozkolníci nepoddajní tím více na něho zanevřeli a nazvali ho „dušechvatem“. Velikým blahem ho naplňovalo, že může duše Bohu získané z hříchů ve svátosti pokání rozehřešiti. Na zpovídání připravoval se bičováním, ve zpovědřici seděl mnohdy až 10 hodin. Vždy byl ochoten zpovídati. Sám chodil na lov duší a nešetřil ani proseb ani slzí u zatvrzelých. Tehdy se za sv. zpověď platilo, on však nepřijímal ničeho. Využil každé příležitosti, nahodilého setkání pro svou apoštolskou působnost. V životě přísném neustával. Vstával o 2. nebo 3. hod. ráno, bičoval své tělo, rozjímal, probouzel jiné, sloužil mši sv. a pak pracoval až do noci. Při tom byl povahy veselé a vždy přívětivý. Spěchal do nemocnic, do příbytků chudiny a všude posluhoval, rozdával a získával duše Kristu. Sílu a nadšení čerpal z modlitby, rozjímání, studia a čtení Písma sv. Do této doby připadají dvě obrácení: rozkolného patriarchy moskevského Ignacija a Řeka Emanuela Kantakuzena. R. 1613 stal se Josafat představeným kláštera bytenského a obnovil poutní místo marianské v Žirovicích.

Uniatský metropolita kijevský Hypatius Pociej, velezasloužilý o unii, zemřel r. 1613. Nástupcem jeho stal se Josef Velamin Ruský. Josafat místo něho zavítal do vilenského kláštera, který měl spravovat jako opat. V klášteře bylo již 60 basiliánů. Jako představený byl k jiným mírným, k sobě přísným. O svěřené mnichy pečoval se starostí otcovskou. Byl jim příkladem a radou všude nápomocen. Nevšední péči věnoval církevnímu zpěvu chrámovému, dobře věda, kterák mocně lid k pobožnosti povzbuzuje. Chudí neodcházel od něho s prázdnou. Ač měl mnoho práce, vždy příchozího vyslechl a záležitostí jeho se ujímal. Veliká byla jeho horlivost v nabádání k sv. zpovědi. Roku následujícího konal Josafat cestu do Kijeva s metropolitou Ruským. Tam bylo sídlo metropole, ač Kijev sám byl městem rozkolným. Při té příležitosti navštívil památný jeskyňový klášter pečerský. Byli v něm rozkolní mnichové sv. Basila. Přivítali ho velikým křikem a nadávkami. Když se utišili, oslovil je jako milé bratry. Požádal, aby mu přinesli knihy obřadní a životy sv. mužů pečerských. Z nich jim dokázal, že církev latinská i řeckoslovanská musí tvořiti jednu katolickou. I vyprovodili ho uctivě až do Kijeva. V té době obrátili se k unii dva místodržitelé královští Michal Sokoliňský a Bohdan Tyškiewicz, jehož syn Januš velmi unii podporoval. (Pokračování.)

POHLEDY DO ŽIVOTA.

P. H. MUCKERMANN
V BRNĚ.

Do města, v němž bádá a působí veliký Mendl, zavítal 24. října t. r. znamenitý biolog řádu jezuitského P. H. Muckermann, nadšený ctitel opata-přírodopytce z kláštera Králové, aby promluvil důtklivými slovy o velikém nebezpečí, hrozcím evropskému lidstvu z dědičného zatížení, a podal návod, jak zachrániti rodiny zdravé před nákazou. Podáváme v hlavních rysech myšlenky vzácné jeho řeči.

Prorocství Spenglerovo, věstící zánik západu, P. Muckermann odmítá jako nepsychologické a nepedagogické. Věda biologická ví, že národ bude žíti, dovede-li nesčetné síly přírodní, skryté v uhelných dolech, v ložiskách rudy, v hnědé hroudě, na lukách a v lese proměnit v energii kultury, v potravu, šat, obydlí, a zachová ideály mravní.

Jen řádná rodina může poskytnouti zdravých sil pracovních, aby provedly proměnu tuto. Proto chce přednáseti o základních zákonech dědičnosti ve smyslu opata Mendla z přirozeného hlediska biologické vědy. Než k provádění důsledků jejích nalezneme síly v biologii. K tomu třeba ethiky. Dvě otázky klade řečník pozorně naslouchajícímu obecnstvu, jako předpoklad k dalšímu:

„Jest zde někdo, kdo by byl přesvědčen, že cizoložství není hříchem?“

„Jest zde někdo, kdo by nepřiznal, že vlastnictví a život bližního jsou nedotknutelný?“

Když hluboké mlčení posluchačů zajistilo odpověď zápornou, přechází

k mistrnému líčení vnitřní soustavy nepatrného semene, ukazuje názorně, jak se promění v bylinku, jejíž krása se nerovná žádný výtvar ruky lidské. Dvě zdánlivě nepatrné buňky, vaječná a semenná, z jejichž tajuplného spojení prýští nový život, podmiňují ve stejné míře budoucí pokolení. Chceš-li porozuměti otázce ženské, studuj funkce těchto dvou s o b ě r o v n ý c h buněk. Tajemství, jehož nevystihne nejhlubší badání rozumové, jehož nepronikne nejjemnější technika, skrývá tajuplný onen okamžik, kdy se obě spojí, by daly podnět k novému životu. Jak veliké proto překvapení vědeckého světa, když prostý mnich augustiniánský odkryl částečně hustou jeho clonu, objeviv zákon dědičnosti!

Platnost jeho i pro život lidský jasnými příklady dokázaná, určila úplně nový směr též moderní vědě o dědičnosti, jejíž základní zásadou nyní jest: spojení základní myšlenku Darwinovu se základní myšlenkou Mendlovou a vybudovati na nich systém zdravovědy plemene.

Původní myšlenka Darwinova, totiž idea přirozeného výběru, jest enormního dosahu a žije dosud; v ní hledá moderní biolog řešení otázky sňatků a zdravých rodin.

Myšlenka Mendlova však, hlásající autonomii, která nepřipouští křížením žádného smíšení podstatných vlastností plemen, může nás zdržiti, avážíme-li tragiku dědičného zatížení. Zděděné vlohy jsou směrodatné pro vývoj plodu. Vnější vlivy, působící na matku, když pod srdcem jejím dítě se vyvíjí, neurčují tvářnost budoucího člověka. Marné jsou tedy pokusy, patřením na sošky klasi-

ckých těl získati krásné děti. I pohlaví určují dědičné vlohy otce a matky, a proto není možno člověku rušiti platnost zákonů přírodních. Necht žije matka normálně, neboť na zákonu dědičném nemožno něco měniti. (Nečestný jest boj proti plemeni cizímu zneužitím jména biologické vědy, jak učinil dr. Arthur Dinter v knize „Hřích proti krvi“.)

Působivost zákona Mendlova dokazuje učenec na některých příkladech. Typický příklad autonomie plemen nalézáme na dětech zakladatelů Kapského města, bělochů, kteří pojali za manželky černošky z kmene Hottentotů. Vývoj děl se přesně dle pravidel objevených v klášteře na Starém Brně. I duševní schopnosti, pokud jsou závislé na organismu, jim podléhají, jak dosvědčuje na př. neobyčejné hudební nadání v rodinách Bachové, Smetanové, Mozartové. Tedy jen šťastný osud nám umožňuje vyniknouti v některém oboru lidského snažení. Nepokořuje takové poznání naši domýšlivost? Nenaplní se srdce naše upřímným soucitem, spatří-li v některé rodině stopy dědičného zatížení?

Za největšího napětí všech účastníků zahajuje řečník kapitolu o dědičném zatížení. Opatrně vybízej posluchače, by nehloubali o těchto věcech, pronáší vážně smutné věty: „Nemusí býti každá epilepsie ani slabomyslnost zděděná, ne každý hluchoněmý zdědil svůj neduh po svých předcích. Na Dostojevském se ukázalo neobyčejné nadání zároveň s těžkým zatížením.“ „Shledal-li však kdo v kronice rodinné, že zatížení jest dědičné a proto beznadějně, bez vyhlídky na vyrovnání, pak zbývá pro mnohého ubohého otce a matku jen víra ve vyrovnání tam, kde zrak náš hledá hvězdy věčné. Toť jediná naděje nám zbývající.“ Jaká to tragika v těchto slovech! Pochopíme nyní vážnost stavu manželského a zodpovědnost rodičů?

Potvrzuje to původ nešťastného děvčete, jež je chováno v jednom z amer. ústavů pro slabomyslné. Rodokmen jeho podařilo se sledovati vě-

deckému aparátu až do dálné minulosti. Za americké revoluce zplodil bohatý mladík s dívkou, která se stala obětí jeho svůdnictví, a o jejíž slabomyslnosti svůdce nevěděl, chlapce. Tento, když dorostl, pojal za manželku zase slabomyslné děvče a z tohoto rodu je známo dnes 1000 slabomyslných členů. Ve 42 případech byli oba rodičové tak zatíženi, že duševní úroveň jejich nepřesahovala schopnosti rozoumku šestiletého dítěte. Mladý muž netušil, jak zhoubné následky bude mítí okamžik nedovolené smyslné rozkoše. Kdo zastaví proud béd a slz nevinných ubožáků?

Stejně ničivě působí na zdraví lidstva nemírné požívání alkoholu a nikotinu, jakož i pohlavní výstřednosti. Těžká krise bytová mohla by býti ihned odstraněna, kdybychom měli peníze, jež škůdcové tito pohltili. Než nezahánějme lásky ani odtud, kde vina je zřejmá. Jest však na čase, bychom, ochraňující slabé, neuviedli v nebezpečí silných.

Prvním úkolem naším musí se státi ochrana zdravých rodin.

Jak mohl onen mladý muž, táže se badatel, svéstí děvče, třeba pod vlivem alkoholu, pak je zanechatí a oženiti se s osobou svého stavu, s níž založil kmen zdravý, čítající 480 zdravých potomků? Ze zkažených zásad dnešní společenské morálky vysvětlí se nám vše. Jak bedlivě dbá manžel, aby jeho choť byla věrná, sám však nepřiznává stejné právo straně druhé. Když se podaří matce nemanželské dítě tajně odstraniti, je vše v pořádku. Běda však, když se odváží plod hříchu přiznati před světem „Je-li zde někdo, kdo by byl bez hříchu, nechť hodí první po oně nešťastníci kamenem!“

Dítě nemanželské netrestejme, jest naprosto bez viny. Není třeba, aby vina rodičů zrcadlila se ve všech jeho dokumentech.

Matku potrestáme tím, že ji s dítětem spojíme. Nemanželský otec ať prací rukou svých zajišťi hospodářsky dítě i matku; ve svědomí ať je zavázán k náhradě větší než zajišťu-

je zákon nynější. Povinností společností jest starati se, aby povinnosti té neunikli.

V závěru promlouvá řečník o degeneraci. Vlastnosti osobně nabyté, ni ctnost, ni neřest nemají obyčejně vlivu na potomstvo. Je-li však nakažen organismus tělesný, zasáhne nákaza do buňky vaječné nebo semenné a sledáváme dědičnost. Nesčetné oběti na životech vyžaduje tuberkulosa, celé národy otravující. Jak hrozné jest číslo 87.000 podvýživou trpících dětí v jednom průmyslovém městě Německa, v němž napočítáno pouze 800 dětí dobře živých! Jaká to žeň pro tuberkulosu! Není sice tuberkulosa nemoc dědičná ve smyslu vlastním, než veliké nebezpečí hrozí dítěti ze strany nemocné matky a později pro životní slabost z nákazy vnější.

Nejsmutnější však jest bída ztížených pohlavními nemocemi. Nemožno dnes déle mlčeti; celé národy se řítí do propasti záhuby. Hrozně se mstí vilná rozkoš na celém pokolení. Obecnstvo pozorně sleduje uvedené případy z bohaté zkušenosti knězebiologa.

Jest záchrana lidstva možná? Ano, když zachováme rodiny zdravé. Proto žádá od nás budoucí pokolení: aby jenom na duši i na těle zdraví snoubenci uzavírali svazek pro život (Darwin); vyskytne-li se v rodině případ zatížení, nesmí býti uzavřen sňatek mezi příbuznými i při zdánlivém zdraví obou snoubenců (Mendel); nikdy ať nesvolí rodičové k sňatku svých dětí, aniž by si předem byli vyžádali od svědomitého, rodinu znajícího lékaře vysvědčení zdravotní.

Vědec končí přáním, by brzy nastala doba, kdy poutníku pozemskému zase zasvítí slunce, rozkvete květ, objeví se štěstí neporušeného tělesného i duševního zdraví.

Tímto zajímavým a pečlivě vypracovaným thematem, řečí plnou jak vědecky zdůvodněných poznatků, tak praktických rad a pokynů, hlavně pak řečnický skvělým přednesem, upoutal milý host četné obecn-

stvo tak, že v hlubokém dojmu přes dvě hodiny sledovalo jeho přednášku.

Vědecké poznatky, týkající se otázky moderní rodiny, snesl P. Muckermann ve své knize: Kind und Volk (vyšlo u Herdera). vkl.

„VY TAKY ODPADNETE?“

Tak se mne tázala o prázdninách jistá stařenka, když cestou z kostela přišla řeč na „panáčky“. „A proč myslíte, stařenko“, vyzvídal jsem. „Ale dyž včil je už celý svět zkažený, aji ti panáčci . . . musíme se za ně modlit“, mudrovala staruška, zvolna belhající vedle mne. „Pak se už nemusíme bát“, pravil jsem, utěšuje ji; „my prosíme Boha o pomoc a budete-li se vy všichni za nás modlívati, uvidíte, stařenko, že nikdo z nás neodpadne.“ A milá stařenka radostně slíbila, že se bude modlívati za všechny bohoslovce . . .

Doma jsem se zamyslel nad stařenčiným výkladem.

Modlitba lidu za kněze! Myslíte, že je potřebí něčeho jiného těm, kteří na pahorku kalvarském prožívají velké křížování mystického Těla Kristova, že něčeho více potřebují ti, kteří teprve nastoupili cestu křížovou?

Unum necessarium! Lid náš nevzpomíná ve svých modlitbách ani na kněze venku ani na kněžský dorost. Lid dovede si vážit horlivého kněze, dovede jej chváliti, pozorností zahrnovati, nemilosrdně odsouditi a k smrti uštvaťi — ale nedovede se za své kněze pomodliti. Neobviňuji, pouze konstatuji.

A přece Kristus doporučil modlitbu jako jediný prostředek k získání dělníků na Vinici Páně a Církev sv. nabízí věřící zvláště v suchých dnech, aby Boha prosili za dobré kněze.

Lid žije prakticky v domněni, že knězi netřeba modlitby. Je třeba opraviti tento mylný názor. Bude nutno působiti, aby věřící otázku kněžského dorostu a obětavých, nadšených duší apoštolských učinili svou

otázkou tím, že budou konati společně se svými duchovními vůdci modlitby a pobožnosti na tento úmysl. Božské Srdece dobrého Pastýře vyslyší modlitby věrného stáde.

Lid si uvědomí, že kněží nepřicházejí prostě z jiných světů, ale že si je vychovávají zbožné rodiny, lid pozná, že se modlí za kněze, poněvadž jsou „infirmitate circumdati“, že i jim je potřebí milosti Boží v těžkém jejich povolání — a ne pouze ústrků a nadávek, když již snad některý poklesl. — Lid se naučí své kněze milovat a bude opět obnoven poměr duch. otce k dítkám.

Co učených diskusí a návrhů, jak odpomoci nedostatku kněžského dorostu! Ano, všechno užitečné, ale jednoho jest potřebí: Dostatek horlivých pastýřů si musí lid vymodlit!

Kéž by mluvili a jednali všichni tak jako prostá ona stařenka z lidu.
fk.

KNĚŽÍ — VOJÁCI.

Před kasárnou v městě X. je od rána neobyčejně živo. Není divu: je 1. října — nováčci nastupují do vojenské služby. V zástupech, s kuffíky na ramenou přicházejí k nevzhledné budově, která jim má být nyní domovem. Mnozí musejí čekat, až na ně dojde řada; z dlouhé chvíle i z únavy usedají na kuffíky a pouštějí se do buchet, jimiž je maminky zásobily. V té směsici upozorňují na sebe dva nováčci svým zevnějškem i počináním. Jsou černě oděni, sedí v koutku majíce hlavy skloněny nad úhlednou knížkou. Nahlédnete-li pozorněji, zpozorujete, že jsou to kněží. Ta knížka — tof brevír. Že se přítomnost těchto dvou neobejde bez poznámek druhu rozličného, netřeba ani zvlášť připomínati. Nováčci jeden za druhým pomalu mizí v budově, až konečně je prostranství před kasárnou prázdné. I ti dva zvláštní „rekruť“ jsou již v kasárně; teď „narukovali“. — Blíží se poledne, doba „menáže“. Nováčkům se vydávají šálky, aby si mohli jít pro oběd.

Jsou špinavé a hodně rezavé. Také ti dva, jež sledujeme, dostali šálky rezavé. Voják, který jim je dával, poradil jim, aby si šli na dvůr šálky vydrhnout pískem; při tom se mu v očích divně zabýlsklo. Berou je beze slova, vycházejí na dvůr k hromadě písku, kde se snaží očistiti od rezu nádobu, z níž mají jísti po dobu vojenské služby. Dílo však se jim nedaří; co dělat? V alumnátě přepychu nenavýkli, ale z toho, co jim zde dali, není možno jíst. Nezbyvá, než koupiti si ve městě šálky nové. Et factum est ita. — Co nejdříve oblékají nováčky do uniformy a již je „vojna“ v plném proudu. Koná se výcvik, v tomto případě beze zbraně. Na dvoře kasárny i na cvičišti provozují vojáci roztodivné cviky. Specialitou je pochodování v dřepu — t. zv. kačení a čápí krok, který velmi a brzy unavuje. Chvilce oddechu na cvičišti hledí vojáci co nejlépe využít k odpočinku nebo zábavě. V té době byste viděli dva vojáky stranou ostatních. A zase čtou z té zvláštní knížky. Jsou to kněží-vojáci, modlí se officium. Jen ten brevír je signum manifestativum sacerdotum; v těch umouněných uniformách, které s nich všelijak visí, byste ovšem kněží nehledali. — Odpoledne konají se doma různé práce. Vojáci drhnou podlahu, čistí okna, zametají, pomáhají v kuchyni. Do takové práce se zpravidla neženou a chváleni za to také nejsou. Dva však přec se našli, kteří činí výjimku. Kněží-vojáci. A „šarže“ si v kanceláři vykládají, že ti „faráři“ jsou přece jenom nejsvětomitější — a jak prý jim to sluší! — V místnosti, ve které je ubytováno 20—30 vojáků, nebývá nikdy smutno. Zvláště ne večer, kdy je po práci. Vojáci povykují, hlasitě se smějí — inu, jako na vojně. Dva se zábavy (— a bývá mnohdy všelijaká! —) vůbec nesúčastňují. Sedí na svých kuffíčcích a zase drží v ruce tu úhlednou knížku. Víte již, kdo jsou. Dnes bylo celý den pilno, takže nebylo možná na brevír sáhnout. Nebudou ani hotovi, až se zhasne světlo. Nevadí; půjdou na chodbu

pod lampu. Nebude jich aspoň nikdo rušit. Modlívali by se nejraději na té chodbě; je však tam takový průvan, že není radno delší dobu tam státi. — Ráno po páté hodině je v kasárně ještě klid. Vojáci vstávají až o 6. hod. Dva však už spěšně vycházejí. Jdou do blízkého kostela sloužit mši sv. Musí si každý den tak přivstati, aby byli zase včas v kasárně. A jsou rádi, že jim to dovolili. — A ještě jeden obrázek: Je nedělní dopoledne; vojáci mají skoro volno. Dva zameťají rozlehlý dvůr; mají naspěch. Jsou to kněží. V kostele ohlásili, že přijdou o 9. hod. celebrovat. Když se již chystali na cestu, dostali rozkaz, aby zameťli dvůr. Devátá se blíží; zameťání v den Páně — toť praeparatio proxima ad Missam. Je divno někomu, že jim to vehnalo slzu do oka? — Kněží-vojáci . . . Před 4 měsíci je biskup posvětil. Stali se kněžími — sacerdotes in aeternum . . . A toto jest jejich první „štace“.*)

—lb—

NÁBOŽENSKÁ ŠKOLA V ITALII.

Není tomu dávno, co byli katolíci naší republiky s žádostí o křesťanskou školu státní odmrštěni a při té příležitosti ještě poučeni, že se dříve rozpadne stát, než bude zavedena katolická škola státní. Podle smělosti tohoto výroku zdálo by se na první pohled, že náš požadavek je přímo přemrštěný, národu nezdravý, a že něco podobného není možné v žádném kulturním národě. Skutečnost však ukazuje jinak. Nedávno přinesla solnohradská „Katholische Kirchenzeitung“ zprávu o nenadálém kroku italského ministerstva vyučování. Dne 19. září t. r., v předvečer národní italské slavnosti založení nové Italie, dověděla se italská veřejnost,

*) Bohoslovce, které čeká vojenská služba, a zajisté také náš klerus zajímá, jak se mají na vojně novokněží. Podáváme bez kritiky a jakékoli tendence několik momentek. — P. r.

že ministerská rada schválila program ministra Gentile pro reformu národní školy. Nejvýznamnější je, že tato reforma znamená především obnovení křesťanské školy státní. Jak zákon praví, mají náboženství vyučovati učitelé, mohou však i jiné osoby, laici nebo kněží; o schopnosti a způsobilosti k vyučování rozhoduje příslušný církevní úřad. Pro nižší třídy předpisuje zákon vyučovací látku; má se učit o modlitbě a základních naukách křesťanské víry, podávati krátká a srozumitelná vypravování z Písma sv., a to hlavně z evangelií, konečně přihlížeti i k praxi církevní. Uvážíme-li, že v Itálii před fascistickým převratem vládle de facto svobodné zednářstvo, chápeme veliký význam tohoto obratu. Proč tak najednou zavádí Italie náboženství do škol? Odpověď je snadna: vláda Mussoliniho chce mít v budoucnu Itálii silnou a mravnou — a proto dnes vidí nutnost náboženského vzdělání mladé generace. Je nesporno, že tím získává důvěru lidu, podobně jakoby u nás takový zákon měl na své straně sympatie národa jako celku. Ale u nás ani na důraznou žádost lidu nemění se nic na protikřesťanském duchu našeho školství, kde těch několik hodin náboženství je jen „trpěno“. Než všeho do času. Italský příklad je velmi poučný. Co bylo ještě včera nemyslitelné, stává se. A jak to vysvětliti? Nikoliv logikou žurnalistiky, nýbrž logikou Absolutna; ta podává jasné vysvětlení: Prozřetelnost Boží.

J. D.

DOBŘÁ VĚC SE PODAŘILA.

Sušilova kolej v Brně byla v neděli 21. října t. r. ndp. biskupem brněnským vysvěcena a odevzdána svému účelu. Katolická mládež akademická má nyní v Brně nejen útulný domov a důležité centrum organizací, ve kterém se budou sbíhat nitky života studentů katolických, a z něhož někdy bude fakticky řízena

organisace katol. studentstva na Moravě a ve Slezsku, nýbrž také velmi významné středisko kulturní, které může býti požehnáním pro katolickou věc u nás. Kolej, nesoucí jméno buditele Moravy, velikého Sušila, má býti ohniskem lásky k Církvi a opravdového vlastenectví, což obé jest dnes tak řídkým zjevem mezi českým studentstvem. Kolej má vychovávat i posílati do života řady zdatné inteligence, která by rozptýlila poslední zbytky námitek o inferioritě katolicismu, a jež by se také ochotně postavila po bok prořídilým řadám kněžstva a s ním pracovala na obrození českého národa věrou katolickou. Má-li tato významná sociální instituce přinést co největší prospěch, jest naprosto nutno, aby brány její byly vždycky zavřeny před těmi, kteří by měli v úmyslu

využití dobrodiní kolejí skýtaného a potom veřejně vystoupiti proti nám; také těm musí být přístup do kolejiznemožněn, kteří by vstoupili do řad katol. studentstva jen proto, aby jim někdy katolický lid pomohl ke kariéře. Tak radí osvědčená zkušenost. — Největší zásluhu o vybudování kolejí má kněžstvo, jako vždy a všude, kde jde o dobrou věc. Klerus náš projevil zde vzácné porozumění a příkladnou obětavost přes to, že jeho finanční poměry nejsou nikterak skvělé, přes to, že již byl tolikrát při podobných podnicích zklamán. Na kolej Sušilovu však kněžstvo spoléhá. Naši akademici jsou si jistě vědomi svých velikých povinností; vědí o nadějích, které v ně kladou budovatelé kolejí. A slíbili veřejně a slavnostně, že nadějí těch nezklamou. —lb—

BOHOSLOVCI VE ŠK. R. 1923-24.

	I. ročník		II. roč.	III. roč.	IV. r.č.	C e l k e m		
	všech	Čechů				všech	Čechů	Něm.
Brno	15	13	10	13	14	52	38	14
Olomouc	17	13	23	18	15	73	48	25
Č. Budějovice	4	2	5	4	3	16	5	11
Hradec Králové	4	—	5	2	4	15	5	10
Litoměřice	8	1	7	11	8	34	3	31
Praha	10	4	5	15	7	37	16	21
Vidnava	—	—	5	3	3	11	3	8
						238	118	120

Doplňky: Brno: Do počtu bohoslovců II. roč. jsou zahrnuti 2 klerikové řádu augustiniánského.

Olomouc: Kromě bohoslovců z arcidiecése je v semináři 6 Ukrajinců, 2 Rusů, 1 Rus.

Praha: Na české fakultě studuje také 7 Slováků, 2 Ukrajinci a 3 Češi-privatisté, kteří nejsou v tabulce počítáni.

Do Říma — do České kolejí odcházejí letos za pražskou arcidiecési 2 Češi a 1 Němec.

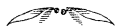
O statistické tabulce kněžského dorostu, uveřejněné v 1. čísle loňského ročníku „Musea“, rozepsal se ze široka zejména liberální a socialistický tisk. Nehledíme-li jednak k farizejství, jednak ke škodolibosti oněch sloupců, nemůžeme se přec nezmíniti o naivitě, s níž se namnoze psalo o příčinách tak malého počtu theologů. Články toho druhu ponechávali jsme nepovšimnuty neuznávající za vhodné mařiti čas výklady s lidmi, kteří nevědí nic o Prozřetelnosti Boží.

Již dějiny zjevení Páně nás poučují, že Bůh může dopustiti nedostatek kněžstva a s ním související úpadek náboženského života jako trest na národ za to, že pravdou jeho bylo opovrhováno a milosti jeho nedbáno nebo zneužíváno. Ale tento trest Boží můžeme od milovaného svého národa odvrátiti, budeme-li podle národu samého Božského Mitra vytrvale, důvěřivě a pokorně o dorost kněžský prosit, neboť psáno jest: *Rogate ergo Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam* . . .

Bratři, i kdyby nás jen tolik bylo, že by nás na prsty mohl spočítat, — h l a v y v z h ů r u !

Nolite timere, pusillus grex!

Zůstaneme věrni Kristu, vědouce, že *omnia possumus in eo, qui nos confortat* — *Jesus Christus, cui gloria et honor in saecula saeculorum.* —lb—

NOVÉ KNIHY.

DUCHOVNÍ CVIČENÍ SV. IGNÁCE Z LOYOLY.

Díl II. Návod k rozjímavé modlitbě. Podává Jaroslav Ovečka, T. J. Na Sv. Hostýně na Moravě. Nákladem Hlasů Svatohostýnských. 1923.

Tímto svazkem je vhodně doplněno české vydání „Duchovních Cvičení sv. Ignáce“, jehož první část vyšla loni na památku 400letého jubilea jejich sepsání. Po příznivém přijetí, jakého se dostalo Ovečkovu překladu exercicií v naší ascetické literatuře, nepochybujeme, že zajisté i přítomný „Návod“ přijde neméně vhod našemu kleru i vzdělaným laikům. Jsouc jinak dílem sama o sobě uceleným, podává kniha tato dosti důkladně a přehledně úplnou technickou stavbu i výklad celé vnitřní modlitby, jak o ní pojednává sv. Ignác na různých místech svých „Cvičení“. Vedle přípravných pouček úvodních nalezneme zde nejen zevrubný návod k modlitbě rozjímavé, nýbrž také důležitá poučení a

pravidla, doklady ze života světců doložené, o modlitbě affektivní a nazírání získaném, konečně též stručný výklad o modlitbě mystické. — Chváliti tuto theoretickou a z části zároveň i praktickou příručku života vnitřního a zdůrazňovati její potřebu zvláště za naší doby, bylo by zbytečným. Na důležitost a význam její poukazuje nám dostatečně vlastní zkušenost, jež učí, že zanedbávání theoretického vzdělání na poli života duchovního nezůstalo a nezůstává nikdy bez škodlivého vlivu i na jeho praxi. Ostatně vyšší život vnitřní nepatří dosud u nás namnoze k nívám příliš pěstěným . . . Tisk a úprava knihy je pěkná. t—m.

FRANTIŠEK KAŠPAR: ZASTAVENÉ HODINY.

Básně.

Duše básníkova zastavuje si hodiny života, aby se zamyslí nad tím, co jí prudký jejich let přinesl a — umlčel. — A tak ve dvou řadách po

dvanácti básních kmitají se obrazy z celého básnickova života. Na malbách přírodních odráží se lesk meditace, jež životem zhodnocuje všechno viděné (Večer, Ráno u Kvildy, Bouře) — a mezi tím vzpomínky proskakují na „života nejbohatší poleďne“, na „těžké břímě štěstí“ minulého. (Počátek I., Těžké štěstí.) Však nejvíce hodin posvěceno jest svatými tajemstvími, jímž se zasvětil na místě celého ostatního světa (Obět), jež krásami svými duši oblažují a k jásavému obdivu povznášejí (Ranní mše, Velká, Roráty), nebo vážností svou k pokoře a prosbě sklání (Zpověď, Večer před poutí). — V druhé části téže knihy, „Sůl země“ nazvané, podává básník další část své žně jako „sůl, jež dá žiti chuť“. A nejen sůl životně-uměleckou, i mnoho té svaté biblické soli tu nalaznete, vykrytalované v těžkých vnitřních bojích a sladkých okamžicích konsolace. Tak hned vedle vzpomínkového „Keře“ otřeše nitrem přímé otevření rány kajícího srdce, jak je zburcoval pohled smrti a pak potěšilo „nebeské naděje políbení“ (Smrt I.). — V básních Oproštěné srdce, Strom v zimě, Boj světla s tmou, Bůh, zpívá trpce i smířené o bolestech bojů a opadávaní mladých snů. Milost duchovní však opět všechno hojí svým nebeským blahem (Čisté štěstí), a tak s radostí vítá básník každý svitající den, těše se na svatá tajemství, jež ho ve mši posvětlí a ozbrojí (Ráno); jeho život je celý zladěný v rozkošnou zář letního západu, kdy je vše kolem tak krásné, líbezné, a duše ve spojení s Bohem se modlí slovy díky a lásky. — Až na konec pak zazní zase bolestný tón nad bídou a chladem našeho života bez Boha (Světce, Duchovní zledovění), v němž umíráme jako včely ve studeném úlu, až přijde Kristus-včelař a zaklepe — a spálí —.

Motivy uchvacují svou hloubkou, překypují obrazy malby básnické. Než — celho se tu často k dokonalosti nedostává, jest rytmus, básnický spád a jednolitosť básní. Mnohá čísla sbírky činí dojem sklá-

dání na thema: mysl je sice plná obrazů, zmocňuje se svého předmětu — ale jaksi nuceně, bez spontánního zážehu, jaký bývá roznícen silným dojmem. Odtud snad ten nedostatek rytmu, jenž ruší poetický ráz veršů, takže by táž slova prosou přepsaná svým reflexivním rázem lépe působila. Působí také velmi neladně některé verše k vůli rýmu a stejném počtu slabýk bez rytmu na určité délky jako nastříhané. Krátké, kusé věty zapadají neorganicky do celku básně a tříští ji. Není tu namnoze plynulosti, jaká prýští bezprostředně z nitra, citovou emoci rozvlněného a prochvívá báseň jediným horkým jednotlícím dechem. Či je tu úmyslná hořkost, nelibující si v lahodných obratech a svižnosti, chtějící spíše úsečností a neuhodnostmi svých vět pohnouti k rozebírání a intensivnějšímu prožívání užitých obrazů —? Než i při tom strhnou ve sbírce básně, vytrysklé přímo z vroucího, zkypělého citu a zasněné intensivní nálady, které svou jednotností a výstižností jsou věrnými obrazy nitra. (Zpověď, Večer před poutí, Ráno, Smrt, Večer a j.) Alka.

G. K. CHERSTERTON: KLUB PODIVNÝCH ŽIVNOSTÍ.

Román. Přeložil dr. J. Foustka. Vydalo Družstvo Přátel Studia v Praze 1923.

Spisovatel, provázen hloubavým Basilem Grantem a jeho bratrem, soukromým detektivem Rupertem, prochází Klubem Podivných Živností. Charakter této společnosti možno vyjádřiti snadno a prostě. Je to výstřední, bohémský klub, který za podmínku členství klade, že kandidát musí si sám vynaléztí způsob, jímž si vydělává svoje živobytí. Musí to být úplně nový druh výdělků. Nesmí to býti pouhá obměna již existující živnosti a musí skutečně svého vynálezce živiti. Načrtnuv několik obrazů jednotlivých odvětví

Klubu, jako: Agentury pro Dobrodružství a Romantiku, jejímž zakladatelem jest P. G. Northover, nebo vynalezení Tančícího Jazyku prof. Chaddem a obchodu stromovými vilami pana Montmorency, končí spisovatel líčením podivuhodné činnosti Basila Granta, jenž se rozhodl, že jako „pouhý morální soudce“ bude rozsuzovati čistě morální nesobody: marnivost, nemožné sobectví, pomlouvačnost a j., a jenž se stal v této hodnosti též předsedou Klubu. — Svým podivným obsahem je kniha „Katolického detektiva“ hodně zajímavá. mp.

V. SVATOHOR: OHEŇ ELIÁŠŮV.

Družina lit. a uměl. v Olomouci 1922. — Str. 139.

Naší katol. literatuře dostalo se ve Svatohorově „Ohni Eliášově“ románu ne sice rozsáhlého, ale zvláštního svým thematem; je obtížné sice, leč vděčné pro toho, jehož duch dovede se vnořiti v temné hlubiny Apokalypse příštích věků. Básník na základě studia sv. Písem tvoří své vidiny: V plnosti časů volá Bůh proroky Hennocha a Eliáše v Hilleiovi, synu Sofarovu a v Gorazdovi, Divotvůrci Božím, aby hlásali evangelium rozeštvaným davům lidu, odvráceného tajemnou mocí pekel od Krista. Satan rozvázán v lidských duších. Vědy a umění v úpadku, lidstvo rozervané socialismem otročí židovskému kapitalismu. Trup zmučeného lidstva má hlavu presidenta světa Teitana, jemuž po boku stojí vychytralá Američanka Rhode. Světová velmoc židovská vypovídá Církvi boj. Propuká pronásledování křesťanů — poslední zápas Krista s Antikristem. Křesťanství s vypuzeným papežem Janem žije v podzemních skrýších. Než ne dlouho; přichází Kristus-Vítěz pro své věrné — nastává den Soudu. Křesťanská hrdinka Huleh a její dvě děti patří k nejkrásnějším vidinám básnickovy duše. Má-li Ben-

sonův „Pán světa“ své přednosti, má je též kniha Svatohorova po stránce liter. i myšlenkové. Chce upozorniti, jak autor v předmluvě praví, křesťanský svět na veliké nebezpečí, které mu hrozí z jisté strany, a zapáliti ve chladných duších křesť. oheň, o kterém pravil Kristus, že ho přišel pustit na zem. fk.

ALEXEJ REMIZOV:

RYBNÍK.

Román. Družstvo Přátel Studia v Praze, 1923. Str. 305.

Celkem chmurné je toto dílo Alexeje Remizova. Román čtyř Finogenovců, čtyř synů nešťastné matky Vareňky, která byvši proti své vůli provdána, opustila po 5 letech svého manžela Jeliseje Finogenova a žila s dětmi v rodném domě. Finogenovcům říkali podle matčina rodného jména Ogorělyševci. Byli čtyři: Sáša-Alexandr, Peta-Petr, Žeňa-Eugen a Kola-Nikolaj. A všichni vyrůstali ponecháni již za života matky a tím více po jejím tragickém skonu většinou sami sobě; nedivno, že se z nich stali nevázaní, proklatí spušťenci, jak je sama matka Vareňka jmenovala. V době studií, která konají na nátlak strýce Arsenija, vyhraňují se znenáhla povahy jednotlivých Ogorělyševců. Nejvíce prodělává Nikolaj, kolem něhož se točí celý děj. Alexandr zanechav radikalismu stává se chladným a vypočítavým a je přijat do služeb strýce Arsenija, v jehož velkopodniku dosahuje skvělé kariéry. Eugen a Petr zůstávají celkem bezvýznamnými lidmi. Nejpohnutější je život Nikolaje, který po různých milostných dobrodružstvích, po vězení, vyhnanství a útěku z něho končí mladý život na dlažbě rodného města. — Nikolajův život — toť tragika podivné, slovanské, ruské duše. Ta duše je v podstatě jemná, citlivá a dobrá; dovede se v anarchismu spurně vypínat, dovede na zem sražena pokorně snášet příkoří, dovede se povznést ke hvězdám,

dovede i hluboko klesnout — ale při tom zůstává dobrá a měkká; zločinnou jí nazvat nemůžete. V širokém toku děje zachycuje autor mistrnými tahy celé prostředí románu, hlavně ogorělyševský dům, ukazuje povrchnost a mělkost náboženskou nejen u inteligence a prostého lidu, nýbrž také u duchovenstva monastýru Bogorubova. Není to kletba schismatu, která je patrna na pravoslaví, jak je líčí Remizov? Tato stránka značně osvětluje dnešní smutný stav Ruska.

Po přečtení knihy táhne duši podivná tesknost a soucit. — Nešťastná, hluboká ruská duše! —lb—

FRANT. X. KÉRER:

DON BOSCO.

Přeložil L. P. Vydała Cyrillo-Metodějská knižtiskárna a nakladatelství V. Kotrby v Praze. 87 str. Cena 4 Kč.

Don Bosco, jedna z největších postav 19. století, došel konečně vydáním Kotrbovým v české literatuře ocenění, jehož dostalo se mu v písemnictví cizím již dávno. Čtete životopis jednoho z největších vychovatelů a dobrodinců opuštěné mládeže a nemůžete se ubrániti úžasu nad ohromností díla, jež takřka z ničeho dovedl zbudovati jediný člověk. Práce tohoto svěťce a paedagoga pronikla již do všech úhlů světa a učinila již miliony opuštěných dětí a duchovní i hmotné pomoci potřebných lidí účastnými požehnání lidumilné činnosti Boscovy. V životopise jeho najdete i klíč k porozumění těchto mimořádných úspěchů. Byla to velká zbožnost a důvěra v Boha a Jeho Matku, pokora, vzdělanost, nesmírná pracovitost a sebekázeň, ale zvláště láska, již velký světec byl cele proniknut. Doba Boscova podobala se mnoho naší. Prožil svůj život uprostřed sociální a mravní bíd. A proti tomu všemu zlu pracoval Bosco

celou silou své charity, maje cílem ujmouti se nevědomé, zanedbané mládeže a zvednouti ji mravně i občansky. Zajímavý a podrobný životopis Boscův zasluhuje co největšího počtu čtenářů, jichž mu opravdu přejeme.

HAVEL JOSEF HUGO:

KŘESŤANSKÁ RODINA V BOJI S NEPŘÁTELI.

Přednášky o křesťanském manželství a křesťanské výchově. Přeložil Em. Žák. Praha II., V. Kotrba. Stran 423. Cena 8 Kč.

Rodinný život vlivem šířící se nevěry řítí se v propast pro všechny národy osudnou. A proto je povinností všech vychovatelů lidstva, v prvé řadě duchovenstva, aby k tomuto nebezpečí obrátili pozornost a hleděli zjednatí nápravu.

K těmto úkolům doby jako pomůcka přispěje tato kniha. Jest to řada 43 duchovních řečí o manželství, jeho cíli a o výchově dětí, které jasným a přesvědčivým tónem ukazují na nebezpečí, jež z rozvratu manželského svazku národům hrozí. Důstojnost otcovská a vznešenost mateřství jsou v knize skvěle objasněny. Autor s praktického hlediska poučuje snoubence o jejich vzájemném poměru, o vážnosti života, který manželstvím nastupují, o svatosti, jednotě a nerozlučitelnosti manželského svazku, a při tom výstražně ukazuje na neblahé zjevy, které manželství ohrožují. Biblické příklady, výroky předních učitelů církevních, slouží mu všude k pádnému zdůvodnění úvah.

Pro naše duchovní řečníky otázka manželství, dnes tak bolestně ožehavá, nalezne v tomto díle zdroj hojného materiálu. Kniha jest všestrannou pomůckou pro kazatele, čehož dokladem jest, že na jejím základě jsou letošního roku konány konference v Týně v Praze.

Z P R Á V Y.

M. Papež:

BOHOSLOVECKÝ SJEZD 1923.

Jako každoročně i letos spěchali bohoslovci na posv. Velehrad, kde před tisíci roky sv. bratři Cyrill a Method rozžali otcům našim světlo víry. K Velehradu spěli v pátek dne 3. srpna 1923 čeští bohoslovci se svými duchovními i vědeckými vůdci, aby se vzájemně poznali a načerpali síly, aby jednou s láskou vpravdě apoštolskou jako kdysi sv. věrozvěstové kázali spásu a lid náš učili znáti krásu ctnosti. Téhož dne odpoledne o půl 6. hod. byl za zpěvu písně „Ejhle, svatý Velehrad už září“ společný průvod od Cyrilky do kostela, kde měl neúnavný P. Jež S. J. uvítací kázání. Po vzývání Ducha svatého a sv. požehnání zahájil předseda „Literární jednoty“ bohoslovců olomouckých ctp. Jurečka sjezd ve Stojanově; uvítav sjezdovníky, navrhuje předsednictvo. Za výkonného předsedu jednomyslně zvolen dr. Hejčl, do předsednictva zvoleni: P. Odstrčilík S. J. dr. Skoupý, regens brněnského alumnátu, děkan P. Hřiva, dr. Cinek, kons. r. P. Ocetek, prof. Horák, P. Blaha, ředitel charity, P. Zetek a P. Klement. Nato ujal se slova výkonný předseda dr. Hejčl. S radostí vítá bohoslovce ve zdech nového Stojanova. Než radost není úplná, kalí ji vzpomínka na bývalého výkonného předsedu. Ndp. arcibiskupa dra Stojana postrádáme, není ho mezi námi — nemůže. — Navrhuje zaslati ndp. metropolitovi moravskému telegraficky projev synovské oddanosti a lásky, což s nadšením přijato. Následují pozdravy. Rektor P. Odstrčilík S. J. těší se z toho, že právě bohoslovci první konají své porady ve Stojanově a omlouvá se, že nemůže sjezd pozdraviti ve Slovanském sále, ježto se tam konají studentské exercicie. Dr. Skoupý zdraví sjezd jako duchovní rádce brněnského studentstva a P. Horák za Spolek profesorů. Dr. Cinek vyřizuje za napiaté pozornosti přítomných pozdrav nemocného ndp. arcibiskupa: „Je mi líto, tak nesmírně líto, že nemohu na Velehrad!“ vzkazuje tatíček svým bohoslovcům a prosí jako kdysi sv. Cyrill svého bratra, aby kněží a bohoslovci neopouštěli našeho lidu! Dp. P. Klement zdraví sjezd jménem čes. mládeže a kons. r. P. Ocetek přináší pozdrav z německého Podyjí. Předčítány pozdravy ndp. arcib. pražského dra Kordače, dra Hrubana, dra Špačka a prof. Nevěřila. Ctp. Laub pozdravuje sjezd za bohoslovce pražské, za brněnskou „Růži Sušilovu“ ctp. Benáček, za Čes. Budějovice ctp. Šit, za Vidnavu ctp. Baran, za Ukrajince Ř. Banach a za Čes. ligu akademickou akademik J. Sova. Společnou modlitbou zakončena byla první sjezdová schůze.

V sobotu 4. srpna o 6. hod. bylo slavnostní kázání spirituála olomouckého semináře dra Cinka, slavná mše sv., již obětoval novokněz P. Tomšů, odstupující předseda „Liter. jednoty“ olomoucké, za assistance P. Jančíka, novokněze z Brna, a ctp. Lauba z Prahy.

O půl 9. hod. dop. pokračováno ve sjezdovém jednání. Promluvil kons. r. P. Ocetek na thema: „Dům boží kamenný, chrám Ducha svatého a kněz.“ Kněz má býti podoben životem i činností Kristu, vždyť jest alter Christus. Není učedník nad mistra. Trnitou cestou kněz kráčí, z lásky k Ukřižovanému snáší trnovou korunu a nese svůj kříž, ale oplývá i v největším utrpení radostmi. Jednou takovou radostí kněze jest péče o dům boží kamenný, péče o chrám Páně, jenž má býti výmluvným svědkem bedlivosti knězovy. Radostí však daleko větší jest péče o chrám Ducha svatého, o nesmrtelné duše. Od dětství až do pozdního věku bdí horlivý kněz nad ne-

smrtnou duší, oprašuje ji, očištuje od bláta hříchu a pomáhá ozdobiti ji živým květem ctností.

Docent P. J. Staněk praktickými příklady provedl nás veledůležitým polem působnosti kněžské, činnosti ve škole.

Odpoledne promluvil bílý ředitel charity P. L. Blaha. O. Praem. o tepně křesťanského života, o křesťanské charitě. Nastínil vlastní obraz činnosti charitativní v duchovní správě (in omnibus charitas), pojednává o organizaci charity. V cizině (Americe, Německu, Rakousku, Polsku, Švýcarsku, Francii) jest organizace charity značně rozvětvena, u nás jest dosud v počátcích. Důležitost její první pochopil ndp. arcib. dr. Stojan a založil v lednu 1922 Svaz charity. Organizace má ráz čistě církevní. Katolíci, zbožní a dobré vůle, sdružují se za vedení kněží ve spolky, všichni členové jsou povinni systematicky pracovat na poli charity nejen do šířky, ale i do hloubky. Farní sdružení tvoří svaz diecesní, svazy diecesní pak svaz říšský, jenž vede evidenci práce, prostředkuje subvence (kolik práce, tolik podpory!) a zastoupení, reprezentuje činnost a vydává zprávy, navazuje styky s cizinou a p. Cílem charity jest pomáhat všem! Láska Kristova nechť všem kraluje, láska Kristova ať všem vládne!

Večer jako dokončení přednášky o charitě předvedeny byly světelné obrazy charitativní péče o mrzáčky.

Vrcholem byla neděle 5. srpna, den společného sjezdování bohoslovců a katol. studentstva. Dopoledne o 10. hod. měl slavnostní kázání dr. Tauber a slavné bohoslužby kanovník Světlík. Odpoledne o 2. hodině konala se schůze bohoslovecko-studentská. O ožehavé otázce kněžského dorostu promluvil regens brněnského alumnátu dr. Skoupý a Ph. C. V. Macourek promluvil na thema: „Jak se uplatní naše studentstvo v laickém apoštolátě“. O 5. hod. pak naše studentstvo a bohoslovci uctili adorační pobožností Krista svátostného. Přes 400 účastníků kráčelo v průvodě po velehradském nádvoří. Nezapomenutelný okamžik, kdy orla vzletem nesl se k nebesům jasný zpěv mladých nadšenců. Večer uspořádalo „Pěvecké sdružení bohoslovců olomouckých pod osvědčenou taktovkou ctp. B. Vaňka ve Slovanském sále pěveckou akademii.

Krásné dny prožili jsme letos na Velehradě, dny radosti a nadšení. Dny radosti, neboť Velehrad víry stojí bez pohromy, vždy znovu a znovu rozkvétá; dny nadšení, neboť nedáme si bráti věčných statků, Moravané vždy věrní zůstanou víře svých otců! Nebyly to však jen dny radosti a nadšení, nýbrž i touhy. Ó jak s veškerou vroucností obracely se mladé duše k Bohu s prosbou: Dědictví otců zachovej nám, Pane!

Z INNSBRUCKU.

Poročilo kluba jugosl. kat. bogoslovcev v Innsbrucku za leto 1922/23.

Gotovo vas bo zanimalo, kako deluje naš klub, od katerega niste že tako dolgo prejeli nobenega poročila. Tu vam podajemo kratek pregled o našem delu v letošnjem letu.

I. semester. Predseduje g. M. Dokler. Članov je štel klub 9 in je imel 15 rednih sestankov, med njimi 8. dec. na dijaški dan slavnostno akademijo, katere so se udeležili i nekateri teologi drugih narodnosti. Sestanki so se vršili s par izjemami redno vsako nedeljo, kot se je določilo na prvem zboru. Predavanja so bila vzeta iz praktičnega življenja in so razmotrivala posebno prilike v domovino, kakor je razvidno že iz naslovov: Kat. cerkev v Jugoslaviji, Vprašanje konkordata, Ideja jugosl. misijonstva, Orlovstvo, Katolicizem in pravoslavlje v Jugosl., Kongregacija — vir preporoda, itd.

II. semester predseduje J. Pogačnik. Članov je bilo 12. Sestankov 11, pravtako vsak teden kot v 1. semestru. V predavanjih smo sistematično presodili potrebe, napake in zla naše dobe, posebno pa duhovnikove dolžnosti v našem času in v naši domovini. Govorili smo: o evharistiji v pravoslavju, o javni morali, o vzgoji po naših društvi, o smeri današnje kulture, o razmerju duhovnika do umetnosti itd. Poleg tega smo gojili tudi propovedi.

Delo v klubu je bilo celo leto živahno, debate vedno živahne in člani zelo delavni, tako Slovenci kakor Hrvati. Delali smo po bratovsko: Slovenci smo seznanjali Hrvate s slovenskimi razmerami, Hrvati pa Slovence s hrvatskimi, tako da bomo ne samo ideološko, temveč tudi praktično znali sodelovati, da se svet, zlasti naš jugoslovanski, znova pokristjani in v kat. življenju utrdi. — Z bratrskimi pozdravi!

Alfonz Klemenčič, tajnik.

Jozef Pogačnik, predsednik.

Z LUBLANĚ.

Na VIII. rednem občnem zboru „Cirilskega društva ljubljanskih bogosl.“ dne 21. oktobra 1923 je bil izvoljen sledeči odbor:

Predsednik: Sladič Ivan.

Podpredsednik: Štrus Ivan.

Tajnik: Brandstätter Jakob.

Blagajnik: Šinkovec Stanko.

Revizorji: Remec Bogumil, Fajdiga Viljem, Grims Stanko, Jerina Ciril, Zakrajšek Viktor.

Društveno rozsodišče: Bučič Ivo, Studen Franc, Jeraša Franc.

Novému výboru Društva mnoho zdaru!

Příznivci katol. studentstva podporují
odebíráním

JITRO,

časopis středoškolských studentů
katolických.

Vydává Ústředí katol. stud. českosl. v Praze II.,
Voršílská 1.

Předplatné polol. 4 Kč pro stud., 8 Kč pro nestud.

MUSEUM

ROČNÍK 55.

1923—24.

ČÍSLO 2.

M. Š. ČERNÝ:

RADOST ŽIVOTA.

*Živote, jsi vonný,
jako lužné kvítí,
jenom když v tvé čelo
slunko víry svítí.*

*Když mě květy věncíš,
jest to vůle Boží,
jako když v mé cesty
sypeš trní, hloží...*

*Vůli Boží spojit
s mou — ó, toho štěstí!
To mi požehnání,
věčnou radost věští.*

*Proto jsem tak klidný,
píseň na mém retu.
Krásu, dobro zřím jen
v žití svého letu.*

LEOPOLD BENAČEK:

VÝVOJ NAUKY O INSPIRACI V PRO- TESTANTISMU.

(Pokračování.)

III. Pojem inspirace, jak jej vypěstily první theologické školy všech protestantských vyznání, nezůstal dlouho učením protestantským. Byl příliš přehnaný, než aby se proti němu neozvaly hlasy nespokojenců, kteří o inspiraci mysleli jinak. A o takové živly nebyla v protestantismu nikdy nouze. Čeliti jim nedalo se tak snadno, neboť jakmile byla zamítnuta platnost tradice a autorita Církve učící, nezbylo než nechat každému volnost v názorech. Opora o tradici a neomylnou autoritu nejvyšší hlavy Církve je zvláště v této otázce nutná, protože bez ní není možno vyvarovati se bludů v nauce o inspiraci a o autoritě Písma. Z bible samé nelze dokázati inspirace všech knih Písma. Také pojem inspirace z Písma samého nedá se dokázati tak jasně, aby vylučoval pochybnosti. Jedině spojení toho, co praví Písmo, s hlasem církevní tradice poskytuje jasný obraz. Protestantismus však vydává bibli za jediný

a dostačující zdroj víry; pak ovšem důsledně odmítá vše, co v bibli není. V ní není ani inspirace všech posvátných knih. Proto ty knihy — podle jejich argumentace — nejsou kanonické. A tato zase jenom důsledná volnost ve věcech víry vedla ve vývoji nauky o inspiraci z extrému do extrému — od zbožnění bible k popření každé stopy jejího nadpřirozeného charakteru. Kořeny tohoto druhého extrému tkví v počátcích protestantismu, u samého Lutheru, který nakládal s biblí zcela libovolně; příklad „velikého reformátora“ působil na mnohé, kteří nastoupivše dráhy Lutherovy zašli až k úplné negaci inspirace. Reakce proti bibliolatrii starší školy protestantské připravovala se ovšem znenáhla. První krok v levo učinily sekty, pro něž byl a jest dodnes protestantismus půdou veleúrodnou. Stoupenci jejich začínají Písmo podceňovati. Z původní nauky o bibli padá inspirace písmen, slov a vůbec formální stránky. Sektáři rozlišují v bibli místa inspirovaná a neinspirovaná, ačkoli připouštějí, že tato jsou bezvýznamná. Nacházejí v posvátných knihách rozpory proti naprosté harmonii, které učila starší škola. Popírají bezbludnost Písma ve věcech menšího významu; učí, že Bůh není autorem částí historických a profánních vůbec, nýbrž pouze ručitelem pravdy. Na sepsání knih takového obsahu nebylo třeba přímého vlivu božího, ježto zde úplně dostala zdatnost lidská. Sami autoři jejich odvolávali se na svědectví lidí, ne na Boha. Za příklad je uváděn sv. Lukáš pro úvodní slova svého Evangelia. Nepotřeboval prý také inspirace na vypsání toho, co ze Skutků apoštolských sám prožil. Proto jeho knihy nelze nazývati v pravém smyslu kanonickými. Všechny knihy v kanonu obsažené nejsou inspirovány; ty z nich, jichž autorem není Duch sv., byly však psány „cum pio animi motu.“ Slovem Božím však jsou toliko proroctví a výroky Kristovy.¹⁵⁾

Do vývoje nauky o inspiraci zasáhl zhojně také židovský filosof, průkopník racionalismu, Baruch Spinoza. Tento posuzuje charakter posvátných knih podle zásad, odvozených ze svého pantheistického systému. Písmo — v tomto případě se rozumí Starý Zákon — se podle jeho výkladu nazývá slovem Božím ze tří příčin: protože učí pravému náboženství, jehož původcem je Bůh, poněvadž předpovědi osudů lidských vykládá jako nálezy Boží, a poněvadž hagiografům dostalo se zvláštního osvětlení, jež však je odlišné od prorockého. Některá místa, především historická, jsou vytvořena pouhým rozumem lidským bez jakéhokoliv vyššího přispění. Proto historie v Písmě obsažené není třeba znáti, ba možno ji zcela klidně i popírati. Bůh může býti nazván autorem Písma proto, že jest autorem pravého náboženství, které jest v něm obsaženo, nikoli proto, že chtěl dáti lidstvu určitý počet knih. Knihy kanonické nevznikly z vůle Boží, nýbrž spíše náhodou, a kdyby jich nebylo, nechybělo by nic ze slova Božího. Autorem Písma ve vlastním smyslu však Bůh není, ježto jest lživé, zkomo-

¹⁵⁾ Dausch 119 sqq; Dorsch 79 sq; Hermann van Laak S. J., De inspiratione Scripturae, Prati 1911, 136.

lené, porušené a plné kontradikcí. Není divu, že o zbožnění písmen a slov v bibli se vyslovuje ironicky, že je rád přenechá jiným. O původu knih novozákonních praví Spinoza, že je apoštolové psali bez daru prorockého, který jim byl propůjčen jenom pro kázání. Podle toho ovšem by Nový Zákon inspirován vůbec nebyl. — Za své pantheistické učení, jež bylo v naprostém rozporu s orthodoxní teologií židovskou, byl Spinoza, který položil základy racionalismu biblického, r. 1656 stížen kletbou a z národa židovského slavným anathematem vyobcován.¹⁶⁾

Tak naukou sekt protestantských a vlivem Spinozovým byly v nauce o inspiraci prorvány hráze protestantské orthodoxy. Z pojmu tohoto, do něhož stará škola protestantská nepřipustila ani prvku lidského, vytrácí se neodvratně povaha nadpřirozena, po němž nárazem hrubého racionalismu brzy nezůstává ani stopy. Extrema se tangunt . . . Vlastí úplně racionalistického pojmání inspirace jest Anglie a Francie, kde deismus a naturalismus, který jakýkoli vliv Boha na svět vylučuje, vyjadřoval se o Písmě naprosto frivolně. Angličtí deisté Shaftesbury, Bolingbroke a j. vidí v evangelistech podvodníky a v posvátných knihách jenom lež. Inspiraci hagiografů zásadně odmítají prohlašující ji za domněnku a fanatismus. Bolingbroke nazval dokonce Písmo Don Quichotiádou. Také ve Francii přičiněním osvícenců, především Voltaira a Rousseaua, byla s Písmem stržena aureola všeho nadpřirozeného.¹⁷⁾ — Tyto nové myšlenky pronikaly přes Rýn do Německa, kde vytlačily brzy starší názory a trvale zakotvily. Boj mezi protestantskou orthodoxií a dravým racionalismem ve vlasti protestantismu nebyl zvláště urputný. Kritika textu biblického, od polovice 18. století v Německu horlivě pěstovaná, ukázala, že dosavadní theorie inspirace jest neudržitelná. Také se téměř nikdo nepostavil na obranu strohé orthodoxy v nauce o inspiraci. Někteří theologové usilovali zachrániti alespoň něco ze staré nauky; připustili, že v bibli jsou vedle míst inspirovaných také části neinspirované a vedle božské pravdy také lidské bludy. Avšak tato záchranná práce, pro niž se exponoval hlavně Baumgarten, nebyla již s to zastaviti pohromu, valící se na protestantskou orthodoxii. Vždyť Baumgarten slevil už tolik, že z bible udělal sbírku knih polobožských a pololidských. Ve varu nových radikálních ideí však polovičitost Baumgartenova neobstála. A tak jeho záchranná práce ústí tam, proti čemu chtěl bibli uchrániti — v úplném racionalismu, na jehož dráhy uvedl protestantskou theologii Jan Šalomoun Semler. Německý racionalismus není nic jiného, než anglicko-francouzský deismus, jemuž se dalo jiné jméno a byl pěstován s větší vážností a důkladností než v Anglii a Francii.

IV. Semler, který bývá nazýván otcem biblického racionalismu, popírá každé zjevení. Učí, že existuje dvojí náboženství: veřejné a soukromé. Náboženství veřejné a vše, co k němu náleží,

¹⁶⁾ Dausch 122 sq; Pesch 34 sqq.

¹⁷⁾ Dausch 123; Dorsch 80.

jest fakt historický, který jest vydán stálým změnám; proto lze o něm usuzovati jako o každém jiném faktu historickém, a podrobiti je volně kritice. Poněvadž pak Písmo patří k veřejnému náboženství, podrobil je Semler drtivé, ovšem falešné, kritice. Výsledek toho byl, že zavrhl téměř celý Starý Zákon. V Písmu našel mnoho věcí zdravému rozumu odporujících; také listy apoštolů obsahují prý veliké části, které nemají vztahu a významu pro skutečnou nauku křesťanskou. Citáty ze Starého Zákona, jež jsou v evangeliích, jsou prý prací rabínů, tedy jakési midrašim. Kristus a apoštolové prý se při kázání vědomě přizpůsobili předsudkům židovským, a tak se do křesťanství vloudily bludy. Proto jest nyní třeba očistiti křesťanskou nauku od všeho, co do ní nepatří. A k tomu čítá všechno to, co není vhodné, aby v nás vzbudilo zbožné pohnutí myslí. Písmo sv. a slovo Boží jsou naprosto rozlišné věci, které nesmějí býti zaměňovány. Slovo Boží jest skutečným slovem Boha, kdežto z bible Bůh nemluví, poněvadž vznikla cestou přirozenou. Svědčí o tom první století křesťanská, která bibli necenila výše než knihy profanní. — Jak patrně, Semler pohlíbil pojem inspirace docela. Popírá jakékoli zjevení a tím prohlašuje bibli za knihu pouze lidskou. — Proslulý sběratel lidových písní Herder považuje bibli za knihu ze všech nejlidštější, kterou dlužno také lidsky čísti. Filosof protestantismu Immanuel Kant dívá se na Písmo jako na jeden z prostředků, jež si lidé vymyslili, aby jimi přirozenému náboženství dodali větší vážnosti. Kant vychází totiž ze zásady, že náboženství v pravém slova smyslu je pouze náboženství přirozené. Co se proto v bibli srovnává s přirozeným rozumem, je dobré a přijatelné, co nikoliv, to jest vyložiti tak, aby přirozenému rozumu neodporovalo. Kant udává čtyři pravidla, podle nichž je možno všechny zázraky a vůbec všechno nadpřirozené vyložiti tak, aby lidský rozum neměl potíží. Bible jako dílo lidské má zvláštní vážnost potud, pokud zušlechťuje mravy lidské. — Dogmatikem racionalismu, možno-li ovšem slova toho užití, jest I. A. L. Wegscheider. Podle něho záleží inspirace ve zbožném hnutí horlivé, zbožné duše, která se rozhodla napsati své myšlenky o Bohu a jeho dílech. Ačkoliv byla bible psána pro čtenáře své doby, přece je možno i nyní mnoho z ní čerpati, ovšem přizpůsobili-li se její obsah požadavkům a vzdělanosti doby současné. Původ Písma není božský, napsali je lidé. Prostým věřícím však se má dále říkati, že autorem Písma je Bůh. — Wegscheider dovoluje si ještě tvrditi, že touto naukou není inspirace popírána a že jí není odstraněna úcta k slovu Božímu! — Význačných racionalistických theologů je celá řada: Henke, Eckermann, Töllner, Michaelis, Döderlein, Griesbach, Röhr, Bretschneider, Sonntag, Paulus, David Strauss a j. Inspiraci, jak jí rozuměla stará škola, všichni popírají. Každý jí vykládá jinak, ale všichni se shodují v tom, že z ní vylučují jakýkoli vliv nadpřirozený. Sonntag na př. považuje inspiraci za věčný kon, jímž se Bůh lidem sděluje a zjevuje se jejich přirozeností. Tato činnost Boží je přirozená, neboť Bůh nepřekročuje zákonů.

kteří sám od věčnosti ustanovil. Tak jsou lidé ustavičně účastní inspirace a jsouce takto inspirováni, žijí v Bohu a Bůh žije v nich. Inspirace se nevztahuje jenom na křesťany, nýbrž na všechny lidi bez rozdílu. — Zde ovšem je jasný vliv deismu a pantheismu, ale zároveň se člověk neubrání otázce, kde je zdravý rozum u těch, kteří se jím tolik vychlouvali. Vývoj pojmu inspirace směrem v levo je tím dovršen. Dále zajítí není již opravdu možno.¹⁸⁾

V. Než hlad lidské duše po náboženství a po nadpřirozenu nebyl strohým rozumářstvím ukojen. Ve filosofii musel osvícenský racionalismus ustoupiti racionalismu mírnějšímu, jehož vliv projevil se také v protestantské theologii. Tak vzniká znenáhla reakce proti racionalismu Semlerovu a Wegscheiderovu a rodí se polo-racionalismus. Vůdce reakce jest Bedřich Schleiermacher. Podle tohoto theologa jest Písmo samo zjevení Boží, které napsáním se stalo knihou, jako se v Kristu stalo člověkem. Písmo jest Duchem Sv. inspirováno. Inspirace ta však není ani slovná, ani věčná, nýbrž osobní. Apoštolové totiž v celém svém životě, ve všem svém jednání byli pod vlivem a působením Ducha Sv. Vliv ten byl vždycky stejný, takže není možno inspiraci k psaní posvátných knih nikterak rozlišovati od té, již byli obdařeni po celý život. Apoštolové byli ve vykonávání celého svého úřadu řízeni Duchem Sv. a proto mínění, že při psaní Evangelia na ně Duch Sv. intensivněji působil než jindy, jest dobrodružným trháním jednoty apoštolského života. — Je však nutno dobře si povšimnouti, v jakém smyslu pojímá Schleiermacher Ducha Sv. Duchem Sv. nemíní se duch osobní, tedy podle křesťanské theologie třetí Božská osoba, nýbrž duch či smýšlení církve (*spiritus seu sensus communis ecclesiae*); vztah tohoto ducha k třetí Božské osobě Schleiermacher výslovně zamítá. Takto chápaný Duch Sv. přešel z Krista na apoštoly a je inspiroval. Duch Sv., poněvadž podle Schleiermachera jest jím společný duch církve, jakýsi náboženský cit a křesťanské smýšlení, trvá a působí v církvi stále, takže v nynější době inspirace trvá. Za inspirovanou pokládá tu knihu, která nese pečeť ducha Kristova; proto přiznává inspiraci také apokryfům a jiným knihám z prvních dob Církve. Evangelia však mají před všemi přednost, protože jejich autorové pro svůj bezprostřední styk s Kristem byli duchem jeho nejvíce naplněni. Písmo St. Zákona nevzniklo z ducha křesťanského; v něm se jeví duch židovský, který je duchu křesťanskému cizí. St. Zákon proto inspirován není; lze mluvití nanejvýš o jakési inspiraci proroctví, hlavně messiášských, protože nesou na sobě jakousi předzvěst budoucího ducha Kristova. Z té příčiny je lépe v theologii St. Zákona k důkazům nepoužívatí a v kázáních z něho čerpatí co nejméně. — Schleiermacherova reakce proti extrémnímu racionalismu nenyla tedy nijak radikální; jméno inspirace sice podržuje, ale věčný obsah její popírá. Inspirace osobní vlastně inspirací není.

¹⁸⁾ Pesch 223 sqq; Dausch 123 sqq.

Druhým hlavním zástupcem umírněného racionalismu jest Rich. Rothe. Také on učí osobní inspiraci. Inspirace jest mu subjektivní stránkou zjevení a záleží ve vnitřním osvětlení, které lidského ducha uschopňuje, aby správně pochopil zevnější zjevení Bohem učiněné. Písmo bylo nutné, neboť bez něho by se zjevení Boží nebylo zachovalo neporušené. V tom právě záleží jeho autorita, že je autentickým historickým dokladem zjevení. Není tedy slovem Božím ve významu dogmatickém, nýbrž pouze proto, že jím Bůh k lidem mluví. Proto prý je vhodnější upustiti od pojmenování „slovo Boží“ a říkati bibli raději „zjevení“. — Ve St. Zákoně není prý stopy po tom, že by Bůh dal nějaký zvláštní podnět k jeho sepsání. Kristus se ho sice dovolával, ale tím nedal božské autority knize zákona, nýbrž zákonu samému. Evangelisté a apoštolové pak podle příkladu Židů připisovali sice knihy ty Bohu, ale jejich svědectví o bezprostředně božském původu St. Zákona nemůže býti účinné, protože neznali zásad hermeneutiky a chyběl jim smysl historický. Ani inspirace Nového Zákona nelze dokázati. Apoštolové byli ovšem inspirováni v celém životě, ale zvláštního popudu a osvětlení k napsání knih se jim od Boha nedostalo. Posvátné knihy psali tak, jako jiní lidé píší knihy. V Písmu mluví sice lidé, ale ti jsou plni Boha, a proto je bible kniha veskrze náboženská. Neobsahuje však nehybná dogmata, v ní je živý organismus. Slovná inspirace staré školy nepomůže, neboť text, který máme, liší se, jak kritika dokazuje, od textu původního a není v něm tudíž každé slůvko inspirováno; dále by bylo k udržení této theorie třeba inspirovaného výkladu Pisma a toho také nemáme. Není však ani možno rozlišovati v bibli stránku božskou a lidskou, ježto celá bible tvoří jeden živý celek. Nezbyvá tedy, než přijmouti základní větu: Písmo není inspirováno, je knihou čistě lidskou; tím však prý se důstojnost a vážnost jeho nesnižuje, poněvadž byli inspirováni jeho spisovatelé, kteří byli nástroji zjevení Božího. — Z toho ovšem plyne logický důsledek, že nelze mluvit o bezbludnosti Pisma. Rothe otevřeně hlásá, že bible není naprosto neomylný zdroj náboženských pravd; je to pouze lidské svědectví o zjevení Bohem daném. Jenom jako takové chtěli apoštolové Písmo napsati. V bibli jsou veliké bludy ve věcech světských i náboženských. Není vše pravda, co jednotliví svatopiscové píší o Kristu; teprve srovnáním všech dostáváme správný obraz. Přes to, že Písmo obsahuje veliké bludy, lze z něho poznati čisté zjevení Boží, vezme-li se jako celek; jedno místo totiž opravuje a doplňuje druhé. V bibli je blud, ale zároveň lék proti němu. Ne tedy jednotlivé části, nýbrž Písmo jako celek je směrodatné a je dostačujícím pramenem viry. Exegese a kritika se musí ustavičně Písmem zabývat, protože Písmo je historický pramen, z něhož se dovídáme o zjevení. Není tedy správné prohlašovati jednotlivé nebo všechny knihy Pisma za kanonické, dokud není historicky dokázána a zjištěna jejich příslušnost do sbírky posvátných knih. Jakmile se o některé knize vědecky dokáže, že jest částí zjevení, o němž svědčí, pak zajisté také Duch

Sv. dá vnitřní svědectví. — Rothe se také odvrací od nauky staré protestantské školy, že bible jest jediný zdroj víry. Zjevení prý ne-žije pouze v bibli a není bibli dokonáno; Bůh se dodnes zjevuje v celém světě a v celé historii. Proto my můžeme Boha dokonaleji poznati než apoštolové. Písmo jest pouze počátek náboženského pokroku lidí z Boha zrozených, který se nikdy nezastaví. Bůh nechtěl, aby nám Písmo bylo věštírnou, která by na každý náš dotaz dávala vždy neomylnou odpověď; jeho vůle byla, abychom jen v potu tváře mohli jísti z tohoto plodu nebeského.¹⁹⁾ (Dokonč.)

JAR. SLEZÁK:

JÁ JSEM PASTÝŘ DOBRÝ — —

Nejvýstižnějším obrazem lásky a milosrdenství Božího jsou slova Spasitelova: Já jsem pastýř dobrý. Duše lidská, náchylná svou přirozeností k chybám a pokleskům, neliší se ničím od lehkomyslné ovce, jež se odlučuje od stáda chráněného pastýřem, jdouc za lahodnými sousty, až se zatoulá. A když pastýř spěchá za ní, ona jako šílená utíká před ním, až útekem uštvaná klesne k zemi. Ale dobrý pastýř jí netrestá, nežene divoce ke stádu, nýbrž uchopí ji laskavě do náruče a s radostí pozoruje její hlavu, skloněnou na ramena jeho, neboť ví, že se vrací ke stádu ráda, a že je vděčná pastýři za jeho lásku k ní, když bloudila. —

Tak líčí Kristus Pán svou lásku k nesmrtelné duši. Jak krásná, povzbuzující slova pro kněze, jeho zástupce v úřadě pastýřském! Jako tehdy i dnes je stejná cena duše, stejná povinnost ji zachrániti, ale zda také stejná láska k ní a snaha ji zachrániti? Co této snaze stojí v cestě? A co znemožňuje zvláště dnes její výsledky? Je to nedostatek lásky k ovci, či je to pochybená metoda, jež zaviňuje plachost ovce a vzdaluje ji od pastýře? Omlouvá některá příčina neúspěchy pastýřovy?

Zvláště v dnešní smutné době zasluhuje tato stránka kněžského povolání vážné a časté pozornosti, má-li se zmenšit zodpovědnost za ztráty, z nichž bude klásti přísný účet všem, jimž byly zbloudilé ovce svěřeny. Nemám ovšem v úmyslu mluvit o zodpovědnosti nájemníků, kteří nejen že sami opustili stádo, nýbrž otevřeli mu ještě dokořán dvěře do klecí dravé zvěře, aby jeho záhubu dovršili; chci jen poukázat na cesty, jimiž se musí ubírat zvláště dnes velice opatrně dobří pastýři. Jen tehdy pochopí se tato upřímná slova, bude-li brán zřetel k dobré jejich snaze prospěti v životě kněží, jako z něho jsou čerpána.

První podmínkou zdařilého vedení stáda Kristova je ovšem nadpřirozená láska ke Kristu a jeho stádu, láska ničící všecko všední a pozemsky nízké, touha cooperari Christo bez ohledu na oběti a námahy, posvěcující slabé síly lidské a uschopňující je k záchraně duší. Toto svaté nadšení je zárukou, že se učiní vše,

¹⁹⁾ Pesch 231—238; Dausch 127—133.

čeho je kněz schopen a čeho spása duší vyžaduje. Jak široké pole dal Spasitel knězi k záchraně duší svou krví vykoupených, jak mnohé jsou cesty, jimiž může pastýř dojít se stádem sobě svěřeným do věčného ovčince!

Co dobrého vykoná v duši upřímné, srdečné slovo kněze-kazatele, pozná-li lid, že vychází ze srdce rozmláceného láskou Boží a podle ní žijícího! Ovšem k této schopnosti, působiti na náboženský život lidu, nestačí jen důkladné studium, zde musí mluvit a dokazovat život a příklad kazatele. Proč jsou tak často výsledky kazatelské činnosti uboze nepatrné, a ještě častěji úplně protivné? —

Bůh učinil kněze lékařem ovcí, jež na svém útěku od stáda spadly do propasti a poranily se, a postavil ho do zpovědnice. Který rozumný lékař bude léčiti všechny nemoci stejným lékem, který bude užívati s vnitřní radostí operačního nože, může-li nemoc vyléčiti hojivou mastí? Nebo který svědomitý lékař nebude konati operaci s úzkostlivou opatrností, aby bolesti nezvětšil nebo nepřivodil dokonce otravu krve? A takovým lékařem by byl kněz, jenž by si usnadňoval svůj zodpovědný úřad jen všeobecným „naučením“, často velice chudým a se stavem nemocného naprosto nescouvisejícím. Takovým lékařem, ohánějícím se neopatrně nožem, by byl kněz, jenž by chtěl léčiti nemocné duše prudkými výbuchy nevole nad jejich slabostí a nedokonalostí. Pocítili jste už ten slabý dojem takového léčení i na dobrou vůli polepšiti se a na provedené předsevzetí? Proč stává se často sv. zpověď i duším zbožným mechanickým odříkáním poklesků, aby dosáhly rozzhřešení?

Kněze vede cesta za dušemi i do školy. Tam přichází mezi beránky, kteří dosud nebloudili, kteří ještě nebyli v blízkosti vlků. Bohužel, že už i mezi těmito mladými jsou duše otrávené zločinnou dnešní dobou, neznající své hrozné zodpovědnosti. Ale má nechati pastýř zahynouti tyto ovečky, násilím od stáda odloučené a smutně volající na poušti, protože je těžko rozehnatí vlky, kteří se sbíhají kolem nevinných obětí? Dobrý pastýř dá život za ovce své. (Jan 10, 11.) A čím více námahy vyžaduje záchrana, tím radostnější jest pak viděti je zachráněné, tulící se radostně k vysvoboditeli. — Pravdy našeho náboženství jsou výživnou a chutnou pastvou, ovšem nutno ji nejen ukázati, nýbrž jí duše také opravdu sytiti. A nemá-li z této pastvy zůstatí jen pustina, má-li slovo kněze míti i ve škole svůj význam, musí se kněz pro školu také připravovati. Láska k sv. učení i k nevinným jeho posluchačům činí tu věc samozřejmou a přece se stává, že kněz shání bezprostředně před hodinou katechismus a biblickou dějepravu, aby z ní snad dětem předčítal. Lze se zde spoléhati na duševní schopnosti nebo delší praxi? Lze pak ty neúspěchy omluviti vždy přetížením jinou prací?

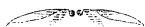
A ještě jedno pole, na něž vyvolala dnešní doba kněze, jako pastýře a jehož kněz nesmí nikdy úplně opustiti. Je to výchova a pastorece spolková. Řeknete si, že je to zlo, vyvolané dnešní dobou; já vám dám za pravdu, ale tím se toho nezabýváme. A ignorovat toto pole, protože je snad málo úrodné a těžko se vzdělává, zname-

nalo by asi tolik, jako založiti ruce, když jsme byli strženi na hlubinu, a utopit se s protestem: Mou vinou to není! Zde platí jen známá zásada: Proti spolku spolek! Ovšem nutno nejen přijati zásadu, nýbrž i voliti správný způsob provedení. — Zkušenost nás učí, jaké důvody často stačí k založení spolku, třeba katolického. Práce záleží v založení a volbě výboru, jenž poděkuje za důvěru a snaží se udržeti život, dokud trvá v členstvu nadšení, jež nová věc s sebou nese. Jakmile však nadšení pomine a nastane potřeba uvědomění a poctivé práce, spolek trvá a živoří jen proto, že členové se stydí jej formálně rozpustiti. Či patří už takové případy jen minulosti? A nepatří-li, co je toho příčinou? Taková povrchnost mstí se pak přísně a velice brzo na členech, zvláště u mládeže, jejíž spolky máme hlavně na zřeteli. Pak jest spolek příležitostík zpronevěře nejen zásadám spolku, jako takového, nýbrž i zásadám náboženským a často i mravním.

V programu našich spolků je práce náboženská, na rozdíl od spolků jiných. Zůstane-li však tento program jen prázdným heslem, nedá-li se do základů, nelze se diviti výsledkům práce úplně stejným se spolky bez náboženství. Naše spolky tedy přivede k cíli jedině praktický katolicismus, život dle náboženství, třebaže ty spolky nejsou úplně a čistě náboženské. Je to ovšem těžká, zodpovědná práce, jež zasluhuje názvu průkopníků a vůdců nejen hnutí katolického, ale celé společnosti těm, kteří tuto práci svědomitě konají. A proto se vším právem zdůrazňuje, že do našich spolků musí míti kněz nejen volný přístup, ale že ho musí sám také všemožně užívat. Láska k lidu musí odstraniti u kněze všecky výmluvy a zpříjemniti všecky námahy, jež mu z této práce plynou. Pak zmizí i z mládeže osudná povrchnost a liknavost a pak nebudeme mít spolky pro parádu — a někdy i k ostudě — ale k užitku, jak jednotlivce, tak celku. Pak nám neporostou v milionové organizaci nedbalci, třtiny větrem se klátící nebo dokonce zrádci Krista, nýbrž pevní katolíci, klidně snášející zodpovědnost před Bohem i před veřejností. Řeknete snad: Pak by musel kněz pracovat jen ve spolku a co s celou ostatní prací duchovní správy, jež sama stačí, aby vyplnila všechny čas? Má se kněz státi spolkařem? Bůh uchovej! Náš lid potřebuje vychovatelů a ty hledá v kněžství, ovšem ne za cenu zanedbávání povinností čistě kněžských, nýbrž s předpokladem obětí, k nimž pokládá kněze za schopného. Katolický spolek je cestou do kostela pro mnohé, kteří už na ni zapomněli, proto vyžaduje lásky a obětavosti kněze, jest však jen o d b o r e m práce kněžské, pastýřské. Nadšení a láska, čerpaná přímo ze Srdce Kristova, působí, že kněz dovede zapomenouti na oběti, překážky i na černý nevědek, jehož se mu nezřídkada dostane za práci nejpoctivější, a že dovede rozšířiti své síly i na pole, jehož se mu dostalo vlivem světa, pohrdnuvšího svou důstojností.

Znám kněze, jenž dochází denně do katolického spolku, aby udržel pořádek a lásku k práci, nedbaje celodenní únavy. Při příležitosti srovnává jednání členů se zásadami spolku a náboženství.

pochválí, pokárá, nebrání žertu, ale dovede srazit každou přílišnou bujnost. Ten kněz si nikdy ještě na spolek nestěžoval, třebaže nepopíral námahy a práce v něm. Váží si ho mládež i staří a bez něho nepodniknou ničeho, takže spolek je v osadě oporou zdravého katolického ducha. — A znám kněze, jenž se objeví zřídka ve spolku, stále má co kárat, nestaví, jen bourá, před ním jde chlad a bázeň a tento dojem rozhání členstvo, znechucuje práci a zaviňuje rozklad spolku. Zná jistě každý z nás vliv jednání kněze na prospěch spolku, vždyť je jisto, že nedocílí se všechno jen reprezentací a že je daleko nesnadnější býti vůdcem spolku duchovním, než organizačním. Neopouštějme naší drahé mládeže, vydané tolika nebezpečím a snažme se působiti na naše okolí v tomto směru. A až budeme jednou s pomocí Boží také kněžími, pastýři stáda Kristova, nelekejme se obětí a práce pro záchranu drahého lidu. Máme být pecí, dýchající hřejivou lásku Kristovu do zchlazených srdcí lidských. Nedopusťme, aby kdy oheň v té peci vyhasl! Neohlížejte se jen na výstražná znamení, která často nemají dostatek světla, aby varovala naši slabou vůli, ale obraťme častěji zraky k Tomu, za nímž jsme se rozhodli jíti, jenž je slunce, osvětlující i temné stráně a jenž řekl: Pojdte ke mně všichni, kteří pracujete, já vás občerstvím! Pojdme za ním, za bezpečným světlem, převyšujícím blikot bludiček, a veďme za ním po jistých, bezpečných cestách i jeho stádo, jež nám svěřil s velkou zodpovědností. Pamatuje, že branou k této cestě je život dle Jeho zákonů, život dávající důrazu slovům a vedení a že jen bezúhonný, silný a obětavý pastýř může bezpečně vésti stádo i krajinou nebezpečnou a plnou vlků. — Ne, kdo říká Pane, Pane, ale kdo plní vůli Boží, ten veide — a uvede své stádo — do království Božího! —

KAREL VÁLKA:
ETNOLOGICKO-NÁBOŽENSKÝ SJEZD
VE SV. GABRIELU
U VÍDNĚ VE DNECH 17.—20. ČERVENCE 1923.

(Pokračování.)

Vlastní přednášky zahájeny opět P. Schmidtem: O významu srovnávací vědy náboženské. O této přednášce, jakožto orientační, se zmíníme poněkud obšírněji. — Úkolem srovnávací vědy náboženské jest proniknouti k podstatě, vzniku a vývoji náboženství studiem a srovnáváním jednotlivých náboženských forem. Této vědě přičítán z počátku význam jen protináboženský resp. protikřesťanský, t. j. dokázati nemožnost zjeveného náboženství na základě aprioristického názoru o vývoji lidstva a veškeré kultury jeho. Takovouto srovnávací „vědu“ zastávají ještě protestantští theologové a socialističtí národohospodáři; zatím však jest již tento evolucionism, jak sociologický, tak nyní i náboženský, ve vážné vědě moderními metodami zcela překonán. Tím nabývá srovnávací

věda náboženská významu pozitivního k velikému prospěchu života náboženského, ukazujíc nám náboženství jakožto nejvýznamnější, protože Bohem samým založený prvek kulturní, který vždy a všude pronikal společnost, hospodářství, etiku i umění; dokazuje, že náboženství to bylo, které všechny složky života lidského udržovalo a zdokonalovalo a že ono zůstává jediným možným podkladem kultury vůbec. — Má tedy znalost vědy této důležitost pro všechny vědy theologické, apologetiku i exegesi, dogmatiku i morálku, ježto všem slouží k prohloubení a širšímu pochopení. — Přednáška, živě a výrazně přednesená, dovedla skutečně roznítili ještě větší zájem o program sjezdový, a touhu, poznati co nejbližše tuto novou naši vědu, která se zmocňuje celých dějin a veškerého lidstva, stopuje v nich poblouzení lidská i dráhy Prozřetelnosti, aby pak s tím větším obdivem a vděčností poklekla před blahým vítězstvím pravdy, odhalené konečně Zjevením.

Ve dvou přednáškách francouzských, jež následovaly, probral P. Pinard de la Boullaye S. J. dějiny systémů ve srovnávací vědě náboženské. Nato odpoledne univ. docent dr. Gahs ze Záhřebu vložil ve speciální přednášce hlavní zásady a rozdíly dřívější pochybené metody evolucionistické a nynější, přesné metody kulturně-historické ve srovnávacím badání. Škoda však, že tato přednáška, pro laika v tomto oboru samosebou už hodně abstraktní, byla pronesena zběžným způsobem universitního předčítání. Za to přednášky Pinardovy, ač také theoretické, oplývaly zrovna francouzskou živostí a gestem.

Aby se theoretická látka prvního dne lépe ztrávila (P. Schmidt přirovnával první den úvodní k obtížnému lezení na kmen, kde se nám potom dostane krásného ovoce), byla poslední přednáška toho dne praktičtější a velmi zajímavá; přednášel totiž misionář ze Šantungu, P. Stenz SVD o náboženství a lidových zvycích v Číně. Úctyhodná, patriarchálním vousem zdobená osoba misionáře dodávala zprávám tím větší váhy a poutavosti.

Tím by však ještě nebyl první den vyčerpán; zbývá zmíniti se vděčně o milém osvěžení a krásných dojmech, jaké nám hostitelé připravili slavnostním koncertem téhož dne večer. Cítili jsme se jako v koncertní síni prvního řádu v obdivu nad uměleckým provedením mistrovských skladeb (Mozart, Mendelssohn, Beethoven, Händel, Reinhard); vystřídaly se tu pod obratnou taktovkou dirigenta P. Maruszyka orchestrální sonata se zpěvním duettem, romance pro housle a klavír se solovým i sborovým zpěvem a j. Byla zvláštní podívaná na kněží, fraterky i malé hochy-obláty, jak ve svých klerikách nejrůznější nástroje velikého orchestru hbitě a zručně ovládali. Ve zpěvu pak překvapila jejich soběstačnost i ve vysokých polohách; nahrazují jim tu totiž sopranistky hoši tak, že by hlasy jejich od ženských nerozeznal. Zvláště hlubokým dojmem působilo překrásné Ave Maria (Goller — pro sbor a sola), v němž uchvacovalo operní přímo sopranové solo 12letého hochy — a misijsně pojaté, vítězně velebné „Jak líbezný je posluš krok“ z Hände-

lova Messiáše. — Přístup na koncert mělo i laické obecnstvo místní (několik domácích hochů také vypomáhalo ve sboru; vůbec žije klášter s městem v nejlépejších stycích), a tak se nám dostalo překvapení, že jsme se tu setkali s jedním zde usedlým Čechem, kožešníkem z Mödlingu.

Ten večer spadla s nás i ta malá tíseň ciziny, pokud jsme ji pocítovali, a když jsme se pak v tichu kaple loučili se dnem, hrál při modlitbě za vzdálené drahé pocit radosti a díků; všude blaze a všude domov, kde vládne Pravda a Krása —.

Druhý den sjezdu, středa 18. července, přinesl již mnoho konkrétních poznatků z vývoje sociologického a z dějin pojmu Boha. Tak v první přednášce známý odborník v historické sociologii, Koppers SVD, vykládá podstatu a význam t. zv. kulturních kruhů (Kulturkreise). Tyto jsou totiž výsledkem moderního kritického badání etnologického a zatlačují mylnou hypotézu evolucionistickou o kulturních vrstvách. Líčením života a hospodářství v jednotlivých kulturních kruzích vyvrátil pak přednášející názory sociologie evolucionistické o původním společenství všeho majetku a neznalosti jakéhokoliv mravního řádu. — Jak by dnes, kdy v širokých kruzích proletářských (i v zaujatých vrstvách inteligence, jak dokazuje případ prof. Vacka na brněnské universitě) vládnu stále ještě staré názory vývojové, jak by prospělo časté a obratné popularisování těchto výzkumů!

Druhý řečník toho dne, dr. Ehrlich z Lublaně, přednášel o pojmu Boha v prakulturách. Na zachovaných ukázkách těchto původních kultur, jak nám je poskytují nedotčené dosud civilisací kmeny východoaustralské, Pygmeové afričtí a obyvatelé Ohňové země, lze poznati mnoho z pravěkého náboženství. Bůh, jediný a nejvyšší, jest tu skutečně stvořitelem všemohoucím a nazývá se otcem všech. Není však pouze nějakým abstraktním pojmem, o nějž by se v životě nebylo třeba starat —; Bůh jest tu přísným zákonodárcem, jenž požaduje plnění svých příkázání pod hrozbou trestu, jehož jest se od něho, jakožto soudce, obávat. Proto vázán jest člověk k Bohu povinností úcty, modlitby a obětí. O tomto poměru člověka k Bohu dovídá se blíže mužská mládež při t. zv. iniciaci čili přijímání do kmene, jež jest slavností rázu náboženského. Lze tedy pozorovati u národů primitivních základy pravé, byť i jednoduché věrouky, mravouky i bohoslužby, což všechno z kořene vyvrací materialistické představy o původním atheismu lidstva.

Mnohobožství pak u národů necivilisovaných, jehož se pro svoje hypotézy dovolávali evolucionisté, není ničím jiným, než úpadkem a zvrhnutím prvotního vznešeného pojmu Boha. Tato věta byla také thematem další přednášky P. Schmidta SVD. — Úcta předků a mocný vliv přírody na primitivního člověka zatlačovaly poznenáhla reminiscence prazjevení s jeho věroukou a připoutávaly myšlení člověka k pouhému stvoření. V různých kulturních kruzích přešla tak úcta nejvyšší bytosti v úctu měsíce jakožto praotce, dále pak v úctu slunce jakožto zdroje vši přírodní i kouzelné síly. Nato s pokračujícím hospodářstvím obnovuje se úcta

měsíce jakožto pramene rozvoje a zdaru hospodářského, a vzniká úcta přírodních duchů (animism). Z animismu vyvíjí se pojem nebeského boha se zástupem polobohů. Toto stadium, jak se vyvinulo v priméru, rozvíjí se či spíše znetvořuje, ve směru polytheistickém v dalších kruzích kulturních, až náboženství přirozené kleslo v úplný naturalismus a negaci všeho duchového.

Odpoledních rekreací používali jsme k procházkám po zahradě. Byly to vděčné procházky v úpravném, stinném sadě nebo pod nízkými korunami jabloní a hrušní v ovocné zahradě za přátelských hovorů. — Dnes, byvše upozorněni, jdeme si prohlédnouti zvláštní památnost klášterního sadu — skalní bludiště. V uměle nanešeném pahorku jsou tu totiž zbudovány křivolaké chodby, při nichž v jeskyních jsou vhodně umístěny pěkné figurální skupiny ze života a utrpení Kristova. Vchod i chodby jsou ovšem úzké, takže po několika krocích se ocitáme ve tmě. Vidíme však přece cestu i skupiny soch, osvětlené tlumenou různobarvou září. To přichází světlo s povrchu malými barevnými sklíčky, odráží se od zrcadélek a přispívá tak svým fialovým tónem k meditační náladě posvátného tohoto podzemí. Celý pahorek se zdá být k účelům meditačním vybudován; jaké tu asi možno soustředění, když jen jedno tane před očima v mlčení země — —. — Vracíme se kolem jezírka, které je druhou ozdobou sadu. Na lavičkách a procházkách, kolem něho upravených, bylo v rekreacích vždy příjemné osvěžení. Jezírko však nebylo založeno z důvodů jen okrasných, nýbrž číře praktických; vzniklo totiž z hlínku, odkud brali bratří hlínu na pálení cihel při stavbě ústavu. (Celá obrovská budova je totiž dílo řádových bratří-řemeslníků a kněží s technickým vzděláním.) Nyní v něm také chovají kapry.

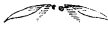
Čtvrtá hodina se však již blíží, proto spěcháme opět do auly, poslechnout tentokrát dva zajímavé referáty ze zámoří. Přednáší P. Schebesta SVD o náboženství kmenů jihoafrických a P. Koppers SVD o vlastních svých náboženských výzkumech u kmene Jaganů na Ohňové zemi. Zvláště tato druhá přednáška zaujala významem a novotou objevů v pochybné do nedávna otázce. Vlivem Darwinovým bylo totiž všeobecně rozšířeno mínění, že Jagané na Ohňové zemi jsou nejlepším důkazem prvotního ateismu lidstva, ježto prý tento primitivní, civilisací nedotčený kmen žádného náboženství nezná. Zatím však stal se týž kmen nejpádňejším důkazem opačného tvrzení o původním monotheismu lidstva. Zásluha o to náleží P. Koppersovi a jeho vědeckému spolupracovníku Gusindeovi z Rio de Janeiro, kteří r. 1922 podnikli vědeckou výpravu za účelem prozkoumání náboženských poměrů tohoto kmene. (Úkol tento naléhal tím více, ježto kmen jest již na vymření — čítá jen něco přes 200 členů — a s ním by byla zmařena možnost, přesvědčiti se o správnosti Darwinova tvrzení, z něhož se dalekosáhlé důsledky dovozovaly.)

Mimo přednášku odpolední líčil P. Koppers pobyt svůj u Jaganů podrobněji ještě večer za doprovodu světelných obrazů i gra-

mo fonu. Zde jen kratičká zmínka o obou těchto přednáškách, které byly sledovány se zájmem snad ze všech nejživějším. Z počátku, po příchodu do neznámé takřka země, dařilo se badatelům asi tak, jako Darwinovi po celou dobu jeho zkoumání (odtud jeho výsledek): nemohli se na domorodcích ničeho dopátrati, neboť tito, jak se později ukázalo, nikdy s cizincem o svém náboženství nemluví, aby tak snad nevydali znesvěcení a potupení své božstvo a svůj cit. Posléze však domorodci přece nabyli důvěry ke svým neškodným a štědrým hostům a svěřovali se jim poznenáhlu se svojí náboženskou naukou. Úplného názoru o náboženském životě Jaganů dostalo se jim pak při příležitosti přijetí do kmene, jež mělo jim býti důkazem zvláštní přízně. Před tímto přijetím čili iniciací předchází totiž doba přípravy, t. j. jakási náboženská cvičení, v nichž se jinoši, ve zvláštním, odloučeném příbytku, poučují o hlavních pravdách a povinnostech náboženských, mravních a občanských. Tu mohli si naši mimořádní kandidáti jaganského občanství vytvořiti teprve celkový pojem o jejich náboženství. Nejvyšší a jediný jejich bůh nazývá se Watauinewa; jinak podobá se náboženství jejich náboženství kmenů východoaustralských (o němž svrchu zmínka učiněna), až na intimnější poměr k božstvu a jemnější mravnost, jaká povyšuje Jagany nad jiné národy necivilisované. Tak na př. před každým podnikem nebo cestou oslovuje domorodec Boha nahlas a s nezvyklou nám prostotou a důvěrou; po výsledku pak buď děkuje Bohu přátelským způsobem („jsem s tebou spokojen, Watauinewa“ a p.), nebo mu zcela nepokrytě vyjadřuje svojí nelibost. Mluví-li se o úmrtí drahé osoby a přijde-li se na jméno Boha, zmlknou náhle všichni a rozcházejí se, aby stesky a výčitkami svými Boha neuráželi a nový jeho hněv na sebe nesvolali. Nemohli pochopiti a těžce nesli, když se dověděli o mínění Evropanů, jež je pokládá za lidojedy; a naopak sami si učinili ne příliš lichotivý úsudek o Evropanech, kteří dovedou jísti psy, což je na Ohňové zemi něčím ukrutným a neslýchaným. — Výsledek celého zkoumání (jež podává Koppers také v několika svých publikacích vědecky zpracovaný): není snad nekulturního národa na zemi, který by byl čistým monotheismem a jeho mravností, jak ve veřejném, tak v soukromém životě do té míry proniknut, jako je tomu právě u Jaganů.

K ilustraci a poutavosti výkladů přispěly večer nemálo světelné obrazy, podávající mnohé zajímavé výjevy z pobytu badatelů i života domorodců. Tak velikou veselost budily snímky, představující dvojici jich evropských hostů, jakožto kandidátů občanství jaganského, v domácím obleku, s tvářemi dle předpisu vápnem potetovanými, jak obcují náboženské „škole“ před iniciací; jiný obrázek přinesl zase oficielní téměř skupinu kmotrů a svérázných kmotřenek se svými evropskými kmotřenci o slavnosti iniciační. Též některé hry domorodců byly na obrazech zachyceny, na př. jedna, roztomilá svou naivností, jež měla naznačovati vládu muže nad ženou. Překvapilo pak všechny, když při líčení smutku a oplakávání nebožtíka ozvalo se náhle kvílení jaganských žen — z fonografu. Smutku se Jagané vůbec velmi oddávají —; a tak celý ten vymí-

rající kmen se svou vážností v prostředí studených končin zanechal v mysli náladu Bezručovy teskné elegie: „Kdes na severu země je smutné údolí — —.“ (Dokončení.)

M. Š. ČERNÝ:

BOLEST O MĚ MATIČCE.

*Matičku svou jsem
mílovala vřele.
Stříbro viz v hlavě,
zdobné rýhy v čele!*

*Mozolné ruce,
závoj stinný v lici,
zář v oku, jakou
planou mučedníci!*

*Jak v mlhách luna
oko pláčem svlahlé,
horečným žitím
korálné rty sprahlé!*

*Stínem se vleče
městem, zvolna, nemě, —
to že jsem já s ní,
to jen z úcty ke mně.*

*Bráním vždy, když ji
Radost líbat žádá.
Chystámť ji Věčnost!
Tolik ji mám ráda!*

VILÉM KLIM:

SVĚTOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ A ŽIDÉ.¹⁾

V jedné ze svých epických básní líčí Grillparzer slávu římského císařství a jeho pád. Nero divus-caesar umírá jsa pronásledován svými bývalými poddanými a milci. Vlastní rukou vráží do srdce si meč, když ho náhoda zahнала do shromáždění křesťanů. S hrůzou patří posvátný sbor křesťanů na krutého svého pronásledovatele, jak se svíjí ve smrtelném zápasu. Tu najednou se objeví u těla ještě sebou škubajícího šedivý, dlouhovlasý kmet. Plamenné jeho oko spočine s tichým uspokojením na umírajícím. Pak

¹⁾ Toto pojednání nechce nijak povzbuzovati k jakémukoliv nespravedlivému „antisemitismu“; to by jen škodilo reformám, jichž se svět musí dopracovati, nechce-li zahynouti dokonalou hospodářskou nespravedlností a anarchií. — Hlavní pomůcka: Werner Sombart: Die Juden und das Wirtschaftsleben. (9. Tausend, 1918; München und Leipzig, Duncker und Humblot, XXVI + 476 str.) Sombart je, pokud nejde o církev

se otvírají jeho ústa, aby proklela tyrana, jakožto nezmarný, pro všechny časy příšerný zjev odvěkého pudu po božské moci v srdci lidstva. A kmet se raduje: vždyť sám vznítí oheň vášní v tomto tvoru, popudiv ho k bezmezné pýše a sobectví. Tak připravil jeho záhubu. „Kdo jsi?“ ptá se nyní kněz. Výš vzpjal se s divou kšticí cizinec a odpověděl: „Jsem Ahasver. Žid jerusalemský, jenž Kristovi na prahu drzým slovem vzdoroval, o kterém tajuplná hlásá zvěst, že za trest musí věčně bloudit světem.“

I.

1. Národ židovský, jehož symbolem je onen stařec, odmítnuv přijati nauky svého Messiáše, marně se snažil vysvoboditi se z nadvlády římské. Osvobozovací pokusy skončily zničením Jerusalema, pod jehož ssutinami pohřbeny byly též naděje židovstva, utvořiti vlastní svobodný stát. Vyvolený národ vzdoroval Kristu, a proto musil opustiti zemi zaslíbenou a nastoupiti nyní již 1900 let trvající vyhnanství. Rozptýlen po celém světě, jest svědkem a výstrahou všem, kdož věru v Spasitele přijímají a vyznávají. Než do ciziny s sebou vzal národní tradice, jak je vypěstovali farizeové a zákoníci. Ráz povahy národní, střežen nesčetnými předpisy Talmundu — jakéhosi to komentáře posvátné thory a náboženských tradic — zůstává zachován i v diaspoře. Ještě nyní obrací zbožný žid ke zdem zříceného Sionu tvář v modlitbě, aby Jahve dal svému národu moc nad nepřáteli jeho a vložil do jeho rukou vládu, otci Abrahamovi zaslíbenou.

Jako pronásledovaný, utlačovaný vyhnanec přichází žid mezi křesťany. Usadí se nejraději ve městě a provozuje tam **obchod**. Proč si vyvolil právě tento způsob výdělku, vysvětluje Rabbi Eleazar v Talmundu: „Kdo věnuje 100 sous na obchod, může každý den jísti maso, píti víno; kdo však tentýž obnos vynaloží na zemědělství, musí se spokojiti se solí a zelím, musí spáti na zemi, jsa vydán na pospas všem trampotám.“ (Dnes ovšem už se židé těchto „trampot“ nebojí; staly se jim pramenem nového požehnání.) Jest podivné, že tam, kde židé nabyli moci a vlivu, obyčejně vzrůstá se obchod a tím i zevnější kultura; odkud odejdou, tam provoz a zevní blahobyt přestává kvést.

Jak nápadný tento zjev vysvětliti?

2. Poctivý kupec „ze staré školy“ čekal, až skutečná potřeba přiměla zákazníka, aby si věc zaopatřil. Čekal, až byl vyhledán a považoval za svoji povinnost obstarati objednanou věc za cenu přiměřenou. Klidný průběh obchodního života byl ihned vzrušen,

katolickou, vědecky spolehlivý, méně spolehlivý, povahou: Zde v této knize lichotí židům a kapitalismu, ve spisech svých o socialismu zase chválí socialisty. — Proto se dostal s mnohými autory do sporu. Stolthheim napsal doplněk a kritiku k dílu Sombartově o židech: *Das Rätsel des jüdischen Erfolges*. Leipzig, 6. Aufl., 1923.

jakmile do něho zasáhl žid.¹⁾ Ten hleděl z á k a z n í k y p ř í v á b í t i nabídkami a sliby všeho druhu. Zdůrazňoval především láci svého zboží. Snažil se vsugerovati potřebu věcí, i když ve skutečnosti takové nebylo. Zavedl tak dříve nenáviděné dryáčnictví, jež nyní provádí mistrně ve všech způsobech r e k l a m y. Vzbuzoval umělou poptávku přemlouváním a jinými prostředky. Ráz obchodování nesl se takto novým cizím směrem. Úkolem jeho nebylo nadále ukojení s k u t e č n é p o t ř e b y, nýbrž obchod stal se prostředkem k rychlému n a b ý v á n í p e n ě z. — Divoká k o n k u r e n c e, která následkem toho vznikla, podobá se bezohlednému boji; vzniklo přísloví, že obchod jest mladším bratrem války. Kořeny své má v židovské povaze čili „mentalitě“. **Touha po zlatě** byla vždy charakteristickou známkou židovské povahy (jak známo s dostatek už z dějin starozákonních). Jidáš zradil i svého božského Mistra za 30 stříbrných. Křiklavou nabídkou stupňuje se koupěchtivost a požadavky odběratelů. Zvyšuje se ovšem i obchodní ruch, obrat roste, kultura, lépe civilisace — zjemňování životosprávy — pokračuje, ale zvyšuje se též choulostivost a požívačnost, která rodí stále nové potřeby. Semitský kupec dovede pak peníze mezi lidem obíhající rychle zase k sobě stáhnouti. Požívačnost nezná spořivosti a proto nejen nenadále neštěstí, ale i lecjaká nepatrná příčina vede k vypůjčování peněz, což zatěžuje soukromé i veřejné hospodářství.

3. Zde dlužno poukázati na povážlivé zjevy v hospodářském životě, které snaha po rychlém zbohatnutí má v zápětí. „Znal jsem jednoho muže“, vypravuje Stolthheim, autor knihy „Tajemství židovského úspěchu“, „jenž sotva spatřil nějaký krásný strom v zahradě neb sadě, maně prohodil: „Jak nerozumní jsou lidé, že tak krásný strom neskácejí. Jaký to kapitál zde stojí ladem“.“ — Zde se dotýkáme osudných zjevů moderního hospodářství. Je to snaha nejprve vše „**zmobilisovati**“, t. j. proměnit v pohyblivý kapitál. Ten pak slouží neodolatelnému pudu **ze všeho vytěžiti peníze**. V obou těchto směrech je hebrejec nepřekonatelný mistr, a mnozí ho proto velebí. Ovšem: jak živo na př. je v krajině, kde staletý les kácí se pod sekyrou nesčetných dřevorubců; sta jiných dělníků je zaměstnáno řezáním a rozesláním dříví. Koho by to netěšilo! Anebo ta rozlehlá ložiska uhelná, kde zaměstnáváme tisíce a tisíce dělníků! Naleziště železné rudy jsou zdrojem, z něhož prýští zaměstnání a živobytí statisícům dělníků. Vše se mění co nejrychleji v peníze, v proudy zlata! — Než kdo se postará, aby znovu byly vysázeny ohromné lesy židovským kapitálem v Rusku a Polsku vyplněné? Kolik to stížností bylo slyšeti už dávno na Slovensku a ve Slezsku pro povodně toutéž příčinou zaviněné! Co těm kšeftářům do toho, že dle výpočtů odborníků veškerá známá ložiska železné rudy dostačí pouze asi na 60 let? Také uhelné doly budou jednou vyčerpány. Snad brzy nastane doba, kdy naše potomstvo

¹⁾ Hojných dokladů najdeš v cit. knize Sombartově, str. 136—182; krátký výtah podává Pesch ve svých článcích o kapitalismu ve „Stimmen aus Maria-Laach“, 86. sv. (1914), zvl. str. 277 nn.

odsoudí nás pro nenasytost, s kterou jsme bezmyšlenkovitě vykořisťovali poklady ukryté v lůně země. Židovstvo zavedlo zásadu bezohledného vykořisťování a oné osudné mobilisace do našeho života hospodářského. Vše spěje jen za okamžitým prospěchem. Sám prof. Sombart, který židy chválí a obhajuje, přiznává: „Hebrejec provedl neúprosně kapitalisaci života hospodářského, ký div, že druzí snaží se činiti podle něho — nebo lépe řečeno jsou nuceni stejně jednati, aby obstáli v konkurenci.“

4. Nyní chápeme některé zjevy našich dnů, jinak nedosti srozumitelné, na př. boj proti statkům svěřeneckým (fidelkomisním), které jsou nerozdílným majetkem, a taktéž boj proti církevním pozemkům. Pod rouškou akciových společností ovládl (s pomocí „liberalismu“) kapitál židovský¹⁾ z největší části produkci průmyslovou, a nyní podobným způsobem chce **se zmocnit půdy**. Již roku 1901²⁾ dává kterýsi rabbín svým soukmenovcům patřičné pokyny. „Zemědělství zůstane vždy nejhlavnějším pramenem bohatství země. Panství nad velikými komplexy půdy získalo by nám cestu k novým hodnotám a velkému vlivu na vlády. Proto bratři v Israeli musí k tomu obrátiti svou zvláštní pozornost, aby co nejvíce půdy skoupili, aby rozdrobovali cizí velkostatky, vystupující tu na oko v úloze obránce dělné třídy; vysoké daně, uvalené na tyto velkostatky, budou tu nejlepší zbraní.“ I v pozemkovém majetku chce dnes žid, ačkoli se jinak těžké zemědělské práce štítí, získati koupí nadvládu. A má chytrý plán: Jednak skupovati rozdrobené velkostatky, jednak poskytovatí nemajetným uchazečům o půdu půjčky a učiniti je tak na sobě závislými, až se podaří je úplně vyvlastniti. — Ze snahy všechny reální hodnoty uzpůsobiti k spekulaci a vykořisťování vznikly také akcie. Tímto způsobem možno též z ciziny ovládati průmyslové podniky v naší zemi, protože akcie snadno se dají přenést na cizí území. Jméno vlastního majitele podniku zakrývá obyčejně jméno nějaké společnosti. K tomu se ještě tento způsob výdělků těší skorem všude ochraně státních zákonů. Někdo si snad myslí, že se tak nashromažďuje veliké bohatství, které zaručuje lepší budoucnost lidstvu; než není tomu tak.

5. Všimněme si kapitálu blíže. Dlužno rozeznávati dva druhy kapitálu. K prvnímu lze počítati poklady zlata a stříbra, které jsou na zemi, dále polnosti, lesy, budovy atd. Tohoto druhu kapitálu židé nerozmnožují, neboť na něm obyčejně nepracují. Jest však jiný druh kapitálu, jenž hraje velikou roli v moderním národohospodářství. Je to **kapitál uložený v půjčkách** a tento kapitál obzvlášť židé pomocí úrokové sazby dovedou znamenitě rozmnožovati. Poznáme to z této krátké úvahy: Má-li někdo 1.000.000 korun uložených v půjčkách, které mu nesou úroky, nemá toho jmění u sebe ve způsobě zlata; ani dlužník, který si je vypůjčil, nemá těch

¹⁾ Sombart dokonce dokazuje (str. 318): „Žid je rozený zástupce liberálního světového názoru.“

²⁾ „Deutsche Zeitung“, 15./III. 1901. „Broschüre eines Rabbiners.“

peněz na hotovosti, poněvadž je uložil do svého hospodářského podniku. Jedna povinnost mu však zbývá, a to platiti úroky. Na sebe a nejčastěji i na své potomky převzal povinnost platiti v stanovených lhůtách určité obnosy. Zvláště půjčka dlouhodobá stala se věčným úrokem kletbou tříd produktivních. — K tomuto druhu kapitálu, vloženému v půjčkách, náleží obligace, hypoteky, akcie, podíly hospodářských podniků, renty a cenné papíry. Čím větší tedy takové bohatství v rukách jednotlivců, tím je větší zadlužení národů a tím nesnadněji je možno dluhu se zbaviti. Jak dlouho na př. bude nutno dřít se do úpadu, než práce našich rolníků, řemeslníků a dělníků spolu s námahou duševních pracovníků odstraní těžké zadlužení státu, zemí a obcí, když někdy až 10procentní sazba úroková jako řetěz se vine okolo krku pracujícího člověka a pohlcuje skoro celý výtěžek jeho snažení! Tak vzniká smutné a tvrdé nevolnictví moderní doby. Každý občan v Rakousku před válkou odváděl na krytí úroků státního dluhu asi 200 korun ze svého ročního výdělku. A dnes? Snad řekneš: Vždyť nepocítujeme zevně tíže těchto závazků. Ovšem přímo ne, protože kapitál vybere si svůj podíl oklikami, jichž nedovede prostý lid kontrolovati. Zde také je hledati příčinu vysokých daní, přírážek a trvalé drahoty všech životních potřeb. Poctivě pracující člověk cítí, jak všechna činnost jeho podléhá nevysvětlitelnému tlaku, vidí, jak při vši pili uniká mu ovoce namáhavé práce, aniž by mohl příčiny toho zjevu poznati. Proto je nespokojen, rozerván a hledá vinu tam, kde jí není. Dělník považuje rolníka za zdražovatele chleba, rolník zase dělníka za příčinu drahoty průmyslových výrobků. Obezřetný pozorovatel však pozná hlavní příčinu neblahých poměrů hospodářských ve všeobecném zadlužení a v nezdravé zásadě bráti vysoké dlouhodobé úroky z půjčeného kapitálu. Odklon od zásad křesťanských zavinil tedy rozvrat i v hospodářském životě křesťanských národů.

V křesťanském středověku církev vybírání úroků z pouhého titulu půjčky peněz přísně zapovídala a proto již tenkrát se zabývali půjčováním peněz na úroky hlavně židé. Již tehdy vydírali nemilosrdně své klienty, jak patrně z mnohých stížností, jež se z té doby zachovaly.¹⁾ Pronásledování židů v tehdejších dobách mělo tedy také své vážné příčiny. Připomínám t. zv. montes pietatis, založené Františkány, kteří poskytovali chudým půjčky na splátky bez úroků. Teprve nyní vidíme, jak velikým dobrodiním byla ona praxe církevní.

(Dokončení.)

¹⁾ Srv. na př. Sombart str. 158 nn.

„LEGIO“ A SBOR SEDMI.

Telefonní rozhovor.

(Z chorvatštiny přeložil J. Blaha.)

Pražské radio zaznamenalo 15. prosince okolo půlnoci rozhovor, jak následuje:

— Allons! Zde předseda sboru sedmi ďáblů. Tam Jugoslavie?

— Zde Jugoslavie. Váš bratr Legio!

— Co? Ty's zde? Proč jsi uprchl z Lisabonu? —

— Byly špatné časy, proto mne poslal Lucifer sem. Jsem zde již 4 měsíce.

— Děláš pokroky?

— Každý počátek je těžký. Než přece mohu se dosavadními úspěchy honositi. Tak ve Vojvodině (býv. Banát) získal jsem učedníky mnohé. Tam nesmí kněžstvo katolické svobodně rozvíjeti činnost v katolických organisacích, jeptišky jsou vyháněny a pozemková reforma omezila se na zabránění církevního majetku. V Chorvatsku začala štvánice se shora proti Mariánským družinám a brzo začne i proti jiným sdružením. „Jugoslávská Niva“, „Současník“, „Kritika“, „Riječ“, „Novosti“, „Pokrok“ a mnoho jiných časopisů a časopejsků nahání spousty vod na můj mlýn. Zednářská lože pracuje velmi úspěšně mezi inteligencí a podobně činí pokroky „Janušič“ mezi mládeží vysoko- i středoškolskou. Někteří profesori à la Krlež či Politea pracují houževnatě, jen aby se krásné Chorvatsko odkřestanilo. Četná kina, zábavní místnosti, bary a tajná sdružení pilně boří dosavadní křesťanskou mravnost. V Bosně moji přátelé čistí úřady opatrně a se skromným násilím, aby donutili katolické úředníky vystěhovati se. V Dalmacii „fratres mei“ pilně zdržují katolický rozvoj. Vážný úkol jsem tam svěřil fašistům. Vůbec jsem zasel všelijaké sítě v krajinách těch a snad brzo vzroste.

— A co je s Černou Horou, Srbskem a Macedonií? —

— Lucifer mi nařídil, abych ty země zůstavil v míru a všechny síly napial pouze proti katolíkům.

— Tak pracujeme i my v Republice. —

— Promiňte ještě chvíli, abych vám mohl podati referát o „žluté církvi“. Nevděčná je to práce. Nemají vůdce: jeden je příliš stár, druhý velmi zaneprázdněn ženou a výchovou dítek, třetí bez idejí . . . A teď přijde to nejhorší. Papež je nominatim vyobcoval z římské Církve a nebude tudíž možno, aby se ženatí a s dětmi vydávali za dobré a věrné katolické kněze. A oni z Bělehradu naléhají, aby „žlutí“ založili svoje biskupství. Nu, to je mi velmi milé, neboť to může býti nová sekyra na podtínání katol. pně. A je to ještě nutnější proto, že četní jejich stoupenci se rozcházejí v názorech na dogmata a nemají vůbec kázně. Bojím se, aby se tato nemoc nerozšířila jako rakovina. Každý tam chce být sám vůdcem, nikdo podřízeným.

— I zde v Republice od roku 1919 trojice bratří ďáblů zasvětila se šíření české „žluté církve“ (církve československá). Brzy shromáždili kolem sebe četné přívržence. A dnes? Počínají hádky o dogmata a bouda se hroutí. Vinen je biskup Dositej — „onen od vás z Jugoslaviie“ — jenž se dotkl té ožehavé otázky a odsoudil katechismus pražské „žluté církve“. Věru, neplýtvěj zbytečně energií s tou „žlutou církví“. Nestojí to za námahu. Potu mnoho a užitku nevidět! Ručím ti za to naší obratností.

— Jak pracujete vy v Republice? —

— Universitami, liberálními novinami, tajnými zednářskými ložemi a hlavně kinem a divadly, pokud nám v tom ta policie nebrání. Zkrátka, vháníme inteligenci pod jařmo zlatého telete a zednářstva, mládeži bereme křesťanskou výchovu, doporučejíce za ni laickou morálku, katolické Církvi překážíme ve škole i v její organisaci, ačkoli zde není nesvobody.

— Ta methoda je velmi vleklá a dlouho trvá, než uvidíme ovoce. —

Zajisté, ale jest bezpečná. Kdekoliv naše intelligence, a především je to učitelstvo, přenáhleně a otevřeně začala pronásledovati katolíky, tam zmohutněli.

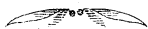
— Jak? —

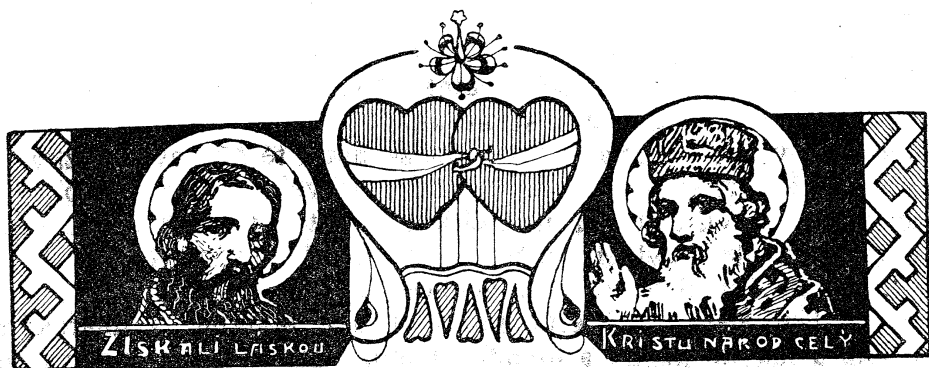
— Podívej se! Jsi ještě mlád a nezkušený, nedivím se ti. Je tomu tak: Biješ-li do lidí vší silou a zjevně, počínají se bránit. Zapomínají na vzájemné pŕtky a hádky, na osobní cíle a urážky, neboť mají jeden cíl před sebou — obranu. Toho dožili jsme se v Italii. Proto náš bratr ve Francii „Pět tisíc a jeden“ navádí svoje lidi, aby nepronásledovali katolíků překotně a zjevně. Tím nebudou tak rychle sílit.

— Ach! Což Vám v Čechách a ve Francii! Já musím spěchat. Lucifer poslal mne sem, aby ještě jednou zkusil, jsem-li k čemu. Musím ukázati co nejdříve nějaký úspěch, jinak mne uvrhne do žhoucích věznic.

— Co je s konkordátem Jugoslaviie s Vatikánem? —

— O té otázce nemluvme. Je již bez toho pozdě. A mám na spěch. Musím do Záhřeba. Čekají mne. Au revoir! („Život“ [Záhřeb] 1922—23, č. 5.)

CYRILOMETODĚJSKÁ HLÍDKA.

ANTONÍN SALAJKA:

SV. JOSAFAT, MUČEDNÍK UNIE.

(K 300letému výročí jeho smrti.)

(Dokončení.)

Velikým úspěchem byla pro unii veřejná disputace, konaná r. 1617 ve Vilně. Důkazy měly se bráti z obřadních knih, kterých se užívalo na Malorusi. Basiliáni zvolili předmětem sporu tolik napadaný primát sv. Stolic. Koncem téhož roku vyšla tato obrana tiskem pod názvem: „Obrana jednoty sv. církve, v níž se dokazuje, že církev řecká povinna jest býti sjednocena s církví latinskou v jednu katolickou.“ Z celé knihy vane práce a duch sv. Josafata. Kniha byla veliké důležitosti a vykonala mnoho pro unii.

Metropolita Ruský určil Josafata, aby pomáhal staříckému arcibiskupovi polockému Gedeonu Brolnickému. Súčastniv se první valné hromady vzkříšeného řádu basiliánského, odebral se Josafat poslušně do diecese polocké jako posvěcený biskup vitebský. Před počtím svého úřadu 15 dní prodléval o samotě na modlitbách a rozjímání. 9. ledna 1618 byl slavně přivítán a uveden do stoličního chrámu Páně. Rozkolníci podkládali mu špatné úmysly a tím budili u lidu nedůvěru, kterou však on svým jednáním brzy odstranil. Koncem roku 1618 zemřel arc. polocký G. Brolnický. Josafat stal se jeho nástupcem.

V domě arc. přísně dbal, aby všude byl zachován pořádek a skromnost, neboť nádhery nemiloval. Všichni poznali brzy jeho dobrotu. Nikdy nedovolil, aby jeho poddaní byli přísně trestáni. Statky církevní nacházely se většinou v rukou pánů světských. I vystoupil Josafat rozhodně proti tomu, dožadoval se svého práva a neustal, dokud vše nebylo navráceno. Obnovil a novým duchem oživil kláštery mužské i ženské. Sídlní chrám Boží Moudrosti z 11. století obnovil. Totéž učinil ve Vitebsku.

Nezapomněl ani na duchovenstvo světské, které bylo ve stavu dosti zanedbaném. Nedostávalo se mu vzdělání a horlivosti apoštolské. Nový arcibiskup navštěvoval fary a svolával každoročně

synody, aby kněžstvo poučoval a povzbuzoval. Sepsal pro ně 48 pravidel o kázni a povinnostech. Přísně vystupoval proti kněžím po druhé oženěným. Bojoval též proti přehmatům moci světské a o neodvislost duchovenstva. Aby kněží měli stále na paměti hlavní pravdy sv. víry a mohli řádně poučovati lid, sepsal katechismus, který dále doplňoval a opravoval. Jeho apoštolské působení potkávalo se s výsledkem. Kněží více pečovali o svůj úřad, lid se obracel k unii a v ní se utvrzoval. Tak obnovena unie s pomocí Boží na venkově, u obyvatelstva městského a u šlechty. Josafat postaral se o dobré knihy, psané jazykem mateřským. Neuzavíral se před nikým, vyhledával lidi světské, nadcházel si je a všechny snažil se získati. Katechetům nařídil, aby vodili děti dříve ke sv. svátostem a sám děti poučoval. Vážil si duchovenstva latinského a bohoslužeb latinských často se účastnil. Slavíval svátek Božího Těla a konal 40hodinovou pobožnost k Vel. Svátosti. Ani nyní nepřestal žiti jako řeholník. Časně ráno pospíchal do chrámu Páně a tam před Vel. Svátostí trval v modlitbě a rozjímání. Hodinky církevní modlil se v kůru s ostatními. Často vzdychal k Bohu, aby sjednotil rozkolníky s pravou církví. Svá bdění, bičování a posty obětoval Matce Boží, jejímž velikým ctitelem byl, a jiné k téže účtě kázáním povzbuzoval. Tělo své stále bičoval, řetízků a žíněného roucha neodložil. Spořádaná jeho duše ovládala dokonale zlou žádostivost. Počínal si skromně, prostě. Těm, kteří ho urazili, projevoval dvojnásobnou lásku. Rozkolníky a své nepřátele zval ke stolu, vlídně s nimi hovořil a získával je unii.

Rok 1620 byl pro unii nepříznivý. Rozkolníci používali v boji proti unii peněz, mimo to získali na svou stranu Kozáky. Jím padl za obět první mučedník unie, basilián Antonij Grekovič. V tu dobu přišel z Moskvy do Kijeva jerusalemský patriarcha Řek Theofanes. Získal si hejtmana Kozáků Petra Konaševiče a započal činnost proti unii, jejíž novou obětí byl Antonij Butkievič. Theofanes bezprávně vysvětlil rozkolnou hierarchii: metropolitu a 6 biskupů, kteří měli býti postaveni proti biskupům uniátským.

Rozkolný metropolita, Theofanem vysvěcený Melecij Smotrycký odebral se do Vilna a odtud začal horečně proti unii pracovati. Rozesílá listy a v nich svádí od Ruského a Josafata. Píše spisy proti unii, na něž Ruský odpovídá. Spisy a letáky Smotryckého rozšířily se za nepřítomnosti Josafatovy i v Polocku. Poloctí, kterým Josafat tolik lásky prokazoval, stali se mu nevěrnými. Duchovenstvo však mu zůstalo většinou věrno. I začíná Josafat po svém návratu zase kázáními obhajovat ohroženou unii. I Vitebsk odpadl od unie. Josafat tam spěchá, mnohé navrátil, ale město zůstalo většinou rozkolným. Listem královským potvrzena jest autorita Josafatova proti Smotryckému. List tento se četl po celé Bělorusi a způsobil u rozkolníků pravou bouři. Josafat ocitl se v nebezpečí života. Než dosud nikdo se neodvážil ruky na něho vztáhnouti. Josafat nedal se z klidu vyrušiti. Se všemi jednal jako dříve, i s rozkolníky, a mnohé opět získal. Právě takové bouře proti unii

vypukly ve Vitebsku a ve Vilně. I zdálo se, že unie bude koncem r. 1622 ztracena. Vždyť hierarchie rozkolná byla na sněmu varšavském uznána. Než neiprudší boj měl teprve nastati a Josafat dojíti v něm koruny mučednické.

Boj proti unii soustřeďoval se na Bělorusi, v Polocku. Josafat byl na ulici obsypáván nadávkami a kamením. Duše jeho, která tolik béd přestála, velice trpěla. Neustále se modlil za nešťastný lid. Poměry ve Vitebsku byly ještě horší. Bouře dostupovala vrcholu. Josafat toužil po smrti mučednické a netajil se tím přátelům i nepřátelům. V Kijevě byli umučeni dva kněží a městský radní, protože nechtěli odpadnouti k rozkolu. Zpráva o tom pobouřila všechny a rozkolníky ještě více rozlítla. Ve Vitebsku počínali si jako zběsilí. Josafat se tam odebral jako pastýř mezi vlky. Rozloučil se se všemi, prohlédl si svou hrobku a odešel do Vitebska. Přivítaly ho veliké davy lidstva a chtěly ho usmrtiti. Podařilo se mu upokojiti je. Služebnictvu svému rozkázal, aby všechny útky snášelo. Vitebští však chtěli stálým popuzováním jeho služebnictva přiměti ho, aby zakročil, aby se pak mohli sběhnouti a zavraždit ho. On dobře prohlédl jich úmysly. Josafat nevydával se neopatrně v nebezpečí. Na radnici najali popa Eliáše, aby pobuřoval uniáty. Tento 11. listopadu po celý den láteřil před arc. domem. Josafat nebyl doma. Když se vrátil, dal rozkaz, aby byl Eliáš jat. Na to rozkolníci čekali. Nadešla poslední noc pro sv. Josafata. Ztrávil ji v modlitbě. Naposledy krutě zbičoval své tělo a stáhl se ostrými řetízky. Ráno 12. listopadu 1623 Eliáš bouřil opět. Když ho jali, seběhlo se množství lidu k paláci a učinili útok. Rozbili vrata a vrhli se do paláce. Josafat modlil se ve svém pokoji; uslyšev hluk, vyšel ven a vlídně své vrahy oslovil. Zůstali státi. Tu přihnali se dva zbojníci, z nichž jeden zasadil mu ránu kyjem a druhý sekerou do hlavy. Skácel se, vytáhli ho ven na nádvoří, šlapali po něm, tloukli ho, svlékli z oděvu a vláčeli ulicemi města. Konečně vyvlekli mrtvolu za město a shodili se skály do Dviny. Jiní vstoupili na loďku, naložili na mrtvolu kameny a na hlubokém místě potopili. Tak skončil život svůj apoštol unie Josafat Kuncevič. Po tolikerých strastech přinesl i život svůj v obět za unii, aby jeho krev se stala semenem, z něhož by hojná vzešla žeň.

Po šesti dnech bylo jeho tělo od Polockých nalezeno neporušené, vystaveno asi 14 dní ve chrámu Páně ve Vitebsku, načež přeneseno ve slavnostním průvodu do Polocka a tam 18. ledna 1625 pochováno. Zázraky se dály na přímluvu mučedníka. Metropolitů Ruský podal papeži Urbanovi VIII. zprávu o umučení a spojil se s biskupy na obranu unie. Vitebští poznali svůj nešlechetný čin a navrátili se k unii. Smotrycký utekl do Kijeva, pak do Cařihradu, vrátil se a r. 1627 přijal unii, kterou nyní horlivě zastával. Papež Urban již r. 1624 nařídil kanonisační proces. 16. května 1643 byl mučedník unie prohlášen blahoslaveným. Za svatého byl prohlášen Piem IX. 1867 v den sv. apoštolů Petra a Pavla. Papež Lev XIII. zavedl officium jeho do breviáře pro celou církev.

Sv. Josafat pracoval na témže poli jako naši sv. apoštolé Cyril a Method. Získati národ slovanský pravé církvi Kristově, přivéstí odloučené slovanské bratry k jednotě s apoštolskou Stolicí — bylo snahou jeho života.

Sv. Josafat jest „kamenem úhelním“, na němž setkali se a stýkati se budou všichni ti, kteří v jeho ušlechtilých snahách pokračují, ti, kteří bouří se proti jednotě církve, i posléze ti, kteří bojují proti vých. obřadu s jazykem slovanským.

Sv. Josafat je vzorem jinochům, bohoslovcům, kněžím, řeholníkům, představeným i duch. hodnostářům svým životem vnitřním i způsobem práce zevnější. Obojí s podivuhodnou ladností se u něho spojovalo, a kde jedno nestačilo, druhé doplňovalo, kde jedno přetékalo, druhé brzdilo.

I v naší milé vlasti máme náboženské boje, ovšem v jiné formě. Mnohému lze se od sv. Josafata naučiti, jak získávati duše zbloudilé pravému ovčinci.

V dnešní době, kdy v rozháraných poměrech pevně stojí světová instituce sv. katolické Církve, kdy tolik národů obrací zraků svých k náměstku Ježíše Krista, kéž oběť sv. Josafata přinese ovoce bohaté všem Slovanům, aby ti, kteří nepožívají blaha býti údy této sv. Církve, byli na přímluvu jeho kní přivtěleni.

Sv. Josafate, mučedníku unie, oroduj za národy slovanské!

*

POUŽITO LITERATURY:

Dr. Julian Pelesz: Geschichte der Union der ruthenischen Kirche mit Rom, Wien, I.—II., 1878—80.

Dr. F. X. Kryštůfek: Stručné dějiny církve katolické u Rusů. Čas. kat. duch., 1885.

Ant. Rejzek T. J.: Sv. Josafat, arc. polocký, mučedník a apoštol Rusínů, Brno, 1885.

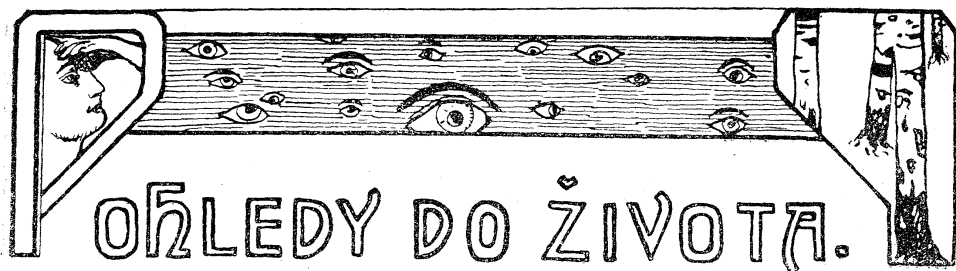
O. Evgenyi Kozanevič: Žitje sv. mučenika Josafata Kunceviča, 1902.

Dr. Frant. Grivec: Pravoslaví, Kroměříž, 1921.

Dr. Ant. Korczok: Die griechisch-katholische Kirche in Galizien, Leipzig und Berlin, 1921.

Christianskij kalendar „Misionarja“ v pamjat 300litnych rokovyn smerti sv. Josafata na 1923 rik.

ALOIS BREZINA:

NA ROV KARLA DOSTÁLA LUTINOVA.

*Líbám tvou skráň, statečný bojovníku,
líbám tvůj štít a zbraň tvou z ocele.
Tak padnout sluší v boje lítém šiku.
Co těla platní nám jsou přátelé?*

*Za Boha bil ses, pravdu, právo svaté,
pozvednout kříž chtěls u nás plvaný.
Meč v ruce, tváře nadšením vždy vzňaté,
nevěry drtils kolem balvany.*

*Pán povýšil tě, zavolal tě k Sobě.
Tam přimlouvej se za svůj drahý lid!
Ať dá mu nadšení Bůh, sílu v mdlobě,
ať z boje nese vítězný vždy štít!*

*Ať Církve kvas pronikne naše nívy!
Ať láska ve všech srdcích zaplane!
Kříž Kristův vstane v našem středu živý,
a božské štěstí národ ovane!*

Karel Dostál Lutinov (* 22. září 1871) zemřel náhle 28. listopadu o půl 12. hod. noční.

Z prvních svých prací uložil některé v našem „Museu.“ Jsou to: Modlitba za vlast*, Črtka o Dantovi (roč. XXV.); Kréma v pustě* (roč. XXVII.); Hymnus in honorem s. Thomae Aquinatis, Ecclesiae Doctoris* (roč. XXVIII.).

Odpočívej v pokoji, po boji!

NAD HROBEM STOJA- NOVÝM.

Velehrad náš ten rozkvétá
vždy znova,
nižádná moc už nám jej
nerozboří . . .

Tak neslo se to po desíletí mohutnými klenbami velehradské katedrály, tak neslo se to jako pozdrav slunci z širokého náměstí před ní, tak

bušilo z hrudí nadšených pracovníků na národa roli dědičné, již s ověřené tribuny mluvili k srdci lidu. Velehrad hořel vždy radostně, hrdými kroji hýřil, protestoval, žádal, modlil se a pracoval, stavěl chrámy v srdcích návštěvníků, chrámy až k hvězdám sahající dvěma věžemi s vysokými kříži: věží víry a věží národství. Ta jeho půda, kroky apoštolů slovanských posvěcená, byla, jest a bohdá bude posvátnou

studánkou vody živé pro unavené poutníky. —

Nedávno tam ustlali poutníku zvláště znavenému, znavenému prací pro tu vodu živou, pro studánku pracujícího Slovanstva, znavenému až k smrti. Musel to býti známý poutník, známý celému Velehradu, celé svatyni, věžím, stěnám — a — Bože, — těm zvonům, jež plakaly usedavěji, než kdy jindy. Přinesli v rakvi tělo poutníkově, zalkali s celým chrámem, otevřeli hrobku českých králů a položili tělo poutníkově k tichému odpočinku. —

Kdo tam leží zahalený věnci, dlouhými stuhami ozdobený —? Komu to ustlali, aby už ulevil údům, aby už nepracoval? Stojanovi? Což se domnívali, že může nepracovat, nevolat, k nebi neukazovat? Že může odpočinout? — Věnoval celý svůj život Velehradu a všemu co s ním vznešeného souvisí a smrt mu v jeho práci nepřekazila, jako nepřekazí těm, kdož pracují pouze pro čest a chválu Boží, kdo chtějí, aby byli posledními. —

Velehrad a Stojan! Dvě jména, jež tak úzce souvisejí spolu, že těžko bys je mohl odloučiti. Jedno vyvolává druhé. Velehrad byl střediskem, Stojan byl střediskem, kol něhož se točila práce desítek. A teď to druhé středisko splynulo s prvním. Celé statisíce citelů Stojanových stávají se rázem citeli Velehradu a upírají své zraky k němu a jím k věčnému městu — k Římu. Láskou kněze, pastýře získal lásku národa k němu a k těm vznešeným myšlenkám, jež se vynořují při myšlence na místa Řím — Velehrad, k myšlenkám jednoty Slovanstva. Slovanstvím k Velehradu, Velehradem k Římu, Římem k Pravdě a věčnému štěstí — toť hlas, sesilovaný údery, hlaholením velehradských zvonů, nesoucí se přes hory nenávidina daleký východ, daleko, daleko — hlas Stojanův. A tam v dáli, na slovanských luzích Ruska, na srázích Urálu se odráží ty hlaholící zvuky a zpět se nesou k věžím Velehradu. Velehrad

byl domovem Slovanů, kolébkou naší osvěty, paprskem osvobození, slibem sjednocení, tedy v sjednocení síly, v síle — vítězství. Byl a je dvojnásob, když leží v jeho nitru srdce — Stojanovo. Antal.

TATÍČKU NÁŠ, S BOHEM!

(K první pouti bohosl. olom. ku hrobu
† arcib. Stojana.)

Smutné a bolestné bylo naše shledání po ukončení prázdnin s tebou, drahý náš tatíčku, vroucně milovaný arcipastýř. Odešel jsi nám a již jsi se nevrátil. Podlehl jsi na nedokončené brázdě velikých a svatých ideálů, zanechav nám vznešený příklad svatého života, o němž mluvití se bojí ústa daleko výmluvnější. Opuštěl jsi nás v době, kdy nám tolik třeba tvého vedení i laskavého slova a zanechal nás osiřelé na širokých, nezoraných lánech, čekajících zkyplení.

Odešels odpočinout si do stínu svatých míst velehradských, posvěcených velikou prací svatých bratří i obětavými snahami tvými. Víš, jak bolestná a přece jak slavná a vítězná byla tvá poslední pouť na sv. Velehrad, kdy jsi se ubíral uprostřed truchlících zástupů do tiché, historicky slavné kaple královské. To posvátné ticho, rušené jen bolestnými vzdechy těch, kteří tě milovali a kteří tě ztráceli, mluvilo zřetelně o tvé velikosti. A pak zavřely se dveře hrobky a nastal ti věčný, blažený klid — — —

Ano, tys nám odešel. Těžce jsi se loučil s lidem, pro nějž bilo tvé šlechetné srdce, s lítostí opouštěl jsi záhon, na němž krásně zelená se první osení tvé setby, ale s bolestí opouštěl jsi i nás, kteří uchýlili jsme se do samoty tvého semináře, abychom byli kdysi také dělníky na vinici Páně. S pláčem posílal jsi nám své požehnání za vzpomínky a modlitby a když jsi se s námi loučil naposledy, třeba nebylo nám dopřáno státi u tvého smrtelného lože, zanechal jsi nám, jako památku po sobě, vzkaz, z něhož lze jasně čísti tvou

lásku k Moravě a jenž k slzám dojí-
má nás, jimž patří: Neopustte, bra-
tři, Moravanů drahých! —

Smutno je nám, tatíčku náš, po
tvém odchodu. Stýská se nám po
tobě, po tvé otcovské ruce, jež nám
tolikrát laskavě žehnala. Přicházíme
tedy za tebou; vždyť i ty jsi nás tak
často a ochotně navštěvoval, dokud
jsi jen trochu mohl. Poslední síly jsi
obětoval svým bohoslovcům, když
jsi některé z nich světil a uváděl po
posledních stupních k oltáři Páně;
chceme ti tedy tvou lásku k nám
oplatiti. — Tak se tedy shledáváme
v tichém, posvátném šeru královské
kaple. Krásné stuhy a uvadlé věnce
tvých přátel kryjí tvé zlaté srdce;
přijmi i od nás skromný důkaz sy-
novské lásky. Než to není hlavním
účelem naší návštěvy k tobě. — Ne-
rad jsi odcházel od pluhu, před nímž
ještě kus země leží ladem a posled-
ní tvá starost byla, aby se i tato
půda zúrodnila. Velké naděje kladl's
vždy ve své kněžstvo a jeho dorost
a obava o budoucnost zračí se v
tvém odkazu, jež jsi nám zanechal.
Přicházíme tedy k tobě, abychom ti
slíbili, že odkaz tvůj vždy v srdci
zachováme, že budeme se snažiti,
bychom i my byli hodni zasvětití
své životy obětí a snahám, jež
ztrávily apoštolský život tvůj. Víme,
jak široké je dosud pole práce, ale
slibujeme ti, že toho pole neopustíme,
že budeme pracovati dle zářného
příkladu tvého. Slibujeme ti, že bu-
deme dobrými pastýři tvého milova-
ného stáda a že ho budeme nejen
chrániti od vlků a nájemníků, ale že
ho povedeme na pravou pastvu, po
níž jsi je ty vždy vodil. Slibujeme
ti, že nedáme zahynouti stromkům,
jež jsi zasadil a vládou svého života
zaléval, že ani za cenu života nedo-
pustíme, abys ty mohl na nás
jednou žalovati Tomu, jehož jsi by-
vždy věrným synem a k Němuž jsi
vedl všechny duše, jež ti On svěřil.
Slibujeme ti, že se staneme hodný-
mi tvého vznešeného odkazu a že
nikdy nezapomeneme tvého zářného
vzoru. — To jsme ti, tatíčku náš mi-
lovaný, přišli slíbiti a to ti v slzách

bolesti nad tvým odchodem u tvého
hrobu klečíce slavně slibujeme. Spi
tedy sladce věčný sen, okus zaslou-
ženého odpočinku, jehož jsi v životě
neznal a pros za nás Boha, aby pro
tvé námahy a zásluhy žehnal i práci
naší, aby pro tebe zachránil tobě tak
drahou a milovanou Moravu. Jako
jsi v životě byl vždy Mora-
vě věrným synem a svému
kněžstvu laskavým a sta-
rostlivým otcem, tak budiž
nyní u Boha naším ochrán-
cem a přímluvcem! — Tatíčku
náš, — s Bohem! — Št.

ŠKOLA LÁSKY.

Vánoce jsou zde a všechna srdce o-
křívají: vzpomínkami, poesí a vším
tím kouzlem, kterým dýší tyto ta-
jemné dny. Ale nejenom cit tu nabírá
svěžesti a síly, nýbrž i duše lidská.
Svátky vánoční jsou totiž svátky lá-
sky. Neboť tajemné vtělení Slova lze
pochopiti jenom na základě neko-
nečné lásky Jeho k lidstvu. Jakou
školou lásky jsou tedy pro duši tyto
dny vánoční! Zde se zapaluje duše,
pohnuta vděčností, ohněm lásky k
Bohu. A láska k Bohu jest základem
dokonalosti. Kdo miluje opravdu Bo-
ha, žije podle jeho vůle, jest doko-
nalým. A dokonalost jest přece cíl
člověka na tomto světě. Jí oslavuje
Boha podle jeho přání: „Čiňte vše-
cko ke slávě boží!“ Neklade-li proto
duše odporu milosti, může získati
mnoho v době vánoční.

Dokonalost jedince však má také
veliký význam sociální. Člověk jest
tvor společenský. Proto jest nutno o
něm uvažovati vždy také ve vztahu
k prostředí jeho, k společnosti, jejíž
částí jest, a v níž žije. Dokonalý je-
dinec jest slunkem, jež vysílá v okolí
své teplo a světlo. Neboť dokonalost
uzavírá v sobě lásku k bližnímu.
Láska pak k bližnímu jest plností zá-
kona. Krásně dí sv. Pavel: „...Kdo
miluje bližního, zákon naplnil; (pří-
kázání) zajisté „nesesmilníš, nezabi-
ješ, nepokradeš, nepromluvíš křivého
svědectví, nepožádáš“, a je-li které

přikázání jiné, zahrnují se ve slově tomto: „Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.“ Láska bližnímu zlého nečiní. Vyplněním zákona jest tedy láska.“ (Řím. 13, 8—10.)

A představme si, že by se celá společnost lidská skládala z dokonalých, mravních jedinců. Zda by tu na světě nebyl ráj? A právě v době dnešní společnost lidská prožívá dobu krise a rozvratu. Otázka sociální nabývá větší a větší důležitosti. Lidské hlavy prací jen zvoní, lidská věda činí všemožné pokusy o nápravu. Avšak tyto pokusy selhávají. To proto, že se zapomíná na nejdůležitější — na mravní výchovu jedinců. Bude-li každý jednotlivec v lidské společnosti mravním, dokonalým, nebude otázky sociální. Vzájemný soulad zavládne ve společnosti, láskou se vyplní všechna údolí, pokorou skloní se pahrbkové a ve světě bude opravdové blaho, zbudované nikoli na vnějším zákoně, nýbrž na vnitřní síle charakteru. Jak jasně tu cítíme protivy: ráj křesťanské společnosti a ráj sovětské společnosti. Tam cítíš věčnost, teplo, život; zde pomíjejičnost, chlad a smrt. Kvas lásky k Bohu vynese duše na výši dokonalosti, dokonalost jednotlivců bude zárukou štěstí lidské společnosti. Tak silná jest láska! A Vánoce jsou vysokou školou lásky: Na oltáři ponížení Slovo — Láska nekonečná — plane a zapaluje duše a srdce ohněm lásky své. Ó, kéž by všechna srdce vzplanula! Pak by se štěstí rozlilo v duších jedinců, v rovinách, v národech a v lidstvu celém. Pak by se zase vrátil zlatý věk, o němž zpívá Ovid, „kdy lidstvo jenom veselých, bezpečně prožívalo chvíli“ a kdy „kvetlo jaro věčné“. To jest vše ve vůli lidstva. Milostí dává Bůh hojnost. Kéž by, až déšť milostí spadne ve dny vánoční k zemi, byl přijat ve vypráhlá srdce lidská! Pak by ten hlas andělský: „Pokoje lidem dobré vůle“, znějící nocí svatou, byl signálem nové doby, doby lásky, doby štěstí, doby svatého pokoje a míru.

M. Š. Černý.

BOHOSLOVCI V NĚMECKU.

Drtivá hospodářská katastrofa, která se přivalila na říši německou, zasáhla krutě celý národ. Také bohoslovci v Německu byli postiženi těžkými poměry. Skoro 90 procent německých theologů pochází z velkoměst a průmyslových středisk, ze středních tříd společenských, které hospodářským rozvratem nejvíce utrpěly. Poněvadž výlohy studijní se neobyčejně zvýšily a rodiče, na něž dosud byli bohoslovci odkázáni, přes nejlepší vůli tolik peněz věnovati nemohli, musili theologové pomýšleti, jak si pomoci, aby mohli dostudovat a stát se kněžími. A pomohli si tím, že se chopili výdělečné práce. Před koncem školního roku zaopatřili si místa v nejrůznějších oborech a jakmile byl letní semestr skončen, rozešli se místo na prázdniny za rozmanitým zaměstnáním na všechny strany. Pracovali v kancelářích, v bankách, v obchodních domech, u železničních a jiných úřadů. Část jich odešla na práce polní, nejvíc bylo těch, kdo zaměnili kleriku a kolárek za pracovní kazajku jako dělníci v továrnách, někteří byli přijati v dolech, kde hluboko pod zemí kopali uhlí, jiní na stavbách jako dělníci s denní mzdou vozili celý den maltu a kámen. — Jak patrné, chopil se každý toho, co se naskytlo. A pracovali s chutí, třebaš byli za školní rok vyčerpáni a potřebovali odpočinku, přes to, že tělesná práce, na kterou nebyli zvyklí, je vysilovala, jen aby se mohli po prázdninách zase vrátit ke studiu theologie. Při té práci, kterou takto konalo 70—80 procent všech bohoslovců, prováděli také účinný apoštolát mezi spoludělníky. — Je to zajiště vzácný příklad obětavosti a pochopení pro kněžství. Z takových bohoslovců budou obětaví apoštolové a věrní pastýři lidu.

My u nás nejsme v takové hmotné bídě jako bohoslovci v Německu. (Nedávno vyskytl se jediný pří-

pad, že český bohoslovec stal se v prázdninách uhlokopem v šachtě na Ostravsku, aby se po prázdninách mohl vrátit do semináře. Nepotřeboval toho ani tolik pro sebe jako na podporu svých starých rodičů. Budiž mu čest!) Nadbytku a blahobytu nemá nikdo z nás, tu a tam také občas nouze zaklepe, ale celkem se přece můžeme klidně věnovati přípravě na kněžství. V tomto máme velkou výhodu, jejíž význam jasně vysvítá ze srovnání s poměry bohoslovců v Německu. Proto jí také plně a svědomitě využijme! —oč—

POLITIKA A CHARITA.

Bouřilo se nedávno proti politické činnosti kněží. Byl to v jádru boj proti poctivým pracovníkům, jichž činnost je založena na podkladě náboženském. Lidé poctiví a svědomití, kteří se nedají uplatit, jsou ovšem nepohodlní odpůrcům, kteří mají v tomto ohledu laxní morálku. Není se tedy čemu diviti.

A nevzbuzuje také našeho podivu, že i v řadách katolických ozvaly se — ovšem více v soukromí — podezřelé hlasy proti politické činnosti kněží. On si dnes říká ledaskdo, že je katolík. Při velikém vzrůstu katolických organizací politických a stávkových dostal se do katolického tábora také mnohý prospěchář, a ten ovšem počítá. Prý už není potřeba, aby se kněží politicky exponovali, je již dosti laiků, ať jim udělají místo! Rozumějí se ovšem jen ta místa přední, vůdčí. Na místa těch mnohých, všude roztroušených pracovníků kněžských, kteří s krajními oběťmi osobními a finančními provádějí drobnou práci, se nikdo nedere. Nelze zajisté všem, kdo takto mluvili a mluví, podkládati špatné úmysly, ale dosti těch hlasů, jak se zjistilo, vycházelo od lidí, kteří v pravém slova smyslu katolíky nejsou. To nutno konstatovati v zájmu pravdy. Ale to jenom mimochodem, když už je o té politice řeč.

Nechci se pouštět do apologie politické činnosti kněží. Nechávám také

stranou otázku, je-li činnost ta věci Kristově prospěšná, nebo zdali jí škodí. Jedno je jisté, a v tom souhlasí všichni, že totiž politická činnost je zvláště pro kněze prací jednou z nejnevědeckějších, kněz je za ni vydán se všech stran útokům, má mnoho nepřátel atd.

Je však také jiná činnost veřejná, která knězi získává lásku nebo aspoň úctu všech lidí bez rozdílu. Činnost charitativní. Proti té nemůže nikdo ničeho namítati. Zde se nepřátelé nemohou proti knězi dovolávat příkladu Kristova. Knězi politicky činnému vytýkají všeobecně, že Kristus politiky nepěstoval. Knězi však, který pracuje charitativně, poukaz na Krista jen prospěje, vždyť on chodil všude dobře čině. O Kristu můžeme říci, že charitativně prožil život. Příkladem jeho následovala Církev, která účinnou láskou k bližnímu dobývala a dobývá srdcí. A proto je charita pole ryze kněžské, jest výborným a vděčným prostředkem pastoračním. Činnost politická skrývá v sobě nebezpečí pro duchovní život kněze, práce však na zmírnění lidské bídě fyzické i mravní jest knězi účinnou školou praktického upevnění duchovního života, jest poutem, vízicím ke svatosti. Zde život zbavený cárů, módy, rafinované povrchnosti stojí před námi v celé pravdě a nahotě; člověk pátraje po příčinách té ohromné lidské bídě, poznává, jaké spousty napáchal hřích — a toto poznání skutečnosti jest nejlepším důkazem theoretické pravdy: varuj se zlého a čin dobré! Ale i na venek jest charita prostředek velmi působivý; mluvit v ní skutky. A jeden takový skutek vryje se hlouběji do duší než mnoho slov pronesených tisíckrát na politické schůzi. S lidskou bídou v nejrůznějších variantech setká se kněz všude, ve městě i na venkově. Příležitost je tedy dost a práci velmi usnadňuje Svaz charity. Láskou lze nejlépe získati duše Kristu. — Nuže, starejme se v době přípravy, abychom někdy kněžským

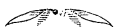
srdcem, kněžskou láskou mohli orati úhor lidské bídy k slávě Boží a ke spáse duší.

—pa.

KNĚŽÍ — VOJÁCI.

Článek o kněžích-vojácích, uveřejněný v 1. čísle, vyvolal živý zájem zvláště mezi bohoslovci a kněžstvem. Pražský „Čech“ citoval z něho místo o zametání dvora v neděli, brněnské „Obč. Noviny“ otiskly jej celý. Noticky v „Čechu“ si povšimlo také ministerstvo Nár. obrany a jalo se věc vyšetřovati u ředitelství seminářů (!), nejdříve v Olomouci, potom v Brně. Poněvadž jde především o to, aby podobnému zacházení s kněžími byla učiněna přítrž, pisatel článku se sám přihlásil — redakce je vázána tajemstvím — a otázky v přípisu ministerstva uvedené přesně zodpověděl. Očekáváme, že bude učiněna náprava. — Kněží, sloužící většinou jako prostí vojáci, jsou vydáni rozmanitému chikanování nižších a nejnižších představených. Dosvědčují to s dostatek fakta, jak šarže od svobodníka do rotmistra jednaly s kněžími za mobilisace r. 1921 a jak jednají dnes. Nejhorší při tom je, že od lidí, pro jejichž charakteristiku se prozatím zdržujeme pravého výrazu, nejsou chikanovány osoby, nýbrž je tupena

a hanobena — a to vědomě, často úmyslně — kněžská důstojnost, která má býti všude respektována. Nás nikdo nepřesvědčí, že kněz na vojně je pouze voják jako každý jiný. Katolický kněz, ať je kdekoli, je povolán k tomu, aby byl prostředníkem mezi Bohem a lidmi, aby pečoval o spásu nesmrtelných duší. Odvolávání se na demokracii je na místě tam, kde jsou si všichni rovni. Kněz je státním občanem, a v tom se shoduje s ostatními, ale je také knězem, a tímto úřadem vyniká nad všechny ostatní lidi. A není vůbec možno učiniti laika rovným knězi. Není to pýcha, to je nezvratný fakt, plynoucí z božského zřízení kněžského úřadu. Proto má stát důstojnost kněžskou respektovati. Kdyby tak činil a ponechal kněze působiti tak, jak mu Kristus velí, pak by sám měl z toho největší prospěch; jistě větší, než ze zametání dvora v neděli přede mší sv. a podobných „služeb“, jimiž některé šarže kněze zvláště rády obšťastňují. — Když již kněží na vojně býti musejí, pak jest jejich místo u vojenské duchovní správy, které se kněží nedostává a která jich od biskupů pro veliký nedostatek kleru neustane. O takovém řešení prý se nyní jedná. Na výsledky jsme právem zvědaví.

Z P R Á V Y.

BRNO.

Činnost „Růže Sušilovy“ ve správním roce 1923–24.

17./VI. 1923. Schůze na rozloučenou s koll. IV. roč. s tímto programem:

1. Sušil-Křížkovský: Hvězdy dvě. Sbor s průvodem klavíru.
2. Dozor Církve nad učením a věda. Přednáška kol. J. Pořízka (I. roč.).
3. A. Dvořák: Biblická píseň č. 7. Sólo s průvodem klavíru.
4. A. Čáp: Jsem robot boží. Recitace.
5. Hálek-Bendl: Pěvcova prosba. Sólo s průvodem klavíru.
6. F. Klus: Novosvěcencům. Recitace.

21./VI. Výborová schůze. Jednáno o kroměřížské výstavě.

4./X. Výborová schůze. Činnost prázdninová, stanovena val. hrom. „R. S.“

7./X. Valná hromada „R. S.“ — Výbor doplněn 2 členy z I. roč. koll. Zmlabou a Hlaváčem.

- 28./X. 1. Havelka-Šafařík: Moravénko. Sbor.
 2. Merhaut: Modlitba za vlast. Recitace.
 3. Láska k vlasti se stanoviska katol. morálky. Přednáška (kol. Vrána).
 4. Mácha: Beránku Boží! Sólo s průvodem harmonia.
 5. Hošek: Svobodě. Recitace.
 6. Škroup: Bývali Čechové. Sbor.
- 29./X. Výborová schůze.
- 25./XI. Přednášková schůze:
 1. Žalm 23. Sbor.
 2. Přednáška P. L. Blahy O. P. o křesťanské charitě.
 3. Dvořák: Biblická píseň č. 8. Sólo s průvodem klavíru.
- 16./XII. 1. Vzpomínka na Karla Dostála Lutínova. Proslov.
 2. Ukázky tvorby † básníka. Recitace.
 3. Don Bosco. Přednáška (kol. Lukeš).
 4. Fr. Vaněk: Rorate coeli. Recitace.
 5. Pěvcova prosba. Sólo s průvodem klavíru.

M. P a p e ž, jednatel.

SOCIOLOGICKÝ KROUŽEK.

V sociologickém kroužku zahájena letos činnost 21. října úvodním proslovem předsedy kol. T u č k a, který také přednesl obsáhlou řeč „O ruské církvi a socialismu“. Práce pro letoší rok rozdělena na dva obory. Část členů věnuje se soustavnému studiu otázky národohospodářské (hlavně kapitalismu), ostatní pak si zvolili po jednom ze stanovených temat o činnosti spolkové. Zahajovací přednášku z oboru národohospodářského měl na II. členské schůzi 2. prosince kol. K l i m na thema: Rozvrat světového hospodářství a židovstvo. Na III. schůzi 23. prosince přednesl kol. P e z l a r referát „O bankovníctví“. Themata přednášek jsou již rozdělena na všechny příští schůze kroužku v tomto správním roce.

K. V á l k a, zapisovatel.

TISKOVÝ KROUŽEK.

Poněvadž význam a důležitost tisku jest veliká a činnost tisková tvoří dnes skoro část kněžské pastorače, obnoven byl i letos „Tiskový kroužek“ při „Řízi Sušilově“. Hlavní činnost odboru spočívá v praktickém cvičení v dopisování do novin a časopisů. Konány byly dosud 4 schůze: 15. října, 4. listopadu, 18. listopadu a 9. prosince 1923.

M. P a p e ž, zapisovatel.

Bratrským jednotám milostiplných vánoc přeje

výbor „R. S.“

DJAKOVO.

Na ovogodišňoj izbornoj skupštini Zbora duhovne mladeži dakovačke, obdržavanej dne 4./XI. 1923 izabran je slidejedeći odbor:

Predsjednik: Adam Ivičić.

Podpredsj.: Matija Hunjadi.

Tajnik: Ivo Berka.

Blagajnik: Stjepan Lovrić.

Knjižničar: Ivan Drohobetzky.

Revizori: Kretonić, Bešlić.

Uz bratski pozdrav!

Matija Hunjadi, podpredsjednik.

Ivo Berka, tajnik.

MUSEUM

ROČNÍK 55.

1923—24.

ČÍSLO 3.

SVĚMU ARCIPASTÝŘI.

*Buďte zdrav na dlouhá léta, Pastýři náš milý!
Přišel jste tak tiše, bez hluku v svá věrná stáda,
v takém klidu tklivém, že se oči zarosily
a že vstříc Vám s uvadlými vzplála srdce mladá!*

*Jsmo teď všichni Vaši, všichni, bohatí i chudí,
jako šťastní, tak i ti, jimž bída život kráti,
Vaši jsme! Nás Vaše láska jistě nezapudí!
jsmeť teď s Vámi v jeden pevný řetěz navždy spjatí.*

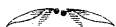
*S Vámi, Otče náš, nás úcta pojí, láska čistá,
jež se nezalekne sněhů, větrů, trní, hloží!
S Vámi jdeme do boje též pro tichého Krista,
a své síly obětujem' pro Království Boží!*

*Vy jste nyní vůdcem našim, vůdcem věrných kněží,
jejichž srdce na oltáři Božím láskou planou!
Když se v ruce Vaši sdruží všechny síly svěží,
všichni jistě vykonáme práci požehnanou!*

*Do prachu my syrhne smělá, vlná čela,
pevně na šíj' šlápeme i massám nevěřících!
Zase Bohu žití bude Moravěnka celá,
bude zemí šťastných, zemí svatých, milujících!*

*Buďte zdrav, náš Vůdce! Vstříc Vám bohoslovi,
vstříc Vám všechna srdce naše bijí, nedočkavá!
Zdraví na Pánu Vám vroucně vyprošují slovy
upřímnými a Vám hřmějí hřmíci: Sláva! Sláva!*

—a.

PROSME BOHA, ABY NÁM DAL SVATÉ KNĚZE.

(Úmysl sv. Otce Pia XI. pro Apoštolát modlitby.)

Milý čtenáři, vezmi si 1. číslo „Musea“, čas. kat. bohoslovců a najdi si tam statistiku bohoslovců v našich kněžských seminářích. Když ji pozorně prohlédneš, porovnáš, jedna věc tě zarazí. Veliký nedostatek těch, kteří se připravují na vznešené povolání kněžské. Maně vybaví se ti otázka: Tento

hlouček chce se odvážit pustit v boj o obnovu všeho v Kristu, o hájení práv sv. kat. Církve?

Ano, milý čtenáři, to chtějí a k tomu se připravují: modlitbou, rozjímáním, studiem, atd., ale hlavně cvičením se v odříkání a rozněcováním se k heroické lásce ke Kristu, Jeho sv. Církvi, veliké a svaté lásce ke kněžskému povolání.

Snad se ti mihne, milý čtenáři, úsměv kolem úst a řekneš: plané snění. Právě naopak! Tito bohoslovci jsou idealisté a šli provádět ideál prakticky tím, že svěřili sebe povolání kněžskému. Pravým idealistou je ten, kdo ideál provádí prakticky; naopak, kdo má ideály (jsou-li ovšem zdravé) a nepřistoupí k činu, jest snílkem.

Nyní uvažuj: co znamená kněz pro národ? Odpověď nalezněš v dějinách. Co dovede národ bez dobrých kněží? Jen zahynout! Nachází se v úpadku národ, jenž nedává synů, kteří by se věnovali službě Kristově. Přes mohutnou organizaci politickou!

Protože kněží nezasluhujeme, proto jich nemáme.

Přemýšlej ještě o jednom úkolu — velikém a dosahem svým obrovským, — který Prozřetelnost Božská svěřila našemu národu. Papežové Lev XIII., Benedikt XV. a nynější sv. Otec Pius XI. upozorňují na něj. Je to dnes tak často přetřásaná idea unionistická. Co by mohl náš národ vykonat, — kdyby měl dosti kněží. Leč, je-li takový nedostatek kněží ve vlasti naší, kdo věnuje se úkolu misionářskému u těch, které chceme přivést k jednotě s kat. Církví?

Uvažujeme-li všechno toto, máme snad zoufat? Ani zdání!

Kde tedy hledat pomoci? Sám Kristus Pán nám ukazuje způsob, jak dojdeme nápravy:

„Žeň zajisté jest mnohá, ale dělníků málo.

Proste tedy Pána žní, ať pošle dělníky na vinici svou.“
(Mt. 9³⁷⁻³⁸).

Mluva tak jasná a prostá. Nejasné však a pochybuující jest lidské srdce, které nedovede s pravým zápalem tuto prosbu uskutečňovat. Lidský duch je mnohdy tak slabý, že nedovede se povznést do sféry zájmů Božích. Je to i v tomto případě. Mnoho se píše a mluví o nedostatku kněží, ale koná každý to, co konat může? Modlí se o dobré, svaté kněze? Kolik je u nás zbožných duší, které by se mohly na tento úmysl modlití, leč nejsou upozorněny. Při tolika všemožných zájmech jaksi zapomínáme na ten nejhlavnější: postarat se o dobré kněze.

Milý čtenáři, uchop se i ty toho prostředku, který ti Kristus Pán dává: modli se o dobré kněze! Na konci*) uvedena jest hluboká a obsažná modlitba o kněze, z níž poznáš vážnost celé věci: Ne odkládej jí, příteli milý. Uvaž, je tomu skutečně tak.

*, Viz „Pohledy do života“ v tomto čísle!

jak se v tomto článku líčí? Je opravdu takový nedostatek kněží? — Ano, bohužel ano. Leč touto úvahou není vše skončeno. Po úvaze následuje čin. Neodkládej modlitby, ale modli se s pokorným a prostým srdcem. Ne jednou jen, ale často. Když můžeš, modli se před svatostánkem. Ani netušíš, kolik tvá modlitba prospěje! Vždyť jsou mladíci (ty o nich třeba nevíš), kteří by se věnovali povolání kněžskému, ale v rozhodný čas nemají dosti mravní podpory, nebo dosti rozhodnosti a s povolání kněžského sejde. Ty svou modlitbou jim rozhodnosti, pravé odhodlanosti a síly vyprosíš! Nebo jinak: V kolika mladých duších je dnes, při tak vášnivém boji proti Kristu, úmysl stát se knězem, udušen a vyhlazen? A ty svou modlitbou bys ho bránil, chránil, tak jako trny chrání rozvíjející se růži.

Příteli milý, chceš-li učiniti něco pro Ježíše Krista, pro rozšíření Jeho království: modli se o Jeho kněze!

Či snad pochybuješ o účinnosti modlitby? Kristus Pán ti praví: Proste, a bude vám dáno . . . (Mt. 7).

Každý, kdo prosí, bere . . . (Mt. 8s).

KAREL VÁLKA:

ETNOLOGICKO - NÁBOŽENSKÝ SJEZD VE SV. GABRIELU

U VÍDNĚ VE DNECH 17.—20. ČERVENCE 1923.

(Dokončení.)

Přednášky ve čtvrtek, 19. července, zahájeny poutavým referátem dra Wunderlea (z Bonnu) z jiného opět oboru vědy náboženské: o dějinách o významu náboženské psychologie. Věda tato, třeba nová, čerpá přece bohatý materiál náboženských zážitků z děl středověkých i starších světců (sv. Augustin, Bonaventura — jenž pojednává i o *experimentalis cognitio Dei* —, Tomáš Aquinský, Terezie a j.). S těmito pak srovnává náboženskou zkušenost doby dnešní u různých národů a vyznání, a snaží se tak vyličit, uspořádat a objasnit zážitky náboženské s hlediska empirického. Při tom však neosobuje si práva, dle pozorování svého rozhodovati o pravdivosti té neb oné náboženské formy; neboť náboženské zážitky a dojmy, byť sebe intensivnější (na př. u budhistů a j. pohanů), samy o sobě nemohou býti objektivním měřítkem pravdy. Tento úkol ponechává nábož. psychologie theologii a nábož. filosofii. V náboženské etnologii má pak zmíněná věda ten význam, že pomocí své analýsy zřetelně objevuje základní motivy náboženské u jednotlivých národů a ukazuje tak cestu k duši národa.

Přednáška, jež nato následovala, zajímala již méně — jak pro svůj abstraktní obsah, tak pro příliš zběžný způsob čtení. Přednášel to univ. prof. dr. Menghin z Vídně (jediný laik mezi přednášejícími) o metodě praehistorického badání a o podstatě kulturních kruhů etnologických a archeologických. Ve třetí

přednášce téhož dopoledne podával dr. Ehrlich názory dnešní vědy o b o ž s t v u, kultu a záhrobí v p a l e o l i t i k u, jak se jeví ve vykopávkách hrobů a umění z té doby.

Po poledni pak měli jsme zase příležitost prohlédnouti si v doprovodu našeho milého kolegy-frátera i pracovnu, t. j. řemeslnické a hospodářské odvětví ústavu. — Hned na chodbě v přízemí viděli jsme ukázkou zručnosti a všestrannosti bratří; maloval tu totiž jeden stěnu a druhý výklenek pro sochu, a to vzory velmi umělými, dle vlastních nákrešů. Rovněž několik velikých obrazů na chodbách pochází od bratří-umělců. Ano, v domě mají i stálou dílnu mosaiky, z níž pochází i ornamentální výzdoba sloupových oblouků a velkolepý obraz Ducha sv., rozkládající se po celé klenbě apsidy.

Hned za hlavní budovou klášterní táhne se několik přízemních a jednopatrových budov, jež jsou sídlem řemesel. V první, velké místnosti hlavního traktu je elektrárna s parním kotlem. Zásobuje celý dům i dílny světlem a pohonem; zdá se však, že by rozsahem a zařízením svým vystačila pro malé město. I zde všechno řízení a práci konají bratří; jenom v noci a v době modliteb pracují za ně akumulátory. V blízkosti elektrárny jest prádelna, s velkou účelností strojově zařízená, a pekárna, jež bez ustání, po celé dni jen pro ústav, pracuje. Také ostatní dílny jsou ustavičně v činnosti: kovářství, zámečnictví, truhlářství a zvláště obuvnictví; stálý ruch a hukot vládne také ve mlýně, jenž by mohl zdárně konkurovati i většímu mlýnu samostatnému. Nejdůležitější však vymožeností Sv. Gabrielu jest jejich tiskárna. Je vybavena nejmodernějšími stroji (tři rotačky a j.) a tak účelně zařízena, že předčí mnohou tiskárnu velkoměstskou. Tisknou se zde náboženské, zvláště misijní časopisy a knihy v jazyku německém a slovenském (spojení se Slovenskem má řád asi pomoci většího počtu bratří-Slováků, zde zaměstnaných); také většina vědeckých děl členů SVD zde vychází, stejně jako vědecký časopis etnologický „Anthropos“, který, redigován P. Schmidtem, požívá pověsti světové. (Druhou tiskárnu má řád ve Steylu.) — Jaká to spolehlivá, obětavá práce pro šíření katolického tisku! Maně jsme vzpomínali — kdyby tak u nás bylo o tuto naléhavou potřebu postaráno — a nemuselo se spoléhati jenom na nakladatelství a tiskárny výdělečné! To nám však nekalilo radosti nad zdárnou a rozsáhlou prací, které se tu tolik vykoná; a jak by mohl katolík zůstatí lhostejným k oné radostné ochotě a oddanosti, s jakou konány tu všechny ty práce, nezištné, jen Bohu obětované? Kéž jim za to Pán dopřeje hojného zdaru a odměny své! — Vracíme se kolem zahradnictví se skleníkem, jež zásobuje klášter po celý rok zeleninou i květinami; však již musíme spěchat, čtvrtá se blíží.

Ještě jsme nestačili tolik a tak pestrých dojmů v mysli srovnat, a již sedíme zase v aule a vnímáme věci docela jiného druhu. Jsou na programu dvě přednášky P. Schuhmachera z řádu Bílých Otců. Již osoba přednášejícího sama dovedla upoutati a budila pozornost

po celou dobu sjezdovou vůbec. Vysoká postava, zahalená v lehké bílé roucho antického takřka vzoru — ušlechtilá, výrazná tvář, skřipcem a tmavým plnovousem zdobená, a její příjemný, srdečný úsměv, který jí stále pohrával, získaly mu brzy všeobecných sympatií. Zaujal však také jako vědec novotou svých výzkumů. — V první přednášce naznačoval význam a nutnost jazykového studia pro badání náboženské. Získali jsme tu teprve pohled do spleti nekulturních jazyků, s nimiž misionář a vědec přijdou do styku, jejichž studium však bývá ještě ztíženo různými tajnými nebo archaickými řeči a odbornými výrazy jednotlivých náboženství. My, kteří jsme se často hrozili té spousty řeckých nepravidelných sloves, výjimek a zvláštností gramatických, a s hebrejským pravopisem a výslovností si raději mnoho starostí nepřipouštěli, měli jsme tu příležitost, vřele ocenit práci takového badatele již po stránce jazykového studia. Žasli jsme nad jazyky, v nichž hlavními činiteli gramatickými (časování, skloňování a p.) jsou — ne koncovka nebo suffix, nebo třeba jenom přízvuk, nýbrž: přidech, artikulace slova (dle různého otevření úst), ano i výška tónu, v němž se ta neb ona skupina hlásek pronese. Jediné slovo často nabývá těmito, nepozorovatelnými téměř obměnami, několi-kerého, zcela rozdílného významu. Jest tu třeba mít takřka všechny smysly napiaty, zvláště hudební sluch, aby bylo lze postřehnouti všechny nuance řeči a dopátrati se tak jejího smyslu. Ukázky řeči a zpěvu z Ruandy v Africe (kde jest P. Schuhmacher misionářem) vzbuzovaly ovšem podivnými zvuky a tóny živou veselost; huře by však asi působilo učení se jim!

Ve druhém svém referátě líčil pak týž přednášející náboženství v Ruandě. Vykládal tamní pojem nejvyšší bytosti a kult její, popsal i pověrečné uctívání heroů a předků, které je v Africe vůbec časté, načež ukázal vliv náboženství tohoto na mravnost a politické poměry v zemi. — Přednáška podala opět doklad o zachované, třebas znetvořené tradici prazjevení u národů necivilisovaných.

Večer nato konali přítomní profesori a katecheté poradu o způsobu uplatnění etnologických výzkumů ve vyučování náboženském. Ostatní účastníci měli tedy volný večer, k jehož účelnému využití si naše „pětka“ ihned zosnovala plán: návštěva Mödlingu. Asi po čtvrt hodině cesty přicházíme do města, a co nás hned upoutalo, byl starobylý, nad městem na svahu čnějící gotický chrám. Spěchali jsme tedy k němu, po městě se ani tolik nerozhlížeje, abychom si ještě za světla uměleckou památku prohlédli. Ku svému překvapení našli jsme u kostela ještě zvonici (chrám věže nemá), upravenou ze starší ještě kaple — románské rotundy. Kostelník šel zvonit klekání; těšili jsme se tedy, že nás potom zavede do chrámu. Zvonil však nějak dlouho — a proto jsme konečně vystoupili za ním na věž a dívali se odtud na město, pod námi rozložené, a na širou rovinu, jak je šero a zvon pozvolna k odpočinku ukládaly — — A duše se cítila jako doma, když nad tichnoucím údolím k modlitbě volá zvon; jedináť všude něha vlahého večera, jediná tužba spasné modlitby. —

Cestou do kostela vysvětloval nám kostelník, proč tak dlouho a různými zvony zvonil; tak se zde totiž každý čtvrtek večer připomíná smrtelná úzkost Páně na hoře Olivetské. „K pěti ranám Krista Pána“ se pak zvoní v pátek — ne o 3 hod. odpoledne, ale o 9 hod. dopoledne. — Chrám nyní, za šera, působil svou mohutností ještě velebněji. Umělé kružby a růžice vystupovaly jako kamenná vyšívka tím ostřeji na černých již, obrovských plochách okenních. A pocit tajemný zchvacoval nitro, když jsme vstoupili do temných prostor svatyně; jakoby kleknout nutil posvátný dech mystického středověku, jenž tu přetrvává věky vznešeným dílem své veliké lásky —. Když však oslnivá lampa zalila chrám bělostným světlem, stanuli jsme jako ohromeni. Nebyla to ozdobná, uhlazená scenerie kostelní, jak jsme na ni zvyklí, ale jen dvě řady tmavých sloupů z hrubého kamene vroubily tu cestu k oltáři. — A sloupy, štíhlé a odvážně vysoké, pnuly se jako cedry vzhůru, až k šerící se, vzdušné takřka klenbě, kde se rozvětvovaly v útlé žebroví a kružby. — Hlavní oltář slohem rovněž gotickým, a primitivním rázem obrazu (sv. Otmar) uceluje posvátné dědictví středověkého genia. Zbylo však i svědectví bolestných osudů: zbytky začazených pilířů při zadní stěně svědčí o divokosti Švédů, kteří věž zcela zbořili a chrám těžce poškodili. — — Vracíme se teplým, tičnoucím večerem domů —; v duši však ulehlo cosi z té velebné krásy jako jedno ze vzácných semen života —.

Poslední den sjezdu, pátek 20. července, zaujal svými konkrétními tematy nejvíce. V první přednášce o sumersko-akkadských paralelách k dějinám biblickým, vysvětloval dr. Klameth z Olomouce skutečný poměr klínopisných a mosaických zpráv o nejstarších dějinách lidstva. Zprávy tyto, pokud se týkají stvoření, vykazují velikou podobnost; ta však neznamena ještě závislosti. Podobné zprávy totiž vyskytují se i ve Vých. Indii a jiných vzdálených zemích, kde nějakého styku nelze předpokládati. Tyto zkazky, téměř u všech národů známé, nelze vysvětliti jinak, leč jako stopy původního společného prazjevení. Leč vzniková souvislost zpráv babylonských a biblických jest přímo vyloučena úplnou růzností obsahu náboženského; kdežto zprávy biblické jsou plny uvědomělé, samezřejmé víry v jednoho Boha, zprávy babylonské (sumerské) se hemží zrovna bohy a polobůžky. Taktéž zprávy o potopě a patriarších (10 prakráľů babylonských) redukují se z těchže příčin na společný pramen prazjevení. Souvislých nějakých zpráv o ráji a pádu prvních rodičů u národů pohanských nenalzáme; u Babyloňanů jen typická znázornění zdají se upomínati na události z Genese. Ke zprávě o stavbě věže babylonské nelze vůbec mezi klínopisy nějaké paralely nalézt. Objevují se tedy takto zprávy Písma jako původní a úplně nezávislé. Látka ovšem jinak dosti známá z biblíka — jenom vědecky rozvedena a důkazy více rozšířeny a prohloubeny. (Prameny, v programu zde uvedené, jsou nejhojnější.)

Dr. Kmosko z Uher přednášel o vzniku vánoc a jich vztahu ke kultu Mitrovu. — Oslava Narození Páně vyvinula se ve zvláštní svátky teprve ke konci století čtvrtého (homilie sv. Jana Zlatoústého na Narození Páně, svátek, nedávno tehdy zavedený); nesouvisí však, jak z nejstarších pramenů plyne, nijak s tajným kultem Mitrovým, který byl tehdy v Římě rozšířen, ani s oslavou zrození Solis invicti.

Další řečník, P. Karel Frank ze Sv. Hypolitu, přednášel na thema, související zase s Velikonocemi — o vykoupení a zmrtvýchvstání v pohanských mystériích. Těšili jsme se na tento zcela nový námět, a nebyli jsme zklamáni. — Přednášející vysvětlil nejprve podstatu a význam mystérií. Byly to posvátné obřady pohanských sekt, záležející hlavně ve zpěvu, tancích a hrách mimických, jež na základě kultu přírodního (Slunce, Měsíce, Demetry a j. božstev, symbolisujících majestát a věčné mládí přírody) vyjadřovaly touhu po nesmrtelnosti, po záchraně z pomíječnosti světa hmotného. K jich vzniku nemálo přispěla okkultní náboženství východní zvláště svým číře přírodním rázem (Isis, Osiris a j. symboly zrovnezrození a věčného plození) a fantastickým kultem. Třeba si ovšem ze zmaterialisovaného ducha pohanstva vysvětlili různé smyslné výstřelky, až šílenství, k nimž při těchto mystériích docházelo; základem však a popudem všech těchto obřadů bylo vždy uvědomění nesmrtelné stránky v člověku a pudová touha, zachrániti toto duchové v člověku před záplavou číře materiálního, pomíjejícího života současného — zachovat si život věčný záchranou duše (*σωτηρία τῆς ψυχῆς*). — Hle — s jak opačného pólu přišli pohané k zásadám spirituálního křesťanství! — Tato tesknota po osvobození a nesmrtelnosti duše a touha po komsi, kdo lidstvu tyto dary přinese, připravovaly aspoň nepřímou srdece pohanů na Messiáše, podobně, jako národu vyvolenému Prozřetelnost přímo posílala proroky, zvěstovat spásu a připravovat cesty — Až konečně „naklonili se stínové“ temného tušení a doby bolestné přípravy v rozervanosti světa — a vzešlo slunce spasných tajemství — vtělení a zmrtvýchvstání, v jichž záři my nyní žijeme. — —

V duši tak vyvstává vznešenější, hlubší představa o světodějném příchodu Toho, jenž byl „světlem k osvětlení pohanů a k slávě lidu svého israelského“. Touha duše po Něm rozšiřuje se touhou tolika věků a národů, láska naše mohutní láskou, jež vřela v podvědomí všeho lidstva vstříc čekanému Vykupiteli. — — Uvědomujeme si, že žijeme na vrcholu dějin, kdy konec bloudění, neboť Bůh se zjevil; poznáváme bohatství své, jakého člověk ani v ráji neměl, vzpomeneme-li na Hosta božského, jenž sám nás denně živí, jenž sám přichází každodenně a dává sebe samá lidu svému — — Co odpovíš, duše —? — Venite, adoremus —!

Na jednu hodinu po poledni oznámena prohlídka domácího etnologického musea. Byla velmi zajímavá. Asi šest velikých pokojů je tu naplněno národopisnými zvláštnostmi téměř všech nekulturních

národů. V prvních odděleních jsou sbírky uspořádány s hlediska historického — dle kulturních kruhů; najdeme tu nejpodivnější ozdoby a zbraně, charakteristické pro jednotlivá kulturní období. V dalších pokojích, které rozděleny zase dle národů, upoutají nejvíce fantastické nástroje hudební (zvuků ponejvíce dutých, poněvadž jsou, kromě dlouhých bubnů, zpravidla celé ze dřeva, na způsob uzavřených necek) a hrozná výzbroje válečná, jichž popis lze nalézt u Maye a j. „indianologů“. Oddělení japonské a čínské chová mnoho vzácných památek uměleckých. — Cenné toto muzeum, celé ze sbírek domácích misionářů sestavené, může svým bohatstvím i uspořádáním směle závodit s etnolog. odbory museí veřejných. I z toho lze poznati, jak všestranná a důkladná jest práce etnologů sv.-gabrielských.

Odpolední přednáška P. Kopperse, o b u d h i s m u a k ř e s t a n s t v í, zdůraznila opět, zase s jiné stránky nežli dopoledne P. Frank, neodolatelnou touhu lidské duše po Bohu; ani lidská pýcha, jež chce člověka učinit středem celého světa a života, nedovedla člověka zlákat pryč od tužeb nadpřirozených. Budhismus je toho svojí metamorfosou nejlepším dokladem. Byl to vlastně filosofický systém, vzniklý z rozkladu — ze skepse a subjektivismu Budhova. Ironie dějin však tomu chtěla, že Budha sám, největší popírač bohů a hlasatel negace života, stal se ve fantasii lidské bohem a nadpřirozeným středem svého skeptického systému, z něž se zatím vyvinulo náboženství. — V této nové podobě byla teprve schopna nauka Budhova tak velkého rozšíření; potřebovala totiž sankcionování — vírou v nadpřirozeno. — Avšak ani v této podobě nepozbývá nauka tato svého základního tónu — pessimismu, jenž tvoří její charakteristickou značku, odlišující ji od jiných nauk — obzvláště pak od křesťanství. O ideové, nebo dokonce vznikové příbuznosti budhismu s pozitivním křesťanstvím — jež přece znamená vykoupení z nejistoty, pravdu a život — nemůže proto býti ani řeči. Nepřeklenutelná propast opačného světového názoru zeje mezi oběma a jako směšné oblázky padají do ní zevnější jakési podobnosti, jež ovšem atheismu stačí, aby z nich dovozoval týž původ křesťanství a budhismu. Podobné usuzování může plynouti pouze z povrchního srovnání vnějšku obou náboženství, bez vnitřní jich analýse. Neboť věroučné články obou plynou vždy z ducha jejich — a i když se někde ve vnějších projevech scházejí, zůstává tu vždy základní rozdíl: vnitřních motivů, jež jsou duší každého náboženství. Stačí si tu jenom uvědomiti rozdíl mezi askesí budhistickou, z důvodu nirvány, zničení života — a askesí křesťanskou, která směřuje k povznesení, okrášení a rozmnožení života pozemského milostí, a k získání života věčného jakožto odměny lásky Boží. — Budhismus ostatně, jako všechna jiná lidská náboženství, jest výsledkem života a rázu své doby, svého „kulturního kruhu“; křesťanství však je ve své době i v dějinách zcela osamocené, výjimečné svým původem a v pravdě božsky vznešeným učením. — Přednáška jistě by byla velmi užitečná také pro ty, kteří z po-

dobné pýchy života a skepse chtěli by učiniti buddhismus náboženstvím inteligence (srov. klášter buddhistický ve Švýcařích).

Přednáškou P. Kopperse se odborné přednášky skončily; jako závěrem promluvil pak ještě předseda sjezdu P. Schmidt, v delší řeči o úkolech srovnávací vědy náboženské v budoucnosti. Upozorniv napřed na chystaná nová odborná díla etnologická, a na příští podobný sjezd v Miláně v jubil. roce 1925, rozvíjel návrhy, jak uplatniti objevy nábož.-etnologické v praktickém působení. V oboru tomto totiž nemusíme se již, jako do nedávna, omezovati jen na obranu a vyvracení námitek. Přecházíme k útoku, poněvadž badání toto, konečně již s přísnou vědeckou objektivností pěstované (po překonání romantismu Darwinova atd.), přináší mnoho nového poznání pravdy z nábož. dějin lidstva; a tato pravda vědecká nemůže, leč platné služby prokazovati pravdě zjevené a Církvi, její strážkyni. Náboženská etnologie stává se tak novou zbraní a oporou vědy křesťanské, jak se na universitách a střed. školách přednáší, ať již je to theologie fundamentální, nebo exegetika, nebo morálka a j. předměty; proto má jí býti věnována zvýšená pozornost od profesorů všech škol a studium tak obohacováno a prohlubováno. — Také však v působení pastoračním lze s velikým úspěchem užívatí výsledků této moderní vědy; neboť tyto dovedou neobyčejnou měrou prospěti rozšíření a prohloubení náboženského základu v duši lidské, naučiti větší vážnosti a oceňování křesťanského zjevení (jak jsme se sami na sobě přesvědčili). Bližší poznání jednotlivých původních národů, zvláště jich náboženského života a vývoje, vede také teprve k náležitému pochopení velkolepé, světové stavby Církve (duše i těla jejího), veškeré věky a lidstvo objímající; a to velmi přispívá ke katolickému sebevědomí, jistotě a oddané věrnosti vůči Církvi. — Jenom je k tomu potřeba většího počtu vědeckých pracovníků, aby se práce mohla co nejvíce specialisovati a rozšiřovati —; podobně však je potřeba také pracovníků literárních a žurnalistických ze širší kat. inteligence, kteří by výzkumy vědců sledovali a s nimi veřejnost seznamovali, aby tak popularisováním skutečné pravdy o těchto věcech zatlačovali staré, nepřátelské predsudky. —

„Kéž této práci žehná Bůh, a dopřeje nám všem k jejímu zdaru přispěti“ — těmi slovy končil obětavý předseda svou řeč — i celý sjezd; a my jsme se v duchu upřímně ztotožňovali s ním v tomto přání. — Odcházelí jsme pak do chrámu ke společnému Te Deum s myslí povznesenou, šťastnou nad poznáním nového způsobu, jak voditi duše k věčným pramenům pravdy a lásky Boží —. Ze srdcí plných vděčnosti a radosti plynula pak chvála Nejvyššímu ve svatoštánku, jenž nás obdařil novými dary své moudrosti. —

Večer se s námi ještě rozloučil pohostinný ústav opětnou akademií svých hudebníků a zpěváků (lidové něm. písně, jimž hlavně tento večer věnován, zněly z těch dětských hrdélek roztomile). — Brzy ráno pak jsme se rozloučili s chrámem a novými přáteli a opustili jsme krásný a milý dům, jenž nám ještě z dálky ve vlaku

svými věžemi kynul a připomínal: dílo Ducha svatého, triumf Nadpřirozena v potopě hmoty. Ano, to jest Sv. Gabriel a jeho význam! A my, když jsme se s ním na cestě v duchu ještě jednou loučili, neměli jsme většího přání, než abychom také my jednou svým působením přispěli k naplnění toho cíle, jenž jest touhou tohoto požehnaného řádu i skončeného právě sjezdu: šíření a oslava pravdy a lásky Boží!

M. Š. ČERNÝ:

POLE SVATÉ ...

*Ať jitra květy kolem voní
než večer vášný v kraj se sklání,
či život jasně kolem zvoni,
já zřím v tom ve všem umírání.*

*Vždyť v každém onom žití kmitu
je slyšet hbité kroky Času,
jenž Smrti chystá kořist v krytu,
co Život hýří kolem v jasu.*

*Tak celý svět jest pole svaté,
kde hrobař Čas pro Věčnost shání
a čeká, líce touhou vznaté,
na Veškerenstva zmrtvýchvstání.*

JOSEF ZEMAN:

Ř Í M S K Ý S Y L V E S T E R.

Divné! Jindy hluboké silentium a dnes takový rozruch. I vážný praefekt, usmívaje se, dívá se ven do tmy. Ach — sníh! Řím a sníh — proto! Každý se zalíbením se díval, jak ty velké vločky bez hluku se snášely, klouzaly a kladly se na zemi. —

„Dnes je sv. Sylvestra, půjdeme do katakomb — tá krása v okolí“, zahoroval jinak bručivý Slovák. A zastesknul: „Čo tie naše Tatry . . .“, ale již se hovořilo jen o katakombách. Toho vyptávání a vysvětlování mladším p. kolegům! Bylo to po sv. zpo- vědi na procházce ráno na Pinciu.

Hned po obědě stoupaly tři hloučky „Bohemiků“ k porta Pinciana a již chtěly býti na via Salaria nova. Jen to bláto kdyby jim nevadilo — sníh totiž zmizel. Římské chladno, které prolézá až na kosti, nutilo do kroku. Ani hovořiti se nechtělo. Ty domy kdy přestanou? Vše zastaveno. Až u Villa Savora otevřel se nádherný obraz hor Albánských, jako pocukrovaných. I starý Tibur byl bílý!

„I pojďme, ať přijdeme v čas!“ A přišli jsme. „To ta agape dnešní trvá dlouho“, usmál se kdosi z hloučku tu čekajícího. „Zajisté, víte snad, že slaví dnes náš archeolog Com. Prof. O. Mamcchi své sedmdesátiny?“ „Pravda, tož od multos annos“, zaznělo z mnoha úst najednou. „A mistře“, přerušil msgr. vicerektor, „na budoucí rok poznamenejte: Sta Priscilla, ore 3 (ve 3 hod.) a ne jako dnes v 1/2.“ Tak čekali jsme jen půl hodiny ještě. Svítlo arci slunečko, nebeská klenba, italsky modrá ale přece každý schovával ruce do chudých kapes, aby si zahřál své „geloni“. Ostrý vítr fičel, takže se dostalo rovně i uším. Přijížděla mnohá auta i koleje jiných národů se dostavily, mezi nimiž i červeně odění „Germanici“.

Konečně otevřeno. A již jsme se hrnuli do dlouhé, tmavé chodby, a když si oko navyklo na tmu, dolů po schodech do katakomb — do hřbitova sv. Priscilly. Tyto katakomby jsou málo známy, protože jsou jednak vzdálené, jednak na straně méně bohaté na památky a tedy méně navštěvované, jednak proto, že tam nebydlí stálý strážce a průvodce. Proto o nich několik slov: Chodba, do níž se vejde, jest moderně zbudovaná gallerie s úlomky různých desek náhrobních po stěnách. Tak to vypadá jako v museu ve Vatikáně. Jest zbudována Archaeologickou komisí r. 1865. Odtud vedou schody do dolejšího patra chodeb. Sestoupili jsme. Jaká změna, venku každý se třásl a zde takové teplo. Inu, pod zemí!

Tedy dnes v místech, kde prvně působil sv. Petr v Římě: Sedes, ubi prius sedit sanctus Petrus — a též — cimiterium ad nymphas beati Petri, ubi baptizaverat! Neikratší chodbou došli jsme do basiliky sv. Sylvestra. Kudy však to vcházíme? Z podzemí, opravdu. A kde jaký vchod jiný? Žádný. A kde východ? Do podzemí. Proč to? Basilika stojí v zahradách královského paláce, přístup k ní se svrchu dovolen není. Jen z podzemního cimiteria. Tím lépe. Cimiterium Priscillianum je ze všech nejstarší, založené již za dob apoštolských. Jméno má dle Priscilly, matky onoho Pudenta, který, dle tradice, hostil prý sv. Petra ve svém domě na Viminále, kde dnes stojí kostel sv. Pudentiany. Hlavnější osoby, již byly pochovány v cimiteriu tom, jsou: Aquila a Prisca, žáci sv. Pavla; Pudentiana a Prassede s otcem svým Pudentem; Felix a Filip, synové sv. Felicity. Mučedník Crescentius, dále 7 papežů, mezi nimi Marcellinus, Marcellus; též sv. Sylvester, jemuž basilika ta zasvěcena. Na to též poukázal v půlhodinné přednášce inspektor řím. katakomb dr. Josi.

Potom byla pobožnost. Jak dojemné a milé chvíle zde zažiješ! Kráčíš krok za krokem za knězem úzkými katakombami, jen slabě tu a tam 2 až 3 svícemi osvětlenými a to jen na zatáčkách, nebo máš-li sestupovati hlouběji a opět vystupovati. A litanie ke Všem Svatým zpíváš. Právem! Máš kol sebe první křesťany, martyres; zbaven světa, sám pod zemí a to na poslední den v roce, děkuješ Všemohoucímu za sebe, drahé, za bratry-klerus, za krajany své — dobré i zlé, za všecken lid . . . Putujeme tak dosti dlouho, až setkáváme se s průvodem, od kterého nás dělí jen mříž dřevěná.

Prozpěvují prosbu námi již dávno vyslanou. Divíme se, ale rázem máme vysvětleno. Zřízenec zde stojící u jiné chodby zahrazené, aby nikdo nezboudil v té spleti chodeb, určil průvodu směr nový. Průvod zašel a tu neslyšíme než ozvěnu z litanií. A zpívají a druhým za námi následující prosbu chceme předati! Opakujeme prosbu, co z ozvěny jsme slyšeli a zpěv v zadu se nese dále. Tak slyšel bys jednotlivé prosby několikrát opakovati a prozpěvovati, až dojdou k poslednímu hloučku. —

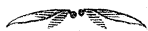
Cestou, co tu vidíš hrobů a hrobek ještě zavřených, s nápisy, s malbami! Ale vidíme i hroby otevřené a v nich kosti polo zpráchnivělé, lebky s uctivou pozorností složené dávají ti dobré memento. Již již ruku vztahuješ, aby sis odnesl nějakou pomátku, ale — ne! Proč? Inu mám za to býti eo ipso vyobcován z církve sv.? — Tak totiž hlásí nápis při vchodu v několika řečích nepsaný a takový stanoví trest sv. církev.

A vracíme se nahoru opět do basiliky, kde před Nejsvětějším slavné Te Deum laudamus, modo Romano. Zde srdce se rozezpívá, zde každá hrud se rozedme, zde i zvědavý protestant-modernista se rozehrěje a stává se aspoň na chvíli — Římanem. Jaký duch to dnes v té přeplněné basilice vládne a na nás vane? Duch apoštolů, duch křesťanů prvních století po Kristu! Nasvědčuje tomu i ritus. Kříž, který v předu byl nesen, je jiný, než vidáme: Prostý, železný s rameny silně ke koncům rozšířenými; a rolničky visí s těch ramen a cestou stále stříbrnými hlásky hovoří a volají. I monstrance před námi také jiná: Kulatá, z ohnivých paprsků složená, nízká, ale bohatě vykládaná drahými rubíny.

Požehnáním zakončeno. Potěšení a zahřátí divným vnitřním teplem, které nedá se vypovědět, vycházíme za večerního šera na silnici k Římu. A ještě jednou všichni poklekají. To kněz, vyšed z katakomb, pospíchá s Nejsvětějším k Věčnému Městu. Nedošel však daleko. Předjíždí auto, vstoupíle bělovlasý kmet, známý nám učenec, a nabízí své auto knězi. Ani přisednouti nechtěl, nýbrž šel s námi, dokud se auto nevrátilo.

Mlčky kráčeli jsme dlouho ještě, než jsme došli domů. Každý jsme si nesl z katakomb blaho v srdci, radost i požehnání Boží pro budoucí rok.

Ó katakomby, jaké kouzlo v sobě tajíte? Čím tak upřímně duše k sobě přitahujete, vábíte? Ať jakékoliv počasí, i když prudký italský dešť smácel naše šaty, my každý rok vám věrni byli, my na vždy vás milovati budeme!

J. SENIČANOVSKÝ:

NAD ROVOM BRATA...

(K úmrtiu br. Štef. Holeca.)

*Sľa útly, jemný jara kvet
zasiahnutý pozdnym mrazom
nestihnúc kochať vňadou svet
vädne, chradne, hynie razom.*

*Tak sklonils' hlavu v jare žitia
bratre drahý v rov predčasný
na pokyn Pána Tvojho bytia
s večným zmenils' život časný...*

*Tvá tichá duša — Krista plieň
čností periel predrahá skryš,
sľa sňahu trblietavá srieň:
čistá vzlietla hor, v nebies výš!*

*Tys' svetlom sveta sa mal stať,
vyvolený v sviateň Pánom:
že neprial si T'a pomazať,
vyhovels' už Jeho plánom!*

*Nám, ktorýmś vzorom v všetkom bol,
krutým tento náhly úder,
bo náš z Tvej smrti podiel: bôľ,
večná sláva však Tvoj údel!*

*Spi sladko, tiško bratre náš,
večného kým v jasu Rána
nesídeme sa všetci zas
v sláve nebies chváliť Pána!*

Jar. Slezák:

O R A T E F R A T R E S . . .

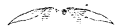
(Bratřim k podjádhenství.)

Jsou v životě lidském okamžiky, na nichž záleží mnoho, ba všechno, jež jsou ojedinělé, jež se už nikdy nevracejí. V takových rozhodných chvílích spoléhá člověk na pomoc se strany těch, kteří ty chvíle dovedou pochopiti. Takové chvíle, prožívají nyní nejstarší z nás, které volá Pán na vinici svou. Jejich nitro otrásá se mohutnými vlnami štěstí, jakého dosud nepoznali, ale v některých chvílích i prudkými záchvaty bázně před věcmi příštími. Tyto dojmy se střídají rychle za sebou a jde jen o to, aby konečným dojmem, rozhodujícím pro celý život i pro nekonečnou věčnost byla

~~ona~~ radost z oběti, radost z hlasu Božího, radost z rozhodnutí pro Krista a jeho kněžství.

Nám ostatním nezbyvá, než přihlížeti k tomuto zápasu a chceme-li pomoci, tedy modliti se za bojující. Ó, chceme jim pomoci, chceme jim usnadniti to požehnané rozhodnutí, chceme jim vyprostiti lásky a posily Boží. Vždyť jsou to naši bratři. — *Orate fratres, ut nostrum sacrificium acceptabile fiat apud Deum* Slyšíte, bratři, hlas prosby? Nuže nezapomínejte! Modlete se často, vřele a celou duší to významné: *Suscipiat Dominus sacrificium de manibus vestris, ad laudem et gloriam nominis sui, ad utilitatem quoque nostram, totiusque ecclesiae sanctae!*

A vy, přátelé, zůstaňte klidni, nebojte se! Bůh je hrozný a bázeň vzbuzující, ale jen u těch, kteří mu odporují. K těm však, kteří pokorně se mu obětují, je milostiv a otcovsky laskav. On dovede pochopiti lidskou slabost, dovede na ni zapomenouti a nahraditi ji svou milostí a láskou, vidí-li dobré předsevzetí zůstatu mu věrným. Nuže, není krásnějšího a pevnějšího předsevzetí nad to, k němuž se vy právě chystáte. A kdyby Vás přece opouštěly síly při vstupu na svatou horu kněžství, kdyby vás přece lekala obětí povolání, vzpomeňte na Krista, jenž je vám vzorem, vzpomeňte na to: „Vezmi kříž svůj a následuj mě“, přimoteňte si to: „Co pomůže člověku, kdyby celý svět získal“, vzpomeňte na Kalvarii, na Božského Oráče a uchopte pevně do rukou pluh Kristův a neohlízejte se zpět! Ano nastupte odhodlaně a s nadšením brázdu, pracujte, kypřete, zasévejte a potom zalévejte a budete také jistě žnouti a shromažďovati do věčných obilnic! —

Ruda Lintenický:

M Y Š L E N K Y.

Národ často vyhazuje od sebe ty, kteří mají pro něho cenu největší.

Na smetišti světovém najdeš často ty nejlépeší lidi.

Jsou bolesti, o nichž ví málokdo a takovou bolestí je býti nepochopenou od těch, jimž věnujeme všechny své síly, nadšení a oběti.

Neodsuzujme vždy těch, kteří se dopustili hříchu! Tažme se, jak bychom ve stejné situaci učinili my!

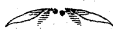
Mnohý člověk, má-li někomu prokázati maličkou službu, považuje to za ponížení; ale sloužiti hříchu a na každý jeho povel na slovo poslechnouti, považuje za hrdinství. Jak ubohý takový člověk! Kdyby se poznal, musil by v prach klesnouti a styděti se sám před sebou.

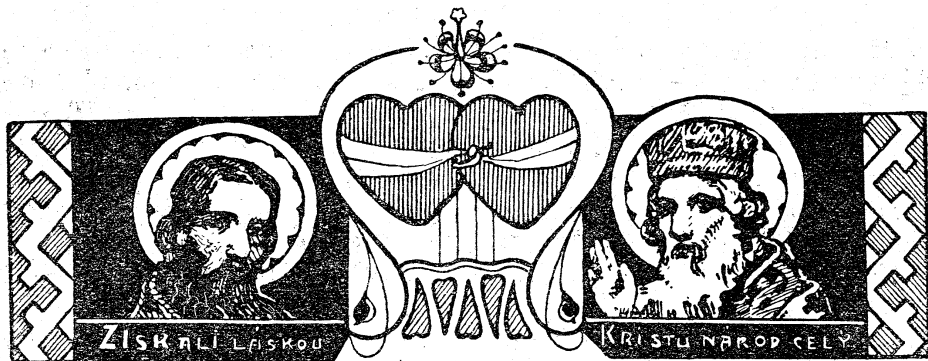
Chceš, aby podél cesty tvého života kvetly jen samé růže? Pak se nesmiš báti trní, neb žádná růže bez trní a život bez bolesti.

Proč se tak vyhýbáte samotě? Vždyť řeky, které nesou ohromné lodě, vznikají v osamělých zřídlech, kamž noha lidská málokdy vkročí.

Kdyby se lidé tak milovali, jak se umějí nenáviděti, pak by byly zbytečny zbraně a národové by si podali ruce k míru a zavládl by ten mír, po kterém tak všichni toužíme.

Ubíti v sobě talent lenosti nebo nepořádným životem považují za jeden z nejtěžších hříchů.

CYRILOMETODĚJSKÁ HLÍDKA.

JANKO PENIČ BOGOSLOV - ZAGREB:

APOSTOLAT SV. ĆIRILA A METODIJA
POD ZAŠTITOM BLAŽ. DJEVICE MARIJE —
U HRVATSKOJ.

Ideje i oduševljenje¹⁾ za rad u duhu sv. Ćirila i Metodija, što su ga Slaveni ponijeli²⁾ sa Velehrada god. 1885. kad se tamo slavila tisućgodišnjica³⁾ smrti sv. Metodija, urodilo⁴⁾ je „Apostolatom sv. Ćirila i Metodija“ nesamo među Moravljanima, već i među južnim katoličkim Slavenima, poglavito pak među Hrvatima.

I. Osnutak⁵⁾ hrvatskog „Apostolata“.

Među brojnim učesnicima⁶⁾ I. velehradskog sastanka od god. 1907. nalazili su se Hrvati i Slovenci i pod utjecajem⁷⁾ ovog sastanka održaše i oni već 30. i 31. augusta 1908. u Zagrebu hrvatsko-slovenski bogoslovski sastanak za sjedinjenje.⁸⁾ Na tom zagrebačkom sastanku bude prihvaćen zaključak,⁹⁾ da se „Apostolat sv. Ćirila i Metodija“ osnuje i među Hrvatima i među Slovencima.

Zaključak bi brzo proveden u život. Već godine 1909. bude osnovan¹⁰⁾ diecezanski odbor u Ljubljani (Slovenija), a sledeće godine (1910.) osnovan je diecezanski odbor „Apostolata“ u Zagrebu. Pod taj odbor spadaju članovi „Apostolata“ u Hrvatskoj, Slavoniji, Bosni i Hercegovini. Iste godine 1910. osnovan je diecezanski odbor za križevačku (grkokatolička) biskupiju, 1912. u Krku za biskupiju krčku i hrvatsko primorje, a 1913. u Splitu za cijelu Dalmaciju. U svemu dakle¹¹⁾ „Apostolat sv. Ćirila i Metodija“ u Hrvatskoj broji 4 diecezanska odbora sa 21.000 članova.

II. Popularizacija hrvatskog „Apostolata“.

Da se misionska misao¹²⁾ „Apostolata“ raširi što više među hrvatski narod, izdao je „Apostolat“ različite tiskalice i brošure.¹³⁾

Tako je priredio i raspacao do 40.000 sličica¹⁴⁾ sv. Ćirila i Metodija s molitvom i kratkom uputom o dužnostima i povlasticama članova.¹⁴⁾

God 1910. štampao je 10.000 primjeraka¹⁵⁾ knjižice „Sv. Ćiril i Metodije“, koja sadržaje životopis ovih slavenskih misionara

s opširnijom uputom o idejama „Apostolata“. Iste godine izdao je „Apostolat“ znanstvenu¹⁶⁾ knjižicu „Istočno crkveno pitanje“ od Dra Frana Griveca* u nakladi od 1.000 primjeraka. Izvrсна¹⁷⁾ ova knjižica prikazuje kratko i objektivno novije historijske rezultate o postanku i uzrocima istočnoga raskola,¹⁸⁾ o pokusima sjedinjenja, o sadanjem stanju¹⁹⁾ istočnoga crkvenog pitanja, pa najzad²⁰⁾ o sadanjem radu oko sjedinjenja.

God. 1912. štampao je „Apostolat“ brošuricu „Jmenik članova Apostolata sv. Ćirila i Metodija“ u 1.500 primjeraka. U toj brošurici nalazi se naputak za povjerenike²¹⁾ društva, kako imadu postupati osniavajuć²²⁾ društvo, kako imadu skupljati članavinu i t. d.

God. 1914. izdao je „Apostolat“ brošuricu „Apostolat sv. Ćirila i Metodija i sv. sjedinjenje“ u 1.000 primjeraka. U toj knjižici štampani su govori hrvatskih biskupa o radu za slavenske misije.

Da se olakša svećenicima uvođenje²³⁾ „Apostolata“, da im se pruže lijepe misli²⁴⁾ o slavenskim apostolima i o misionarskom radu, to je „Apostolat“ izdavao i zgodne propovijedi,²⁵⁾ koje je badava rozlao na sve župne dvorove. Tako je god. 1910. štampan „Govor u čast sv. Ćirila i Metodija za Apostolat“ u 1.000 primjeraka, a god. 1914. štampane su „Dvije misionarske besjede“²⁶⁾ na blagi dan slavenskih apostola sv. Ćirila i Metodija“ u 1.500 primjeraka.

Uz to je „Apostolat“ češće izdavao godišnji izvještaj²⁷⁾ u formi letaka; isto je tako izdavao u potrebi i pobudne²⁸⁾ cirkulare, osobito prigodom balkanskih ratova, kad je trebalo sabirati većih prinosa za nastradale bugarske misije.²⁸⁾

Da sa ideje „Apostolata“ još više populariziraju i da se narod oduševi za rad oko misija, nabavio²⁹⁾ si je „Apostolat“ skioptikonski aparat, te prema izvornim slikama³⁰⁾ naših balkanskih misija dao načiniti više serija misionarskih slika. Te slike prikazuju misionarske krajeve na Balkanu, misionarske kuće, zavode,³¹⁾ crkve, te same misionare. Iz tih slika može narod vidjeti svojim očima ove ono, što on pomaže³²⁾: osobe, koje podupire; djecu³³⁾, koju oblači; crkve, koje je sagraдио; pa najzad svu bijedu i nevolju³⁴⁾ misionara.

Pomoću skioptikonskog aparata priređivao je „Apostolat“ u Zagrebu kao i po provinciji predavanja³⁵⁾ o slavenskim misijama. To je bilo potrebno, zanimljivo a i privlačivo³⁶⁾ osobito za balkanskih ratova. Nada sve je uspjela³⁷⁾ skioptikonska priredba u najvećoj zagrebačkoj dvorani „Sokolu“ 17. IV. 1913.

Od ostalih priredaba neobično je sjajno³⁸⁾ uspjela svečana³⁹⁾ akademija u „Hrvatskom zemaljskom glazbenom“⁴⁰⁾ zavodu 8. XII. 1913., gdje su hrvatski biskupi: Dr. Antun Bauer, nadb. zagr., Dr. Julije Drohobecky, bivši biskup križevački i Dr. Dionizije Njaradi, sadanji biskup križevački, pred najotmenijom⁴¹⁾ publikom držali govore i poticali⁴²⁾ narod na podupiranje⁴³⁾ balkanskih misija.

Kod tih zagrebačkih priredaba osobitih je zasluga stekla gospojinska⁴⁴⁾ sekcija „Apostolata“ — zbor otmenih zagrebačkih gospoda.

* Dr. Fran Grivec je sada univerzitetski profesor istočnog crkvenog pitanja u Ljubljani u Sloveniji.

Ista sekcijska priredila je g. 1913. i 1914. opću devitnicu u čast⁴⁵⁾ Duhu sv. za sjedinjenje svih Slavena u jednoj pravoj vjeri. U adventu 1913. priredila je ista sekcijska „Apostolata“ t. zv. „tjedan žrtve“⁴⁶⁾ u korist misijama, a na Duhove⁴⁷⁾ g. 1914. sabirala je prinose po svim zagrebačkim crkvama u korist balkanskih misija.

„Apostolat“ križevačke eparhije priređuje svake godine po eparhiji svečane misijske zborove⁴⁸⁾ Za vrijeme zbora, koji traje u manjim mjestima jedan dan, a u većim i po 3 dana, govori se o sv. Ćirilu i Metodiju i drže se razne pobožnosti, te se sabiru prinosi i članovina. Ti su zborovi bili za hrv. grkokatolike prave pučke⁴⁹⁾ misije, jer su se svi učesnici ispovijedali i pričestivali.⁵⁰⁾

Od velike je važnosti za širenje „Apostolata“ misijski blagdan 5. VII. t. j. dan sv. Ćirila i Metodija. „Apostolat“ uvijek pozove bilo posebnim letkom, bilo putem novina sve kuratno svećenstvo, da taj dan propovijeda o misijama, da sakuplja darove i prinose za misije, da služi sv. misu na nakanu „Apostolata“ i da potiče vjernike na sv. sakramente.⁵¹⁾

Još je jedno sredstvo⁵²⁾ za popularizaciju „Apostolata“, a to su misijske razglednice.⁵³⁾ „Apostolat“ je dao načiniti do 12 raznih vrsti⁵⁴⁾ misijskih razglednica, koje povjerenici raspacavaju u korist⁵⁵⁾ misijama. Takove su razglednice: Sv. Ćiril i Metodije, Bugarski misionari, Bugarski sjemeništarci u Kara Agaču, Sirotište žc. ss. Euharistinaka u Paliorama, Macedonski četaši i t. d.

(Nastavak.)

P o z n á m k y : 1) nadšeni pro práci, 2) vzali za své, 3) tisícileté výročí . . , 4) rozvíjely se nejen . . , 5) založení, 6) mezi četnými účastníky, 7) pod vlivem té schůzky, 8) sjednocení, 9) bylo přijato usnesení, 10) založen, 11) celkem, 12) posláni, 13) vydal A. . . různé letáky a brožury, 14) Tak pořídil a rozprodal na 40.000 obrázků sv. C. a M. s modlitbou a poučením o povinnostech a právech členů, 15) vytiskl . . . výtisků knihy, 16) vědeckou, 17) zvláštní, 18) o vzniku a pohnutkách východního rozkolu, 19) o dnešním stavu, 20) posléze, 21) poučení pro důvěrníky, 22) při zakládání, 23) aby se utěšilo kněžím založení, 24) aby se jim dávalo lepší smýšlení, 25) vhodně ukazoval, jak marně rozléval se po všech farnostech, 26) promluvy, 27) vícekrát vydal ročenku, 28) povzbuzující oběžníky, hlavně za příčinu války balkánské, kdy bylo třeba sbírat větších darů pro strádající misie bulharské, 29) zjednal si, 30) kromě původních snímků, 31) ústavy, 32) pomáhá, 33) děti, 34) nesnáze, 35) přednášky, 36) zajímavé a poutavé, 37) zdařila se, 38) skvěle, 39) slavnostní, 40) hudebním, 41) nejvznešenějším, 42) vybízeli, 43) k podpoře, 44) dámská sekce získala, 45) devítidenní pobožnost ke cti, 46) týden obětí, 47) Svato-dušních svátcích, 48) shromáždění, 49) lidové, 50) přijímali, 51) jednak dal zváti zvláštním letákem, dále všechno duchovenstvo bylo vybídnuto, aby toho dne kázalo o misijách, sbíralo . . . na úmysl . . . vybídlo věřící k sv. svátostem, 52) pomůcka, 53) pohlednice, 54) drahů, 55) důvěrníci rozprodávají ve prospěch.

ENCYKLIKA PIA XI. „ECCLESIAM DEI“.

Příčiněním Skupiny Rozmachu a Života dostal se katolické veřejnosti do rukou authentický překlad Encykliky svatého Otce Pia XI., vydané 12. listopadu 1923 — v třístý výroční den smrti sv.

Josafata, mučedníka a arcibiskupa polockého, východního obřadu slovanského.

Celá Encyklika je prodchnuta vroucím přáním za sjednocení východních křesťanů a za jednotu všech lidí v Církvi katolické. V úvodě zdůrazňuje svatý Otec známku Církve Kristovy — jednotu víry a lásky, jednotu ducha ve svazku pokoje, jakož i snahy římských papežů, nástupců sv. Petra, o tuto jednotu. Na jednotu vlády v Církvi soustřeďovaly se vždy útoky nepřátel Církve; ačkoliv nedovedli zdolat Církve samé, přece se jim podařilo vyrvati z lůna jejího celé národy. Byl to především rozkol Byzantinců, do něhož byli strženi s jinými národy východní Slované. Dále líčí všechny snahy a úsilí papežů Řehoře VII., Honoria III., Řehoře IX., Innocence IV., Alexandra IV. a Klementa VIII. o unii. Nato uvádí přehledně život a dílo sv. Josafata, bojovníka za církevní jednotu, jeho umučení a výsledky, které jsou v celku našim čtenářům známy z Cyrilometodějské hlídky Musea čís. 1. a 2. Ke konci je vroucí výzva svatého Otce k jednotě a udány jsou prostředky, jak unie dosáhnouti. Jest to především láska k slovanským bratrům a ostatním křesťanům východním a dokonalé obeznámení se s poměry a obyčejí východních křesťanů, odložení rozličných předsudků, všeliké bezdůvodné nedůvěry, hořkosti a nenávisti a každého hnutí mysli, jež se přiči křesťanské lásce a odvrací národ od národa. Hlavní však důraz klade svatý Otec na modlitbu. Dle vzoru sv. Josafata jest nutno pilně a zbožně se modliti za sjednocení všech národů ve všeobecné jednotě. Dále odporoučí sv. Otec dva prostředky, pojící nás s východními Slovany: vroucí úctu k Nejsv. Svátosti Oltářní, jež jest zárukou a hlavním pramenem jednoty, a dětinnou úctu a pobožnost ku přeslavné Panně a Matce Boží, jejímž velikým ctitelem byl sv. Josafat. Tuto předobrotivou Matku, „Královnu pastev“, vzývejme, aby uvedla bratry od nás oddělené na spasitelné pastvy, kde Petr, nikdy nehynoucí ve svých nástupcích, jakožto náměstek Pastýře věčného, pase a spravuje všechny beránky i ovce křesťanského stáda.

Končí pak svatý Otec modlitbou za přimluvu svatých a především sv. Josafata, aby se u Boha přimlouval o sjednání jednoty a ji opatroval.

Překlad Encykliky doprovázejí slova Nejd. arcib. praž. dra. Kordače: „ut sint omnes unum“. Jest to výzva, aby český a slovenský národ nerozborně sjednocený u víře na základě skály Petrovy, stal se nositelem a šířitelem ideje unionistické, aby modlitbou a prací připravoval cestu jednotné říši Boží pravdy a svatosti na zemi.

Nuže, „modleme se a pracujme, aby se všichni sjednotili u víře, ut sint omnes unum!“

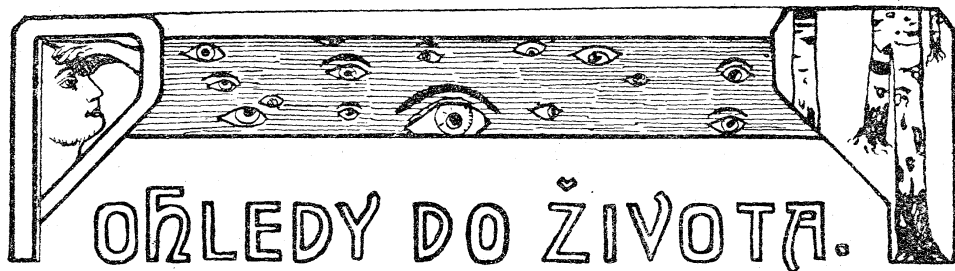
tk.

VÝZNAMNÝ PROJEV NUNCIA MARMAGGIHO.

Vyslanec Sv. Stolicе v naší republice, Msgr. Fr. Marmaggi, pronesl po vysvěcení metropolitы moravského J. M. dra. Leopolda Prečana vzácnou řeč, ze které vyjímáme slova o významu katolické církve v našem státě pro unii: „Zdá se, že v této dějinné chvíli Prozřetelnost Boží svěřuje zdatnosti a ukázněnosti katolického lidu v tomto státě počiny významu neobyčejného. Snad od Boha bylo právě této diecési dáno, aby odděleným bratřím našim, zejména na Východě, jistě nešťastným, ale vroucně milovaným, kteří do lůna církve mají býti nazpět přivedeni, ona v první řadě pomáhala a zvala je, nabízejíc jim svou pravici. Ovšem v plnění tohoto úkolu, kterého jste se stakovým zápalem a s použitím všech prostředků za naprostého souhlasu celého katolického světa podjali, nesmíte kolísati, ani nemůžete se nechatizmašti. Je to posvátný odkaz **svatého muže**, Tvého předchůdce, Antonína Cyrila Stojana. Tento velkolepý duch, který bere nebeskou odměnu a nesmrtelnou korunu za své práce, zde široce založené, jako nerozlučný druh stůj milostivě při Tobě a při nás všech.“ — Můžeme býti jen hrdi na tento nový projev o velikém poslání našeho národa, jež zde učinil Svatý Otec, hlava všeho křesťanstva a náměstek Kristův na zemi, ústy svého zástupce. Ale zároveň musíme si uvědomiti povinnosti, kterým jest nám dostáti, aby toto poslání bylo s pomocí Boží naplněno. Co nás naplňuje zvláštní radostí, to jsou slova nunciova o zvěčnělém metropolitovi. Nazývá-li vyslanec Svatého Otce arcibiskupa Stojana mužem svatým, pak to není lichotka nebo prázdná slova. Těšíme se a doufáme, že svatý arcibiskup bude povýšen na oltáře a že idea cyrilometodějská bude míti v nebesích nového, neúnavného a mocného přímluvce.

NOVÉMU ARCIPASTÝŘI.

Nedlouho po smutném odchodu slavného metropolity moravského — tatička Stojana, kdy osiřela celá Morava, věrná dědictví cyrilometodějskému, povolán byl na stolec arcibiskupský věrný a vydatný pomocník zemřelého — dr. Leopold Prečan.

Morava přijala zprávu s radostí a novou nadějí v budoucnost, vítala nového arcipastýře s důvěrou v těžkých dobách, jež naši vlast zastihly, neboť právem vidí v něm zkušeného lodníka, pod jehož vedením je loď bezpečná i na moři rozbouřeném. Vítali nového arcipastýře všichni katolíci s láskou a oddaností, vítáme ho i my, jeho bohoslovci.

Vítáme ho s tím větší láskou a radostí, neboť známe jeho schopnosti a obětavost, s jakou vedl správu diecése jako generální a kapitulní vikář, známe jeho dobrotu a laskavost, jaká je patrná z každého jeho slova, známe jeho pevnou vůli, býti arcibiskupem dle vzoru Stojanova, býti jeho hodným nástupcem. Nedal se zastrašiti obtížemi a námahou, jež ho v novém úřadě čeká, s láskou ujal se stáda, jemuž nebezpečno býti bez pastýře.

Nezapomeneme okamžiků, kdy poprvé, ozdoben odznaky nového úřadu, žehnal svému lidu, na slova, jež poprvé jako otec promluvil k svěřeným mu duším.

Ano jsme přesvědčeni, že bude dobrým otcem našemu moravskému lidu, svému oddanému kněžstvu i

¹⁾ Svědčí o tom jeho obětavost, s slovců jako univ. profesor, až byl stiti.

nám, kteří chceme státi se mu pomocníky v jeho těžkém úřadě pastýřském.¹⁾ Za důkaz toho považujeme i jeho laskavost, s jakou přišel hned druhého dne po svém posvěcení do našeho semináře, aby uvedl naše nejmladší bratry do stavu kněžského a aby rozmnožil v nás milost Boží nižšími svěceními. — A proto ho jako dobrého otce srdečně vítáme, přejeme mu hojně milostí Božích a síly, aby dlouho vedl svůj lid k Tomu, jenž je cesta, pravda a život, jenž je pramen a původ spásy a blaženosti.

A jako oddaní synové mu slibujeme nejen povinnou úctu a poddanost, ale i upřímnou lásku a věrnost a pevnou vůli plniti vždy a všude povinnosti stavu kněžského a snahu obětovati svému životnímu cíli — Kristu nejen své síly a schopnosti, nýbrž i své životy. Budeme se snažiti, aby v nás vždy našel potřebnou oporu a sílu, budeme se modliti, aby v nás měl vždy věrné syny, abychom spojení jsouce navzájem poutem jednoty a lásky Kristovy, svěřené stádo vedli po cestách pravých, sytili věčnou pravdou a chránili svornou a neohroženou obranou. —

Nuže, budiž nám vítán, arcipastýři náš, budiž nám srdečně vítán! —
Št.

Z KATOL. SVĚTA.

Současně se zprávou o smrti Leninově přišly z Ruska zvěsti o vyjetí Vatikánu se sovětskou vládou.

Jakou věnoval se výchově boho-nucen novým úřadem katedru opu-

dou. Vyjednávání vede americký jesuita P. Walsh, organisátor a vůdce papežské pomocné akce v hladovějících krajinách ruských. Podle zpráv docílil P. Walsh u sovětské vlády toho, že katolíci mohou používat všech svých kostelů, a dále jedná o školské otázce. V Rusku zakazují dnešní zákony vyučování v náboženství do věku 18 let. P. Walsh usiluje, aby sovětská vláda dovolila katolíkům v Rusku udržovati dosavadní a zakládati nové školy a vyučovati na nich svobodně dítky náboženství. Vyjednávání Sv. Stolice s Moskvou znepokojuje pravoslavné kruhy v Bělehradě. V těchto kruzích asi jest hledati původ zpráv, jež přinesly římské listy z Bělehradu; praví se v nich, že prý Vatikán připravuje proti bolševismu rozsáhlou mezinárodní akci, jakousi křížovou výpravu, jejímž konečným cílem prý jest sjednocení pravoslavných v Rusku s Římem. „Osservatore Romano“, polooficiální list Sv. Stolice, tyto tendenční zprávy, které mají znemožniti vyjednávání Sv. Stolice se sověty, rozhodně vyvrací.

Potěšující zprávy přicházejí také z Německa. Ještě před několika roky byly protestantské kraje přímo hermeticky uzavřeny před vlivem katolicismu. Hráz nejrůznějších předsudků nedovolovala katolíkům proniknouti do těchto končin. Co bylo ještě před nedávnem nemyslitelné, to je dnes skutkem. V protestantských městech a na protestantských universitách konají katoličtí kněží náboženské přednášky posluchačstvu většinou protestantskému. Tak v Lipsku a na ryze protestantské universitě v Hallu v největším sále universitním přednáší jesuita P. Lipfert. Přednášky o filosofii sv. Tomáše Akvinského, jež koná prof. Heiler na universitě v Marburgu, těší se takovému zájmu, že bylo nutno pro veliký počet posluchačů — většinou protestantů — rozdělití kolej na oddělení. Biskup Schreiber bude přednášeti filosofii na universitě v Hallu. Kromě toho zvláště jesuité pilně

přednášejí v krajích ryze nebo většinou protestantských. Slavný jesuitský biolog P. Hermann Muckermann, o jehož přednášce v Brně jsme referovali v 1. čísle t. roč., přednáší po celém Německu s velikým úspěchem. Kam proniknou tito hlasatelé katolicismu, tam počínají mizeti předsudky proti katolíkům. To je první etapa, za níž budou následovati četné konverse. V Berlíně, na půdě pro církev katolickou tak kamenité a neúrodné, konají se náboženské kursy pro protestanty, kteří chtějí konvertovati. Katoličtí kněží pořádají v Berlíně exercicie pro — protestanty.

Vojsko sv. Ignáce, řád jesuitský, čítá podle posledního výkazu z roku 1923 celkem 18.304 členů, z toho 8926 kněží, 5218 scholastiků a 4160 bratří. Viceprovincie československá měla na počátku r. 1923 78 kněží, 45 scholastiků, 56 bratří. Počátkem r. 1924 vykazuje provinciální katolog 83 kněží, 53 scholastiků, 58 bratří. Jesuité mají u nás noviciát v Trnavě na Slovensku, koleje v Bratislavě, v Bohosudově, v Praze a na Velehradě, residence na Hostýně, v Opavě, v Praze, v Hradci Králové, v Ružomberku a v Č. Těšíně. Jak by bylo třeba, aby do každého většího města v republice přišli jesuité! To by se počala měniti tvářnost země!

čk.

SLOVANŠTÍ BOHOSLOVCI A „MUSEUM“.

Dovídáme se zásluhou p. Hynka Dostála, redaktora amerického „Hlasu“, že v seminářích Spojených států je asi 50 českých a slovanských bohoslovců. Mezi profesory theologie jsou také někteří Čechové. Tak v semináři sv. Pavla v St. Paul, Mimesota, jest profesorem theologie P. Alois Žižkovský, v semináři P. Marie v La Porte, Texas, P. Josef Valenta, v semináři sv. Stanislava ve Florissant, Mo., P. František Roubík. Prostřednictvím těchto pp. pro-

fesorů snažíme se navázati styky s americkými krajany-bohoslovci a doufáme, že se nam to podaří.

S Českou kolejí v Řině, s bohoslovci slovenskými, chorvatskými a slovinskými jsme v čilém styku. Recko-katol. bohoslovci ukrajinští ve Lvově po přestávce válkou zaviněné podávají nám bratrskou pravici. Poslali nám „Almanach ukrajinských bohoslovců“ z r. 1923. Vítáme je srdečně v jednotu slovanské vzájemnosti a doufáme, že spojení s nimi bude ještě utuženo.

Jsou ještě na řadě hlavně Rusíni, Poláci a větev bratří Lužičanů. S pomocí Boží a za dobré vůle může se „Museum“ státi orgánem všech slovanských bohoslovců, kteří by sdružení kolem jediného čistě bohosloveckého časopisu tvořili ideovou jednotu, které jest si tak vřele přáteli zvláště dnes, kdy nastává éra Slovanstva. Pracuje-li se o jednotu všech slovanských národů ve víře, pak jest jistě třeba, aby v první řadě bohoslovci a potom i kněží jednotlivých slovanských národů pochopili a prakticky provedli to, oč se Spasitel před smrtí tak úpěnlivě modlil: „Ut omnes unum sint.“

ROZMACH.

Jest třeba rozlišovati mezi „Rozmachem“ a Rozmachem. „Rozmach“ jest časopis, čtrnáctidenník, jež v říjnu minulého roku počal vydávati Jaroslav Durych. Rozmach pak jest obrodné katolické hnutí, jež zahajuje skupina mladých pracovníků, kteří napsali na svůj prapor hesla katolicismus a nacionalismus, nebo lépe český katolicismus. V prvním čísle II. ročníku „Rozmachu“ ohlašuje Rozmach program své práce; ta se má řídit zásadami, jež vytkl Pius X. Motu proprio „O lidové činnosti křesťanské“. V úvodním článku jest toto Motu proprio otištěno. Zmíníme se blíže o tomto programu, nejlépe slovy „Rozmachu“ samého. Rozmach ukončiv po půltřetím měsíci přípravou epochu svých bojů, ukončil také

první ročník své textové přílohy, jak svůj časopis nazývá, a na tento rok ohlašuje práci v lůně katolictva samého. Doufá, že práce v zlatých dolech české katolické kultury bude obnovena v plném rozsahu svých nejslavnějších dob. Rozmach staví se na půdu ústavy hierarchické; nepatří k žádné politické straně, posmívá se volebnímu právu, volební povinnosti, strannickému klíči atd. To je francouzská orientace, jejímž mocným hlasatelem byl především Leon Bloy. Rozmach považuje náboženské strany politické, v našem případě tedy stranu lidovou, za brzdu katolicismu u nás, jehož úkolem jako náboženství majority národa jest proniknouti k srdci národa a pak národ ovládati a řídit jako ve 14. a 18. století. Katolicismu na pouti za duši národa může nejvíce prospěti česká hierarchie, která nejen že představuje jediné a přirozené vůdce katolického lidu, ale i duchového mocenského a národního činitele s nejstarší a nejskvělejší existující tradicí v národě. Sláva a lesk českého katolicismu byla nerozlučně spjata s velikými zjevy arcibiskupů a biskupů českých; a může se tak státi i dnes, kdy převrat přerval niti konkordátů a jejich dedukcí a náhražek, i když ne právně, tož aspoň fakticky a morálně. Národ očekává od svých pastýřů slova naděje a povzbuzení a činy vůdcovské. Dnes, kdy vlády mžourají dychtivě po nových formách ujařmení církve a omezení její svobody, bylo by mlčení biskupů propastí zhouby. — V ohledu národním (— není ovšem ani dobře možno rozlišiti zde mezi programem náboženským a národním, které vzájemně splývají, a Rozmach vydal devisu imperialismu říšského v imperialismu náboženském a imperialismu náboženského v imperialismu říšském —) buduje Rozmach na základech české říše, která jest podnikem Božím a byla zřízena proto; aby byla východiskem snah unio-nistických. Nezná česko-německé otázky, neboť existuje pouze povin-

nost Němců v Čechách sloužití českému státu; povinností Čechů pak jest ukázati jim, v čem jest jejich radostí a cti Čechům sloužití. Program národní pak dále velí využití nesmírných pokladů kladných hodnot katolické tradice české, která, jak sám „Rozmach“ doznává, v posledních letech ustupovala do pozadí před francouzskou tradicí katolickou, u nás hojně propagovanou. Budoucnost svých snah vidí Rozmach v mladé české inteligenci akademické a v nejmladší generaci kněžské, vykoupané skvělou lázní francouzskou, tak účinnou v zaprášeném českém prostředí. — Tón „Rozmachu“ je snad až příliš sebevědomý. To je ovšem soukromé mínění, o jehož oprávněnosti bude možno usuzovati později, nejdříve za rok, až se ukáže, jakých výsledků docílí Rozmach v lůně katolicismu, kdež na letošek ustanovil pracovati. Rozmach je po převratě první bojovná formace českého katolicismu, který se dosud celkem jen bránil a krčil v koutku. Program Rozmachu — obrození českého národa věrou a kulturou katolickou a vláda katolicismu v českém státě — toť skvělá hudba nikoli nemožné budoucnosti a každý poctivý Čech a katolík si z té duše přeje, aby se co nejdříve uskutečnil. Práce pro uskutečnění tohoto programu byla proklamováním zásad Pia X. postavena na pevnou basí. A zde není snad nevhodná poznámka, že říditi se jimi poctivě vždy a ve všem není jen tak snadné, jak by se snad zdálo; k tomu jest třeba mnoho poslušnosti a pokory. Avšak jedině na tomto základě může docíliti Rozmach jakož i vše, co k témuž cíli poctivě se snaží, zdárných výsledků. Odklon od zásad Piových znamenal by nezdar a posléze zmar Rozmachu a počátek nových těžkých zmatků. — Některé triviální výrazy v „Rozmachu“ (v rubrice Glosy, Smetí) jsou zbytečným napodobením silných slov Leona Bloy, jehož si velmi vážím z mnoha příčin, nikoli však pro jeho terminologii, která ostatně v originálu není tak ostrá

jako v překladu. V tomto ohledu český katolicismus ob stojí i bez francouzské orientace. Vždyť ko-
nečně podobné silácké výkony jsou duchu české katolické kultury a její tradici cizí.
Ben.

FUERAMUS PERGAMA QUONDAM...

K objasnění katastrofálního nedostatku kněžského dorostu v nynější době uvádíme, jak to po této stránce vypadalo v českomoravských seminářích před třiceti lety. (První číslo znamená počet Čechů, druhé počet Němců.)

Brno:	115 + 5
Olomouc:	211 + 36
Č. Budějovice:	108 + 14
Hradec Král.:	116 + 8
Litoměřice:	56 + 57
Praha:	119 + 31
	725 + 151
Dnešní počet:	118 + 120

Létům devadesátým jest děkovati, že se nedostatek kněžstva neprojevuje dosud tak, jak by tomu nasvědčovaly poválečné poměry. Všecky diecése žijí vlastně z kněžské generace let devadesátých, která tvoří jádro diecésního kléru. A to nás uspává jako narkosa; povídáme si, že s tím nedostatkem kněží to není tak zlé. Neuvědomujeme si, že nadejde doba — a není již daleka — kdy jádro duchovenstva bude vyčerpáno a pak bude následovati katastrofa. — Je svrchovaný čas, aby se začalo s vážnou akcí pro zaplnění poloprázdných seminářů. Práce jednotlivců nestačí. Máme-li si být sami upřímní, musíme si přiznati, že nedostatek kněží je věřícímu lidu jako celku věci naprosto lhostejnou. On nechápe, že otázka kněžského dorostu jest také otázkou jeho dobrá časného i jeho věčné spásy. Toto je licha k veliké škodě církve žalostně zanedbaná. Zde v první řadě je třeba nápravy. Jest nezbytně nutno v kázáních soustavně lid uvědomovati, jak zhoubné následky má nedostatek kněží pro věřící lid sám, bude třeba

více kázati o vznešenosti a důstojnosti stavu kněžského a vésti věřící k denní modlitbě za kněží a kněžský dorost. Vyvolá-li se u lidu upřímný zájem o kněžský dorost, už tím se získá mnoho. Pak už by se nevy-skytoval smutný, dnes bohužel častý zjev, že i hodní rodiče sami zabírají synovi vstoupiti do bohosloví. Nebude také od místa uvéstí na pravou míru upřílišené pověsti o kněžské bídě. Není třeba slibovati blahobyť, ale to nutno opět a opět zdůrazňovati, že i dnes může býti kněz skromně sice, ale přece slušně živ. Těm pak, kteří nemají congruam sustentationem, jistě pomůže akce nazvaná případně „subsidia fraternae caritatis“. Modleme se s Církví v breviáři slova Písma: „Duo rogavi te, ne deneges mihi antequam moriar. Divitias et paupertatem ne dederis mihi, sed tantum victui meo tribue necessaria“. A ustavičně na mysli mějme slova velikého Apoštola, která napsal svému učedníku: „A vskutku velikým pramenem zisku jest pobožnost se spokojenosti. Nic jsme zajisté nepřinesli na tento svět; patrně, že také nic nemůžeme odnésti. Majíce pak obživu a oděv, spokojíme se s tím. Kdo však chtějí bohatnouti, upadají v pokušení a osidlo ďáblovo.“ (I. Tim. 6, 6—9.) — Spojená práce kněží v duchovní správě a katechetů středoškolských jistě přinese hojnou žně. Jen už začít, a všude! Caveant consules! —

I—e.

MODLITBA O KNĚZE PODLE SRDCE BOŽÍHO.

Ó Ježíši, věčný Pastýři duší! Vyslyš naši modlitbu za naše kněze, vždyť tím vyslyšíš i svou vlastní nekonečnou žádost! Viz! Srdce Tvoje bije právě pro kněze nejvroucněji a nejněžněji, kněží jsou tvou svrchovanou láskou, v nich všechny duše láskou svou objímáš! Doznáváme, že jsme se stali nehodnými míti kněze bezúhonné, než smilování Tvé ne-

konečně převyšuje naši bláhevost i naši zlobu! Ó Ježíši, pečuj Ty sám o to, aby k důstojnosti kněžské jen duše od Tebe povolané se povznášely! Osvěcuj velepastýře při jejich volbě, duchovní vůdce v jejich radách a pokynech a vychovatele ve vzdělávání a poznávání Tvého božského povolání! Daruj nám kněze, kteří by se rovnali čistotou andělům a skvěli se dokonalou pokorou, kteří by hořeli svatou láskou Serafínů a pláli hrdinnou obětavostí, kteří by byli plni apoštolské horlivosti jak pro Tvou čest a chválu, tak pro spásu a posvěcování duší!

Smiluj se nad tolika nevědomými, jimž mají býti světlem, slituj se nad tolika dělníky, kteří prosebně volají, kdo by je od bludu ochránil a ve jménu Tvém spasil, měj soucit s tolika dětmi, dívkami a jinochy, kteří hledají, kdo by je zachránil a k Tobě přivedl, ustrň se nad tolika trpícími, kteří potřebují těšitele, který by je v srdci Tvém potěšil! Pomni, kolik duší může dosáti dokonalosti právě činností kněží v pravdě bezúhonných! Protož, ó Ježíši, dej se znova pohnouti soucitem a ustrň se nad zástupy lidu, který lační a žízni! Ach, učni, ať tvoji kněží celé choré lidstvo k Tobě přivedou, aby jimi země ještě jednou byla obnovena, tvá sv. Církev vyvýšena a království Srdce Tvého v pokoji utvrzeno.

Neposkvrněná Panno Maria, Matko věčného velekněze a sama kněžko i oltáři, která jsi za svého prvního syna přijala sv. Jana, kněze a miláčka Páně, jenž pak při Tobě, ó Učitelko a Královno apoštolů, ve večerádle stál: ach, přijmi milostivě na své přesvaté rty naši pokornou prosbu a učni, ať zazní ozvěnou v Srdci Božského Syna Tvého, a vypros svou všemohoucí přimluvou Církvi svého Ježíše stále se obnovující svátky letnic! Amen.

*

Ó Pane Ježíši, rozmnož počet kněží ve své církvi!

KNĚŽÍ - VOJÁCI.

Našeho článku o tom, jak se mají kněží na vojně, všimla si také cizina. Americký „Hlas“, jehož redaktorem jest u nás všeobecně známý a vážený pracovník mezi katolickými Čechy americkými, Hynek Dostál, otiskl 18. prosince 1923 náš článek celý a přičinil k němu obšírný komentář. Litujeme, že pro nedostatek místa, ale hlavně proto, že by úsudek občana Spojených států sotva nalezl milosti tužky páně censorovy, nemůžeme jej otisknouti v plném znění. Hynek Dostál ostře odsuzuje takové jednání s kněžími a praví, že podobné poměry velice poškozují čest a dobré jméno čsl. republiky. Břítce odmítá povrchní a nesprávné pojmání demokracie, které praví, že v republice mají býti občané ve všem rovni. Pravá demokracie záleží v tom, že každý má pracovati pro blaho a rozkvět státu tak, jak je to přiměřeno jeho schopnostem a zaměstnáním. V Americe je demokracie zcela jinak chápána než u nás. „Demokracie americká respektuje každého člověka individuálně a nikdy ho nesnižuje a neubíjí! Jen sprostý zločinec znamená pro americkou vládu a úřady pouhé číslo! V Československu jest však inteligentní kněz považován ještě za něco nižšího, jelikož ani v nedě-

li není ušetřen urážlivého a ponižujícího zacházení. Je to skutečně pro řádného katolického kněze mučednictví!... Nezbyvá nic jiného, než stakovými činy... seznamovat jiné, skutečně demokratické, osobní svobody si vážící národy. Quo usque tandem?“

Je zajímavé, jak je to s vojenskou povinností duchovenstva v Americe. Tam i za války bylo kněžstvo katolické i protestantští kazatelé vůbec ze služby vojenské vyňato, stejně tak i theologové. Katoličtí kněží i kazatelé protestantští, kteří se do armády dobrovolně přihlásili, byli eo ipso povýšeni na poručíky a nadporučíky, a byli přiděleni k plukům nebo do t. zv. inteligentního oddělení v armádě. — Nuže, tak rozumějí demokracii a tak si váží kněžské důstojnosti v Americe, v zemi svobody. Tak jedná s kněžími nekatolická vláda washingtonská — a u nás sluha Páně musí drhnout podlahu a v neděli zametat dvůr. To je příměr velmi poučný. U nás se často ozývají hlasy, že by poměr církve ke státu měl býti upraven podle vzoru amerického. Také president republiky se podobně vyjádřil. Nuže, aspoň v jednání s kněžstvem bud' nám Amerika vzorem!

NOVÉ KNIHY.

DR. JOSEF KRATOCHVÍL:
PŘEHLEDNÉ DĚJINY
FILOSOFIE.

V Brně 1924. Nákladem knihkupectví Masarykovy university Barvič a Novotný. Cena Kč 20.—.

Nepřeháníme, pravíme-li, že kniha Dra. Kratochvíla, jednoho z nejpil-

nějších a nejnadanějších průkopníků křesťanského novoidealismu, je skutečným obohacením české literatury filosofické. Až dosud totiž trpce postrádali jsme přehledných dějin celé filosofie, neboť práce v tomto ohledu již vydané týkaly se vesměs jen určitých dob. Proto tak radostně vítáme dílo, jež bude nejen praktickou příručkou dějin filosofie pro

nás — studující, ale též nepostradatelnou pomůckou pro každého, kdo se bude chtít informovat o filosofické práci vůbec.

V předmluvě zmiňuje se nejprve autor o významu a důležitosti dějin filosofie, jejichž studium počíná v dnešní době netušeně vzrůstati. Právě tam: „Dějiny filosofie jsou velkou laboratoří vědeckou, v níž tvoří se vlastní filosofie. Ne ovšem v tom smyslu, jako by pouhé dějiny filosofie byly již samy filosofií, nýbrž, že jsou, zvláště dnes, nejdůležitější průpravou a spolupracovníkem filosofie. Chci-li v myšlení svém postupovati správně a účelně, je nezbytno znáti myšlenky, intuice, hypotézy, ba i pouhé nápady svých předchůdců.“ Potom počínaje filosofií orientální podává v stručném přehledu jasný pohled v dějiny filosofie všech věků; přesně a vystižně charakterisuje zástupce jednotlivých filosofických směrů, jejich soustavy způsobem přístupným a jasným vykládá a končí k našemu překvapení až v době současné, „v době přechodní, jež připravuje velkou syntézu budoucna.“ V husté spleti tolika názorů a nauk filosofických ukazuje nám spisovatel, že idealism — tato odvěká touha člověčenstva proniknouti za hranice transcendentna — prochází jako zlatá nit celým myšlenkovým vývojem lidstva a dochází dnes svého nejplnějšího výrazu v novoidealismu. Proti materialismu a pozitivismu, jež rozleptaly veškeren život moderního člověka, povstává novoidealism — respektive novoidealism křesťanský —, který chce zduchovnit a povznést všechny obory lidské činnosti, který chce vyrovnati porušenou rovnováhu mezi světem vnějším a vnitřním a stanoviti přesně hranice mezi oběma. „Nevyšší ideál Pravdy, Dobra a Krásy stává se střediskem myšlení i života, philosophia perennis, mohutná píseň míru, jednoty a lásky, má býti konečným výsledkem snah křesťanského novoidealismu.“

Ve speciální části na konci svého

díla pojednává Dr. Kratochvíl o dějinném vyvoji české filosofie. Oceňuje a kriticky hodnotí představitele její starší i současné a dovozuje právem, že novověký český pozitivism, — jemuž v základě podlehli Krejčí, Masaryk, Drtina i Čáda — tím, že odmítl možnost proniknouti nadmyslně a omezil se jenom na fakta a jevy světa zevnějšího, stal se sterilním pro život, utilitaristicky planým. Naproti tomu hlásá dnešní filosofie novoidealistická, „že poznání filosofické musí vésti člověka výše, že do středu filosofické spekulace musí býti uveden smysl života, jeho vyvýšení a zduchovnění.“ A v tomto směru pracovala vždy a pracuje zvláště dnes s úspěchem křesťanská filosofie ve formě křesťanského novoidealismu.

Přednosti významné této publikace spatřujeme vedle jasnosti a přehlednosti látky v pěkném výběru příslušné literatury, jenž provází téměř každou kapitolu knihy, ale co zvláště významno — v nesmlouvavém stanovisku katolickém. t—m.

DOMINIK PECKA:

MATKA BOŽÍ V TRNÍ.

Vydala Družina literární a umělecká v Olomouci r. 1923. Stran 219. 15 Kč.

Když bylo ohlašováno vydání této první knihy Dominika Pecky, čekali jsme dychtivě a netrpělivě, až „Matka Boží v Trní“ spatří světlo světa. Ani trochu skepsy nebylo v našem očekávání; byli jsme přesvědčeni, že redaktor LII. roč. „Musea“ vytvoří jistě dílo hodnotné. A nyní, když „Matku Boží v Trní“ máme v rukou, můžeme prohlásiti, že autor přes směle naše naděje nás překvapil; neočekávali jsme napoprvé kněžský román. V české literatuře nemá kněžský román zvuk zrovna nejlepší. Snad proto, že jich co do počtu máme slušnou řadu. Jinak však je to s kvalitou. I když nepřihlížíme k pamfletům, psaným s ten-

ěnecí výhradně protikatolickou, mají české kněžské romány ráz skoro výlučně pessimistický. Oproti chmurným barvám nacházíme v nich nepoměrně málo světlých stránek života kněžského. Zásadní pak chybou většiny našich kněžských románů jest, že v nich až příliš vtíravě opět a opět vystupují t. zv. reformní požadavky, hlavně zrušení nebo aspoň zdobrovolnění coelibátu, který je v nich někdy potírán velmi neseriosně. Tendence reformní dala vznik mnoha kněžským románům, ale zároveň byla na úkor pravdě a vnitřní jejich ceny. Také Peckův román se obírá „otázkou ženskou“. Ale zrovna se bojím užít těchto slov o jeho „Matce Boží v Trnii“, zdajíť se mi příliš triviální. Než je na čase přejít k dílu samému. — Evžen Tesař přichází do nemocnice, kde v horečce probíhá před jeho zrakem červená pohádka — film dřívějšího života. Jako student prožil krátký románek mladé lásky s ohnivou a nešťastnou studentkou Olgou Frankovou, jež svou lásku k němu zaplatila životem. Evžen Olgy opravdově nemiloval; bylť bez tajemství, nebyla nedostupnou ani záhadnou. Jeho platonická láska měla jen jednu skutečnost — své sny. Proto se přiklonil ve skrytu duše k sestřence Olžině, zbožné a snivé Marii Jesenské z Bílé Hlíny. Jejím vlivu přičítal své rozhodnutí studovati bohosloví. Evžen byl jist, že vzpomínka na kouzlo očí Mariiných je mu mocnou oporou, jež dodává síly duchu, klesajícímu pod tíhou oběti, kterou na sebe vzal, a jihnoucím v ohni bojů a nejsvůdnějších pokušení, jichž peklem v prvních letech bohosloví procházel. Proto tím více toužil po duši Marie Jesenské a navázal s ní písemné styky. V přesvědčení, že oči Mariiny mu poslal Bůh, pokládal svůj poměr k ní za čisté a vznešené přátelství. Toho náhledu však s ním nesdílel přítel Marcel Ulrich, zahorklý a životem zklamaný člověk, který zachvácen tuberkulosou, zvolil si seminář za poslední stanicí, ačkoli

neměl kněžského povolání. Marcel rozhodně potíral Evženův názor o přátelství s ženou: „Přátelství se ženou jest jen zakrytá láska a maskovaná vášeň. Kdybys měl dosti obraznosti a představil si tu sladkou tvář, která tě tolik a tak ušlechtilě vzrušuje, o třicet let starší, myslím, že by se v nic rozpadl tvůj přátelský cit. Jisto jest, že milujeme vždy jen přítomnost. A inspirace krásných očí právě závisí na proměnlivých okolnostech, na příklad na mládí šťastné jejich majitelky. A mládí rozhoduje v lásce, nikdy ne v přátelství. Proto tvrdím, že přátelství se ženou po čase vede k lásce a vášni, a co začalo hudbou andělských harf, končí se řevem pekelných propastí.“ Marcel brzy dotrpěl u Milosrdných bratří. Nepodařilo se mu přesvědčit Evžena, který byl dále citelem Marie, „té dívky andělské, jejíž oči mu ukazovaly cestu k výšinám“. Na prázdniny do Březova odejel pevně rozhodnut, že v povolání vytrvá. A v tom ho utvrdil styk s místním novým kaplanem Řehořem Knížetem, jehož slova zapálila v Evženovi lásku a nadšení pro kněžství. Kněz Řehoř kázal také při Evženově premiéři slavnosti. Jako neomysta byl Evžen poslán do Tuřan, ke kostelu Matky Boží v Trnii. Vymaniv se z lehkomyšlné společnosti, jež se snažila zachytiti do svých sítí inteligentního, vzdělaného kněze, věnoval se pilně službě nemocných, jichž mnoho na sklonku r. 1918 trpělo chřipkou a tyfem. V této době zastihl ho dopis Marie Jesenské. Otec ji nutil ke sňatku a ona odmítala. Napsala Evženovi list, v němž vyjevila vše, co bylo dosud skrýváno v tajných záhybech duše. Nechce se podrobiti vůli otcově, poněvadž by nemohla zapomenouti na Evžena, poněvadž sňatek by znamenal bořiti krásnou stavbu, ubíjet nejčistší touhy. A ona nechce zabít svou lásku! Evžen pocítil, že nemůže dopustiti, aby vzpomínky, city a touhy Mariiny náležely jinému než jemu. V tom smyslu také odpověděl. „ Jen v průvodu

vašem, jen v stisknutí vaší sesterské ruky bude mi možno dojít k hradbám svatého města Jerusalema!... Prosím vás, abyste kráčela za mnou, zvu vás, sestřičko má, k svaté a vznešené jednotě duší, k nehmotnému zásnubu srdcí, jež milující se podle obrazu pozemských lásek, zaplanou nadpřirozeným zářem!“ Dopsal list v horečce. Nakazil se u nemocných. Druhého dne přišel v horečce do zemské nemocnice v Brně, na oddělení 33., kde byla ošetřovatelkou Marta Franková, sestra nešťastné Olgy. Lékaři konstatovali tyfus. Dlouhý čas ležel Evžen v horečce. Představy a myšlenky honily se hlavou v divokém reji. Život zřený hranolem bolesti a děsu měl jinou barvu. Také poměr k Marii jevil se mu v jiném světle. Viděl, že byl nejdříve obdivovatelem, pak přítelem, pak bratrem a na konec milencem. A láska byla by zplodila vášeň. Nyní dával za pravdu mrtvému Marcelovi, který nevěřil v přátelství muže a ženy. Evžen nyní viděl, že dosavadní život nebyl milováním Boha, nýbrž ženy; nebyl uctíváním bytosti věčné a nekonečné, byl prázdným obdivem půvabů pomíjejících. Bůh však byl milosrdný, dav mu nahlédnouti do propasti, než do ní padl. V Evženovi se probudila mocná touha napravit omyly minulosti. V představách budoucího života nebylo místa pro Marii: na obzor budoucna vystupovala silná a vítězná duše Řehoře Knížete, iemuž Evžen toužil svědčiti se a prositi ho o pomoc. A kněz Řehoř, tou dobou voenský kurát přišel. Evžen vypověděl mu vše. Řehoř Kníže hlubokými slovy vyložil podstatu Evženova životního omylu a psychologický výklad nřesvědčivě odůvodnil. . . . Ani okamžiku nepromeškává ďábel. Je dobrým znalcem lidské duše a ví, co činiti má. Ví, že smyslností hrubou by nepřekonal duši ideálních, a tak vyměšl na ně jinou láčku, přiměřenou jejich ušlechtilosti. Neúnavně se snaží spojit dva prvky: obdiv k pohlavní čistotě a přirozenou smyslnost,

kteřá je obecným darem přírody. Podaří-li se mu spojit zalíbení v krásné duši a zalíbení v krásném těle, má vyhráno. Přepodobuje se tedy dle svatého Pavla v anděla světla. Zbylo mu něco z jeho bývalé andělské přirozenosti a krásy, a proto dovede býti i sladkým a něžným, je-li třeba . . . Ukáže mladému muži modlíci se dívku a řekne: Obdivuj a povznes se! A on má posvátnou úctu k ní. Kdyby však znal ďábla svého, věděl by, že i ten obdiv závisí na jejím mládí, na bujně vlně vlasů a temné modrosti očí. Snad za deset, za dvacet let by mu i ďábel neukazoval, až by tam klečela vysílená dětmi a zužobená tvrdou prací. A snad právě potom, až bude duše její posvěcena bohem a obětí, měl by ji ctíti a opravdově se povznést. Avšak ďábel mu ukazuje mladou dívku a nikoliv starou ženu, ne proto, že duše dívky je krásnější než duše ženy, nýbrž proto, že tělo dívky je krásnější než tělo ženy, neboť ďábel vůbec nikdy nenabízí duši, ale vždycky jen tělo . . .“ Evžen cítil osvobození a lehkost. Konečně je rozluštna záhada jeho života. Snadnou zdála se mu nyní budoucnost. Sílu tohoto rozhodnutí pocítila Marie Jesenská, která ještě za přítomnosti kněze Řehoře přišla Evžena navštívit. Bez jediného slova rozešel se Evžen s Marií, jež mu přinášela „jasavou zvěst lásky, lásky, jež zvítězila, zdrtila otcovy sny, k smrti urazila hrdost dobývačného muže, zmařila rodinný mír, obětovala budoucnost skvělou, rozlámala pouta společenského řádu, šla za svým snem a jest hotova plně se oddati pro celou věčnost.“ A to vše marně, neboť od těchto dnů pro Evžena již neexistovala . . . — Za nedlouho vracel se Evžen Tesař z nemocnice obrozen na své působiště do Tuřan, k Matce Boží v Trní, kterou si nyní zvolil za vůdkyni k Životu. Brzy odcházela ze služeb nemocnice i Marta Franková, již Evžen pomohl rozhodnout životní osud; vstupovala do

kongregace Milosrdných sester, aby se s celou duší a navždy věnovala nemocným a trpícím. — „Matkou Boží v Trní“ provedl D. Pecka osvobozující čin. Jeho dílo — toť jasný paprsek do temnot, jimiž naplnily ovzduší pessimismus a skepse našich kněžských románů. Také Evžen Tesař je slabý člověk zmitaný pokušením, jest však také mužem a knězem, který dovede mužně a kněžsky jednat, na což se ve spisech rádo zapomíná. Otázka poměru kněze k ženě jest zde řešena pravdivě a přesvědčivě, což svědčí o tom, že autor aspoň v hlavních rysech prožil to, o čem píše. Myslím, že nejsme daleko pravdy, považujeme-li „Matku Boží v Trní“ za autobiografii spisovatelovu. Rozřešení „ženské otázky“, jak je Pecka podává, bude se snad laikovi zdát příliš strohým a bezohledným; než není tomu tak. Jeho zdůvodnění je uloženo v dopise, jež píše Marta Franková Marii Jesenské. Kniha je plna překrásných postřehů psychologických, které do písmenky odpovídají skutečnosti. Zvláště pro bohoslovce a kněze je zajímavá; mnohý zajisté v některých partiích najde ne-li fotografii, tož aspoň velikou podobnost s obrazem vlastního nitra. A není jenom pro zábavu; životní filosofie v knize uložená nutí k přemýšlení. A ter quaterque beatus, kdo ji pochopí a podle ní se zařídí. „Matka Boží v Trní“ jest pozitivní kněžský román, překvapující svou pravdivostí a životností, skvělý pomník vítězství ducha nad hmotou. — Po stránce formální zasluhuje chvály elegantní a spádný sloh, jež autor získal u mistrů francouzských.

Dominiku Peckovi k „Matce Boží v Trní“ ze srdce gratulujeme, a co nad to jest, jsme mu za ni z té duše vděční.

—lb—

FRANTIŠEK KYSELÝ: Z ŘÍŠE SVĚTLA.

Legendy. Družina literární a umělecká. Olomouc, 1923.

Nebe jest ta říše světla, o níž básník pje. A dle toho, jak trojím způsobem působila viditelně mezi námi láska nebes: v Synu, Marii a svatých, dle toho rozdělil i autor svou sbírku legend. Láska a útěcha pronikají všemi, jakoby se byly v něm připojily ke krásným námětům ze své říše nadhvězdňé. Tak v části první, v Legendách o Kristu a Eucharistii, dává básník krystalem své jasné, výpravné koncepce proniknouti záři požehnání, již nám stále Kristus na zem sesílá. Z líčených dějů vysvítá veliká láska Boží, jak nescísnými způsoby hledá si cestu k srdcím lidským, ať již k jejich obrácení a polepšení, nebo k odměně a posvěcení. Vždyť na př. něžného významání ozdobou dostalo se i vlaštovičce za její soucitné přilnutí ke krvácejícímu boku Páně (úvodní báseň Vlaštovice); jak teprve tedy odměňuje a zdobí dary svými duše nesmrtelné, které k Němu lnou! (Lovec, Srdce Jany z Valois, Salvátorův obraz v Chrudimi.) A stejně i lásku k „nejmenším svým“, k chudým a dětem, splácí zázračnými díky zjevení a záchrany (Žebrák, Králův rozkaz). A jak něžnými divy oslavuje svoji Eucharistii! Sám podává Tělo svoje dvěma toužícím bratřím Františkánům (Hlad), chrání je, však přec shovívavě před zneuctěním od nehodného kněze a hamižné ženy (Holubice, Včely), rozněcuje touhu po mši sv. v prosté duši pasáčekově a na místo něho k ovčím posílá anděla.

V části mariánské zobrazena jest zase několika utěšenými barvami básnickými milostná krása Matky Boží, jak se jeví v lásce k milým dětem. Sladce odměňuje se duším za lásku a oddanost; vyprošuje jim svatost (Dar Tomáše Bekketa), záchranu v nebezpečí života (Růženec, Panna Maria Humberská, Panna Maria Tuřanská) a šťastnou smrt v milosti (Ave Maria, Smrt Jana z Matky). Duším slabým přináší obrazem své bolesti sílu a návrat k ctnosti (Obraz Matky bolestné).

Část třetí, Legendy o přátelích božích, podává spíše jen jímavé obrázky ze života klášterního, působící vždy příkladem některé ctnosti. Tak je tu odměněna poslušnost (Suchý prut) a píle (Skriptor), oslavena pokora a horlivost ve službě Boží (Bílá růže), pokárána nedůvěra v dobrotu Boží (Růžový keř) a posílena i odměněna naděje (Lipka pod Libicí, Křest). — Poslední báseň jakoby měla význam symbolický; trojí trn v srdci sv. Terezie tu označuje cestu za těmi, jichž krása svatá básníka k písním nadchla. —

A to vše je podána formou tak ladnou a legendárnímu obsahu přiléhavou, že pohladí vás při četbě pocit osvěžení a potěšení. Jednoduchostí a bezprostředností básnického podání stejně jako hudebností rytmu i rýmu, dosahuje autor v mnohých číslech účinku obdobného, jakým vyniká Erbenova Kytice; v tak ušlechtilé podobě tu vystižen lidový tón básnický. (Vyskytnou se ovšem také čísla, básnickou cenou zvlášť nevynikající — ale tomu je těžko se vyhnouti při skládání na thema.) Zbožnost a lahodná prostota, dva znaky těchto veršů, doporučují je jak inteligentu, tak venkovanu; oba jistě s potěšením vždy znova sáhnou po knížce, i zevně velmi úhledné. Mnohé básně hodí se výborně k recitaci pro školu i pro spolky. (Neposloužila by však rozšíření knihy cena nižší — nežli 18 Kč?) Alka.

JÁN HUS VO SVETLE PRAVDY.

Napísal: Rajecký. Vydal: Spolok sv. Vojtecha v Trnave.

Práca informuje širšiu verejnú slovenskú o otázke M. Jána Husa. Napísaná je, aby čelila snahám tých „osvetových pracovníkov“, ktorí na Slovensku svoje neverecké zásady pod rúškom husitizmu rozširujú a to bohužiaľ na úkor bratského spoluna-

živania českého a slovenského národa. Pôvodca v prehľadných kapitolách pojednáva o živote a účinkovaní Jána Husa. Poukazuje na vývin husitského hnutia a na jeho následky pre svoj národ, taktiež pre susedné národy. Konečne podá úsudok o Husovi a husitstve vôbec. Dielo zasluhuje pozornosti pre svoju stručnosť, jasnosť a istý prehľad a historickú dôkladnosť. Práca vyšla, ako členský podiel spolku sv. Vojtecha. Vo viac jak 40.000 výtiskoch rozšíri sa po Slovensku. Takmer nebude slovenského domu, kde by sa nečítala a zaiste značne prispieje k tomu, aby sa nikdy neuskutočnily tie plány, ktoré sú na Slovensku s neohusitským hnutím spojené. —k.—

DR. JURAJ HODÁL:

JÁN HOLLY. JEHO ŽIVOT, DIELA, VÝZNAM A PAMIAŤKA.

Dve veci zvečňujú pamiatku básnika slovenského Jána Hollého; socha v Maďuniciach a prítomná kniha vydaná v čase, keď pomník bol odhalený. Týmto sa zavďačil národ veľkému mužovi, prvému pevcovi národa pod Tatrami. Pôvodca načrtá najprv skromný, jednoduchý život básnika-kňaza, potom oboznámi nás dielami jeho, ktoré sú: Selanky, Ódy, Žalospevy, Eposy a Preklady. Ako význam jeho uvedie: uskutočnil snahy školy Bernolákovej, tým že uviedol reč slovenskú do literatúry, dal základ k pravopisu, obohatil reč, uviedol ju do verejného života a tiež buditeľsky pôsobil . . . Potom pridá ešte auctor niektoré fakty ohľadom pomníkov, pripojí ukážky z poezie jeho, a ešte básne iných spisovateľov, ktoré oslavujú Hollého. Spolok sv. Vojtecha v Trnave zaiste vykonal kus národnej práce, keď umožnil vydanie tohoto diela, ktoré mohútne prispieje k rozšíreniu známosti o Jánovi Hollom. V. M.

Z P R Á V Y.

Z INNSBRUCKU.

Drahí bratia!

Nižepodepísaný úctive si dovoľujem vyhľadať vašu bratskú jednotu svojím dopisom, čo si dovoľujem ako vlašajší tajomník nitrianskeho „Bernoláka“, ak sa môžete na to ešte rozpaľovať.

Osudom sa totiž mi prihodilo, že ma Najdôstojnejší Pán Biskup razom sem do Innsbrucku vystrojil pokračovať vo študiach. Súc obkľúčený samým germánskym živlom, všade len nemčina mi hrá v ušoch, avšak na nemalú radosť je nás tu i do 20 opravdových Slovanov a tvoríme i pospolu jednu celkom osobitnú spoločenskú kastu. Skoro by som mohol povedať, že národností je v našom kruhu toľko, koľko jedincov. Vôbec ani niet takého národa alebo národnosti slovanskej, ktorá by tu nebola zastúpená, počnúc od samého severa až po samý juh. Pri tom snáď najviac si obľúbujú v Innsbrucku Jugoslávani, ktorých je tu percetuelne najviac, ba ako som počul, vlni ich tu bolo viac než 15. My Slováci sme tu traja; jeden spišiak, druhý z Košíc a konečne ja nitran. Teraz sme to doviedli cíváľa Bohu na toľko, že si už vzájomne rozumieme a tak už i tá svojská príbuznosť a spolupatričnosť je omnoho dokonalejšia, než sa to na počiatku roka ukazovalo.

(Následuje žiadost o zaslání pramenů k disertační práci o staroslovanskej liturgii.)

Zostávam Vám verným bratom v Kristu

Ladislav Nýbl.

Z NITRY.

Zprávy Slovenského cirkevno-literárneho spolku bohoslovcov „Bernolák“ v Nitre o činnosti z roku 1923/24.

- 7./IX. 1923. Zahajujúce shromaždenie. Reč br. predsedu G. Kubička, voľba tajomníka a referáty...
- 28./X. 1923. Kubiček: Význam 28. októbra.
Nemec: Život, dielo a význam Jána Hollého.
„Na dub“, napísal J. Hollý, deklamuje Vršánsky.
- 18./XI. 1923. Kutiš: Život, dielo a význam D. Bosca, zakl. spol. Saleziánov.
Kubiček: Pohľad do mraveniska.
- 16./XII. 1923. Magnusek: Príčiny a lieky nevery dnešných dôb.
Kutiš: Život, dielo a význam D. Bosca. (Pokračovanie.)
- 24./XII. 1923. Vianočný večierok:
Pastieri vstávajúte. Sbor.
Reč br. Kubička.
Adeste fideles. Sbor.
Fr. Coppée: Ztratené dieťa. Prel. V. Magnusek.
Resonet in laudibus. Sbor.
Hollý: Vítosláv. Dekl. Vršánsky.
Povedzte nám pastuškovia. Dobrý pastier. Sbor.

Členov spolku je 13.

G. Kubiček, predseda.

V. Magnusek, t. č. tajomník.

Z ŘÍMA.

Drazí přátelé!

Ano, vše došlo. I první lístek, i „Museum“ dochází; teď i lístek druhý. Ale kdo má psát, odpovídat? Nikdo zde téměř není. IV. ročník (theol.) — budoucí doktoři, chudáci, mají práce! Ve III. roč. (theol.) máme jednoho a ten je přetížen s bibliotekou atd. V II. roč. (theol.) nikdo. V I. roč. (theol.) je nás několik, ale jsme pořádně zapřaženi: 7 předmětů na univ. Propagandě, zpěv na Musica sacra — a Akademie sv. Tomáše filosofická. Práce tuze mnoho. V II. roč. filosofie není nikdo. I. ročník — ti jsou zde několik týdnů — a pak víte, jak se začíná, a čistá scholastika k tomu. Mám zkušenosti, prošel jsem to též. Jsem zde již 3 roky.

Napsal jsem něco a posílám zároveň, abyste usoudili. Bude-li se vám to líbiti, poslal bych další věci, o katakombách; čistou práci archaeologickou. Ale mnoho se nezavazují, není času. „Kradu“ čas na řeči k studiu tak potřebné.

Máme a čteme rádi „Museum“; také jsme již sdružení. Na rukou nás Čechy spočtete a k tomu nás posílují 2 Slováci. Pošlete nám sem Čechy, dobré a zpěváky; ať se nebojí, každý zde bude šťasten, jako doma.

Jsem jediný z Čechů za Č. Budějovice. Tam je jich též málo. Nepíš-li, mějte toto též od „Budějovic“.

Nezapomínáme na Vás ani v modlitbách, ani jinak. To by bylo špatné znamení. Milujeme ten lid český, ale práce nás zdržuje častěji se ozvati, práce — pro vlast drahou. Já aspoň si vždy myslím, že kdo z vůle Boží se dostal sem čerpat z pramenů, že přijal o hřivnu více než druzí, a podle toho též s ní hospodaříme a se činíme. I čest inteligenci české děláme. Nechlubím se, chraň Bůh. Víte však, kdo drží primát na universitě mezi tolika národy?

Pán Bůh zaplať za pozdravy, které z plného srdce opětuje. Oremus pro invicem!

Za všechny jsem v Kristu oddaný

Josef Zeman.

Řím, 27. ledna 1924.

MUSEUM

ROČNÍK 55.

1923—24.

ČÍSLO 4.

J. Bol:

S V A T Ý T Ý D E N . . .

*Bezmezná Lásko, která's dala lidstvu
vzpomínku věčnou na smrt Spasitele! —
ó, svatý týdni, kolik něhy skýtáš
mystické duši, kolik touhy vřelé
u c h o p i t k ř i ž a rozdrásaná bedra
nastavit bičům budoucího věku,
v dnů prachu bidném kořiti se Bohu,
nečekat chvály lidských řeči, vděku . . . !*

*Vítězný mstitel svůdce lidstva v temno,
pokorný běře chudou s k ý v u c h l e b a,
rozdává slabým, rekům budoucnosti —
On — věků Kníže — z betlémského chléva,
Miláček duši — Libej, hříšný světe,
bělostný okraj svatostánku chlebů!
Naroď se znova z vody, Jeho ducha,
potomstvo slabé, řado Nikodémů . . . !*

*Pozemští bozi s drzým červa čelem,
odhodte masku, již vás zdobí ďábel,
vystavte oltář z černých kostí hříchu,
zapalte oběť jako kdysi Abel . . .
Oběť své p ý c h y, v á š n í, n e n á v i s t i —,
děti svých, otců, matek, předků vinu!
Plamenem jasným, jenž políbí nebe
p o s v í t ě v temnu láskou k Panny Synu —!*

*Časové třtiny, proměňte se v skálu,
jčž pevná věků zachechtá se v moři,
v e s k á l u z á s a d! — Při pohledu na Něj
uroňte slzu, volnost dejte hoři,
lituje silní, kající skutků!
Ohnivým retem zulibejte rány,
uložte žal svůj v probodaná prsa,
otevřte nuzným žáru srdce brány . . . !*

*Přírodo jásej! Kolik Velkých pátků
zřely tvé skály, šumné stíny lesů!
Kolikrát rosou svlažila jsi listy,
kolikrát jásáš u radostném plesu,
že Velký vstříc jde Velkým pátkům dneška
a slavný Vítěz lidstvu nese nitro . . . !
Dnes slaviš jaro s temných stínů bojem,
v nichž nové všem se smavé rodí jitro . . .*

*Tož jitro synů vítězného Boha,
dumného kosmu, zlého lidstva krále,
jenž s Velkým pátkem po svém umučení
ve slunci jasech triumf slavi stále —
Velkonoc světlo hledajícím pravdu,
vítěj i jaro, noví dnové žití!
Zažeňte chmury teskné lidstva noci,
smířeným bratřím v luhy sejte kvítí . . . !*

VILÉM KLIM: SVĚTOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ A ŽIDÉ.

(Dokončení.)

II.

6. Dosud jsme pojednávali o legitimních, zákonem dovolených methodách nabývání majetku. Než tyto samy o sobě neblahé, zvrhly se v rukách židovských spekulantů tak, že se dostavují mnohem horší následky. Charakteristika židovské **povahy** nám usnadní porozumění jejich praktikám. Stoltheim uznává, že žid jest obratný, výmluvný a šetrný obchodník; jinak však je hrabivý, lstivý, přetvářkou obratně operující, tělesné práce se štítící a drzý člověk. Několika obchodními kličkami, od dědů zděděnými, dovede obelstít každého prostého člověka. O tom, jak žid dovede „napáliti“ lidi, vypravuje se mnoho anekdot, kterým se snad zasmějeme a divíme se naivnosti postiženého, ale neuvědomujeme si, že i celí národové nejsou chytřejší, jde-li o úskoky ve velkém.

Pravidlo „nabídka a poptávka určují **cenu zboží**“ jest pravdivé jen tam, kde obchod vedou lidé poctiví. Dnes víme, že nabídka a poptávka se uměle vyvolávají, zvláště na bursách. Malý obrázek: Přejde zemědělec na bursu prodat obilí, protože potřebuje peněz na zaplacení daní neb úroků. Kupci, většinou židé, se tváří, jakoby dotyčného druhu nepotřebovali, třebaže by rádi koupili. Nabídka obilí zdánlivě převládá; rolník však peněz nutně potřebuje a proto prodá pod cenou a ještě je rád, že žid „z přátelství“ obilí koupil. Roku 1892 zakoupila podobným způsobem firma Cohn u. Rosenberg v Berlíně za pomoci celé armády židovských překupníků a agentů veškeré žito, jež mohla sehnati. Zásoby zůstaly ve skladištích uzavřeny, až cena stoupla ze 140 na 290 marek. Pak poznenáhlu započal výprodej, jenž vynesl 18,000.000 marek čistého výtěžku. Jest ovšem zřejmo, že takový „obchod“ nemožno provést bez spolupůsobení a dorozumění větší části kupců. Společný postup židovstva, sjednoceného tradicí náboženskou a národní, umožňuje provedení rozsáhlých akcí bursovních, které jsou namířeny proti Arijcům mezi sebou se hašteřícím a sobě nepřejícím. Říká se, že občas scházejí se vyvolenci národa israelského poradit se, jak by měli nejlépe ve prospěch národa využiti chyb a omylů, jichž se křesťané

depouštějí. Jednotný postup židovstva v podnicích, které směřují k zvětšení jeho vlivu, jest patrný.

7. Plány a záměry světovládců Ahasvera odkryl americký velkopřemyslník Henry Ford ve své knize „Mezinárodní žid — problém světový.“ (Běda však Fordovi, nenalezne-li včas podpory u svých soukmenovců!) Poučné jest, jak židovstvo vše činí sobě poddaným. Ford octl se v peněžních nesnázích. O tom se dověděla skupina finančníků, která ihned vyslala k němu svého zástupce, aby mu nabídl půjčku. Podmínky byly však takové, že Ford židovského agenta vykázal z domu. Poněvadž však částky 58,000.000 dolarů nemohl sehnati, musel odprodati ze svých klenotů nejceennější, aby mohl svůj dluh zaplatiti. Tak si ovšem může pomoci světový milionář, ale obchodník hospodářsky slabší bude často odkázán obrátiti se k židovi. Židé však zosnovali proti Fordovi válečné tažení. Ford vyrábí laciná auta, za cenu 400 dolarů, jimž dosud nikdo nemohl konkurovati. Pojednou však se objevily u malé, finančně slabé new-yorské firmy Durant automobily podobné Fordovým a za typickou cenu 295 dolarů. Tak zahajuje spojený židovský velkokapitál boj proti Fordovi za to, že učinil svá odhalení.¹⁾ — Zásada **zničení konkurenta** jest prováděna nejčastěji židy. Může jí ovšem použiti jenom finančně silný obchodník. Aby veškeru konkurenci malých obchodů zničil, pracuje žid třeba celý rok bez výdělku; sníží značně ceny svých výrobků a tím docílí, že většina zákazníků obrátí se k němu. Jsou-li konečně maloobchodníci zničeni, pak může diktovati ceny sám, což mu mnohonásobně nahradí ztráty jednoletého prodeje bez výdělku. Zásada ta měla v zápětí vybudování velikých obchodních domů v našich městech. O jejich neblahém vlivu na sociální i mravní poměry bylo už mnoho psáno, bohužel bez velkého výsledku.

8. Největší triumfy slaví však dnes obchodní a mobilizační dovednost židů **na bursách**. Dříve shromáždění velkoobchodníci kupovali potřebné zboží podle vzorků. Obchodovalo se skutečně existujícím zbožím, jehož ukázky musely býti předloženy. Dnes však se okruh bursovního obchodování rozšířil. Nekupují a neprodávají se pouze věci skutečně existující, nýbrž i takové, které mají teprve časem povstati, nebo vůbec nikdy nebudou. Přemyslník, zavázán dodati své výrobky v určitých lhůtách, snaží se zamluviti si zavčas potřebné suroviny, a proto uzavře t. zv. **o b c h o d t e r m í n o v ý**, t. j. zaváže sebe i svého kontrahenta, že mu dodá zboží za cenu nyní smlouvenou v stanovený den. Tento způsob koupě, ačkoliv může býti poctivě prováděn, byl na starých bursách prostě zapovězen, poněvadž otvírá brány bezmezné spekulaci. Obchod termínový mění se často v sázku, kterou se obě strany zavazují vyplatiti v stanovený den diferenci mezi cenou umlouvenou a oficiálně zaznamenanou cenou dne.

¹⁾ The American Review of Review r. 1921, č. 11. „Morgen“, Olten, Schweiz, 5. Sept. 1923.

Na bursách se „spekuluje“. Podstata spekulace spočívá hlavně v tom, že nějaká skupina zdánlivou koupí dovede vykonávat uměle vliv na pohyb cen: spekulaci můžeme nazvat obchodem hodnotami imaginárními proti obchodu hodnotami skutečnými. Spekulativní manipulace dosahují vrcholu svého na bursách efekty, t. j. cennými papíry. Jsou to především: státní půjčky, akcie železnic a průmyslových podniků, které tvoří hlavní zdroj bursovního obchodu. Cena akcie posuzuje se obvykle podle dividendy posledních let. Dovednost rozhodujících bursovních činitelů záleží v tom, že vyvolávají v obecnstvu náladu pro nebo proti koupi určitého cenného papíru. Noviny přinesou zprávy pro některou akcií příznivé neb nepříznivé. Tak svedou drobné milovníky a majitele akcií, aby akcie kupovali nebo prodali. Provedení podobného manévru závisí z velké části na podpoře veřejného tisku, již si snadno zabezpečí bursovní matadoři, kteří jsou obvykle buď sami majiteli nebo aspoň spolumajiteli novin, nebo si je nakloní výnosnými inseráty. Takový obchod ovšem neprovádějí jen jednotlivci, nýbrž se ho zúčastní po tajném dorozumění finančně silné skupiny, hlavně t. zv. banky spekulativní, které se zabývají výlučně obchodem cennými papíry. Má-li několik velikých bank a bursovních firem mezi sebou tajné spojení, vědí, kolik akcií mají ve svém vlastnictví samy a podle toho snadně přehlédnou, kolik jich obíhá mezi lidem. Spojenci pak tyto papíry jednou lacino kupují, podruhé je draze prodávají. Je-li většina akcií v oběhu, vzbudí se nedůvěra v jejich budoucnost. Majitelé počínají své papíry prodávat. Smluvená společnost na burse však jich nekupuje, ba nabízí k prodeji i své zásoby, jsouc ovšem jista, že jich nikdo nekoupí. Cena klesá víc a více. Jsou-li akcie konečně dostatečně stlačeny, banky je nenápadně skoupí, načež noviny přinesou příznivé zprávy a papíry se prodávají za vysokou cenu. Podobným způsobem byl drobný lid v době válečné i poválečné ve všech evropských státech peněžními spekulanty — vždyť naše peníze jsou předmětem spekulace jako jiný cenný papír — o těžce nastřádaný groš v pravém slova smyslu oloupen. Politicky nespolehlivé doby, války, revoluce a pod. stálým klesáním a stoupáním cen neobyčejně podporují podvratnou spekulaci. Poněvadž je nutno, aby každé minutky bylo využito a politické události mají na ceny veliký vliv, zajistili si židé telefonní a telegrafní agentury a zpravodajské kanceláře, které s nimi sdělují zprávy dříve, než se širší veřejnost o nich dozví.

9. Nejhorším pak způsobem osudné spekulace jest zjev, který bylo možno zvlášť jasně pozorovati v posledních měsících v Německu. Jest to systematické ožebračování národa několika jednotlivci spekulací, směřující ke **shroucení obecného platidla**. Když počala marka klesati, velkoprůmyslníci kupovali od státu na úvěr suroviny, které byly účtovány v markách. Zatím co lid byl v Porúří štván k trpnému odporu, marka stále více klesala a kapitalisté spláceli státu své dluhy měnou 3- až 4krát znehodnocenou. Tak přešel národní majetek za krátkou dobu do rukou několika málo včera

ještě neznámých zbohatlíků. Kam takové spekulace směřují a co by mohly znamenati pro naši malou republiku, bylo s dostatek vysvětleno procesem pro valutové spekulace před brněnskou porotou nedávno provedeným (od 7.—11. prosince 1923).

10. Nejvydatnější prostředky k provádění podobných machinací mají židé v rukou: Bursy, banky, zvláště banky spekulanti, které mají obyčejně ráz mezinárodní, tisk a pevné souručenství. Zakladatel nejznámějšího peněžního velkoobchodu, Mayer Amschel Rothschild, umíraje napomíná důtklivě své syny, aby společně pracovali, navzájem se podporující. Národ židovský jeví podivnou vlastnost, že, ačkoli roztroušen po celém světě, zachovává svéráz plemene i po staletém spolužití s Arijci. Náboženské tradice, hlásající vyvolení národa israelského k světovládě, zakazují přísně smíšení s cizinci. Nepatrný jejich počet je přímo nutí, aby pracovali **spojenými silami**. Proto je židovský obchod počínaje od drobných venkovských kramářů a překupníků až k velkoobchodníkům a bursovním veličinám účelně organisován. Organisace židovská zasahuje přes hranice daleko do ciziny. Vše spěje k jednomu velkému cíli: Obchodem získati kapitál, kapitál uložiti v půjčkách a tak si podrobiti celý svět.

Tvrze moderního hospodářského života, bursy, jsou dobyty. Křesťanský živnostenský řád (středověký), který organicky spojoval jednotlivé stavy v ladný celek, je prolomen a liberalismem atomisován. Pospolitost křesťanských národů je podvrácena. Ahasver vydal heslo: „divide et impera“ a skutečně se podařilo semknuté šiky katolických bojovníků ze právo a spravedlnost roztržiti: „Poněvadž katolická církev“ — tak volají rabíni — „je nám nejnebezpečnějším nepřítelem, proto musíme se ze všech sil přičiniti, aby byla oslabena; musíme vočkovati křesťanské inteligenci idee svobodomyšlnosti, skepticismu, rozkolu a musíme vyvolati náboženské spory ve vznikajících sektách křesťanských.“

11. Peníze, zlato, kapitál znamenají tedy v rukách židovských více než pouhý význam slov obsahuje, znamenají moc, již udržují v poddanství „svobodné národy“. Sám profesor Sombart přiznává: „Stali se pány peněz, a penězi, jež učinili sobě poddanými, **pány světa**.“ Kurt Münzer jása v románu „Der Weg nach Sion“: „Dnes je již vše požidovštělé. Naše smýšlení žije ve všem, náš duch vládne světem.“ Má pravdu, neboť mamonismus nikdy se tak hrubě neukazoval a tak široké vrstvy lidu nenakazil, jako právě v nejnovější době.

Dobyti takového jmění a vlivu vyžadovalo ovšem napětí všech národních sil. Příklad: Manasseh Lopez, osobní lékař anglické královny Alžběty, vzbudiv nepravdivou zprávou o smrti panovnice paniku na burse, skoupil lacino státní papíry a stal se tak v okamžiku boháčem. Tisk, literatura a divadlo, ovládané židovstvem, pomáhají k tomutéž cíli. Peníze staly se židům vším, jak vysvítá ze slov starého Rotschilda: „Peníze jsou moje čest.“ Proto také židé usilovali, aby nashromáždili co největší jmění. A svého cíle také

dosáhli. Stali se pány ohromného bohatství; ne tolik kapitálu produktivního jako spekulativního, uloženého v půjčkách. **Z půjčování peněz** se zrodil tedy kapitalismus nezdravý. Jeho nejvýznačnější vlastností jest, že bez práce přináší výdělek. Ježto kapitál produktivní skýtá tisícům příležitost k práci a výdělku, získává kapitál v půjčkách uložený většinu výnosu cizí práce tím, že si zajišťuje pro každý případ zaplacení úroků, i když špatná konjunktura neb malá úroda výdělku neposkytují. Tím povstává nový poměr služebný, jehož široké výrobní vrstvy ani nepozorují. Ten ponechává sice služebníkově hodnotu pána a majitele, uvrhuje jej však v nový druh nevolnictví. Kořeny má zjev ten ve zneužívání zásady úrokování, ve zpapírování realit a hlavně peněz.

12. Panské postavení nynějších světovládců nezakládá se tedy ani na tělesných, ani na duševních, ani na mravních přednostech, nýbrž na moci fiktivní, imaginární, na **zvráceném pojmu kapitálu**. Bez kapitálu ovšem se neobejde hospodářství; ale pojmu kapitálu se zneužívá a falšuje a tak povstává kapitalismus zhoubný. Dovedl si zajistiti výtěžek cizí práce na dobu nedozírnou. Tak je zadlužen celý svět; všechno je zahrnuto do zlatých sítí. Lidstvo je přikováno zlatým řetězem v otroctví moderní svobody.

A vše chce zbohatnouti. Touha po rychlém zbohatnutí a pohodlném životě hojně přispěla k tomu, že spekulací s cennými papíry se dnes zabývá kde kdo. Hlad po zlatě strhl vše s sebou: státy, země, obce, společnosti, obchodníky, řemeslníky, ano i dělníky. Auri sacra fames, quid non mortalia pectora cogis! A málokdo z nich, hlavně z těch drobných, si uvědomuje, že spekulací více ztrácí než získává, poněvadž jsou přece jen příliš slábi na zápas s oněmi plutokraty.

Rozvířená hladina veřejného života tvoří vhodné prostředí pro úskočné úmysly mocných peněžíků. Ruch a shon velkoměsta, jehož vliv zasahuje i na venkov, seslabuje nervy tak, že nejsou schopny klidné rozvahy. Naše pokolení nemá kdy, aby se hlouběji zamyslí nad těžkými následky svého zvráceného jednání. Židé však sami neznajíce jiného vyššího cíle, než shromažďování bohatství, jsou tak zaslepeni, že nepoznávají, jak připravují konečně i sobě zánik.

III.

Proti všemu tomuto zlu, dnes již hluboce zakořeněnému, není boj snadný. Něco však se dá přece podniknouti. Snažme se především zachrániti, co se ještě zachrániti dá. **Studuj, kdo můžeš**, důkladně nové směry hospodářského vývoje a jejich vztah k mravouce křesťanské. Sociologové tvrdí, že je těžko v praxi stanovití pro obchodní spekulaci meze dovoleného a nedovoleného. V Německu uvažovali nedávno někteří křesťanští národohospodáři o revisi zákonů, týkajících se nabývání majetku. Jedině **obnovení křesťanského řádu** v hospodářství umožní klidnější průběh hospodářského života. Tato obnova musí vyjít z lidu. Vlády zadlužených a třídním bojem rozvrácených států jsou bezmocny a nemohou pomoci, ježto

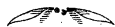
proti nim stojí těsně semknuté všesvětové šiky vychytralých vykořisťovatelů.

Nezbývá tedy, než důkladně se vzdělati a pak uvědomovati a poučovati širokou veřejnost o poměrech ve světovém hospodářství, o nichž nemají přemnozí téměř žádných vědomostí. Své peníze nechť ukládá křesťanský lid v **Raiffeisenkách**, které jsou vedeny křesťanským duchem.

Budeme lid povzbuzovati k pracovitosti, šetrnosti a varovati ho před nerozvážnými výpůjčkami a účastí na nekalých bursovních obchodech. Jest třeba buditi zájem o veřejný život poukazem, jak těsně souvisí se sociálním postavením každého jednotlivce. Nechť si obyvatelstvo uvědomí, že každým zadlužením, ať soukromým, ať veřejným upadáme hlouběji do moderní poroby. Zde se nesmí déle mlčet. Boj je spravedlivý; nejde při něm o tumultuární antisemitismus, nýbrž o osvobození celého systému národohospodářského z nečestného a zhoubného jha. A boj nutno vyhlásiti také nejvydatnějšímu pomocníku židů: liberalismu, který je vinen nejhoršími následky poslední války, ohrožujícími hospodářsky a mravně celou Evropu.

Mnohoslibná a skvělá kultura 19. a 20. století zřítla se po krátkém rozkvětu strašlivým pádem. Zhynuly miliony nadějných a zdravých životů. Nikdy v dějinách nepila matka země krve svých synů v takových proudech, jako v posledním desetiletí, nikdy též se nechvěly základy zevnějšího i mravního pořádku jako dnes. Jsme svědky smrtelného zápasu moderní civilizace, odvrácené od věčné Pravdy. Kdo to vykonal? Mamonismus. Lidstvo zlomené touto hroznou chorobou, poseté krvácejícími ranami, spěje vstříc katastrofě. — Umírá caesar — bůh nové doby — civilizace. Opět objevuje se známá tvář šedivého kmeta. Oko jeho hoří plamenem radosti nad zdařilým dílem. — Tvář starcova se mění a zdá se vám, že se na vás šklebí — Mefisto. Nelze se člověku ubrániti myšlence, že národ nepřijímající Messiáše, stává se nástrojem zlého ducha.

Kde pomoc, kde záchrana? — Ještě dnes ve sboru křesťanů přináší obět smíru kněz, ještě dnes obětuje se Boží Beránek. K němu vznášíme vroucí prosbu, aby všemohoucí Vládce všehomíra rosou své milosti svlažil vyprahlé pustiny lidských srdcí. A pak ruce k dílu směrem naznačeným.

JAROSLAV BENEŠ:

OSLAVY SV. TOMÁŠE AQUINSKÉHO V ŘÍMĚ.

Slavnosti na oslavu 700letého výročí svatořečení sv. Tomáše Aquinského nejsou ještě úplně skončeny. K oslavě andělského učitele konají se dosud na školách slavnostní schůze, přednášky, koncerty, slavnostní disputace atd.

Taková slavnostní disputace se konala nedávno v papežské mezinárodní koleji „Angeliko“. Je to hlavní učeliště dominikánů. Zajděle si tam poslechnout.

Vstupujeme do nové, moderně zařízené budovy. Po širokých, světlých chodbách se procházejí studující bohosloví, filosofie a církevního práva. Nejvíce slyšíš mluvit francouzsky a italsky. Na konci jedné chodby je socha sv. Tomáše v nadživotní velikosti, se dívícího na učitelské katedře. Dole je nápis: „Zde bydlí sv. Tomáš jako ve svém domě.“ (Slova ta pronesl při jakési příležitosti sv. Otec.) Kdyby byl čas, mohli bychom se podívat do moderních poslucháren, kabinetů, hvězdárny, bibliotéky atd.

Ale vejďme již do hlavní auly, dnes slavnostně vyzdobené. Brzy jsou všechna místa obsazena. Mladí bohoslovci dominikánští stojí vzadu, jednak aby nezabírali místa svým hostům, jednak aby byli připraveni k provedení slavnostních zpěvů. V prvních řadách zaujali místa kardinálové, biskupové, generál dominikánů, celá řada vynikajících bohoslovců, filosofů atd. Po uvítání nastává disputace.

První these na programu je z dogmatiky. Moderátorem these je profesor P. S. Szabó, rektor Angelika. Je to Maďar, ale s Čechy udržuje přátelské styky. Vystupuje před katedru a zvučným hlasem oznamuje: „Nechť předstoupí ten, jenž bude hájit thesi!“ V posledních řadách se zdvihá štíhlý Francouz, kráčí středem sálu a zaujímá místo na katedře. Proti němu usedají dva útočníci (arguentes). Všichni jsou žáky Angelika. Moderátor sedí vedle katedry, aby mohl v případě potřeby zasáhnouti do boje.

Obhájece these (defendens) je důkladně připraven. Látku ovládá velmi dobře. Při útocích arguentů neztrácí duchapřítomnosti. Jen několikrát musil mu moderátor přispěchat na pomoc. A vždy to učinil P. Szabó způsobem velmi klidným, jak je to vůbec u něho zvykem. Tak šťastně skončena these první, a všichni zápasníci odměnění bouřlivou pochvalou.

Po oddechu a zapění vložky začíná obhajování these druhé. Moderátorem této these je P. R. Carrigou-Lagrange.

P. Carrigou-Lagrange je neobyčejně milován svými posluchači. V obcování s každým svým žákem je tak srdečný a přátelský, že si rázem získá srdce každého. A ty jeho přednášky! Nejhlubší pravdy filosofické podává způsobem tak zajímavým, že všichni posluchači lpí na jeho rtech. Mluví z hlubi duše. Dá život za to, co tvrdí. Sám vidí to, co vykládá. Nejtěžší problémy filosofie řeší způsobem tak snadným a jednoduchým, že přesvědčí, dokonale osvětlí záhady zdánlivě nejspletitější. A přece vykládá prostě, nenuceně, dává se úplně strhnouti svým ohnivým temperamentem. V jeho přednáškách je život. Často říkává: „Věřte mi, není na tomto světě větší radosti nad tu, kterou má člověk, když vidí pravdu a ve světle té pravdy ničemnost a bídu bludu.“

A také dnes, když jako moderátor zasahuje do these, činí tak celou svou duší. Před řadou kardinálů mluví zrovna tak jako před svými posluchači. Strhuje všecky.

Po skončení disputace se hosté rozcházejí.

Druhého dne spěchám na papežskou universitu Gregoriánskou. Tam se totiž toho dne pořádá též veřejná disputace. Universita Gregoriánská má ze všech papežských ústavů v Římě nejvíce posluchačů. Profesory jsou tu jesuité. Mnozí z nich mají slavné jméno v katolickém světě.

Slavnostní disputace se tu koná způsobem poněkud jiným než na Angeliku. Již po nějaký čas byla veřejně vystavena celá řada thesů, jež budou dnešního dne veřejně hájeny. Disputace se koná v největší posluchárně, jejíž klenby spočívají na pěti vysokých pilířích. Většinu hostů tvoří posluchači university. Dle barvy cingula poznáš, ke které národnosti patří. Španělé mají cingulum barvy modré, Poláci zelené atd. Předem je již určeno několik defendentů, z nichž jeden po druhém vystupuje po devíti stupních na vysokou katedru. Čtyři arguenti sedící proti katedře činí námítky proti uveřejněným thesům. Defendenti odpovídají. Skoro tři hodiny bez oddechu konají se útoky. Také moderátoři u malého stolku pod katedrou se střídají. Třetím a posledním moderátorem je profesor P. Lazzarini, prefekt studií na universitě Gregoriánské. Obdivuji se mu, s jakou lehkostí řídí disputaci. Jedním, dvěma slovy dovede dáti směr celému vývoji půtky. Je vidět, že v podobném boji nestojí po prvé. V tom zazní elektrický zvonek na znamení, že po poledne je disputace skončena. Pokračování bude odpoledně.

Za několik dní nato se koná veřejná disputace filosofická ve velikém sále Cancellaria Apostolica. Disputaci konají posluchači Akademie sv. Tomáše. Moderátorem je jesuita P. De La Taille. Obhájcem these je mladý Portugalec. Mluví klidně, obsažně, jediného slova neřekl nadarmo. I přítomný kardinál Billot poslouchá se zájmem. Cítíš, že s tímto defendentem budou mít arguenti těžkou práci. Když skončil, povstává a slavnostně prohlašuje, že je ochoten hájiti svých vývodů proti komukoliv. Vyzývá přítomné, aby povstal každý, kdo má nějakou námítku proti jeho thesi.

A opravdu klidně a obratně odpovídá arguentům. Ale po nějaké době je již znáti na něm únavu. P. De La Taille to postřehl a ihned mu spěchá na pomoc. Tu však povstává mocný argument, dominikán P. Hugon. Nyní se rozvíjuje disputace mezi P. De La Taille a P. Hugonem. Stojí tu proti sobě dva výteční filosofové, rovnocenní soupeři. Oba Francouzi, jeden dominikán, druhý jesuita. P. Hugon mluví s temperamentem, jakého bych v něm nebyl nikdy hledal, P. De La Taille je — jak kdosi za mnou šeptl — jako z ledu. Oba jsou mistři v boji. Běda tomu, kdo by jen na okamžik ztratil rozvahu a pronesl tvrzení, jehož by nemohl obhájeti až do posledních důsledků. Železnou logikou, neúprosnými syllogismy byl by dohnán ke kapitulaci. Důvod proti důvodu, důkaz proti důkazu, až pravda je všem úplně jasná.

Disputace skončila tím, že oba znamenití protivníci si padají do náručí.

Oddychl jsem si a spokojen opouštím sál.

Miro Svojan:

V I E R A.

*Ja prijal som Ťa — ach — tak čistú bielu
jak jemný sniežik v prvom svojom voľnom lete,
— ó, Viero krásna —
tak mocné piliere Ťa viedly k dielu,
že obelela Tebou mnohá duša v svete.*

*Ja hoviem si na teraz v lône Tvojom;
lúčami krásozdroja kŕmim dušu svoju,
— ó Viero božská —
a tak, oh, tak sa šťastný plazím chvojom,
čo poskytla s' mi, abyh verne kráčal k boju.*

*Nosím Ťa v srdci ako žezlo zlaté,
nímž vládne nad tých zákernických znamien vojom.
(Tak jasne mniem zrieť Tvoje sinné zvrate!)*
21. XI. 1923.

N Á D E J.

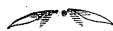
*Tak šialene, tak šialene
chcem sľubáť rty Ti svlažené,
nektarom nehy zbarvené,
ó, Nádej!*

*Do očí: nebies blankytu
tak roztúžene za sviťu
chcem zrieť jak lúče zenitu,
ó, Nádej!*

19. XII. 1923.

*Na hruď — sem k srdcu vášnive,
bych telo útle, sladivé
chcel sovieť na vzdor protive,
ó, Nádej!*

*A Ty mi skytáš, Nádejo,
tie rudé pery — Nádejo —
i oči, božská Nádejo —
— — — — — Ó, Nádej!
— — — — — Ó, Nádej!*

L Á S K A.

*Ó, Lásko!
Ja zavše Ti na mäkkých ústach lpim,
keď mluviš slovy purpúrových lalí,
čo večne horia ohňom blikavým,
ó, Lásko!*

*Ó, Lásko!
Ty plesáš stále, stále blažená
jak peny vln, — a ja len biedne za Tebou
mdlý spieľ a padať mniem na kolená,
ó, Lásko!*

*Ó, Lásko!
Ty tým, čo žobru u bied portálov,
podávaš perly z rosy svojej plamennej,
by neblúdili v bahne močálov,
ó, Lásko!*

*Ó, Lásko!
Ja často Tebe šliapem na zlato. . . .
A Ty, čo rečieš, hoj, čo — čo na to,
ó, Lásko?!*

20. XI. 1923.

POSLEDNÍ PROMLUVA FARÁŘE ROUXA.

„Osservatore Romano“ přinesl 27. října 1923 poslední promluvu, kterou měl abbé Roux, farář v Oursbelille v Pyreneích. Nemajíce po ruce zmíněného čísla „Osservatore Romano“, uvádíme ji tuto podle znění španělského jež uveřejnil „Sal terrae“, pastorální měsíčník španělský, v 1. čísle roč. 1924. Zvláštní a originální tato promluva svědčí o horlivosti farářově a je v mnohém směru poučná a nabádavá. Abbé Roux ji napsal v září r. 1922 a ustanovil, aby byla přečtena farníkům v den jeho pohřbu. Zní takto:

Milovaní farníci! Dnes, kdy jste se shromáždili kolem mých smrtelných ostatků, poslyšte poslední „S Bohem“, které vám dávám.

Můj hlas navždy umklý přece se pozvedá, aby vám řekl, co jsem přišel dělat mezi vás. Moje rodiště mne neurčilo býti vaším, a já jsem přišel, abych byl vaším. Připojil jsem se k vašemu životu, byl jsem svědkem vašich radostí, vašich trampot, vašich bolů.

Co jsem přišel dělat mezi vás? Nepřišel jsem sdílet se s vámi o vaše pozemské zaměstnání, nepřišel jsem učit vás, jak se obohatiti, nýbrž zvát vás, abyste se odtrhli od statků pozemských. V této věci plnil jsem posláni toho, který mne vyslal. Kázal jsem vám Syna Božího, který přišel spasit lidi, Jeho jsem vás učil poznávati, o to jsem se snažil, abyste Ho milovali.

Nyni skončilo mé posláni. Piše tyto řádky, citím, že stín smrti na mne padá. Jak mi bude před smrtí? Nevím. Jisto jest, že smrt mne nepřekvapí; očekávat jsem ji celý život. Žil jsem v důvěrném přátelství s myšlenkou na Boha a na smrt. Tyto dvě myšlenky byly mi ochrannou stráží v obtížích a nebezpečnostech života.

Žil jsem více proto, že jsem žiti musil, než z potěšení, protože mi bylo usouzeno zakoušeti na tomto světě více utrpení než radosti. Přes to musím veřejně potvrditi, že jsem v této farnosti oursbelillské zažil nejkliďnější a nejšťastnější léta svého života; pravím to s povýšeným hlasem: Se strany mých farníků nikdy nebyla mi dána příčina utrpení nebo nespokojenosti. Ano, bratři milí, jsem s vámi úplně spokojen. Když se blížila neděle, těšival jsem se, že vás zase všechny uvidím.

Doufám, že půjdu do nebe, neboť jsem důvěřoval v dobrotu Boží; ale myslím také, že bude-li možno, přijdu někdy zase do této farnosti oursbelillské, kterou jsem tolik miloval a kde jsem zakusil tolik milých radostí kněžských.

Neprosím vás, bratři, abyste na mne pamatovali — lidé sejdou s myslí —, pamatujte však na naučení, která jsem vám dával, na učení, které jsem vám kázal; pamatujte, že jste křesťany, chodte do kostela, kde bude živena vaše vira, kde se posílí křesťanská myšlenka, jež obrodila svět, jež jest spásou národů a jednotlivců; při svých skutcích nikdy neodezírejte od spravedlnosti a lásky.

Nevím, budou-li zač státi mé zásluhy před Bohem; budu Ho však prositi o milost, aby tato klidná farnost vytrvala ve své víře a aby dávala příklad všech křesťanských ctností ku povzbuzení všech a k svému vlastnímu štěstí.

A nyní, kdy jsem dokončil svou poslední promluvu, vám dávám „S Bohem!“ a přeji vám, abychom se zase shledali v příbytku svého Otce nebeského. S Bohem . . . S Bohem!

Oursbelille, 20. září 1922.

Ludvik Roux.

Tento list byl čten u mar abbého Rouxe; a poslední promluva byla jeho nejkrásnější a nejúčinnější řeč.

Je možno přát si ještě něco více než abychom jednou, až se nachýlí doba našeho kněžského působení a až den našeho života bude skládat znavená svá křídla v černou a přece sladkou náruč noci, abychom pak mohli podobně jako onen farář pyrenejský rozloučiti se se svěřeným stádem? —

J. B O L:

NĚKOLIK GLOS K ŽIVOTOPISU † K. D. LUTINOVA.

Podáváme zde jen několik slov o činnosti Lutinově v olomuckém semináři tak, jak jsme je našli v archivu Stojanovy Literární Jednoty českých bohoslovců.

Ve zprávě o činnosti Lit. Jednoty za rok 1890—91 připomíná odstupující předseda ctp. Fr. Skalík „p. Dostála z I. roku“ několikrát. Přednášel po prvé v III. schůzi dne 16. listopadu t. r. 4 básně, jichž nadpisy nejsou uvedeny. Dne 5. dubna t. r. je označen program: Naše písně. Rozprava o národních písních. (Dostál I.), 3. května podává v „Literárních klepech“ své názory o Dantovi. — V seznamu prací literárních podaných výboru L. J. t. r. uvedeny jsou mimo to od Dostála: Naše písně. Práce kulturní. Díl druhý, speciální. (20. I. t. r.), Sloky realistické (14. III. t. r.) a Několik črt o Dantovi. (30. IV. t. r.). Z prací jeho odměněny toho roku dvě: Pět básní (5 zl. — nejvyšší t. r. vypsána cena) a Naše písně (3 zl.).

Ačkoliv v I. ročníku nebyl vyslán do výboru L. J. původně, dostal se tam za vystoupivšího (ze semináře) svého kolegu během roku. V II. roč. byl Dostál členem výboru a v seznamu prací za rok 1891/92 uvedeny od něho tři pod názvy: 1. Básně od p. Karla Dostála, II. r. (10 čísel, z nichž 6 předneseno bylo na schůzi dne 25. X. t. r. Charakteristika schůze zní: Návštěva velmi hojná, práce velezdárlivá, proto účastenství posluchačů tak živé . . .) Odměna 5 zl. — 2. Vánoce v písních našeho lidu; mosaika od p. Karla Dostála, II. r. Přečteno na schůzi dne 10. I. 1892. Návštěva četná; — práce se líbily a přijaty se srdečným potleskem. — 3. Sv. František Assiský ve svých básních; od p. Karla Dostála, II. r. Mimo to dne 20. III. t. r. je 2. číslem programu: „Náš Domov“; několik slov na rozšíření tohoto listu promluvil p. Karel Dostál, II. r.

R. 1892/93 podává Dostál (III. r.) jen jednu práci: Dvě básnické látky uherské; „velmi krásně“ ji přečetl (první číslo programu) na schůzi dne 11. V. t. r. „Práce velice se líbily.“ Dostává za ni první cenu 10 Korun ve zlatě. — Pro tento rok zvolen Dostál jednatelem L. J., leč představenými potvrzen nebyl. „Dne 1. listopadu po bouřlivé debatě, na níž jednalo se o adrese, jež se měla zaslati výboru Družstva „Vlasti“, vystoupili z výboru p. Karel Dostál, . . .“

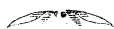
Mezi pracemi podanými v r. 1893/94 uvedeny: Tři básně K. Dostála, IV. r. Četl je (25. II. 94). Jednu „Šotek Nelenka“ uveřejnil

v „Našem Domovu“. — H y m n u s n a s v. T o m á š e A q u. K. D o s t á l. Četl (11. III. t. r. Schůzi byli přítomni: Dr. Wisnar, dr. Kachník, P. spirituál Demel, P. Kögler, P. Sládeček. Členové skoro všichni. N á l a d a s l a v n o s t n í); uveřejnil v Museu. První práce: B á s n ě odměněna na prvním místě 10 K o r. (Nejvyšší ceny d u k á t u nedostal t. r. nikdo.)

Tím končí v archivu Stojanovy Lit. Jed. bohoslovců olomuckých zprávy o b o h o s l o v c i K. D o s t á l o v i. Do r. 1902 vyskytuje se ještě jednou jeho jméno a sice na schůzi dne 12. XII. 1896 zpíván H y m n u s v í t ě z n ý. Sbor od Petzolda. Slova od D o s t á l a - L u t i n o v a. Leč to už se stává b á s n í k L u t i n o v známějším a proniká do širších kruhů. Nám běželo o b o h o s l o v c e D o s t á l a, jehož jsme zde poznali už jako příštího nadšeného literárního pracovníka, který i při nedostatku času v semináři tolik na poli poesie mohl pracovati. Jeví se u něho, jak z jedné strany patrně, živý zájem o Danteho, jemuž se později tolik věnoval. Na druhé straně po příkladu Sušilově všímá si hodně l i d o v ý c h písní. Zná soudobé směry literární (Sloky realistické) a praktický, živý duch poesie náboženské mu není cizí. Hledá je všude, tam zejména, kde je vyjádřen ve formě nejněžnější, ve verších (Sv. František Assiský ve svých básních), aby je později ve s v ý c h básních nadšeně šířil.

Je zajímavé, že se Dostál už tak záhy odvažuje — byť ne daleko — i za hranice (Dvě bás. látky uherské), aby nasbíral látky k tvorbě. Škoda, že nehledal v „uherských“ kraích i na dále; byl by zakotvil v látkách slovenských a jeho životní dílo by možná hrálo velkou roli v palčivé otázce vzájemnosti československé. —

Těchto pár dat bude moci snad upotřebiti příští životopisec Lutinovův a jest si přát z té duše, aby ho zemřelý básník brzy svým dílem našel. —

JOSEF DYČKA:

REFORMA GREGORIÁNSKÉHO KALENDÁŘE.

Mezi různými snahami dnešní doby směřujícími k reformě společenského i kulturního řádu učiněn byl nedávno také krok k dávno zamýšlené reformě gregoriánského kalendáře.

Dnešní úprava kalendáře byla by zcela odlišná od reformy kalendáře juliánského ve stol. 16. Juliánský kalendář měl vadu, že zůstával za skutečným (slunečním) rokem o 11 minut a 14 vteřin pozadu. Proto bylo nejen třeba odstraniti odchylku od pravého času, která tehdy vzrostla už na 10 dní, nýbrž také zabrániti dalším chybám. To bylo dílo papeže Řehoře XIII., který, jak známo, zamezil dalšímu zpoždování kalendáře ustanovením, že z roků stoletních má býti přestupný jen ten, který je dělitelný číslem 400. Ovšem jako žádná úprava kalendáře, tak ani tato nevyhnula se úplně chybě, ale ta je tak malá, že za 3000 let zůstáváme pozadu za pravým časem sotva o jeden den. Dnešní reforma netýká se proto, jak by se

snad někdo mohl domnívati, této nepatrné chyby; oč dnes běží, jsou jiné, dalekosáhlejší požadavky od vlastností kalendáře. Pěkně to objasňuje ředitel vatikánské hvězdárny J. G. Hagen S. J. ve „*Stimmen der Zeit*“ (54. Jahrg., 3./4. Heft. 1923.)

Jde hlavně o dvě věci. V první řadě mnoho už bylo vysloveno přání, aby velikonoce nezávisely na jarním úplňku, nýbrž aby byly ustáleny a spjaty s určitým datem. Za důvod se uvádívá, že kolísání velikonoce i předcházející doby postní a následujících prázdnin působí v obchodním styku, sportu a ve školství jisté obtíže. Ustálením velikonoce měly by i ostatní svátky stálé datum. Tento požadavek je celkem ještě skromný. Jiní se vyslovují pro úplnou změnu kalendáře, a to tak, aby stejné dni v roku připadly na stejné dny v týdnu.

Takových podobných i odlišných návrhů a přání přicházelo hlavně do domnělého centra — vatikánské hvězdárny poslední čas se všech stran více. Ale neklidné doby vždy působily, že nové kalendáře existovaly pouze v hlavách navrhovatelů. Konečně první krok k reformě byl učiněn loňského roku v Ženevě. Svaz národů v dopravním výboru konal tam první poradou o úpravě dnešního kalendáře. V této schůzi mělo být hlavně vyslechnuto mínění těch, kterých se reforma nejvíce týká — náboženských společností. Proto byli pozváni zástupcové předně svaté Stolice, pak církve pravoslavné a anglikánské. Jiná náboženská vyznání pozvána nebyla. Z delegátů, kteří se všichni tři dostavili, zvlášť čestného přijetí se dostalo zástupci svaté Stolice P. Gianfranceschimu, profesoru astronomie na gregoriánské universitě. Orthodoxní patriarcha konstantinopolský vyslal profesora athenské university Eginitise, arcibiskup anglikánský delegoval sekretáře Royal Astron. Society Rev. Phillipse.

P. Gianfranceschi požádán o slovo, předem prohlásil, že je pouze zplnomocněn o jednání v Římě referovati, nikoliv však pronést úřední mínění. Ale vyslovil svůj vlastní náhled, že proti posunutí církevních svátků nestojí v cestě žádná dogmatická obtíž, že však může být reforma provedena pouze v úplném srozměnění všech a to tehdy, je-li reforma skutečně oprávněna značným a jistým zlepšením dosavadního stavu. Eginitis ujistil, že oekumenický patriarcha reformy nezamítá, že se však bez svolání synody nemíní rozhodnouti. Za to anglikánský arcibiskup, iak Rev. Phillips sdělil, vyslovil se beze všeho pro reformu. P. Gianfranceschim naznačené směrnice byly prodebatovány a na konec učiněno z nich usnesení, o němž rozhodnuto, aby bylo rozesláno všem vládám a hlavám všech náb. vyznání s prosbou o podání vážných návrhů do 1. března 1924. Před ukončením této první porady zřízen byl ještě stálý výbor pod předsednictvím jednoho z členů Svazu národů.

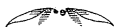
Dojde-li k dalším krokům, t. j. nalezne-li se všeobecná ochota a srozměnění, pak můžeme očekávat uskutečnění dvou možností: buď budou jen velikonoce upraveny, a nebo bude se reforma týkat úplného uspořádání kalendáře. Už v prvním případě ztratila by

církev oblíbený symbol; podle Förstera byl velikonoční beránek přichystán v době úplňku, aby se poutníci mohli na své noční cestě těšiti z jeho nebeského světla. Církev křesťanská podržela pak toto vnější znamení, aby věřícím připomínala, že velikonoční slavnosti Nového Zákona jsou naplněním starozákonních, že jsou skutečným tohoto předobrazu. Měl-li by se však tento časově kolísající symbol státi obtížným rostoucím požadavkům civilisace, tu by se ho církev mohla beze všeho vzdáti.

Může se však státi, že bude provedena i zmíněná úprava roku na základě týdnem, aby stejná data v roce připadla na stejné dni v týdnu. Rok by měl rovných 52 týdnů, tak že by zbýval jeden a čtvrt dne. Zde by pak záleželo na tom, jakým způsobem naložiti s tím zbytkem. P. Hagen ukazuje, že dosavadní návrhy neřeší tuto otázku způsobem zrovna nejvhodnějším. Všechny novější předlohy luští totiž věc velmi jednoduše zavedením t. zv. nulových neboli slepých dnů, to jest: vzítí do roka k těm 52 týdnům i zbývající den (ovšem po čtyřech letech dva), ale nepočítati jej, aby nebyl porušen týdnenní ráz roku. Proto jeden týden v roce měl by pak 8 dní (po případě 9); to však odporuje prastarému posvěcenému sedmidenní. Církev absolutně řečeno není sice vázána mosaickým zákonem, ale aspoň Židé by musili býti respektováni.

Je podivné, že se mezi tolika návrhy nenalezl jiný náhled, jako-by jiné řešení této otázky nebylo možné. A přece, jak P. Hagen připomíná, ukázal jeden katolický učenec asi před 13 roky, že se dá téhož výsledku docílit jinou lepší cestou. Jest jím zemřelý již astronom George M. Searle, jenž svého času konvertoval a jako paulista spravoval hvězdárnu katol. university ve Washingtonu a jen pro své zvolení za generála řádu zanechal své astronomické dráhy. Jeho plán na reformu kalendáře je velmi zajímavý: rok by měl také rovných 52 týdnů, ale místo nulových dnů zavádí přestupné roky o týden delší podle těchto dvou jednoduchých pravidel: 1. Každý pátý rok, ale ne padesátý, je přestupný; čili aby mohl hned každý přestupný rok poznati: všechna čísla roků dělitelna 5, ale ne 50, znamenají rok přestupný. — Poněvadž při tomto počítání bychom zůstali za 400 let o týden pozadu, proto 2. vždy za 400 let musí ještě jeden přestupný týden odpadnouti. Nutno připomenouti, že Searle při tom nezamýšlel nějakou opravu měsíců, jak dnes někteří horují. Jen jeden měsíc by musil býti o den zkrácen a zase v přestupném roku by některý měsíc o týden zvětšen.

P. Searlův návrh má jistě tu nepopíratelnou přednost před kalendáři se slepými dny, že stejného s nimi účelu dosahuje, aniž by rušil mosaické sedmidenní. A právě proto dnes, kdy se o reformu jedná, chce P. Hagen na polozapomenutou myšlenku Searlovu důrazně upozorniti budoucí poradce a vyslovuje naději, že nulové dni budou pochovány a že P. Searle může býti Juliem nového kalendáře.

J. Bol:

POSLEDNÍ POZDRAV.

Mrtvému příteli.*

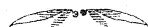
Pomněnkové kvítko, lisované v srdci
posílám Ti na hrob s bílou stuhou z dále:
že ses v slzách zmítal na vychladlé hvězdě,
že jsi platil krvi žhavé ideály ...!

Smutně pohřbili Tě pod tesknici břizu,
ozdobili rakev mrtvých věnců kvitím —,
zapomněli, že jsi spěchal v náručí toho,
k němuž šel jsi celým, celým trpkým žitím!

Tak jdou srdce lidská od kolébky k rovu,
aby vzplála láskou, aby opět mřela,
jedna ještě tlukou, jak jim Mistr velí —
Tvoje blaží v ráji Jeho láska vřelá ...

Až my přeplujeme skalnatými břehy
dobu zkoušky dítek, synům Otcem danou —
pak si na nás vzpomeň, pak nás přiveď k Němu,
p a k, — Slovanský orle —, šťastně n a s h l e d a n o u!

*) Ctp. Eugen Olear, narozen 16. listopadu 1903 v Kucura, Bačka v Jugoslavii. Studoval ve šk. roce 1922—23 na olom. bohosl. fakultě a byl chovancem našeho semináře. — Zemřel po dlouhé, vysilující nemoci dne 21. února 1924 u rodičů v Kucura, Bačka v Jugoslavii. Pán, pro něhož pracoval a pracovati toužil, budiž mu štědrá odměnou na věčnosti!

Ruda Lintenický:

M Y Š L E N K Y.

Mnozí často po prvním nezdaru ustávají, a z toho právě prýští nespokojenost a neštěstí u většiny lidí.

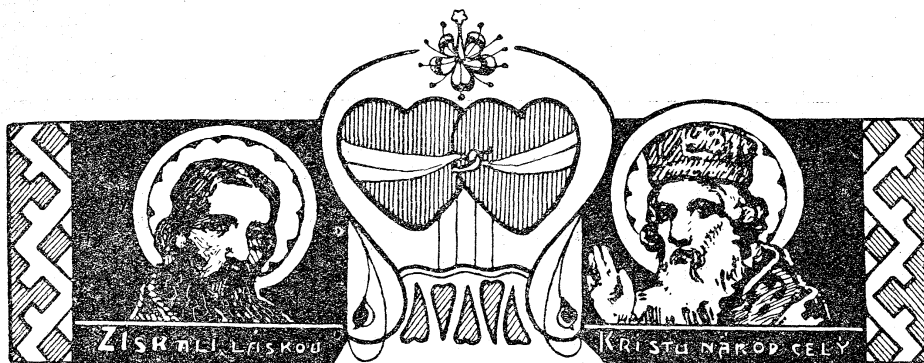
*

Myslíte, že bolest je zlo pro člověka? Mýlíte se. Často bolesti vykrystaluje povaha člověka k dobru.

*

Příčinou nespokojenosti ve světě je to, že lidé neumějí žít. Nauči se různým odvětvím umění, ale na umění žít obvykle zapomínají.

CYRILOMETODĚJSKÁ HLÍDKA.

JANKO PENIČ, BOGOSLOV - ZAGREB:

APOSTOLAT SV. ĆIRILA A METODIJA
POD ZAŠTITOM BLAŽ. DJEVICE MARIJE —
U HRVATSKOJ.

(Ostatak.)

III. Misionski rad hrv. „Apostolata“.

Radi posebnih prilika svraća⁵⁶⁾ hrvatski i slovenski „Apostolat“ svoju pozornost na Balkan: posebice pak na uniju u Bugarskoj. Sabranim prinosima podupira, je rad za uniju u biskupijama: solunskoj i drinopoljskoj.

Hrv. je „Apostolat“ u neprestanom izravnom saobraćaju⁵⁷⁾ s misionarima na Balkanu, i to s Asumpcionistima, Rezurekcionistima, Lazaristima, Euharistinkama, Oblatkama, sestrama sv. Vinka Paulskog kao i s kuratnim unijatskim svećenstvom spomenutog kraja.

Glavnu pažnju⁵⁸⁾ svraćao je „Apostolat“ na Macedoniju i Traciju. Tu je bio rad misionara okranjem⁵⁹⁾ najljepšim uspjesima, tu se je broj vjernika lijepo množio; ovdje su se osnivale i uređivale katoličke župe sjedinjenih Bugara. „Apostolat“ je dobivao izravne informacije o potrebama pojedinih misionara i misionskih stanica.

Taj izravni saobraćaj s misionarima podržavao je u članovima a budni duh i revnost.⁶⁰⁾ Zato je rad „Apostolata“ od osnutka pa svedalje prije svjetskog rata bio sve to intenzivniji.

Da se uredi pravedna razdioba⁶²⁾ prinosa među misionare, stvorili su hrvatski i slovenski diecez. odborovi „Apostolata“ neku uzajamnu svezu i zajednički postupak.⁶³⁾ Dioba dokodaka ide po zajedničkom planu.

Da se pak darovi pravedno i uručuju osnovao je naš „Apostolat“ u tracijskom apost. vikarijatu „Svećeničku zajednicu⁶⁴⁾ bugarskih misionara.“*) U toj su zajednici Asumpcionisti, Rezurekcionisti i svjetovni svećenici. Zajednica se brine⁶⁵⁾ za dobar duh samih misionara. Da ne ti osamljeni misionari i svećenici postali mlaki,⁶⁶⁾

* Temelje joj je udario misionar o. Laverdure. *)

obilazi ih od vremena do vremena jedan duhovnik, koji im drži duhovne vježbe,⁶⁷⁾ ispovijeda ih ide im na ruku u drugim potrebama. Zajednica misionara imade svoj upravni odbor, kojemu se jave⁶⁸⁾ potrebe svih misionskih stanica. „Apostolat“ pošalje prinose odboru misionara a on ih dijeli prema potrebi; i tako se ne može dogoditi, da jedan misionar dobije mnogo, a drugi ništa.

Osim⁶⁹⁾ toga organizirao je „Apostolat“ i misionsku štampu u Bugarskoj. Podupirao je dva njihova bogoljubna lista^{70)**)} i izdao im jednu znanstveno pučku⁷¹⁾ apologiju*** na bugarskom jeziku. Središte bugarske kat. štampe je Jambol i Sliven, gdje rada o. Metodij Ustičkov i o. Germain Rejdon.

Kroz ovo prošlih 5 godina podupirao je zagr. „Apostolat“ „Svećeničku“ zajednicu misionara bugarskih u Drinopolju (koja imade sada sjedište⁷²⁾ u Plovdivu), bug. kat. štampu⁷³⁾ i Asumpcioniste u Kara-agaču. U Kara-agaču je bilo malo ili dječjačko sjemenište,⁷⁴⁾ u kojem se odgajao misionarski pomladak za bugarske misije. „Apostolat“ je u tom sjemeništu vidio najglavniju točku cijeloga misionskog pokreta.⁷⁵⁾ Za vrijeme balk. rata preselilo⁷⁶⁾ se to sjemenište iz Karaagača kraj Drinopolja u Carigrad, a sada za svjetskog rata preselilo se u Plovdiv, gdje se bori⁷⁷⁾ sa materijalnim teškoćama svake ruke. Za uzdržavanje toga sjemeništa ustanovljeno je t. zv. „Djelo dnevnog hljeba“. Pojedinač član daruje hljeb za jedan dan u svoti⁷⁸⁾ od 20 K, a seminaristi se pak mole dotični dan za svoga dobročinitelja.

Budući da su u velikoj potrebi bile Euharistinke — nova ženska kongregacija za slavenske misije — u solunskom vikarijatu (Paliori, Devdeli, Bogdanci, Pirava, Stojakovo i Donji Todorok), to je „Apostolat“ i njima slao svoju pomoć.

Kako hrv. sestre milosrdnice iz kongregacije sv. Vinka Paul. vrlo uspješno djeluju⁷⁹⁾ u Bugarskom u školama i u bolnicama⁸⁰⁾, to je „Apostolat“ pomagao njihove kuće osobito u Drinopolju, Plovdivu i Malkom Trnovu.

Kad je buknuo⁸¹⁾ balkanski rat, pretrpješe kat. misije u Macedoniji i Traciji silan udarac.⁸²⁾ Skoro je potpuno uništen i raspršan⁸³⁾ apostolski vikarijat solunski i tracijski. Bugarski je narod iz Tracije i Macedonije izagnan, sjedinjene župe⁸⁴⁾ uništene a svećenici protjerani.⁸⁵⁾

U tim jadnim prilikama pregnuo⁸⁶⁾ je „Apostolat“, da spasi ostatke unije. Izagnanicima je slao odijela i novaca, te podupirao misionare, koji su raspršeno stado okupljali u nova sela i ustrajali nove župe.⁸⁷⁾ „Apostolat“ je neprestano dobivao potanke vijesti⁸⁸⁾ o unijatskim bugarskim bjeguncima⁸⁹⁾ i po mogućnosti ih pomagao. U samoj Turskoj nestalo je unije, ali se zato pomnožao broj sjedinjenih Bugara u staroj Bugarskoj. Isto je tako nestalo unije iz grčke Macedonije osim malih ostataka u Solunu i Janici-Vardaru,

** Jedan od njih nosi ime „Poklonik“.

*** Nosi naslov „Religijata“, a napisao ju o. Zidarev (P. Montmasson).

ali je zato porasao⁹⁰⁾ broj u onom dijelu Macedonije, koji je došao pod Bugarsku, osobito oko Strumice. Ti trebaju neprestane pomoći „Apostolata“. Zato „Apostolat“ podupire po svojim silama glavnog i neumornog organizatora bugarskih misija o. Pavla Hristova, gener. vikara tracijskog vikarijata, kome imadu zahvaliti⁹¹⁾ misije sve.

Ako i jest hrvatski „Apostolat“ svraćao glavnu pozornost na južni Balkan, poglavito pak na Bugare, nije ipak smetnuo s uma niti⁹²⁾ ostale Slavene. Lijepim je svotama pomagao siromašne⁹³⁾ unijatske župe križevačke eparhije u Hrvatskoj i Slavoniji, zatim je podupirao grkokatolike u Bosni i Dalmaciji, a katolike u Crnoj Gori.

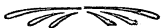
Za unja u Galiciji nije se toliko brinuo, prepuštajući to polje rada moravskom „Apostolatu“. Ali ipak kad je nastala nužda uslijed⁹⁴⁾ rata, pomagao je i tu po svojim slabim silama. Pomagao je institut sv. Josafata u Buczaczu, a doprinio je i lijepu svotu za uzdržavanje provizornog centralnog sjeme: ništa rutonskih bogoslovaca u Kroměřížu. Podupirao je izagnane galicijske unijatske Bazilijanke, koje su se sklonile u Križevce i Baziljance, koji su prebjegli u Hrvatsku.

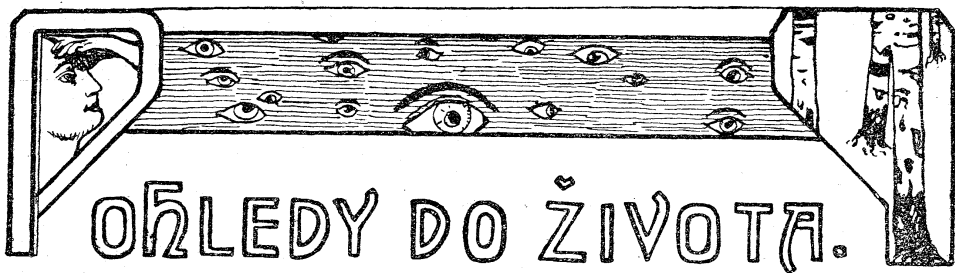
Kako su riječki Kapucini odgajali i bugarske mladiće, da budu misionari u svojoj postojbini,⁹⁵⁾ to je „Apostolat“ i Kapucinama pritjecao u pomoć.

* * *

Ratovi su zadali slavenskim misijama težak udarac i to na svim linijama. Balkanski su ratovi škodili uniji u Traciji i Macedoniji, gdje je unija prije toga upravo evala. Svjetski je pak rat naškodio uniji u samoj Bugarskoj i u Galiciji. Uniji je u Bugarskoj naškodio radi toga, što je veliki dio misionara morao ostaviti Bugarsku i vratiti se u domovinu, jer su misionari bili inozemci. Osim toga su zavodi misionara promijenjeni u bolnice, a preostale kuće su ostale bez prihoda.⁹⁶⁾ Tako se smanjio⁹⁷⁾ i broj vjernika i broj svećenika, a uz to nadošla velika bijeda i za ono malo ostataka.

56) obrací, 57) v neustálém přímém spojení, 58) hlavní pozornost, 59) korunována, 60) bdělého ducha i horlivost. 61) od počátku i dále před světovou válkou., 62) Aby se upravilo spravedlivé rozdělování, 63) vzájemný svaz a společný postup, 64) sdružení, 65) stará se o, 66) nestali se vlažnými, 67) cvičení, 68) oznamují se, 69) kromě, 70) podporoval jejich dvě náboženské revue, 71) vědecko-populární, *) Základ k ní položil, 72) sídlo, 73) tisk, 74) chlapecký seminář, v němž vychovává se dorost mis., 75) rozvoje, 76) přesídlil, 77) zápasí, 78) za obnos, 79) velmi úspěšně pracuji, 80) v nemocnicích, 81) vypukla, 82) ránu, 83) zničen a roztrhán, 84) fary, 85) vyhnání, 86) snažil se, 87) kteří rozprášené stádo shromáždili v nová sídla a zřídili nové fary, 88) podrobné zprávy, 89) uprchlících, 90) vzrostl, 91) děkovati, 92) spustil se zřetele, 93) chudé, 94) nouze následkem, 95) domovně, 96) bez příjmů, 97) zmenšilo se.

POHLEDY DO ŽIVOTA.

SLOVO K „ČESKÉ HAERESIOLOGII“.

V nedávno vyšlém III. díle „Katolické věrouky“ preláta dra Josefa Pospíšila na str. 650—654 je zajímavá stať, v níž autor ostře odsuzuje francouzský a český smyslný mysticismus, pěstovaný, jak ve stati té čteme, ve Francii jistou školou pseudokatolickou a u nás školou modernistickou. Těmto směrům vytýká prelát Pospíšil čtyři bludy: nesprávný názor na následky dědičného hříchu („status naturae lapsae“ prý není horší než „status naturae purae“), smyslný mysticismus, jež autor považuje za nehlavnější a nejnebezpečnější blud celého tohoto hnutí, dále hrubý a nestoudný realismus a konečně parakletismus čili chiliasmus. Na stať Pospíšilovu odpovídá v „Rozmachu“ (roč. II. č. 4.) profesor cyrilometodějské fakulty v Olomouci dr. Josef Vašica článkem „Z české haeresiologie“, jehož obsah je čtenářům jistě znám. —

Jsmo toho názoru, že zde jde o nedorozumění, které má původ v různých hlediscích. Snichž oba autorové vycházejí. Prelát Pospíšil — podle našeho soudu — má na zřeteli v první řadě určité osoby, dr. Vašica pak myšlenkový a kulturní směr. Tento hájí therii, onen usuzuje z praxe. — Běží zde především o Starou Říši, o Josefa Floriana a jeho školu. Velikých zásluh, jež si Josef Florian získal o katolickou literaturu a kulturu českou tím, že ve větší míře prorazil okna do katolické ciziny, jmenovitě na západ, do Francie, nikdo mu neupře. Výsledkem jeho dlouholeté a vytrvalé práce, jež

je u nás zjevem ojedinělým, zvláště uvážíme-li, s jak velikými často obtížemi bylo mu zápasiti, jest dlouhá řada většinou literárně a umělecky velmi významných děl a publikací, vpravdě bibliofilsky vypravených, takže po této stránce nevyrovná se Studiu a Dobrému Dílu žádná česká edice. (Nutno však poznamenati, že vydavatelská činnost Florianova neobsahuje pouze oslnivé světlo, nýbrž i leckterý stín. Jako doklad buďtež uvedeny starší svazky „Nova et Vetera“, do nichž hlavně Jakub Deml uložil „perly“, jež jsou sotva k ozdobě naší katolické literatury a kultury.)

Toto jest jedna stránka Florianovy činnosti a osobnosti. K ní především přihlížejte, hájí dr. Vašica Starou Říši a Josefa Floriana proti statí Pospíšilově. V tomto směru činnost Florianova sotva potřebuje obhajoby proti prelátu Pospíšilovi, poněvadž skutečné zásluhy Florianovy, o nichž jsme se svrchu zmínili, zajisté i on uznává a oceňuje. Stať v jeho dogmatice však má na zřeteli hlavně druhou složku typické osobnosti staroříšského samotáře; tou jest, jak se aspoň říká, radikální či bloyovský katolicismus. A tato složka vykazuje značné slabiny a nedostatky, jichž objektivní pozorovatel nemůže neuznati, a jichž velice litují i nejdanejší přátelé Dobrého Díla. Je to především poměr Josefa Floriana a některých jeho bývalých i současných pomocníků k církevní vrchnosti, jež katolík, ať laik, ať kněz při největší benevolenci nenazve korektním. Pro katolíka není diskuse o poslušnosti, již je povinen církevním představeným, tedy hlavně biskupo-

vi. Proto je dlouholetá neposlušnost a jakýsi odpor Florianův vůči církevní vrchnosti chybou a nedůsledností těžce odpustitelnou. Neboť hlásali se s jedné strany absolutní katolicism, pak se nesmí zapomínati, že v tomto pojmu je zahrnuta také poslušnost církevní vrchnosti. Bez poslušnosti je katolicism nemyslitelný; katolicism bez poslušnosti — toť paradoxon. Odstraňte poslušnost a podvrátíte Církev, neboť tím strhnete jeden ze sloupů, na nichž spočívá podivuhodná a velkolepá tato budova. Srovnáme-li s touto úvahou, jak si v této věci počínal Josef Florian, že totiž byl a snad ještě částečně trvá v odboji proti církevní vrchnosti, již katolík má býti poslušný, pak docházíme k závěru, že jeho odpor proti církevním představeným není něco nepatrného a podružného, jak to možno tu a tam mezi laiky slyšeti, nýbrž že je to kapitola velmi smutná, že je to defekt, jež lze snaze vysvětliti než omluviti. — Jsou zde dvě možnosti: buď je církevní vrchnost v pravu nebo se stala Florianovi křivda. V prvním případě bylo a jest jeho povinností podrobiti se; v druhém měl a má se svého práva dovolávati, k čemuž je vždy otevřena cesta i ad limina, kde je možno dovolati se nápravy. Nebyl by to v Římě případ zcela nový. Cesta, již Florian volil, je nešťastná. Jako katolíku nemůže mu přece býti lhostejno, jak se o jeho poměru k církevní vrchnosti soudí. Jde zde o veliké pohoršení, jež působí Florianův poměr k církevní vrchnosti, a jež má Florian odstraniti, ať tak, či onak. Povinnost ta trvá i v případě, že je v právu, poněvadž nejde jenom o něho, nýbrž o mnohé, zvláště laiky, kteří květismem v této věci lehce mohou býti svedeni na scestí. Hledíce na takový příklad a neznajíce namnoze jádra věci, jakou mohou pak míti účtu k církevní vrchnosti a jak jí uposlechnou tam, kde je třeba mnoho pokory? Není takto namnoze, třebaš nepřímou, vedle dobrého a požehnaného semene zaséváno také símě odboje a anar-

chie, které vzkličíc a vzrostouc může vydati hojný a hrozný plod? — Ovšem snad také větší rozhodnost s druhé strany, po případě předložení celé věci rozhodnutí Sv. Stolicе mohlo a může definitivně rozluštiti nemilou tuto situaci. Žádné straně však neprospívá nechati věc, jak se prostě říká, běžet!

Mluvíme o odporu Josefa Floriana proti církevním představeným; jak se odpor ten projevuje? Otázka tato vyžaduje odpovědi aspoň částečné, protože jsou mnozí a mnozí, kteří nevědí, oč zde vlastně jde, a poněvadž je toho třeba k osvětlení stanoviska, s něhož podle našeho soudu prelát Pospíšil vychází. — Nevidíme ovšem in viscera causae, ale i ze zevnějšíku dá se něco pověděti. V Dobrém Dile vyšlo bez církevní úchvaly mnoho knih, jež imprimatur potřebují. Jsou to různé životy svatých, dále sbírky modliteb, český překlad missálu a j. Tím však pro katolíka praktická cena takové knihy, hlavně českého missálu, jinak díla jistě nevšedního významu, stává se problematickou, neboť na knize, jež by imprimatur míti měla a nemá ho, vždycky lpí skvrna, třebaš jen domnělá, že obsahuje něco od katolické nauky odlišného. (Proto jsme byli tuze potěšeni, když Thompsonův Život sv. Ignáce, nebo Paniniho Modlitba ke Kristu měly imprimatur; přejeme si jen, aby to tak bylo i nadále.) — Další projev odporu proti církevní vrchnosti jeví se v tom, že Florian přechovává u sebe suspendovaného kněze, který pro Florianovu domácnost slouží mši sv. a přísluší sv. svátostmi Florian nemůže nevěděti, že suspendovaný kněz nesmí posvátných funkcí vykonávati, a když je vykonává, že se stává irregulárním. Je to tedy ve Staré Říši opravdu jakási církevníka pro sebe, neodvislá od diecésního biskupa. Invektivy proti církevním představeným uveřejňované občas ve sbírce Nova et Vetera také nesvědčí o poslušnosti a účtě k církevní vrchnosti. — Toto všecko, a je-li kromě toho ještě něco jiného, tedy i to nám

neznámé, poznal dobře prelát Pospíšil z vlastní zkušenosti i z osobního jednání jako generalní vikář brněnské diecese, v níž Florian žije. V tomto úřadě vícekrát se mu naskytla příležitost seznati poměry lépe, než je to možno nám. Nyní snad rozumíme slovům: „A poněvadž nejsou přístupni žádnému poučení, vypovídají také poslušnost svým církevním představeným a tvoří často v Církvi zvláštní své církevičky...“ Prelát Pospíšil usuzuje asi také z těch konců, do nichž dospěli někteří pomocníci a přátelé Josefa Floriana. Je dobře známo, kam až zašel P. Deml a jeho přátelé Fr. Bílek a Otakar Březina. Všeobecně se ví, kde — aspoň prozatím — skončil náboženský vývoj Fr. Bílka; také Březinu nelze nazvat katolíkem. Tuto vyjmenované a snad ještě jiné, nám ovšem neznámé složky, jsou asi příčinou a oddůvodněním ostrého soudu o Jos. Florianovi.

Z toho, co jsme uvedli, zdá se nám, že je oprávněno mínění, jež jsme svrchu vyslovili, že totiž jádro a důvod statí Pospíšilovy i článku Vašica jsou v podstatě různé. Dr. Vašica hájí Dobré Dílo, prelát Pospíšil pak má na zřeteli hlavně osobní chyby zakladatele a hlavy Dobrého Díla, Josefa Floriana, jichž jistě ani dr. Vašica neschvaluje. Styčné body však jsou v obou člancích, takže snadno mohou sváděti ke konfusi hledisek obou autorů. Máme za to, že takto lze vysvětliti podle našeho přesvědčení zdánlivě zásadní rozpor v názorech na Starou Říši, jež jsou tím zajímavější, že oba autorové jsou profesory theologie. Právě pro tuto okolnost a také proto, že zájem o Dobré Dílo velmi se rozmáhá, působí oba projevy neobyčejný rozruch v kruzích interestů. Poněvadž mezi těmito jsou také bohoslovci, považovali jsme za vhodné o věci se zmíniti. Snažíce se vysvětliti rozpor v názorech autorů zajisté velmi vážných, byli jsme nuceni poukázati na různá hlediska, s nichž podle našeho názoru oba vycházejí a na různé

cíle, jež sledují. Výklad o východisku preláta Pospíšila bylo nutno podati poněkud zevrubněji, neboť aspoň částečné porozumění věci toho vyžaduje. Špatně by nám bylo rozuměno, kdyby někdo chtěl z toho usuzovati, že jsme nepřáteli Dobrého Díla; proti tomu se předem ohražujeme. Jsme si vědomi významu Dobrého Díla a radujeme se upřímně ze všeho, co vykonalo pro českou katolickou literaturu a kulturu. Chybí pak, jež třeba přičísti na vrub osobám, nikoli však věci, nemůžeme ovšem schvalovati; těch litujeme a přejeme si z té duše, aby v zájmu Dobrého Díla samého byly odstraněny, aby tak radost naše nebyla ničím kalena.

A na konec ještě skromný návrh či poznámku. Aby se předešlo všem nejasnostem a zmatkům a byla dána direktiva pro praktické používání knih Dobrého Díla, bylo by snad nejlépe, aby církevní vrchnost přesně ustanovila, které knihy z Dobrého Díla je dovoleno kupovati a čísti a kterých ne. Bylo by to normou pro ty, kdo v Dobrém Díle hledají dobré a krásné knihy, ale také nejlepší ochranou proti jakémukoli podezírání.

Synáček.

TRNAVSKÝ SEMINÁŘ.

Bratislavský dopisovatel oznamuje olomouckému „Našinci“ podivnou zprávu: „V trnavskom semináriume je 27 bohoslovcov neslovenských a 24 bohoslovcov slovenských. Z týchto posledných bolo 24 z biskupstva bansko-bystrického. Je príznačné, že z trnavského apoštolátu, teda skoro čiste slovenského, tak veľiký počet bohoslovcov sa priznáva k Maďarom. Má to príčinu v tom, že maďarskí a maďaronskí mladíci nemajú nádeje dostať sa do štátnej služby a preto idú za kňazov a potom slovenská mládež na stredných školách pokrokovými profesormi je priamo odhováraná od kňazskej dráhy. Smutné následky sa teraz zjavujú, nebude slovenského dorostu kňazského a

dnes už aj sám „Slov. Denník“ píše, aby profesori pobádali mládež k stavu duchovnému. Iné je hlásať heslá bezvýznamné a iná je holá životná skutočnosť. Tu už nespomáhajú hany na kňazov lebo dobrých slovenských kňazov je nám treba ako kus chleba a v konečnom výsledku o výchovu kňazov sa musí postarať aj sám štát. — Ale vráťme sa do Trnavy, kde maďaronskí bohoslovci sa chovali vyzývave, urážali svojich slovenských spoluposlucháčov, ktorí teraz korporatívne opustili seminárium a hodlajú sa navrátiť až po vykonanej náprave. Je príznačné, že z profesorov jedine dr. Žižka spolucíti so Slovákmi, ostatní majú uši zapchané v oči slovenským krivdám.“ „Našinec“ č. 72, ročník 60.

Exodus slovenských bohoslovců z trnavského semináře r. 1924! Nechtějice zasahovati do vnitřních záležitostí semináře v Trnavě, nepoužíváme bohaté korespondence z Trnavy. Jest jistě v zájmu rozkvětu života církevního na Slovensku, aby celá záležitost byla spravedlivě vyřízena.

ORDINANDŮM NA UVÁŽENOU.

Bratřím, kteří letos budou vysvěcení a poslání na vinici Páně, předkládáme k úvaze dvě poznámky:

Při slavnosti primiční rozdávají neomysté na památku obrázky. Nebylo by jistě nevhodno rozdávati „modlitbu za dobré kněze“, nebo ji k obrázkům přidávati — jak je to komu možno. Primiční kázání jedná obyčejně o vznešenosti stavu kněžského, a v těchto dobách jistě žádný kazatel neopomene zmíniti se též o velikém nedostatku kněžského dorostu a o modlitbě lidu za kněze. Věřící jsou zvláště při takové slavnosti k modlitbě za kněze disponováni; není proto vhodnější příležitosti k rozdáni „modlitby za dobré kněze“ nad slavnost primiční. — „Modlitbu za dobré kněze“ lze objednat v Praze II., opatství Emauzské.

Druhá poznámka je velmi důležitá a zasluhuje pozornosti všech. V našich zemích je nyní založen kněžský spolek Unio Apostolica. O jeho účelu a významu mluví provolání, jež uveřejňujeme na obálce. Prosíme všechny, jichž se dotýče, aby si vyžádali podrobnější informace od dra Josefa Berana v Praze II., Ječná 27. Mezi kněžskými spolky tento na prvním místě doporučujeme co nejvřeleji. Čekají nás veliké boje; my sami jsme si na svůj časopis napsali heslo: „Za vlasti víru, za vlasti ctnost rozleť se volání ve svatý boj!“ Unio Apostolica nám nabízí k zápasu vydatnou zbroj i zbraň; šťasten, kdo její nabídku přijme.

NOVÉ KNIHY.

DR. JOSEF POSPÍŠIL: KATOLICKÁ VĚROUKA.

Přední náš theolog a filosof, prelát dr. Josef Pospíšil, obohatil českou literaturu bohoslovnou Katolickou věroukou, dílem v naší literatuře jedinečným. V době poměrně krátké vyšlo rychle za sebou pět svazků

věrouky, obsahujících čtyři díly. Autor se skvěle zhostil svého obtížného úkolu. O obtížných otázkách věroučných pojednává se vzácnou přesností a jasností. Ve věrouce Pospíšilově neshledáváme při vědecké přesnosti suchopárnost; dílo je psáno svěžím, ryze českým slohem, který je příznačný u členů družiny Sušilovy, která přece studovala na

středních školách německých. Dílo je mnohem rozsáhlejší, než obvyklá školní kompendia. Čítajíť prvé čtyři díly 2315 stran. Při studiu dogmatiky je Pospíšilova věrouka pomůckou velmi cennou. Nemalý užitek lze čerpati z díla k dogmatickým kázáním, zvláště dnes tak důležitým. Některá místa jsou dokonale vypracovanými kázáními; taková je jasnost Pospíšilova podání. Autor se neomezuje na pouhý výklad katolické nauky, na vyvrácení bludů a na obhajobu proti námitkám; z mnohých pravd vyvozuje praktické aplikace, jež svědčí o bohatých jeho zkušenostech a o lásce k Církvi, již je proniknut. V tomto směru zvláště vynikají díly III. a IV. — O Bohu Stvořiteli a O Bohu vtěleném. Z mnohé stránky vyznačuje hluboká a opravdová láska k vlasti; jeť prelát Pospíšil věrným žákem Sušilovým, který podobně jako veliký buditel Moravy vidí spásu svého národa v upřímném přilnutí ke Kristu a Církvi. Odtud vřelý a srdečný tón, přichází-li k tomuto temat. — Katolická věrouka je životním dílem autorovým a plným právem možno o ní prohlásiti, že má všechny přednosti životního díla hlubokého theologa a filosofa. Pro naše poměry, je příznačné, že pro dílo tak znamenité dlouho nebylo možno najíti nakladatele, přes to, že se autor předem vzdal honoráře. Konečně se ujal Katolické věrouky Cyrilo-metoděský tiskový spolek na Velehradě, což mu umožnila značná podpora zvěčnělého arcibiskupa dra Ant. Cyr. Stojana. Celé dílo stojí 239 Kč; členové Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje mohou je dostati za cenu poloviční. Jest jen litovati, že autor pro svůj pokročilý věk nemůže již Katolické věrouky dokončiti, jak sám v doslovu píše. Tamtéž odkazuje na věrouku dra Špačka, který nákladem Dědictví sv. Prokopa vydává tři díly: O milosti, O svátostech a O posledních věcech člověka, takže naše theologická literatura bude míti úplnou velikou dogmatiku o sedmi dílech. Morálku nám napsal dr. Vře-

šťál. Kdy se dočkáme české moderní pastorálky, fundamentálky atd.? Id.

DR. BEDŘICH VAŠEK:

RODINA DVACÁTÉHO STOLETÍ.

Studie sociologická. Nákladem Matice Cyrilometodějské v Olomouci 1924. Stran 264 (veliká osmerka), 28 Kč.

„Vám, rodiny, které v krvavých obětech získaly jste si neocenitelných zásluh o jednotlivce, národ, Církev a lidstvo,

vám, rodiny, jimž za velikou část toho dobrého, co v sobě mají, jsou díkem zavázání i ti, kdož instituci rodiny dnes ohrožují,

a vaši další pozeňnané, nenahraditelné práci,

zvláště pak vám, rodiny československé,

posvěcuji z celé duše tuto knihu.“

Z tohoto věnování je možno aspoň poněkud učiniti si představu o novém díle Vaškově; uložilť autor do něho jako do jádra program a obsah knihy, o níž bez přehánění lze napsati, že je nejlepší prací svého druhu v českém písemnictví. Autor připsal výborné své dílo rodinám, zvláště československým. A věru, ty naše rodiny, zaplavované obskurní „literaturou“, která je největším nepřítelem rodiny, zbavujíc rodinný krb všeho posvěcení a vnášejc do manželství místo lásky a obětavosti sobectví a zvířecí, potřebují opravdu knihy, již autoru diktovala láska k buňce lidské společnosti, k rodině, a obavy a strach o ni. A směle mohou po ní sáhnouti, neboť nebudou zklamány. Dostane se jim důkladného poučení o věcech života a smrti.

„Rodina dvacátého století“ je rozdělena ve čtyři díly. V prvním pojednává autor o sociálním poslání rodiny. Vycházejí z pojmu rodiny, jež osvětluje několika definicemi, přechází k úkolům rodiny, podstatným i druhotným. Z velikých úkolů rodi-

ny vyplývají nutné vlastnosti rodiny: jednotnost a nerozlučitelnost. Následuje důkaz o svátostném manželství a po něm dva dodatky. První se obírá námitkami proti počínání si církve vůči rodině, jež činí prof. právnické fakulty v Brně dr. Vacek; omezenost a zaujatost tohoto člověka je opravdu příkladná nejenom tam, kde jde o manželství svátostné, nýbrž i mnohde jinde. Se svými názory a vědomostmi v některých otázkách hodil by se tento výtečník zcela dobře na obecnou nebo nejvýš měšťanskou školu; tam by se to ještě sneslo, ale na vysoké škole dělá pořádnou ostudu. Bylo by si velmi přát, aby se autor zabýval ex professo aspoň Vackovým spisem „Církev římsko-katolická a manželství“ a všechny nesprávnosti v něm obsažené vyvrátil. Je toho potřeba značná ze dvou příčin: tato replika ukáže v celém světle ubohou kvalifikaci Vackovu a za druhé je třeba chrániti posluchače brněnské právnické fakulty, jimž dr. Vacek své obludnosti vštěpuje. Říká se, že který kandidát chce obstáti u první státní zkoušky, že na otázku o poměru církve římsko-katol. k manželství musí jeho odpověď začínati otřepanou písničkou Vackova kolovrátku, že církev prvotní pokládala manželství za nutné zlo. Ve jménu opravdového pokroku a svobody svědomí na brněnské universitě bylo by třeba náležitě probírat spisy dra Vacka a podrobiti je kritice. — V druhém dodatku mluví autor o celibátě a vyvrací námitky proti němu činěné. V druhém díle líčí se vlivy, které dnes na rodinu neblaze působí. Jest to především evolucionistický názor na rodinu; autor provádí zdařilý důkaz o jeho nesprávnosti. Mravní prostředí, jímž je rodina obklopena, jest jí namnoze rovněž na škodu. Mravnost v životě veřejném i pohlavním je silně otřešena, alkoholismus a jiné špatné vlivy dovršují dílo zkázy. Sociální a kulturní prostředí dnes škodí rodině ve značné míře. Dva mocné směry: individualismus a socialismus jsou proti

rodině. A což teprve dnešní škola, tisk, literatura, divadlo, biograf, umění výtvarné! Silně rozvětvený spolkový život a snaha o emancipaci ženy rodině také valně neslouží. Smutné hospodářské poměry pracují rovněž proti rodině. Nemalým škůdcem rodiny jest však také moderní právní nazírání na manželství. Výsledkem těchto názorů jest snaha státu o vyloučení církve z pravomoci nad manželstvím. Autor vysvětluje a obhajuje stanovisko církve k manželství a ukazuje, že stát svým úsilím o výhradní pravomoc nad manželstvím dopouští se chyby, jež je osudná rodině a tím také státu samému. Stát nikdy nedovede jako církev zabezpečiti pevnost a úspěšnost manželství a tak je příčinou rozvratu manželství. — Výsledkem všech dnešních vlivů na rodinu jest povšechný úpadek života rodinného, o němž mluví autor v třetím díle. Věnuje pozornost hlavně dvěma symptomům úpadku rodiny, manželské rozluce a útěku před dítětem, novomalthusianismu. Důkladným rozbořením těchto otázek přichází k závěrečnému úsudku o těchto dvou přeusnutých zjevech v manželství; jest si přát, aby vážná slova autorova o rozluce a vraždě nenarozených pronikla do všech našich rodin. — Přes smutný stav dnešní rodiny není autor pessimistou. Věř v záchranu rodiny a ve čtvrtém díle pojednává o prostředcích, jimiž je možno uchrániti rodinný život před katastrofou. K tomu mají sloužiti prostředky hospodářské, sociální, politické, zvýšení všeobecné mravní úrovně, zlepšení mravnosti v manželském životě a prohloubení života náboženského. Jen tak bude rodina obnovena, vrácena vznešenému svému poslání a stane se požehnáním lidstvu. —

Dr. Vašek zpracoval své dílo po vzácné přípravě. S příkladnou pilí sebral rozsáhlý materiál statistický a prostudoval příslušnou literaturu. Ve své práci uvádí 310, pravím třistadeset spisů, jež cituje vedle řady

naučných slovníků a časopisů. Množství citátů jest do souvislosti obratně zapracováno a dává spisu pestrý a svěží ráz. Po této stránce zachoval autor v „Rodině dvacátého století“ tentýž postup jako ve výborném svém díle „Moderní člověk“, jehož druhé vydání je těžce postrádáno. „Rodina dvacátého století“ je krásně vypravěna a zasluhuje plným právem, aby se brzy dočkala dalších vydání.

—lb—

DVA KNĚŽSKÉ ROMÁNY.

J. Bruno-Ruby: Příklad abbého Jouvea. Přeložil dr. Fr. Odvalil. Nákladem „Evy“ v Olomouci 1923. Str. 339. Cena 16 Kč.

Do válečné nemocnice v Beauvin jest za světové války dopraven těžce raněný kněz Marek Jouve z Alžiru. Život na bojišti a utrpení válečné způsobilo v něm velkou změnu. Vidá, že velké massy lidu jsou Kristu odcizeny, chce opustiti pohodlný život, bohatství i kariéru a po příkladu božského Mistra žíti chudě ze své práce a kázat svým životem evangelium. Jest mu však překonati těžký boj se sebou samým a zvláště se svým přítelem mládí, nyní již prelátém Danielem de Jantu. Ale Marek, ač mu srdce krvácí, obětuje i přátelství Danielovo, aby mohl kráčet křížovou cestou za Kristem, hledaje ztracené duše. V Paříži pracuje v truhlářské dílně svého druhá z války Lebeaua. Shromažďuje ve svém bytě hrubé dělníky, láme v jejich srdcích led a boří zvolna hradby predsudků proti Kristu a církvi. I prostý byt u Lebeaua zdá se mu příliš nádherným, odstěhuje se tedy do chudého bytu v uličce Kellerově, aby snáze mohl pokračovati ve svém díle misionářském. Nedbá pohodlí, únavy, zmírňuje všemožně tíseň bíd, tělesné i zoufalství duševního, ba ještě i v noci po těžké práci tělesné pomáhá schudlé šlechtické rodině v opisování, když ji zachránil od smrti hladem. Ani po těžké nemoci si nepopřává odpočinku, ale s horlivostí

připravuje malou svou četou k dobývání srdcí lidských. I dva kněží připojili se k němu, kteří prožili hrůzy válečné a kteří se dověděli o hrdiněm životě Markově v Beauvin. Na Boží hod vánoční Marek, odslouživ mši sv., vysílen ubírá se do svého bytu a na schodech klesá k smrti vysílen zachraňuje ještě nevěstku Toinon k lepšímu životu. Tak našli ho přátelé zděšení nad jeho smrtí . . . , tu pochopil i Daniel „vznešenost této úzké cesty, cesty neúnavné a strmé, kamenité a propastmi vroubené, a na jejím vrcholu užíval Ježíše, vztahujícího své ruce proražené.“ —

Román podává tedy pokus o řešení otázky dnes tak palčivé a časové, jak totiž získati proletariát z náruče socialismu a materialismu zpět Kristu. Řešení toto není sice uskutečnitelné v tom rozsahu, jak je kniha uvádí, ale je v něm mnoho pravdy a dobrých postřehů, jež zasluhují úvahy. U nás na př. není možno, aby kněz se stal dělníkem, ale tolik je možno přece žádati, aby se věnoval zvláště vrstvám chudým. Namnoze se tak děje i u nás s velikým úspěchem. A teprve v budoucnosti objeví se výsledky požehnané této činnosti v plné kráse. — Je pozoruhodno, že „Příklad abbého Jouvea“, knihu, obírající se moderní pastoračí, napsala žena. —

Josef Fořtel: Odpadlík. Vydal Jos. Birnbaum v Brtnici na Moravě 1923.

Skoro současně spatřil světlo světa tento „román z doby současné“ s vzácnou knihou Dominika Pecky „Matka Boží v Trnii“, o níž bylo tu to referováno minule. A vůbec, co se zevnějších okolností dotýče, mají jmenované dvě knihy dosti podobného. „Odpadlík“ i „Matka Boží v Trnii“ jsou kněžské romány; napsali je mladí spisovatelé-kněží; jsou prvotiny knižního vydání jejich literární tvorby. A přece se neodchylujeme od pravdy ani v nejmenším, pravíme-li, že obě knihy se zásadně od sebe liší. Kdybychom chtěli pro-

věsti příměr mezi knihou Peckovou a Fořtelovou a za jeho základ vzali měřítko umělecké, pak by Fořtel rozhodně podlehl. Myslím však, že přirovnáním tím bychom také autoru „Odpadlíka“ křivdili, neboť Fořtel jistě nemínil svou knihou předložit čtenářům dílo umělecké. Měl to být pokus o zachycení popřevratových vlivů na určitou část českého kléru a jejich výsledků — a vše jen tak, jak se to projevovalo na venek. „Odpadlík“ byl psán pro noviny, a v nich také byl uveřejněn. Odtud si vysvětlíme, že autor popisuje pouze vnějšek, vkládaje do své práce pouze děj, v čemž se ukázal obratným osnovatelem románových zápletek. Hrdinou „Odpadlíka“ jest kněz Vojtěch Slavík. Když odcházel ze své první štace, ukryté ve hvozdech na bavorských hranicích, pravil na v loučení jeho farář mezi jiným: „Vedle milosti Boží záleží na vaší vůli, co z vás bude: buď kněz podle Srdce Božího, nebo nešťastný, bludný balvan.“ Na Vojtěchu Slavíkovi se na novém působišti, v Bezdědicích, splnila druhá část této alternativy. Ješitnost, smyslnost a pýcha v novém ovzduší zaslepily a ovládly nadějného a schopného kněze a přivedly ho na scestí. Z Vojtěcha stal se světák, obchodník; žil výstředně a odhodiv kolárek, je zvolen sociálně-demokratickým poslancem a posléz tajemníkem československého vyslanectví u Kvirinálu. Zradiv Církve, nerozpakuje se zraditi ani vlast, čímž se končí slibná jeho kariéra. Ze zoufalství je vytržen bývalým svým představeným z pražského semináře a konečně umírá ve službách papežské misse v Rusku. — Kniha má rychlý spád, nerušený psychologickým podkladem a oddůvodněním jednotlivých událostí; to však nelze považovati za nějaké plus. Až bude Fořtel psáti dílo, činící si nárok na cenu uměleckou, jistě neopomene

vložit do něho hodně psychologie. — Do lidových knihoven se „Odpadlík“ dobře hodí a jistě získá značné obliby u nenáročných čtenářů.

—oř—

ALMANACH UKRAJIN- SKÝCH BOHOSLOVCŮ.

U příležitosti třistaletého výročí mučednické smrti sv. Josafata vydali bohoslovci Lvovské a přemyšlské diecése obsažný a pěkně vypravený Almanach ukrajinských bohoslovců. Vůdčí ideou almanachu je „dílo svaté Unie“. Obsah je pestrý a cenný, jak ukazují nápisy několika článků: Apoštol unie, Sv. Josafat v díle unie, Nacionalismus ve světle křesťanství, Modernismus a křesťanství, Duše, Několik úvah pro naše křesť. písemnictví, Socialismus a křesťanství. Kromě toho ještě několik menších neméně zajímavých článků a zdařilých pokusů básnických. V druhé části almanachu jsou vzpomínky, údaje a dějiny ukrajinských kněžských seminářů v letech 1914—1923. Uvádím aspoň něco: Výchova ukrajinského haličského duchovenstva v prvním roce světové války, Z dějin řecko-katol. kněžského semináře v Přemyšlu, ve Stanislavi, Ze života bohoslovců v Innsbrucku, Ukrajinská kolej v Římě, Ukrajinský kroužek při řím.-kat. kněžském semináři v Olomouci, Obraz z dějin Lvovsko-ukrajinského kněžského semináře od r. 1914 do 1923.

Celý almanach je provanut nadšením a vroucí touhou po unii. Ukrajínští bohoslovci jsou odhodláni „pod zkrvaveným praporem apoštola unie sv. Josafata jíti směle v nejsvětější boj za její uskutečnění, hotovi podle jeho příkladu ochotně položit život, aby triumfovala Kristova pravda a katolická unie“.

tk.

Z P R Á V Y.

Z OLOMOUCE.

„Z lásky a vděčnosti k velikému apoštolu Slovanstva, dlouholetému příznivci a vůdci „Literární jednoty“, usneslo se členstvo, shromážděné na mimořádné valné hromadě 30. března t. r. na změně názvu jednoty v

„STOJANOVU LITERÁRNÍ JEDNOTU BOHOSLOVCŮ OLOMUCKÝCH.“

Činnost „Literární jednoty bohoslovců olomuckých“ v prvním pololetí správního roku 1923—24. *)

Stav členstva na začátku roku: 39; v roce přibýlo: 19; nynější stav 58. Z toho je 50 Čechů, 6 Ukrajinců (z řecko-katol. diecése lvovské), 1 Rusín (z řecko-katol. diecése prešovské) a 1 Rus (konvertita z Charkova v Rusku). — Nynější počet členstva, srovnáme-li jej se statistikou členskou let předválečných, je ovšem malý. Je to důsledek všeobecného nedostatku našeho dorostu kněžského. Nás však tento smutný fakt nesklíčuje, nečiní nás malomyslnými, naopak připomíná nám s tím větším důrazem, co od nás očekává Církev a Vlast, jež i v našich sestersky miluji se řadách!

Schůzi výborových v uplynulém údobí bylo 12; projednávány na nich obyčejné potřeby spolkové. Na schůzi 29. října 1923 u vědomí zásluh, kterých si zvěčnělý náš arcipastýř Antonín Cyril svaté paměti o „Literární jednotu“ a bohoslovce vůbec získal, usneseno změnití oficielní název „Literární jednoty“ na „Stojanova literární jednotu bohoslovců olomuckých“. — Na schůzi 11. listopadu 1923 byla sestavena užší čtyřčlenná komise, jejímž úkolem je propracovat novou úpravu spolkových stanov. Komise měla 6 schůzí; se svou prací je celkem hotova. Nově vypracované stanovy budou předloženy vdp. představeným k schválení. — Na schůzi 11. prosince 1923 stanoveno vypsati soutěž dvou původních literárních prací na témata:

1. Stojan a „Literární jednotu bohoslovců olomuckých“. (Vylíčení poměru ndp. p. arcibiskupa dra Antonína Cyrila k „Lit. jednotě“: a) jako bohoslovce, b) jako kněze-politického pracovníka, arcipastýře).

2. Život a dílo K. Dostála-Lutinova. (Charakter, láska k Církvi sv., k národu, práce spisovatelská, organizační).

Základní odměna pro každou práci 50 Kč; obě odměny mohou však býti dle hodnoty prací zvýšeny. Soutěž končí 1. května 1924. Poctěné práce budou uveřejněny v „Museu“.

Na schůzi 27. ledna 1924 bylo rozhodnuto ustavit při „Lit. jednotě“ kroužek literární, jehož úkolem by bylo probudit starobylou literární tradici u slovanských bohoslovců v olomuckém semináři.

První ročník zvolil za své delegáty do výboru kol. Ant. Klevetu a Fr. Sedláčka. Když pak kol. Sedláček přijal funkci archiváře „Lit. jednoty“ a svého členství ve výboře se vzdal, byl místo něho zvolen kol. K. Bělík.

Schůzek členských bylo 12. Z toho oslavného rázu byly 4 (28. října, 8. listopadu, 14. listopadu, 16. prosince 1923), besedního, zábavného rázu (5. prosince 1923 „mikulášské pobavení“).

V neděli 28. října 1923 u příležitosti slavnosti pětiletého výročí trvání naší čsl. republiky byla svolána oslavná členská schůze s programem:

*) Zpráva byla zaslána do 3. čísla, kde pro nedostatek místa nemohla býti uveřejněna.

1. Sv. Václave! (Chorál unisono.)
2. Vzpomínka pětiletí naší republiky. (Přednesl kol. Šuránek.)
3. Foerster: Modlitba za vlast. (Duetto s doprovodem klavíru, koll. Koplík, Laciga a Vaněk.)
4. J. Bol: Má modlitba. (Rec. kol. Jestřibek.)
5. Smetana: Z domoviny. (Solo houslí s klavírem, koll. Hlouch a Vaněk.)
6. O československé vzájemnosti. (Promluvil kol. Stejskal.)
7. Dvořák: Slovanských tanců č. 4. (Klavír, kol. Vaněk.)
8. Ferko Š.: Na Deň Slobody. (Rec. kol. Russnák.)
9. Pozdrav za koll. Ukrajince přednáší kol. Maxymec, za koll. Rusy kol. Volkovinskij.
10. Bože, co's ráčil . . . a čsl. státní hymny.

Na popud „Literární jednoty“ byla 8. listopadu 1923 vykonána pouť olomuckých bohoslovců na Velehrad k hrobu † ndp. arcibiskupa dra Ant. C. Stojana. V „Královské kapli“ velehradské basiliky, kde je zvěčnělý arcipastýř pochován, sloužil mši sv. a kondukt vykonal vdp. spirituál dr. Fr. Cinek. Odpoledne uspořádala „Literární jednota“ ve „Stojanově“ tryznu na počest † arcibiskupa Stojana s programem:

1. Sv. Václave! (Chorál unisono.)
2. Pietní vzpomínka na † arcipastýře. (Přednesl kol. Jurečka.)
3. Sládek-Foerster: Z osudu rukou. (Mužský sbor.)
4. J. Bol: Tatíčkův odkaz. (Rec. kol. Laciga.)
5. Lutínov-Foerster: Oráč. (Mužský sbor.)
6. In memoriam Antonína Cyrila Stojana. (Promluvil vdp. děkan Hřiva z Napajedel.)
7. Hospodine, pomiluj ny! (Unisono.)

Tryzny zúčastnili se též vdp. OO. T. J. velehradští. Podrobný referát o naší pouti přinesl „Našinec“ roč. 59., čís. 259.

11. listopadu 1923. Schůze přednášková, na níž přednášel dr. J. Durych, básník a redaktor „Rozmachu“.

Schůze 14. listopadu 1923 byla oslavou třistaletého výročí mučednické smrti apoštola unionismu sv. Josafata. Její program:

1. Sv. Václave! (Chorál unisono.)
2. Andrej Truch: „Na 300litnu ričnycu smerti sv. Josafata“, ukr. báseň, rec. kol. Chomiak.
3. Předpoklady a prostředky unionismu. (Latinský proslov ruského konvertity řecko-katol. kněze G. Verchovského z Prahy.)
4. Sv. Josafat a bl. Jan Sarkander, současníci a mučedníci za slovan-skou jednotu církevní. (Promluvil univ. prof. dr. Vajs z Prahy.)
5. Ruský proslov přednesl kol. Volkovinskij.
6. Bože, co's ráčil.

Oslavy zúčastnil se též ruský konvertita univ. prof. Oldekop z Prahy a univ. prof. dr. Vašica, jenž vzácné hosty z Prahy přivítal a představil.

22. listopadu 1923 schůze, na níž přednášel dr. Vašek: „Nové směrnice pro spolkovou práci kněžovu.“

2. prosince 1923 schůze s přednáškou dra Cinka: „Česko-bratrství a jeho dnešní organizace.“

9. prosince 1923 schůze s přednáškou dra. Cinka: „O církevních poměrech a organizaci náboženských sekt v naší republice.“

Schůze 16. prosince 1923 věnována pietní vzpomínce na zemřelého kněze-básníka K. Dostála-Lutínova.

1. Lutínov-Foerster: Oráč. (Mužský sbor.)
2. O životě a díle K. D.-Lutínova. (Promluvil jeho osobní přítel dr. J. Řehulka, spisovatel v Olomouci.)

Budiž zde také vzpomenuto, že „Lit. jednota“ vyslala na pohřeb K. Do-
stála-Lutinova dvoučlennou deputaci.

20. ledna 1924. Schůze s přednáškou vdp. P. superiora Fr. Kutala:
„Předpoklady hmotné dědičnosti“ (část I.).

27. ledna 1924. Schůze, na níž vdp. P. superior přednesl druhou část
své přednášky.

Přednášek kroužkových, jichž se hojně zúčastňovali i nečlenové
kroužků, bylo 5.

Jan Jurečka, t. č. předseda.

Jos. Stejskal, t. č. jednatel.

APOLOGETICKÝ KROUŽEK.

Činnost v apologetickém kroužku byla zdržena činností celé jednoty
pro slavnostní tryznu nad hrobem † p. arcibiskupa, pořádanou až v listopadu.
Přednášky konány proto posud jen dvě, a sice:

27. listopadu 1923. List Klementa Římského a jeho důle-
žitost pro primát (ref. ctp. Koplík, IV.).

31. ledna 1924. Nauka o církvi v listech sv. Ignáce (ref. ctp.
Koplík, IV.).

Podle usnesení členské schůze budou se konati přednášky čtrnácti-
denně.

TĚLOVÝCHOVNÝ KROUŽEK.

Tělovýchovný kroužek pořádal posud dvě přednášky:

30. listopadu 1923. Důležitost organizace mládeže (p. taj.
Medek).

11. prosince 1923. Výchova orelského charakteru (ctp.
Huňka, III.).

Příští schůze věnována bude čistě debatě o věcech orelských.

Cvičící členstvo kroužku má týdně 2 hod. tělocviku. Cvičení vede kol.
Sovka, II. roč. —tlk—

SOCIOLOGICKÝ KROUŽEK.

Letos zahájena činnost v sociologickém kroužku veřejnou schůzí 29. li-
stopadu 1923 úvodním proslovem předsedy kol. Fr. Funka. Ve schůzi této
vytčeny směrnice pro celoroční práci. Při rozvrhu činnosti dbáno, aby se
pracovalo skutečně v otázkách, jež mají zvláště pro naši příští činnost
velký význam. To majíce na zřeteli, usnesli jsme se, že se seznámíme
letos předně s otázkou tiskovou, jež je nyní i částí činnosti pastorační a
všeho toho, co s tiskem souvisí. Nato bude probrán spolkový zákon. Ji-
nak ponechána členům volnost ve výběru témat ve všech oborech sociál-
ních a národohospodářských. Schůze byly dosud tři, z nichž nejzajímavější
byla ze dne 24. ledna 1924, na níž promluvil náš velmi ochotný přítel a
rádce prof. dr. B. Vašek na téma: „Dnešní stadium hnutí pro manželskou
rozluhu, zvláště v republice československé.“ Zamýšlíme též zříditi debatní
večírky, na nichž by byla prodebatována zajímavá a důležitá témata spol-
kového života. Kroužek má dosud 9 členů.

J. M., t. č. zapisovatel.

PĚVECKÝ KROUŽEK.

Pěvecký kroužek schází se pravidelně dvakrát v týdně a cvičí úpor-
ně s velkou zevrubností za přísného vedení kol. B. Vaňka (IV. roč.)
skladby staršího i moderního rázu. Zúčastnil se činně při tryzně nad hro-
bem ndp. p. arcibiskupa dra A. C. Stojana 8. listopadu 1923 (ačkoliv pro
špatné počasí nemohl plně rozvinouti veškeru bohatost svých hlasů), vy-
stoupil 18. listopadu 1923 pohostinně na duchovním koncertu v chrámu

Fáně u sv. Michala v Olomouci, 5. prosince 1923 uspořádal „mikulášské pobavení“ s pestrým programem, 16. prosince 1923 doprovodil přednášku p. dra J. Řehulky o K. D.-Lutinovovi jedním sborem a jinak velmi čile se hlásí k životu.

B. V.

Z LUBLANĚ.

Na IX. rednem Občnem zboru „Cirilskega društva ljubljanskih bogoslovcev“ je bil izvoljen sledeči odbor:

Predsednik: Jeraša Franc.

Podpredsednik: Prosen Ciril.

Tajnik: Bergant Anton.

Blagajnik: Serventi Štipe.

Knjižnicar: Zakrajšek Viktor.

Za Cirilsko društvo ljublj. bogoslovcev v Lubljani:

Jeraša Franc, t. č. predsednik.

Prosen, t. č. podpredsednik.

Дорогі Братя!

Витаю від серця нову програму „Мусеума“, а іменно його зусилья згуртувати всіх славянських, католицьких богословів, в сильний всеславянський союз.

Наша спільна ідея „зєдинення всіх Славян під прапор св. Петра“, зачинаєть ся помало переводити в діло. Щоби однак це святе діло допровадити до ціли, мусимо насамперід ми славянські католицькі богослови, як рівнож всі славянські католицькі священники злучить ся в сильну родину.

Сердечні братні відносини українських богословів до Вас Братя, тривають вже від памятного 1915 р., коли то з вибухом кривавої різні більша часть наших богословів будь то добровільно, будь на силу опинилась поза межами рідного краю. На заклик о. Ігумена Філяса Ч. С. В. В. тодішнього генерального вікарія львівської й станиславівської дієцезії, зголосились вони до Відня, щоби продовжуват богословські науки. Однак положення їхне було дуже прикре. Вправді студіювати могли они на Університеті разом з Німцями, але не мали де мешкати, до немож було знайти льокалю на Семінарію. Втім згладі прийшов нашим богословам в поміч великий муж не тільки Морави, але і цілого Славянства, бл. п. архієпископ оломунецький, Високопреосвященний Др. А. Стоян, що був тоді ще парохом міста Кромерижка. Йому як авторітетній особі, (бо був тоді послом до парламенту) з помічю тодішнього кромериського катихита бл. п. о. Адольфа Яшека легко удалось винайти приміщення для укр. духовної Семінарії в самому таки Кромерижі так, що вже з початком квітня 1915. р. вирушила туди ціла віденська, українська богословська громада на сталий побут.

Тамто вже завязалась трівка приязнь католицьких богословів двох братніх народів чеського і українського. Тамто підливалась олива до лямпади Кирило-Методієвської ідеї серед нашого народа. На відпустових місцях, як славний з унійоністицьких зїздів Велеград і св. Гостин, познайолювались друг з другом на торжественних Службах Божих, які часто відправлялись в нашій обряді. Від цього часу Кирило-Методієвська ідея

що вже тоді так милим гомоном звучала в серці нашого народу, поширюєть ся чимраз більше між ним.

Хотяй воєнне лихоліте прорвало було на якийсь час нашу лучбу, то все таки невспіло розірвати наших спільних ідей. Нині, коли це получення вдалось нам справити, кличу всіх українських богословів всіх трьох східногалицьких дієцезій, щоби злучились в одну велику славянську громаду католицьких богословів, як що маємо працювати над зєдиненням всіх Славян в одній католицькій Церкві. А на цім полі працювати мусимо ми найбільше, бо маємо велике число наших рідних братів на Україні і Волині, що потопають чимраз глибоше в багні фотієвого розколу. Мусимо всі Славяне католики, кандидати духовного стану злучитись в сильну релігійну організацію, у все-славянський союз католицьких богословів, а тоді піде нам о много легше праця, яка нас чекає в прийдешности, бо „в єдності сила“! Сподіймось, що наші братя руські богослови з ужгородської і прашівської дієцезій з охотою подадуть нам руку, бо і їм потрібно сильної організації, щоби могли виполоти на своїй землі що раз то більше розсїваючий ся схизматичський кукіль. Вже крайня пора обтрястись їм з „Мадяронізму“, а полюбити свій нарід и своє рідне слово. Що до Поляків, то думаю, що і між ними є ідейні богослови, які схотять в любови Христовій спільно з нами працювати на полі св. Унії.

Не хочу до всіх польських богословів і священників відносити слова висказані Др. Дурихом в статі п. з.: „Unionismus v českém národě“, що „від Поляків, задля їхньої ненависти до Руссів і Українців нічого неможна очікувати і колиби навіть з їхніми переконаннями сталось через ніч якесь чудо на користь Руссів і Українців.“

Може то не всі польські богослови є такими загорілими шовіністами, що поза їхню вітчину земську невидять нічого ідейнішого.

О одно тільки боюєсь, що їхня „szlachecka“ гордість не позволить їм на це, щоби центр всеславянської католицької ідеї був в Чехії, а ні в Польщі. Та цьому винні тільки они самі. бо самі через свою пусту захланність і зарозумілість затарасували майже для всіх славянських народів дорогу до себе.

Також мусимо згадат і про наших братів руських католицьких богословів, що студіюють нині в Римі, в Lille, та в Lyon, а також 1 богослов в Olomouci. Їх є вже досить гарне число. Думаю, що і они охотно получать ся з нашою всеславянською богословською родиною і час від часу напишуть про себе до „Museum“.

Від себе одно тільки жєлаю: Дай Боже, щоби всі славянські богослови и священники поняли і практично перевели між всіма Славянами це, о що Божественний Спаситель так горячо молив ся: „Ut omnes unum sint!“

Зістаю Вам вірним братом в Христі

Василь Максимець,
богослов.

Olomouc, březen 1924.

MUSEUM

ROČNÍK 55.

1923—24.

ČÍSLO 5.

PAMÁTKA Msgre dra JANA SEDLÁKA.

Těžká rána stihla nás úmrtím dra Sedláka.

Prozřetelnost odvolala do věčného ráje muže, nad jehož rovem stojí osiřelí jeho posluchači, kteří v něm ztrácíme výborného profesora a otcovského přítele.

Ztráta, která stihla brněnské bohoslovce 8. května 1924, velmi se podobá oné z 31. května 1868, kdy vydechl naposled veliký náš otec Sušil. Dr Sedláček — toť druhý Sušil — ryzí vlastenec a kněz Církvi nad vše oddaný. V něm oživil a v plné síle a kráse se rozvil duch našeho Sušila, jehož si zesnulý tolik vážil a jehož tolik miloval. „Církev a vlast“ bylo i Sedlákovým heslem; jemu podobně jako nezapomenutelný buditel Moravy věnoval své neobyčejné schopnosti, svou neúnavnou práci, život celičký.

V Sedláčkovi odešel na věčnost především kněz, kněz horlivý a v každém ohledu vzorný. Kněz naprosto lnoucí k Církvi, výmluvný obhájce jejích práv a jejího zřízení, skvělý hlasatel její pravdy.

Věhlasný historik, který s jedinečnou pílí se ponořil do studia nejohlednějších stránek českých dějin, až se stal jejich suverenním vládcem a

pánem, takže i protivníci museli vydati skvělé svědectví jeho úmorné práci, ohromným vědomostem a absolutní pravdomluvnosti. Svými „Studiemi a texty“, hlavně pak dílem „Mistr Jan Hus“, postavil si mezi českými pracovníky historickými pomník nehynoucí. Jeho nesmrtelnou zásluhou, jež není ještě doceněna, zůstane navždy, že vnesl nové pronikavé světlo do otázky Husovy, že roztal gordický uzel spleti předsudků a učinil konec legendám, vymyšleným a udržovaným protestantskou orientací a zaujatostí těch, kdo považovali vědu historickou za svůj monopol.

Zesnulý byl chloubov a ozdobou, rádce a vůdcem kněžstva moravského vůbec, kleru brněnské diecese pak zvláště, především v dobách nejkritičtějších. Všestranný rozhled a horoucí oddanost k Církvi, získaly mu řídskou autoritu a lásku u kleru, jenž v rozhodné chvíli působením Sedlákovým vytrval věrně při Matce Církvi, nedav se zlákatí akci těch, kteří dávno již se s Církví v srdci rozešedše, usilovali strhnouti ostatní do kalného víru. V době vášnivě rozbouřené získal si dr. Sedlák nehynoucích zásluh o Církev. Svými učenými projevy, horoucí láskou k Církvi a svou autoritou dosáhl toho, že se klerus brněnské diecese na památné schůzi Jednoty duchovenské v březnu 1919 veřejně a neohroženě postavil proti špinavému proudu reformistickému, z Čech na Moravu se valícímu. Sedlák to byl, jenž jej zastavil a tak odvrátil strašlivou hanbu od kleru českomoravského a také pohromu, jež by byla stihla Církev na Moravě.

V duchu Sušilově šel Sedlák rád mezi lid, jemuž neúnavně přednášel a kázal. Katolické studentstvo mělo v něm vzdácného přítele a skvělého akademického kazatele; studentstvu vybudoval zesnulý Sušilovu kolej, poslední své veliké dílo, věnované památce svého velikého vzoru a předchůdce.

A co říci o poměru dra Sedláka k nám, bohoslovcům? Nás, své posluchače, z duše miloval. Jako redaktor XXVIII. roč. „Musea“ a bývalý předseda „Růže Sušilovy“ rád chodíval na naše schůze, řečníky odměňoval, povzbuzoval a podporoval. Šlo-li o bohoslovce, ať o „Růži Sušilovu“, ať o jednotlivce, jeho štědrá ruka byla vždy otevřena, — nikdo však téměř nevěděl o šlechetném dárci. Na schůzích „Růže Sušilovy“ častěji mluvil o Sušilovi s velkým nadšením a láskou, stavěje nám za vzor velikého kněze-vlastence. My k němu vzhlíželi s úctou a oddanou láskou jako k druhému Sušilovi. Byli jsme celí jeho a on byl celický náš. Nyní má naše „Růže“ vzory dva, dvě jasné hvězdy: Sušila a Sedláka.

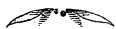
V teologii přednášel 17 let Starý Zákon, předmět, který se mu asi nejméně zamlouval. Je v tom kus tragiky, které ostatně bylo mnoho v celém jeho životě, že nikdy nemohl přednáseti svůj oblíbený předmět. Přes to však svědomitě svůj úřad zastával. Při jeho přednáškách mohli jsme právem opakovati s učenníky emauzskými: „Zdaliž nehořelo v nás srdce naše, když k nám mluvil a vykládal nám Pisma?“ (Luk. 24, 32.) Ale přednášky odborné byly mu často jen východiskem k jeho nezapomenutelným „extempore“, v nichž způsobem sobě vlastním, posluchače o všech důležitých otázkách církevních, kněžských, vědeckých i národních informoval, důkladně poučoval, v povolání kněžském utvrzoval a k obětavé práci pro ideály kněžské nabádal. Když tak začal, hned jsme odkládali pera, upřeně na něho hleděli, každé jeho slovo takřka hltající. A kdybychom se nebyli ho ostýchalí a nebáli se rázného jeho odmítnutí, často byli bychom mu po takové přednášce z lásky a vděčnosti ruku políbili. Proto z mysli a vděčné paměti svých posluchačů nevymizí nikdy. V jejich srdci postavil si pomník, který bude hlásati jeho velikost a svědčiti o jeho hlubokém a požehnaném působení.

A tento muž odešel . . . Úžasná intelektuální činnost v geniální hlavě ustala, dotlouklo zlaté srdce, zmikla výmluvná ústa, zchladla dobročinná ruka.

Odešel navždy, aby vzal hojnou odměnu od Pána, kterému zasvětil plodný svůj život, jemuž tolik duši získal — a my u jeho hrobu zůstáváme opuštěni, sirotky siré

Drahý monsignore, po Sušilovi druhý náš Otče, odpočívejte v pokoji! My, co živi budeme, na Vás nezapomeneme!

Ale kdo nám Vás nahradí?!

LEOPOLD BENÁČEK:

VÝVOJ NAUKY O INSPIRACI V PROTESTANTISMU.

(Dokončení.)

VI. Nauku Rothe-ovu přijala téměř většina protestantských theologů v Německu. Od jeho doby však také vývoj nauky o inspiraci, který se dosud dál celkem vždy jedním směrem, se tříští, takže v době současné lze v Německu rozlišovati tři hlavní směry: krajní pravice — směr orthodoxní, krajní levice — směr racionalistický, mezi nimiž uprostřed stojí směr konservativní.

Mezi protestantskými theology mají stoupenci orthodoxního názoru na inspiraci rozhodnou menšinu. Vidouce, že racionalisté rozhodně i přívrženci umírněného racionalismu ve svých závěrech došli tam, kde již o křesťanství nelze ani mluvit, snaží se protestantství zachrániti od katastrofy návratem k onomu pojmu inspirace, jak jej vypěstovali theologové po Lutherovi. Poukazují na osudné následky racionalismu, který podvrátiv formální princip protestantismu, vede k naprosté nevěře. Ohnivým hlasatelem návratu k původnímu pojmání inspirace Písma je lutheránský pastor Rohnert. Ve spise „Die Inspiration der Heiligen Schrift“ (Lipsko 1890) dochází k těmto konklusím: Vlastním původcem a autorem bible jest Bůh, resp. Duch Sv. Svatopiscové byli jenom nástroji v jeho rukou. K inspiraci nedostačuje pouze uchránění od bludu; kromě této stránky negativní obsahuje pojem inspirace také stránku pozitivní, jež záleží v popudu k psaní a v udání obsahu a formy toho, o čem se má psát. Písmo neobsahuje bludů ani ve věcech hlavních ani vedlejších; jeho bezbludnost jest absolutní. Jako slovo Boží má Písmo božskou autoritu; jest pramenem křesťanské víry, normou života a cestou k blaženosti. Námitky, jež proti tomuto pojmu inspirace uvádí profání věda, kritika biblického textu a exegese, Rohnert nevyvrací přesvědčivě. Spíše instinktivně než vědeckým důkazem dochází k přesvědčení, že racionalistický názor na inspiraci a na Písmo nemůže býti správný. Proti racionalismu vede Rohnert důkaz ad absurdum, jež čerpá ze smutných následků, jež zavinilo rozumářské nazírání na bibli. Prudce napadá současné profesory theologie, kteří podle jeho tvrzení všichni až

na jednoho o Písmu přednášejí se stanoviska racionalistického. Poukazuje, jak se liší současná protestantská theologie od staré, která v každém verši bible viděla slovo Boží, kdežto theologie současná se ptá jako Pilát, co je pravda, pravdy však nenalézá. Z toho vznikají rozpory mezi theology; jeden boří, co druhý postavil, jeden prohlašuje něco za jisté, druhý o tom pochybuje a každý má svůj systém. A tito profesori připravují posluchače ke kazatelskému úřadu. Je možno, aby tito budoucí pastýři duší neztratili víru v Písmo? S jakým svědomím může pak o víru takto připravený posluchač při nastupování kazatelského úřadu přísahati, že bude kázati slovo Boží Starého i Nového Zákona? Za takových okolností otvírá se nevěře brána dokořán a protestantismus se řítí do záhuby.²⁰⁾ Z tohoto zoufalého postavení neví si Rohnert jiné pomoci než obnoviti nauky, jež první theologická škola protestantská, representovaná Gerhardem a Quenstedtem, o Písmu stanovila. Volání Rohnertovo, k němuž se připojil také A. Zahner, vychází však celkem na plano. Rakovina racionalismu již prostoupila téměř celé tělo protestantské theologie a hlasatelé nauky orthodoxní jsou „rari nantes in gurgite vasto“.

Profesori theologie, stoupenci směru racionalistického, a s nimi také již mnozí pastoři vysmívají se nářkům orthodoxních a vytýkají jim, že vůbec nepochopili ideje protestantismu, který přece není náboženstvím, určeným zákonem, nýbrž svoboda synů Božích. Poněvadž pravověrní protestanté nechťejí se s takovou svobodou spřáteliti, jsou obviňováni, že se odcizili duchu Luthera a reformace. Racionalisté podpírají svůj názor na bibli důvody historickými, psychologickými a osobními. Argumentují takto: Dějiny učí, že náboženství vzniklo přirozeným vývojem. Proto zamítáme všechna dogmata, která hlásají nadpřirozený původ bible a dávají jí nadpřirozenou autoritu. Psychologie dokazuje, že jistota spásy neopírá se o nějakou věc vnější, nýbrž o vnitřní, subjektivní zkušenost a intuici. Z podstaty náboženství plyne, že v něm nelze uznati prostřednictví mezi Bohem a člověkem, poněvadž náboženství jest přímý, osobní poměr člověka k Bohu. Poněvadž racionalisté vycházejí z těchto naprosto ovšem falešných předpokladů, nedivno, že neuznávají bible za základ víry. Harneck prohlašuje, že Písma není k víře třeba, ježto prý k náboženství dostačí vědomí naprosté odvislosti od Boha a k tomu vědomí může člověk dospěti i bez Písma. Proto prý je zbytečno bojovati o autoritu bible; je věcí jednotlivce, jakou autoritu podle vlastní náboženské zkušenosti bibli přidělí. Tím ovšem padá objektivní autorita Písma, které je vydáno na milost a nemilost každému, třeba úplně nevzdělanému člověku, který má rozhodnouti, je-li bible inspirována či není a má-li autoritu absolutní, božskou čili nic. Tak vypadá v důsledcích ta svoboda dítek Božích!

²⁰⁾ Was lehren die derzeitigen deutschen Professoren der evangelischen Theologie über die Heilige Schrift und deren Inspiration? Leipzig 1892.

Směr konservativní, stojící uprostřed mezi pravověrnými a nevěřícími protestanty, koketuje s oběma stranami. Stoupenci jeho by rádi zůstali křesťany a zároveň by chtěli být moderními. Vidouce, že bible je základem a jediným pramenem víry v protestantismu, hledí jí uhájiti přece objektivní platnost a autoritu. To je ústupek orthodoxním. Aby však vyhověli také extrémním racionalistům a neuvalili na sebe výtku, že nedbají výsledků moderních věd a kritiky, ustupují jim a prohlašují, že objektivní autoritu má Písmo jako celek, nikoliv jednotlivá místa; úkolem kritiky jest rozhodnouti, která místa jsou pravá a která v důsledku toho mají objektivní autoritu. Jak patrné, žijí konservativní protestanté z fondu učení Schleiermacherova a Rothe-ova. Tvrdí-li orthodoxní, že bible je slovo Boží, a racionalisté, že jím není, praví konservativní, že bible sama sice není slovem Božím, ale že slovo Boží obsahuje. Orthodoxní učí, že Písmo je výhradně dílem Božím a svatopiscové jenom nástroji Ducha Sv.; racionalisté to popírají tvrdíce, že bible je původu lidského; konservativní i zde chtějí sprostředkovati naukou o osobní inspiraci, která však, jak jsme u Schleiermachera viděli, inspirací v pravém slova smyslu není. Písmo podle jejich nauky obsahuje prvky božské i lidské, a proto také pravdu i blud. Rozeznati však, kam až sahá pravda a odkud začíná blud, jest prý těžko i u míst, která jednají o věcech náboženských. Jistých a přesných pravidel, jak rozeznati pravdu od bludu, nelze prý stanoviti. Není prý jich ani třeba, poněvadž v praxi čtenář bible nevědomky sám určuje hranice pravdy a bludu. V čem nalézá náboženské povznesení, je pravdivé, kde však ho nenalézá, to je bludné. Kritika stále postupuje, odstraňujíc z Písma všecko pozemské a časné, aby tím více vyniklo nebeské a věčné. Písmo se tak kvantitativně zmenšuje, ale co se kvality týče, velmi získává na ceně. — Tak a podobně učí o Písmu a jeho inspiraci současní stoupenci směru středního v Německu. Jsou to všecko jenom pěkná slova a prázdná hesla, plná nedůsledností a rozporů, možná jenom v theorii. V praxi pak vede nutně ke skepsi a negaci, tedy do naruče extrémního racionalismu a s ním do úplné nevěry.²¹⁾

VII. Vývoj nauky o inspiraci u druhé větve protestantismu, u kalvínců, dál se podobně jako u lutheránů. Po době strohého názoru na inspiraci bible vyskytují se již ke konci 17. století nauky liberálnější, které tehdy byly oficiálními kruhy kalvínskými prohlašovány za heretické. Během 18. století však vnikaly také ke kalvínům ideje racionalistů německých, a tak se stalo, že na počátku století 19. byla původní kalvínská nauka o bibli téměř opuštěna. Reakce proti ní však se nevyvinula v té době v úplný racionalismus, jak tomu bylo v Německu, nýbrž v racionalismus umírněný. Většina kalvínských theologů té doby zavrhuje inspiraci slovnou a vylučuje působení Ducha Sv. na svatopisce ve věcech, které nemají významu pro naši spásu a ve kterých schopnosti jejich dostačovaly. Jedině tam, kde síly jejich nebyly dostatečné, byli řízeni

²¹⁾ Pesch 242—249; Dausch 135—142.

Duchem Sv. a chráněni od bludu, aby správně a vhodně podali nauku spásy. Proti tomuto laxismu, který však byl daleko mírnější než racionalismus té doby mezi lutherány, povstali v první polovině 19. století obhájcové staré, pravověrné nauky kalvínské, snažíce se tuto znovu všeobecně zavést. Vůdcem této reakce jest L. G a u s s e n, který původní kalvínskou nauku o inspiraci hájí s velikým zápalem. Písmo, praví, jest celé, v částech i v celku dílem Boha, který je inspiroval. Inspiraci definuje jako tajemný, nevysvětlitelný vliv Ducha Sv. na svatopisce. Není však inspirace nějaký stálý, trvalý stav, nýbrž pouze dočasný, přechodný vliv. Působení Ducha Sv. na hagiografy bylo mnohostranné: pod jeho vlivem pojali úmysl psátí a napsali knihy takové, jaké od nich církev přijala. Duch Sv. je řídil ve výběru věci i slov a chránil je bludu a opomenutí věcí důležitých. Svatopiscové byli rozumnými nástroji Ducha Sv., který se přizpůsobil jejich individualitě. Inspirace jest tajemství, jehož člověk nemůže proniknouti; ani ze zjevení se o její podstatě ničeho nedovídáme, poněvadž Duch Sv. nikdy nevysvětlil, jak na svatopisce působil. Inspiraci není možno vnějšími důkazy dokázati, ale Písmo jest samo sobě dostatečným důkazem své inspirace. V Písmu mluví Bůh, a proto lidský rozum má povinnost mlčet i a podrobiti se. Není správné uhýbati racionalistům, kteří hromadí námitky proti božskému původu Písma, zúžováním pojmu inspirace. Můžeme-li rozřešiti obtíže, jež se naskytují, rozřešíme je; pak-li ne, věrme autoritě Boží. Kritice se dává větší význam, než jí náleží. Gausсен praví obrazně, že kritika jest pouze děvečka vrátná, která má za úkol otvírati pouze bránu chrámu, ne však v chrámu samém vládnouti. Kritika nechať se zabývá pravostí jednotlivých knih, ať zkoumá, kdo je lidským autorem jednotlivých knih a pod. Jakmile však podala úvod do Písma, jest její úkol dokonán. My lidé nemůžeme souditi a rozhodovati o knihách, které někdy budou souditi nás.

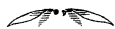
Přes všechno úsilí však se nepodařilo Gausсенovi a jeho směru trvale zachrániti původní kalvínskou nauku o inspiraci. Od padesátých let 19. století vniká do pojmu inspirace znenáhla, ale stále a neodvratně racionalismus, jenž rozleptává zároveň celou soustavu kalvínské dogmatiky. Již žáci a stoupenci Gausсенovi odklonili se od orthodoxy svého učitele; popírali inspiraci slovnou, tvrdili, že Písmo není jedinou, dokonalou a neomylnou normou víry, poněvadž této věty není možno dokázati ani z dějin, ani z náboženské zkušenosti věřících, a posléze někteří popírali inspiraci vůbec učíce podle vzoru umírněných racionalistů v Německu, že bible jest pouze historický dokument, vydávající svědectví o Ježíši Kristu. Racionalismu čelila stále škola orthodoxní, které však ubývalo den ze dne stoupenců. Je pozoruhodné, že u kalvínů pronikal racionalismus mnohem většími obtížemi než u lutheránů, neboť stoupenci staré nauky kladli mu houževnatý odpor, kdežto v Německu byl náraz racionalismu tak silný, že se téměř nikdo nepokusil postavit se mu vážně v cestu. Proti šířícím se zlobným ideám laxismu vystupuje

po Gaussenovi de Gasparin, jehož boj proti novotám vychází ze zásady: S popřením neb omezením inspirace padá autorita Písma, a když této není, padá samo náboženství; proto bez inspirace v plném rozsahu není spásy. I když neznáme podstaty inspirace, přece jest jisto, že inspirace jest příčinou a důvodem naprosté neomylnosti Písma. Kdo ještě chce býti křesťanem, ten musí podle příkladu Krista a apoštolů neomylnost bible přijmouti. Bylo však již pozdě. Racionalism již prolomil hráz orthodoxní nauky, nad níž brzy nabyl převahy. Po definitivní porážce orthodoxní nauky o inspiraci, které zůstala věrna jenom menšina kalvínských theologů, zavládl mezi kalvínci mírný racionalism, který na Písmo a jeho inspiraci má v podstatě názory Schleiermacherovy a Rothe-ovy. Representantem mírného racionalismu u kalvínů jest de Pressensé. Někteří theologové zásadu biblického racionalismu domyslili do důsledků a tak také zde vznikl extrémní racionalism, který je upřímnější než racionalism mírný a nepokrytě prohlašuje, že bible je kniha lidská jako jiné knihy a podle toho také s ní nakládá. Extrémní racionalismus nabyt nejvíce půdy v Holandsku. — Tedy také u kalvínů prošel pojem inspirace a komplex otázek s ní souvisejících nejrozmanitějšími fázemi vývoje. Různé nazírání na inspiraci také zde vedlo k rozštěpení theologů na tři hlavní skupiny: radikální, střední a pravověrnou. Nejslabší je skupina poslední, kdežto směr radikální získává stále nové stoupence z řad umírněných racionalistů. — V církvi anglikánské projevil se konservativní duch, kterým tato nad ostatní protestanty vyniká, také ve vývoji nauky o inspiraci bible. Vývoj dál se u anglikánů mírnějším tempem než u lutheránů a kalvínů. Přes to, že Anglie je vlastí racionalismu biblického (který tam vznikl z deismu a naturalismu), přece stará nauka o inspiraci vytrvala u anglikánů nejdéle, až na nepatrné celkem výjimky do polovice 19. století. Od té doby i tam nastává „trídění duchů“, z něhož vítězně vychází směr střední, tedy umírnění racionalisté, kdežto počet stoupenců původní nauky klesl na nepatrný zlomek anglikánských theologů.²²⁾

Vývoj nauky o inspiraci u protestantů končí se tedy dnes, po čtyřech stoletích trvání protestantismu, popřením inspirace. Je v tom kus tragiky, uvážíme-li, jak ohromnou práci vykonali protestanté ve studiu bible. a že veškeré toto staleté úsilí nepřineslo pozitivních výsledků. Před 400 lety vytýkali protestanté katol. Církvi, že si bible neváží — a dnes Církev katolická musí autoritu Písem svatých zachraňovati proti protestantům, kteří s biblí nakládají hůř než s knihou světskou. Popření inspirace Písma má velmi smutné následky zvláště u protestantů, kde jest bible jedinou normou víry. Není-li bible božského původu, není ani objektivních pravd v protestantské dogmatice a morálce. a pak vládne nejširší subjektivism, jehož konce jsou smutné a neodvratné: naprostý zmatek a konečně nevěra. Jestliže dnes většina protestantských theologů smýšlí o

²²⁾ Pesch 249—264; Dausch 133—143.

bibli racionalisticky a inspiraci popírá, a jestliže již také veliká část pastorů je racionalismem otrávena, jak dlouho se orthodoxní nauka udrží v lidu? Otázka inspirace mocně zasahuje do existence protestantismu. Osud, který stihl inspiraci v protestantské theologii, hrozí postihnouti protestantism sám, který nemá sil, aby odvrátil tuto katastrofu, neboť lpí na něm kletba, jež jest údělem všech, kdo se pozdvihli proti pravé Církvi. Jediná záchrana protestantismu zůstává v návratu do lůna Církve, proti které před 400 roznítil revoluci a opustiv ji, studnici vody živé, vykopal sobě cisterny, které nemohou v sobě držeti vody. Někteří jedinci mezi protestanty již to pochopili, jak ukazují konverse ke katolicismu. Kéž by i všichni ostatní protestanté poznali, pokud je čas, co jest jim ku pokoji!

J. E. Opat:

M Á M O D L I T B A.

*Pane, měj strpení se mnou, jsem děcko!
Láskou když blažíš mě, ani se neptám,
čím se Ti odvděčím, čím splatím všecko . . .
Když mi však bolesti navštívíš, reptám!*

*Měj se mnou strpení, když se Ti vrhám
v zápalu vášnivě k nohám, ó Pane!
strpení měj, i když zoufale trhám
z rukou Tvých srdce už obětované!*

*Tvůj jsem a bez Tebe nemohu býti,
bez Tebe, Pane, je trpce a hluše!
Zůstaň už se mnou, jen s Tebou chci žiti,
po Tobě touží má zraněná duše.*

ADAM IVIČIĆ (DJAKOVO):

N A Š A K A T E D R A L K A.

Gledam našu ponosnu katedralu, kako se uzdiže u ovom malom slavonskom mjestancu. Dolazi mi na pamet srednji vijek i njegovi graditelji katedrala. Našu ne sagrađi nijedan sredovječni graditelj. Nastala je u naše dane. Ima ljudi, koji se još sjećaju, kad je nije bilo. Uza sve to i ona poput onih sredovječnih dovikuje istim glasom čovječanstvu: Sursum corda — Gore srca! Dignite vaša srca nad ovu jadnu dolinu suza, uz koju vas veže materija vašeg tileja. Duh svoj dignite nad materiju u više nadzemaljske sfere. Cijelo njeno biće pokazuje prema gore — prema Bogu. Što bliže Bogu! Nije to naduto isprisanje nemoćnih gragitelja babilonske kule. To je simbol nutarnjeg teženja i približavanja Bogu. To je nastojanje onih, kojima je rečeno: Dii estis! Ona

utjelovljuje u sebi horizontalnu liniju antike i vertikalnu liniju gotike, koja je simbol našega kršćanskog svijeta. Sam Bog je s neba sišao ne da uništi liniju antike, nego da je preporodi i spoji s gotikom u simbol u koji pokoljenja iza Njega upiru oči — u križ. O crux, ave spes unica . . . ! Simbol univerzalnosti i težnje k Bogu. Ona je sa svojim drugaricama iz srednjeg vijeka inkarnacija te ideje. Ona je poput njih plod ljudi, koji u svom razgovoru s Bogom nijesu trebali formulara poput ljudi sadašnjice, nego su svojim riječima, svojim srcem, svojom dušom i cijelim svojim bićem govorili Bogu.

Njenomu graditelju nije kod kolijevke pjevala pjesmu skolastika i mistika. On je po tijelu dijete naših dana, ali njegov duh je duh srednjevjekovne mistike, kako nam svjedoči njegova katedrala. Visoko se uzdiže naša katedrala nad svojom okolinou. Na pročelju njenom zapisa veliki Vladika riječi: „Slavi Božjoj, jedinstvu crkava, slogi i ljubavi naroda svoga.“ Doziva nam tim riječima naša katedrala na pamet, da ima ovaca, koje su izvan ovčinjaka Kristova, da ima crkava, koje su izvan Crkve Kristove. I naša najbliža braća su izvan ovčinjaka i Crkve Kristove. I njih treba privesti, da bude jedno stado i jedan pastir. Ne mogu, a da ne završim ovo par nabacanih misli s izvatkom iz lista jednog svoga starijeg prijatelja: „Da Srbi nauče od Hrvata Boga poznavati, služiti Mu i ljubiti Ga!“ Ut cognoscant, quia non est Deus nisi tu ut cognoscant te, sicut et nos cognovimus! (Eccli 36, 3, 6). Da hrvatski narod shvati, zašto je došao u zajednicu sa Srbima: „Ideo dispersit vos inter Gontes, quae ignorant eum, ut vos enarretis mirabilia ejus et faciatis scire eos, quia non est alius Deus omnipotens praeter eum!“ (Tob. 13. 4, 5.) Da se hrvatski narod ne preda očaju i tuposti radi nevolja, koje ga stižu: „Ipse castigavit nos propter iniquitates nostras et ipse salvabit nos propter misericordiam. (Tob. 13.) Te mi misli dolaze na um, kada promatram našu katedralu-remekdjelo (mistrovské dílo) našega velikoga Strossmayera.

JANA HAUEISEN-LANGER — PŘEL. JOSEF F. P.: C E S T Y M O D L I T B Y.

I. Koho hledáte?

Většinou nehledají lidé v modlitbě Boha, nýbrž p o m o c i. Hledají radu, útěchu, posilu, ulehčení, podporu, ale nikoliv Boha.

Bůh jest zajisté ve všech těchto věcech obsažen, neboť jen on může opravdu poraditi, utěšiti, posílit, ulehčiti a podepříti.

Jakmile však pomohl lidem tímto způsobem k Němu volajícím, nejvíce se řítí spěšně dále a pohlíží plni nadšení jen na to, co obdrželi, ne však na toho, kdo jim to dal.

Jejich modlitba jest jen ž á d o s t í.

Pravá modlitba jest však v z d á n í m i s e b e.

Sebe Bohu dáti podmiňuje teprve Boha přijmouti.

Modlící se průměrný člověk ulpívá velmi často, místo na Bohu, jen na prostředníku mezi sebou a Bohem.

Tento však nemá Boha zastíratí, nýbrž k Bohu má vésti.

Jak mnozí se plni dobré vůle vyznají u tohoto „pokladníka“ Božích tajemství a milostí, ale velice málo při tom myslí na Boha samotného.

Myslí si, že učinili všemu zadost, když otvírají svou náruč Bohu vstříc a Ho přijímají.

Ale své srdce samému Bohu otevřítí, nabídnouti se Božství — to dělají jen někteří.

Jen když se již nedopouštíme těžkého hříchu, s tím se má Bůh spokojiti. Ostatní jest pro svaté — tak se sami uklidňují.

Kdyby však všichni tito lidé, kteří přece jinak mohou v životě tak dobře rozlišiti zlato od olova, věděli, že na tak zvané trnité cestě svatých možno nalézti pravé zlato, přece by jednou přihlédlí blíže k této cestě. Hledali by v modlitbě místo pomoci, rady, útěchy, posily, ulehčení a podpory, jednou také B o h a s a m é h o.

A našli by Boha a Jeho blaženost.

Neboť zde začíná vlastní modlitba.

Jen kdo se tak modlí, spatří Boha.

Bůh se dává nalézti tam, kde Ho volá vytrvale touha.

Místo toho si však lidé drží nejraději před zraky knihy.

Tak často se jim chce ukázati usmívající se Bůh — v tom prolétné cosi vynuceného.

Dobrá modlitební kniha jest nutnou, zajisté, neboť mluví k nám z ní ten, jenž přišel blíže k Bohu.

Ale Bůh se chce někdy ukázati duši z v l á š t n í m způsobem.

Neboť tvá cesta k Bohu jest tajemstvím mezi tebou a Bohem.

Žádný jiný způsob nevede tě tak jistě a rychle.

Proto odevzdej se Bohu, abys Boha přijal.

Duše žije v Bohu podle toho, jak ide touhou Bohu vstříc.

II. O b t í Ź e n í.

Proč asi je cesta k Bohu tak prázdná, tak málo ušlapaná?

Jest skutečně tak bohata trním, tak krušná?

Pohlédneme blíže na lidi, kteří zůstávají se sklopenou hlavou státi tam, kde cesta vlastně začíná.

Přicházejí již zatěžkáni takovým břemenem, že tak zajisté nelze pomýšleti na vzestup.

Nejprve jest jim o d h o d i t i z a v a z a d l a.

Co pak to sem nesou, co jim činí cestu vzhůru tak obtížnou?

Pozorujme blíže, není-li mezi tím něco, čeho na cestě k Bohu vůbec nepotřebují.

Hle, tu stojí jeden a supí pod tíží hříchů již dávno odpuštěných, které však s sebou vláčí, kde se modlí.

„Duše, zbav se přec té tíže,
[jež tě k této zemi víže] —!
Svěř ji ráda Ježíši!

Spasitel i tobě řekl: „Jdi a již nehřeš.“ (Jan 8, 11.)

Vedle něho kráčí jiný, jenž na sebe vložil cestovní tlumok z otázek. Tyto všechny otázky se týkají budoucna, všechny se zovou zítra.

„Duše, zbav se přec té tíže,
[jež tě k této zemi víže] —!
Svěř ji ráda Ježíši!

Spasitel i tobě řekl: „Pozorujte lilie, jak rostou.“ (Luk. 12, 27.)

Tam se blíží třetí téměř rozdrčený pochybovavší. Modlím se dobře? — Věřím dobře? — Kají se správně? — Jednám správně? — Tak — den ze dne — trápí sebe i ostatní.

„Duše, zbav se přec té tíže,
[jež tě k této zemi víže] —!
Svěř ji ráda Ježíši!

Spasitel i tobě řekl: „Pojďte ke mně všichni, kteří se lopotíte a jste obtíženi.“ (Mt. 11, 28.)

Tam opět kráčí jiný, tak do sebe samého pohřížený, že zapomíná na přírodu i na Boha. Sestavuje plány. Ustavičně, ve dne v noci, hraje prozřetelnost. Pro všechno, na přítomnost i na budoucnost má již plán.

Bůh jest zde opravdu nadbytečný.

Spoléháť onen více na jiskřičku ducha, jež mu byla propůjčena, nad věčnou moudrost co bylo, co jest, co se má státi.

Jeho víra v Boha jest právě tak malá, jako jest jeho víra v sebe velická.

Přehlíží božství na cestě k Bohu.

„Duše, zbav se přec té tíže,
[jež tě k této zemi víže] —!
Svěř ji ráda Ježíši!

Spasitel i tobě řekl: „Nebudete-li jako dítky, nevejdete do království nebeského.“ (Mt. 18, 3.)

Vy všichni na cestě k Bohu, kráčejte vzhůru přece jednou bez všeho s sebou zvoleného břemene.

Neste kříž, který na vás vloží Bůh, vše jiné odhodte!

Neboť tento kříž je přitesán hranicím vaší síly.

III. Víra a věda.

Abychom našli pravou cestu k Bohu, jest potřebí neochvějné víry.

Ale naše smysly jsou pochybovačné.

Když se modlíme, máme smysly více ovládati.

Neboť jest nutno, abychom téměř proti smyslům věřili.

Aby se nám stalo neviditelné pochopitelným, jest třeba, aby nám bylo pochopitelné neskutečným.

Zemí budoucnosti jest pro nás všechny život ve věčnosti.

Její brány nejsou víře zavřeny.

Ale kdo má odvahu vkročiti dovnitř?

Těto země, kterou nám proroci, kterou vidci, kterou slova Ježíše staví pochopitelnou před oči, — tě už neznáš, světe dneška?

Opravdu, žádný vrchol Alp ti není obtížněji schůdným než hora víry.

Ty říkáš: Jen věda vidí — víra jest slepá.

Ach, — až z mrtvého ticha našich zvlažnělých duší opět zazní velepíseň Lásky Boží, až naše přesvědčení vědění zase zmlkne před Bohem, — to jest daleká cesta!

Nám se teprve na vědě rozněcuje víra.

Namahavě zúrodňujeme duši vědou, místo abychom z hojnosti víry přinesli plody ducha.

Abychom mohli věřit, hledáme vždy novou vědeckou látku.

Když nám na cestě k Bohu překáží rozum, upouštíme dříve od Boha než od rozumu.

Rozkrajujeme a rozškubáváme plnost tajemství a když se nám podaří z takových kousků opět vymyslet slabý obraz Boha, tu se cítíme podobnými Stvořiteli, ba Bohu rovnými.

Jen při tom přelýcháme Ducha Božího, jenž si sám svědčí.

Z brázd svého hloubání namahavě vybíráme slabé klasy víry.

Ó, věčnosti, kde se snad naše vědění změní v nic, kde víra v nekonečné vědění, odpověz!

Hleď, tamto nám spěje vstříc usměvavé dítě, nesoucí celý snop zralých klasů.

Nechceš opět věřit jako dítě?

Prostě a přece plným životem vnitřním.

Nezapomeň, kdo u Boha přistupuje k vědění, ten tam, kam jde, vstupuje jako boháč.

Čistá, neobtěžovaná víra tohoto dítěte jest plný snop, jehož hrající nabylo.

Tvé přesvědčené myšlení jest skrovným klasem, jež namahavě hledáš.

Tvůj rozum mluví příliš hlasitě svým pošetilým, kusým dílem vědění a nevědění do každého nadpřirozeného chápání.

Když jest to jednou Bůh, jenž to z nás myslí, když se opět tiše vzdáme Duchu Božímu, Bůh přidává, nebera nám ničeho.

Kéž bys jen svět zanechal za sebou, ne sebe, když „padáš“ v Boha.

Neboť když Bůh mluví k tvé duši, dotýká se tvůrčíma rukama všech čistých strun tvého bytí.

A viz, zde se chvěje, zvučí!

Jdi tudíž směle vzhůru k Bohu, při tom nejdeš dolů.

Ponoříš-li se tak s celou vůlí v Boha, pak ti vykvete opět
z hlubiny Lásky víra.
Víra, jež jest teprve věděním.

IV. Ř í š T i c h a.

Mezi přítomnem a záhrobím jest střední říše — Ř í š e T i c h a.

Abychom přijali Boha, abychom se ponořili do moře tajemných
milostí, jest nám touto Ř í š í T i c h a projíti.

Jednou se musí každá duše odvážit k Nepochopitelnému, aby
uměla chápati.

Čím hlouběji vnikneme do Ř í š e T i c h a, tím tam bude temněji.

Tak dlouho, pokud jsme nepřekročili středního bodu, znějí
ještě vždy za námi hlasy světa.

A tak daleko se odvažují tak mnozí.

Tam však, kde doznívají hlasy světa, tam je duši tak osaměle.

Tam jich to vydrží nejméně.

Neumějí čekat, neboť nevěří.

Touží po útěchách a spěchají zpět do světa, aby se tam vzpa-
matovali z Ticha.

Někdy potom zase přicházejí.

Ale poněvadž mají jen jakousi nejasnou poloviční víru, nejdou
nikdy až v dosah hranic.

Hledají svými smysly duchové, jež jim zůstává věčně
ukryto.

Tam však, v Ř í š í T i c h a, jest jedině víra vůdcem.

Duše, jež vstupuje do Ř í š e T i c h a, musí trpět.

Dříve než ji zastihnou paprsky světla Nadsvětí, musí ji zastíniti
hora Golgoty.

Neboť tajemství této Ř í š e T i c h a jest k ř í ž.

Z počátku ještě následuje svět duši nesoucí kříž.

Potom vystupují z její vlastní hloubky nesčetní mučitelé.

Zasazují duši vždy nové rány, — temnota kolem ní houstne.
Zdá se býti opuštěnou od Boha.

A kráčí dále do nejista.

Jest to jediná víra, která ji chrání před propastí šklebící se
z prava i z leva.

Pronikla-li však duše jednou až k rozhraní, duchovně vkročila
dokonale do vůle Toho, Jenž ji stvořil, — tu pojednou padá do její
noci paprsek.

Nebe jí vysílá vstříc své první posly.

Z hlubiny vlastní duše vznášejí se nyní jemní duchové ctností.

Již sem zaznívá — plna slibů — harmonie N a d s v ě t í a světlo
a vůně tekou širokými proudy vstříc duši a unášejí ji do B o ž í h o
P o k o j e.

V. B ů h v n á s.

Bůh v nás,
toť vrchol velehor nad propastí ničeho.

Bůh v nás,
toť křest zralosti duše ze světa do Nadsvětí.
Bůh v nás,
toť vůle Boží vtisknutá do vůle jednotlivce.
Bůh v nás,
toť roztavení rozumu v žáru lásky.
Bůh v nás,
toť pěnlivé vlnky pokoje na vlnách neklidu.
Bůh v nás,
toť vtisknutí ran Kristových do ukřižovaného těla.
Bůh v nás,
toť východ slunce nekonečnosti v noci konečnosti.
Bůh v nás,
toť po šestidenním díle sobotní odpočinek!
„Seele“*) 1921.

J. E. Opat:

U T E B E.

*Duši ustrašenou
ve hrudi jsem bolem rozdrásané nesl
a s ní bez váhání Tobě, Pane, klesl
v náruč otevřenou!*

*Srdce rozeštvané,
na vše zapomíná, na strasti i boly
u Tebe, i na bolest, ať jakákoli.
Zase Tvůj jsem, Pane!*

*Tvé jsem, Bože, dítě!
Pro Tebe jsem zasel, co má duše hostí,
pro Tvou radost kvetou bílé růže ctností . .
Ó, zdaž potěší Tě?*

*Pro Tebe ty květy
pěstím na záhonech. Rosou na ně dechni,
rosou milosti, vždyť pro Tebe jsou všechny,
Tobě ku oběti!*

*Sluncem zasvíť, Pane,
do duše mé, sluncem, které život dává!
Sluncem oči usuš, když z nich někdy dravá
slza v hoři skane!*

*) „Seele“, Monatschrift im Dienste christlicher Lebensgestaltung. Výtečný ascetický časopis, hodný doporučení a podpory v dnešní krizi německého tisku. Vydává J. Habbel, Regensburg, Gutenbergstraße 17.

Když roku 1920 stavební poválečný ruch zavítal i na Via Salaria Vecchia, tu v odbočce via Paisiello, při kopání základů továrny, přišlo se na novou oblast katakomb, dosud neznámých. Oblast ta náleží do cimiteria mučedníka Sv. Panfila, jehož životní historie dosud neznáme. Od té doby bylo vyprázdněno mnoho chodeb a galerií s hroby dosud nedotčenými. Stáří těchto katakomb sahá do dob apoštolských; zvláštností zde jest, že hroby byly vyplňovány ze zdola nahoru a ne obráceně, jako je tomu v jiných katakombách: dle polohy cuciculí poznává se i stáří jejich. Tam nalezena byla i t. zv. historická krypta, o jejímž významu víme dosud málo. V této kryptě jsou dvě kathedry vysekané v tufu vedle arcosolia podobně jako v cimiteriu Větším (Maggiore), u sv. Anežky na via Nomentana.

Asi před měsícem bylo živo v Římské Vědecké Archaeologické Společnosti. Ve dvou sezeních, až do noci trvajících, se dokazovalo, že v tomto novém cimiteriu St. Panfilo mohl býti sv. Petr, když přišel do Říma kolem r. 42. po Kr. Totéž tvrdil svého času slavný de Rossi o cimiteriu Větším u sv. Anežky. Naproti tomu dokazoval Com. O. Marucchi, že sv. Petr byl spíše v cimiteriu sv. Priscilly, a že nalezené nové kathedry u St. Panfilo a sv. Anežky sloužily ad usum liturgicum, ritualement et catecheticum. Uhájil svého mínění; viděl jsem potom zářivou tvář staříckého učenice a slyšel spokojenou výpověď: „My přece máme ono baptisterium!“

Vraťme se tedy tam, kde jsme prožili tak pěkného „Sylvestra“, do katakomb sv. Priscilly na via Salaria Nuova a podívejme se, zda zdejší baptisterium jest „baptisteriem“ ve vlastním slova smyslu: Prohlížíme-li nejstarší část cimiteria sv. Priscilly v prvním patře, přijdeme od cubicula, proslulého obrazem „Dobrého Pastýře“, k chodbě a překvapením staneme. S úctou potom sestupujeme po dvacetipěti schodech, širokých více než 2 m, které nás svedou do starobylé apsidy zděné a omítnuté. Uprostřed apsidy otvírá se chodba, klenutá dvojím římským obloukem: ta vede k dosti hluboké vodní nádrži (piscina), obdélníkové, plné vody. K nádrži vedla i s druhé strany protější chodba, dnes zastavená. Dnes však nepůjdete již po zmíněných schodech, neboť jsou zahrazeny. Do apsidy je nyní přístup z moderní chodby, proražené k vůli lepšímu spojení s okolním cimiteriem. (Stalo se tak také proto, aby celá ta památka častou snad návštěvou netrpěla.)

Na zdech kolem schodů lze zřít některé fragmenty nápisů, důležitých pro podrobnější studium. Mezi jinými vidíme i jméno barbarské MQ. Ferobasus Ovans, které nám připomíná jakousi opravu provedenou snad po vpádu Gotů. Čteme dále jméno Priscilly, snad nějaké příbuzné zakladatelky hřbitova.

Com. O. Marucchi s úplnou jistotou (a studoval památky ty plných 9 let) rozpoznává zde staré baptisterium: neboť sám tvar,

forma jeho to nasvědčuje. Ano, je to větší nádrž vodní, která dosti širokou klenutou chodbou je spojena se zmíněnou apsidou. Jako apsida sama, tak i chodba i břeh nádrže, jak dosud viděti, byly ozdobeny věncovím i květinami rumělkové barvy: do nádrže, jež je 1'40 m hluboká, mohlo se sestupovati po několika schodech dřevěných do nádrže k vůli tomu spuštěných, aby se mohl udělovati křest ponořením (ježto tak byla nádržka přístupna i příhodna). Avšak i křest poléváním se zde uděloval: důkazem toho jest vytesaný výstupek v chodbě z apsidy sem vedoucí, kde byla uschována pelvis (miska), i skloněná plocha na kraji nádrže, aby mohla upotřebená voda při křtu (poléváním) zpět opět stéci do nádrže.

Jest tudíž i křest poléváním prastarý. Na oblouku chodby potom se strany apsidy je nápis: Qui sitet ven . . . (iat ad me et bibat), slova známá z evangelia, která označují vodu milosti, Ducha Sv. a tudíž i křest sv. samotný; slova ta byla opakována při všech starých baptisteriích; Si quis sitit, veniat ad me et bibat . . . Hoc autem dixit de spiritu, quem accepturi erant credentes in eum (Joan. VII, 37—39).

I jiné nápisy, akklamace, lze na omítce oblouku rozpoznati; svědectví, že místo bylo velice navštěvováno a důležitě. Takové nápisy, jako: Urse vibas (vivas), poněvadž žádný hrob tu není, velice dobře se hodí na označení nového života, ku kterému se každý zrodí křtem sv. Nápisy, grafiky lze zříti i na zdi apsidy kolem dokola a hlavně v chodbě, spojující apsidu s nádrží. Ještě pozoruhodnější je, že na omítce apsidy samé od zdola až do dostupné výše člověka je na sta a sta křížů, mezi nimiž i znamení, která lze vykládati jako monogramy. Celá apsida kolem byla vyzdobena červenými pásy i geometrickými přímkami; někde též vidíme, že pod touto omítkou s nápisy, které se datují ze IV. stol., je jiná pevná vrstva, mnohem jemnější i mnohem starší. Proto se soudí, že celá chodba i schody postaveny byly jenom proto, aby se mohlo k baptisteriu a ne jako nějaká galerie k pohřbívání, nebo chodba ke kryptě, neboť celý monument byl vždycky osamocený. Až teď je spojen s ostatním cimiteriem, jak už řečeno.

Když svého času byla nádrž vypumpována, poznalo se, že v levé stěně nádrže byl trojhranný otvor, jímž voda přitékala. Jest naprosto vyloučeno, že nádržka ta měla býti jakousi studnou, fontánou, v níž shromažďovala se voda k užítku a pití, jak se někdy vykládá. Pak totiž nelze vysvětliti, proč byla studně vyzdobena tak bohatě a takovým způsobem a proč ji měli od prvopočátku v takové účtě. Dále: studna uprostřed hřbitova, v místě tak nezdramém: jak měla její voda sloužiti — k pití?! Přece je známo, že Římané měli ve svých vilách a palácích nadbytek výborné vody.

Všechno tedy nasvědčuje, že popsané baptisterium bylo místem velmi důležitým a uctívaným, že opravdu bylo baptisterium, t. j. místem, kde Římanům otvírána byla brána k životu nadpřirozenému.

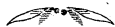
Zde mohli bychom uvést důkazy „de Sto. Petro, ubi prius sedit“, o křesle svatopetrském*); ale sejděme do druhého poschodí katakomb, vchodem blízko basiliky sv. Sylvestra. Toto dolní cimiterium je dlouhá chodba, přepažená vždy v pravém úhlu asi dvacetí chodbami (galeriemi) postranními. Tyto galerie většinou nejsou dosud prozkoumány: čekají jak na mladé pracovníky, tak na mecenáše, kteří by studium v nich darem peněžním umožnili.

Překvapí nás, že i zde je stará skrýš se dvěma vodními nádržkami, do nichž se přiváděla voda shora; vedou sem široké schody. Soudě dle hořejšího baptisteria a podle dosud známých dokumentů, jest toto dolejší cimiterium asi ono „coemeterium ad Nymphas“, kde sv. Petr křtil. Pak by to také bylo ono cimiterium Ostrianum, jak i dokument papeže Liberia připomíná. Neboť v Acta Liberii mimo jiné stojí: „erat enim ibi coemeterium Ostrianum ubi Petrus apostolus baptizaverat“. A tu prof. Marucchi dovozuje, že cimiterium Ostrianum muselo býti mnohem blíže k via Salaria, než k via Nomentana, neb jinde; i jiná fakta tomu nasvědčují: že měly tam býti pokřtěny slavně známé 4000, tedy muselo to býti větší baptisterium.

Jméno coemeterium Ostrianum dáno bylo od Bosia, který předpojatě jméno to odvodil od jakési osoby urozené prý, Ostoria. Z toho Ostrianum bylo přijmuto ode všech, ježto jiného pojmenování nebylo. Com. Marucchi však jde dále a vysvětluje, že jméno toto bylo dáno z jiné příčiny, třeba místní, ježto zde byly velké nádrže vodní a cimiterium vůbec je hojně vlhké. Může se tedy docela do-
bře nazývati: coemeterium Ostrianum, od — haustorium.

Tolik o našich baptisteriích. Zda zdržoval se sv. Petr též na via Apia, povíme si jindy. Oh, co důkazů, co tajemství ještě obsahují naše katakomby! Pomalu umlčíme celou školu německo-racionalistickou i všechny protestantské naše nepřátele: to už z dosud prozkoumaných katakomb, jež měří 27 km. Což až se ještě prostuduje dalších 580 km, dosud téměř nedotčených!

Řím, 27. března 1924.

„Potu svého neprodávám lidem; prodávám jej pouze Bohu, jenž za něj nejlépe platí.“

SV. FRANTIŠEK SERAF.

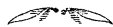
*) Viz: Com. Prof. O. Marucchi: Cimiterio di Priscilla — studio sulla primitiva Sede di San Pietro in Roma; vyd. Desclée, Paris — Roma, ital. et franc.

Zmínka též: Dr. Tumpach — Dr. Podlaha: Archeologie křesťanská. —

M. Š. Černý:

STUDIUM SV. TOMÁŠE AQU.

*V klášterní cele svatý Tomáš klečel,
upřené zraky na kříž maje zbožně,
v rukou svých žlutý pergamentu závit.
Procházel v luzích veliké své duše,
a zdálo se, že v stínech jejich svítá,
že m'ha se lomí, pomalu se ztrácí.
Až zlatá, jasná záře rozlila se,
a květy drobné, útlé, roztomilé,
jež mlha kryla, pestřily se v slunku
nadzemské záře; srdce Tomášovo
zmámily vůně. Líbal je a trhal,
a v kytky vázal šťasten jako dítě,
by položil je zas na oltář Toho,
Jenž vzkvést jim dal, děkoval v dětských slzách
kříž objímaje Rozdavači světla.
A k stolu sed', a v blány žluté pole
ty kvítky sázel Pravdy, Dobra, Krásna
a nad osetou roli volal k Bohu
o vldhu milosti a požehnní
by vůně jejich lidstvo omámeno
svá srdce zvedlo k Bohu, cíli svému.*

EUGEN TOBORNÍK:

B U Ď V Ů L E T V Á.

Krásný a přece tak smutný jarní večer. Bledá dumná tvář měsíce, jenž právě vyšel, koupe se v bílých, beránkovitých mráčkách. A svět pomalu usíná v tichu tajemného večera a netuší příštích posvátných okamžiků, které byly připraveny Boží prozřetelností ku spáse veškerenstva, a jež se pomalým, ale jistým krokem konečně přiblížily.

Tiché zašumění stromů večerního vánku přerušuje tiché kroky postavy, jež zmalátnělá přichází a klesá u skály na kolena. — Čeho to dnes bude svědkem bledý měsíc na nebi? —

Hle, toť Kristus, Spasitel, jehož životní pouť se chýlí ke konci. Ten, jenž tolik lásky světu ukázal, tolik síly v lidu probudil, jenž do únavy chodil, všude dobře čině, přichází smuten, sláb. Kolem zas to ticho, jež těžce doléhá na rozbolestnělou duši, která v němém bolu úpí a vzdychá: „Otče, je-li možno, odejmi kalich tento ode mne.“ Duše je sice pevná, ale tělo podléhá úzkostem, které se rozprostírají před duchovním zrakem. „Tolikrát už zraněno bylo srdce mé nevděkem a zlobou lidskou a přece nebylo to ještě nic proti tomu, co mě čeká. Za všecku lásku a dobrodiní mám umřítí bolestně na kříži, týrán a posmíván od těch, jež jsem si vychoval, ba mám

umřítí zrazen vlastním apoštolem? Otče, tolik bolestí, tolik utrpení mám zakusit — ó, odejmi tento kalich ode mne! — A přece neporoučím, jen prosím, přemožen hrůzou. Je-li Tvá vůle jiná, je-li mé utrpení nutné ku spáse duší, v nebezpečí se nalézajících — tedy, Otče, buď vůle Tvá!“ —

Jsmo schopni i my říci tato slova v podobných stavech utrpení duše — stavech roztrpčenosti a skleslosti z obětí našeho života pro Něho?

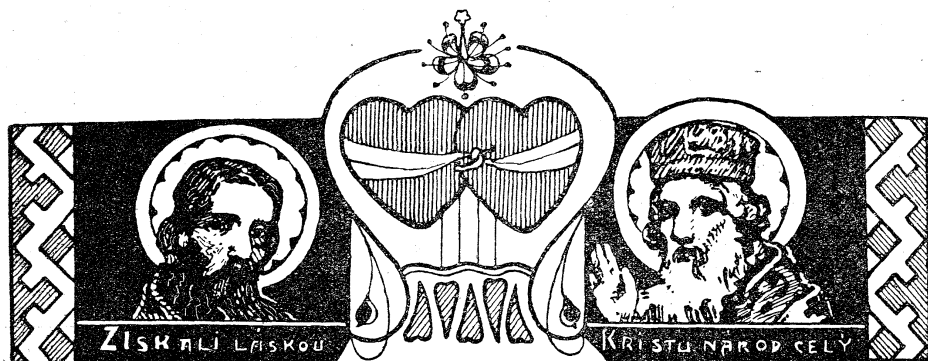
Uvědomme si velikost jeho obětí za nás! Vizme ten kal, špínu, sebeklam a prázdnotu dnešního života! Všimněme si toho hrozného odvrácení se všech vrstev národa od Spasitele a jeho vykupitelského díla! Uvažme zhoubu zaviněnou slabostí těch, jichž vznešeným úkolem jest šířit tu Jeho svatou lásku — těch, kteří to jeho Jeho brali na sebe s radostí, plni nadšení a svatého zápalu!

Máme na té dráze, kterou jsme začali, čisté a svaté úmysly — jíti opravdu po stopách Jeho požehnaného života? Umí duše naše opravdově, s odevzdaností a opravdovou vůlí žítí a obětovati se dle slov: „Buď vůle Tvá?“ Nevzniká v nás při pohledu na okolí touha a svatý zápal povznést vše a obětovati to Jemu jako čisté vytěžené zlato naší práce? Není snad vnitřní radost z toho větší nade všechnu oběť a utrpení?

Či snad byla nadarmo ta všechna bolest Jeho za nás, či snad zaslouží si za to jen pohrdání a odvrácení se i ve vlastních řadách? Či snad je naším úmyslem býti Jidášem? A ta jeho krev utrpení tekla nadarmo?

Ó nikoli, Pane, slibujeme Ti, že budeme plniti vždy vůli Tvou, i kdyby se celý svět i peklo proti nám stavělo, že budeme Ti odpřáteti nevděk, jakého se Ti v lidstvu dostává, láskou živou a vřelou, že budeme Ti vždy věrně sloužiti, i kdyby to stálo krvavé slzy bolesti, a že třeba zemřeme na bolestném kříži svého povolání, ale spojeni s Tebou, svým Pánem a Mistrem. —

CYRILOMETODĚJSKÁ HLÍDKA. NOVOSVĚCENCŮM—NOVÝM DĚLNÍKŮM NA VINICI PÁNĚ.

Kvapem se blíží den, v němž stanete se kněžími Ježíše Krista, dělníky v Jeho sv. Církvi.

„Sacerdos in aeternum . . .“

Odejdete do svých milých domovů, přinesete první Oběť Nového Zákonu a provázení žehnáním rodičů, pokrevenců a příbuzných, odeberete se do místa svého působení — na vinici Vám svěřenou.

Co se bude dít ve Vašich duších, nelze perem dobře zachytiti.

Slova Kristova: „Ať, já posílám vás . . .“ tanou Vám na mysl.

Vštipte si hluboko do srdce tuto skutečnost: jsem knězem Kristovým, knězem Církve katolické. Co Kristus Pán a Církev katolická od svých kněží žádá, netřeba Vám připomínati.

Uvažte kam jdete, jaké jest pole Vaší činnosti: mládež, dospělí, rodiny, práce spolková.

Vy jdete, abyste zachránili dědictví cyrilometodějské; sv. viru katolickou. Zachránili a posílili.

Naše vlast je zemí misionářskou; nezapomeňte na to!

„Všecko mohu v tom, kterýž mne posiluje“ — toť Vaše zásada pracovní.

Mějte před očima muže apoštolské — muže modlitby a činu.

Ve zmatcích tohoto světa nezapomeňte: Kristus jest kamenem úhelním.

„Já jsem a a ω.“

Když jste vstupovali do stavu kněžského, snad se Vám to zdálo, že přinášíte oběť. Ano, jest tomu tak. Ponenáhlu však jste poznali, jak jste slabí a nedostateční a jak velká je to milost od Pána Boha — že Vám tak vznešené povolání udělil.

Jen s pomocí Boží můžete dostáti tomu, co stav tak těžký a zodpovědný — Vám ukládá.

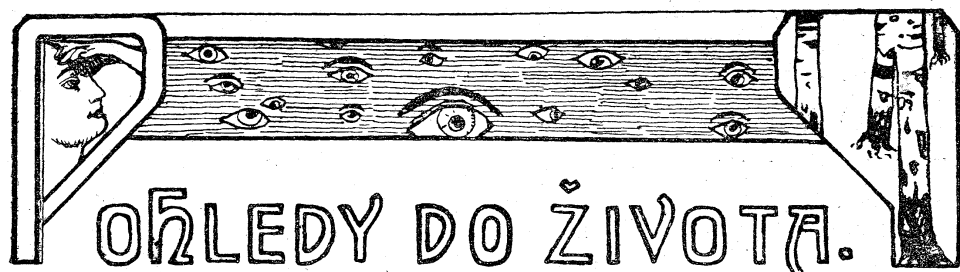
Nezapomeňte na jednu důležitou věc: pracujte modlitbou i skutkem o rozmnožení dělníků na vinici Páně. Bůh Vám to hojně odmění.

Po žehnání Boží a přimluva našich sv. patronů provázejž Vás na všech cestách Vašich!

—ajk—

Bohoslovci slovanští zúčastní se union. kongresu na Velehradě.

SALUS AB INIMICO.

V knize „Matka Boží v Trní“ líčí Dominik Pecka také kněze Řehoře Knížete, „opravdového následníka Kristova a neoblomného sluhu církve“. Píše o něm, že byl naplněn neúprosným smýšlením křesťanským a že zvláště vznešený názor měl na kněžskou důstojnost. Kněz Řehoř pravil v jedné z rozmluv s hrdinou knihy, Evženu Tesařovi, v té době bohoslovci: „Říkává se: salus ab inimico; je jisto, že i nevěrci často dobře vědí, jací mají býti kněží i církev. Nečekáme ovšem na jejich orakulum, ale zasluhuje pozornosti, co píší. A vzal do ruky výpisek z Macharových „Pašijí“ a četl Evženovi: — Kdybych byl katolickým knězem, a věřil vše, co bych věřiti měl, jak bych žil? Bohu slitování nejvyššího, Bohu lásky největší stavěl bych oltáře v srdcích a duších lidských. Podobně bych rozžilhal světlo ve tmách a to světlo hvězd nebeských bych sypal do lidských snů. Byl bych bratrem poníženým a chudáky bych tisknul na prsa svá. Všechna slova Kristova byla by mým žitím, mou krví, mým dechem, neznal bych jiných knih než svatých písem. Byl bych blízek smrti ze své té hrůzy a zbožného rozčilení každého rána, když bych při mši měl bráti do svých smrtelných prstů tělo Krista Pána v podobě hostie, svými rty pít jeho krev v podobě vína. Nedovedl bych po celý život těmi prsty dotýkati se věcí pozemských, docela bych nedovedl ani pomyslit, že bych mohl vzít do té ruky karty a hráti o peníze do pozdní hodiny

noční. Je-li modlitba pozdvižením mysli k Bohu, pak bych krvavě želel každého okamžiku; slovem, vím a cítím, jak bych žil jako katolický kněz, a vidím, jak žijí jiní . . . P. Řehoř umkl na chvíli. Potom pravil: — Hleďte, má pravdu. Nemáme provozovati farizejství a politiky života. Nesmí býti rozporu mezi našimi slovy a skutky. Nesmíme sloužiti světu a z církve činiti tržnici, kde se prodává Kristus. Byl jste v Brně v kostele u eucharistiánů? To jsou kněží, kteří nevycházejí ze svého chrámu. Valný čas proklečí před svatou hostií a hle, jejich chrám je pln celičký den, jejich zpovědnice vyhledávány těmi, kdož potřebují pomoci v duchovní nouzi. A my, kteří jsme opustili chrámy a vstoupili do hospod, bychom zakládali spolky na ochranu víry, my ztrácíme důvěru lidí a nemáme věřících, máme jen farníky.“

V citátu z Machara je mnoho pravdy, a ta je ovšem trpká. Slova ta jsou v knize adresována bohoslovcům. Platí tedy také nám, a zrovna nás vybízejí, abychom o nich vážně přemýšleli a praktická předsevzetí z těch úvah umístili do plánu svého kněžského života. A jsou řečena vlastně především nám; mladý stromek snáze se ohne než starý strom a v stáří je těžko odvykat! — Výrok o veřejné činnosti kněze zdá se nám přece jenom jednostranný. Eucharistiáni se mohou věnovati pouze adoraci proto, že jsou ve městě, kde práci spolkové se věnují jiní kněží. V praxi, hlavně na venkově, by bylo těžko prováděti pastorační pouze tímto způsobem. Zde je třeba voliti cestu střední: jedno držeti, druhého

neopomíjeti, ovšem s naprosto nutnou podmínkou, že kněz i v činnosti veřejné a spolkové musí zůstatí především a jenom knězem. ab.

PRO POMOC LIDU.

Dnešní smutné doby jsou zaviněny ne-li úplně, tedy aspoň z velké části nevědomostí a bezradností našeho lidu, jenž podlehl svodům bezcharakterních a nesvědomitých pobloudilců a uvěřil jejich lesklé, třeba prázdné a zoufale ubohé nauce. Přes to je jisto, že i v lidu ozývá se svědomí, že i prostou, svedenou duší zmítá nejistota, jakmile je probuzena z chorobného spánku vážným, nekompromisním a srozumitelným důkazem jediné pravdy Boží. Všimněte si v životě, jak mohutně působí apologie církve Kristovy, nauky o milosti, o věčnosti a jiných otázkách nábožen. na mysl a svědomí lidu, je-li to obhajoba lidu přístupná. A toto probuzení se musí dostat i dnes našemu lidu od katolického kněze, jenž je jeho pastýřem i v době poblouzení.

Odvolávám se zde na vážná slova dra Fuchse, že dnes, kdy se názory bortí, kdy je duše lidu vnímává pro pravdu náboženskou, nutno jít na periferie, mezi lid a nutno se učit jeho terminologii, učinit mu přístupnými ty věčné, vznešené a hluboké pravdy.

A chceme-li pomoci lidu, musíme ho poznati, naučiti se mezi ním působiti, začítí vyvracetí od základu bludy a lži nevěry, všimnouti si i hesel a zásad, jež jsou nám směšnými svou ubohostí, jež však dovedou zaslepití prostou duši. Chceme-li však pomáhati lidu účinně, zachraňovati duše lidské Kristu, musíme začítí s přípravou hned v semináři. Nelze se spoléhati se vším až na léta pastorage, nelze podceňovati schopnosti doby přípravy na kněžství. bezprostředního úvodu k vážnému životu.

Takový je náš úkol, tak ho nutno řešiti. Program apologetický není pro bohoslovce skončen a vyčerpán studiem bohovědy, ten nutno klásti i do praktického snažení ve společné

práci v semináři. Čím více bude pro něj pochopení a nadšení, čím více nezištného snažení, tím větší a trvalejší bude jeho ovoce. Št.

NEBEZPEČÍ POVRCH-NOSTI.

Ve veřejném životě se setkáte s něčím, co je velikým činitelem, jakýmsi kouzelným proutkem z pohádky. Je to legitimace politické strany, spolků a organizací určitého směru. Člověk by nevěřil, co zmůže takový lísteček, dosvědčující příslušnost k určité politické straně, kdyby denně nebyl o tom přesvědčován pádnými důkazy. Proti tomu kousku ohmataného papíru je slabá mravní bezúhonnost a nejlepší odborná kvalifikace. Legitimace strany je *conditio sine qua non*; nemůžete-li se s ní vykázati, je to defekt, přes který není možno se přenéstí. — Tendence, ceniti člověka pouze nebo v prvé řadě podle jeho politické barvy a podle toho, jak se pro zájmy strany exponuje, projevuje se tu a tam také v řadách katolických a to nikoli vždy ku prospěchu věci. Jen této nebezpečné praxi mají co děkovat, kteří se hodně lacino dostali trochu výš, kde nyní „representují“ katolicism. Není jich na štěstí dosud tak mnoho. Této krátkozraké politice jest také třeba připsati z větší části na vrub pokles pravého katolického ducha na pouhý vnějšek, jak jsme toho leckde svědky. Ono je to svůdné; práce je lehká a přináší snad i chvilkový úspěch. Ale ty konce! Právem varuje slavný německý biskup Keppler před katolicismem *parádním*, před katolicismem *hospodským*, před katolicismem *zábavním* a — můžeme zajisté ex mente ipsius vhodně dodatí — před katolicismem *politickým*. To jsou naši největší škůdcové, třebas se na první pohled zdálo, že nám prospívají. Zde je na místě neúprosná důslednost, nějaké ohledy se nevyplácet. Jediným spolehlivým kriteriem je praktický náboženský život. Kde toho není, je vše marné a přijmeme-li

takového člověka, vychováváme si bič sami na sebe. Biskup Keppler dobře praví, že první místností, kde má katolík hájiti katolické zájmy, jest kostel, první schůzí, na které má býti, jsou nedělní a sváteční bohoslužby, první řeči, kterou má promluvit, jest řeč k Bohu, každodenní modlitba ráno a večer. To jsou slova jasná a rozhodná, která byla sice adresována katolíkům v Německu, ale platí i o našich poměrech, a dávají vhodný námět ke zpytování svědomí; slova břitká, ale osvobozující, toť solidní základ, na němž je možno docíliti trvalých úspěchů. A kde toho základu není, tam nemůže býti řeči o svědomitosti a poctivosti, tam se veřejná činnost zvrhuje v honbu za kariérou a tučnými příjmy, tam propuká aféra za aférou, tam však také jde porážka za porážkou. To budíž pro katolické hnutí stálým memem!

—on.

K „CESKE HAERESIOLOGII.“

Knihkupec a nakladatel Družstva Přátel Studia, Ladislav Kuncíř, nám oznamuje, že všechny překlady A. L. Stříže Dobrým Dílem vydané, pokud jsou to knihy náboženské, dostaly dodatečné schválení nejdůstojnějšího Ordinariátu pražského. Z děl, která je možno ještě koupiti, jsou to: Listy sv. Jeronýma, Listy sv. Kateřiny, Modlitby, Sv. Vincence Fer. kázání, Sv. Terezie, Kniha o zakládání, Pohřební řeč nad s. Marií, Život s. Marie z Ježíše. Český Missál nemá schválení proto, že už je pouze několik výtisků tohoto vydání. Edice „Obrození“, která přejala sklad knih staroříšských, však dodatečného schválení do knih těch nevlepuje. Tuto zprávu velmi rádi sdělujeme se svými čtenáři.

NOVÉ KNIHY.

DR. JOSEF KRATOCHVIL: FILOSOFIE STŘEDNÍHO VĚKU.

(Nástin filosofických meditací středověkých.)

Nákladem R. Prombergra v Olomouci 1924.

Spis rozdělen je ve čtyři statě. První část pojednává o filosofii patristické. Vznik filosofie křesťanské vůbec, její potřebu a motivaci nutno spojovati s příchodem Krista. „Svět před Kristem a svět po Kristu, filosofie před Kristem a filosofie po Kristu: toť správné rozdělení dějin světových, stejně jako dějin filosofie.“ Ježíšem Kristem začíná se nová filosofie, filosofie sloužící zjevené pravdě — filosofie křesťanská, která využila myšlenek antických k osvětlení a zdůvodnění nauky křesťanské. Prvá doba filosofie křesťanské nazývá se filosofii církevních Otců. Tu

rozděluje autor na tři období. Doba první, počátky a první vývoj křesťanské filosofie, od Apoštolů do koncilu Nicaejského. Spisovatelé jsou jednak církevní Otcové řečtí, obránci víry, gnostikové a filosofové alexandrijské. Doba druhá, nejvyšší dokonalost filosofie patristické, od koncilu Nicaejského asi do r. 450. Největším filosofem je sv. Augustin. Doba třetí asi do Karla Velkého (c. 800) značí usoustavení nauk předchůdců. Filosofie církevních Otců je kusá a neúplná, ježto ji pěstují pouze pokud toho žádá některá otázka theologická. Pouze sv. Augustin se pokouší o ucelenou filosofickou soustavu. Stálý vliv pohanské filosofie, zvláště novoplatonismu, způsobil v prvním období filosofie křesťanské pochybnosti, skepsi, jež připravila cestu mystice, která přijavši nauku novoplatonismu, zpracovala ji ve smyslu křesťanském. Hluboké myšlenky spisů Pseudo-Dionysiových měly obrovský vliv na pozdější hloubání filosofické. „Scho-

lastika i mystika středověká stavěly na jeho základech.“

V druhém oddílu pojednává autor o začátcích středověké filosofie. Bohatý obsah dobře propracovaného tematu způsobem zřetelným a chronologicky přehledně připravuje čtenáře na „zlatý věk scholastické filosofie“ a filosofie středověké vůbec, v celkovém pojetí na filosofickou syntesu věku třináctého, která je popsána ve třetím oddílu díla. Toto období jak se jmény nesmrtelných duchů sv. Bonaventury a sv. Tomáše, tak v celém svém problému syntesy vědy a víry značí vrchol středověkého myšlení vůbec. Ve čtvrté části pojednává autor se stanoviska historicko-kritického o filosofii XIV. a XV. století. V dodatku jest popsána scholastika XVI. století, která značí restauraci teologie i filosofie scholastické po úpadku scholastiky ve XIV. a XV. století. Obnova filosofická vrací se k filosofickým soustavám věku XIII., hlavně ovšem thomismu. Filosofii té doby reprezentují hlavně Jesuité, z nichž nejvíce vynikl Suarez, jenž v době velkých působení dogmatických mezi katolicismem a protestantismem obral si hlavně za velký úkol filosoficky sesílit důvody pro svobodu lidské vůle.

Dílo psáno je přehledně, slohem jasným a specificky krásným. Po stránce obsahové i methodické nutno je zařadit mezi nejlepší práce autorovy vůbec. Spis sám je výsledkem dlouholeté píle a jako práce pramenená zasluhuje jistě pozornosti kruhů odborných. Autor zpracoval látku ve formě historie filosofie a i tu možno říci, že, vystříhaje se při líčení obou krajností, t. j. nespořádaného individualismu i abstraktně logického schématismu, vyhověl všem požadavkům, jež vyžaduje úkol moderních dějin filosofie. Dílo pak samo je nejlepším popřením legend o temném středověku, je důkazem toho, že „středověká filosofie je teprve zvolna se otevírající knihou nesmírných pokladů moudrosti a neobyčejné síly duchovní.“ Je jasným důkazem toho, že popření středověké práce bylo by

popřením moderního myšlení vůbec, neboť tak, jako středověk spočíval na antice, tak má toto zase ve středověku svůj podklad: „Neznati tedy středověkého myšlení, značí neznati sebe, neboť středověk dosud mocně žije v nás i kolem nás. Jeho ideje jsou dosud hybné síly neobyčejné účinnosti. Jaký to osudný omyl mluví o temném středověku a neznati jeho myšlenkové práce . . .!“

Hojný výběr bohaté literatury i nejnovější, jež uvádí autor na konci příslušných statí, správné logické rozčlenění celého díla, zřejmě svědčí o kritickém duchu autorově a vzácné vědecké erudici. Jest si jen přát, aby se vyplnily autorovy tužby, jež s každým dílem posílá do světa: „Kéž toto dílo přispěje k poznání pravdy, k vítězství ducha, k triumfu novoidealismu, k velké synthese budoucna — ke zduchovnění a povznesení čes. života.“

lz.

SVATÝ TOMÁŠ AQUINSKÝ.

Knihovna Života č. 2. Praha 1924.

Redakce Života pustila se do podniky odvázného a obtížného, ale čestného: uctíti důstojně památku největšího filosofa a theologa křesťanského. Výsledkem této snahy je tomistický sborník, vydaný jako čtyřčíslo Života. Jsou v něm četné a důkladné příspěvky autorů českých a francouzských, kteří pojednávají o sv. Tomáši s různých hledisk. Kritika přijala sborník vlídně; v tom se i my s ní shodujeme. Co se filosofické české terminologie dotýče, projevuje se u některých zvláště mladších autorů značný zmatek, z něhož je patrna neznalost naší české filosofické tradice. Z toho si vysvětlujeme, proč zvláště překlady článků francouzských jsou dosti nejasné: není v nich přesnosti a jednoty v terminologii, tak žádoucí v úvahách filosofických. Článek Lagrange-ův na př. je v originálu jistě mnohem jasnější než v překladu. Celá řada tiskových chyb ruší dobrý dojem celého díla i přes omluvu redakce. Také se nemůžeme

smířiti s novým pravopisem, který píše zásadně teologie místo theologie. Vždyť přece řecké slovo se píše i vyslovuje Theós, nikdy Teós, takže opravdu nedovedeme pochopiti této novoty.

V posudecích sborníku marně jsme hledali důležitou poznámku, která recensentovi nemůže snad ani uniknouti. Hned při zběžném listování byli jsme přes bohatý obsah zklamáni nenalezše ve sborníku příspěvků aspoň tří vynikajících našich pracovníků v křesťanské filosofii: dra Jos. Pospíšila, dra Kratochvila a dra Vychodila. Že tito nejsou ve sborníku zastoupeni, je velmi nápadné. Člověk se nemůže opravdu ubrániti pochybnosti, měla-li redakce při žádostech o příspěvky na zřeteli jenom odbornou kvalifikaci jednotlivých autorů, či rozhodovaly-li také motivy jiné. O kvalifikaci jmenovaných nelze připustiti nějaké disputace. Filosofickou zdatnost preláta Pospíšila uznala již dávno sama Akademie sv. Tomáše v Římě, jmenovavši jej jedním ze svých desíti mimoitalských členů. Malý národ český může býti hrdým, že jeho učenci dostalo se takového vyznamenání; tím více to platí o českých katolicích. Redakce Života však ani neuznala za vhodné do sborníku k oslavě sv. Tomáše požádati o příspěvek jediného českého člena Akademie sv. Tomáše v Římě a aby míru dovršila, uveřejnila v tomže čísle útoky proti němu. Přirovnáme-li dvě fakta: jak se k Pospíšilovi zachovala nejpovolanější instituce a jak redakce revue české katolické inteligence — jak o tom souditi? Na nás to činí dojem, že redakce Života zde učinila groteskní gesto, které nesvědčí o seriosnosti v tomto případě, ale že se také dopustila věcné chyby a křiklavé křivdy. — Také opomenutí dra Kratochvila není šťastné. Že dr Krlín nesouhlasí s jeho některými názory, není přece rozumným důvodem, aby nebyl pozván k práci. O Kratochvilovi vyslovují se pochvalně autority cizích národů, jeho Přehledné dějiny filosofie budou přeloženy do němči-

ny a částečně i do angličtiny. Že naši pozitivisté a realisté mu nejsou nakloněni, je samozřejmě a slouží mu to ke cti, ale my bychom si měli počínati jinak. — O kvalifikaci Vychodilově také netřeba se šířiti; je dostatečně dokázána jeho výbornými studii filosofickými. Ještě štěstí, že o ceně a významu našich pracovníků ve filosofii se rozhoduje jinde než v redakci Života!

Případy, jako nyní s Pospíšilem, Kratochvilem a Vychodilem, poškozují dobrou věc a nejdou k duhu ani Životu, jehož administrace následky jednání redaktorova jistě již deší dobu pocituje. A nám kalí radost z pěkného tomistického sborníku. bk.

FRANT. HROBAŘ:

VÁLEČNÉ VZPOMÍNKY ZE SLOVENSKA HLAVNĚ Z ROKU 1919.

Vydal V. Kotrba v Praze, 1924.

„Válečné vzpomínky“ P. Hrobaře, vrchního polního kuráta, přijali literární recensenti našich časopisů (ČKD., Našinec a j.) pochvalně. Nás tato kniha vzpomínek zajímá zvláště proto, poněvadž na str. 12 nn podává p. autor několik zajímavých dokladů toho, jak za jeho bohosloveckých studií v letech 1894/96 olomoučtí theologové navazovali a udržovali styky s inteligencí a lidem slovenským v Uhrách. Buďtež i zde aspoň některé podrobnosti o tom ze vzpomínek P. Hrobaře uvedeny!

„I my mladí bohoslovci olomoučtí“, píše P. Hrobař, „z idealismu křesťansko-národního jako čeští bratři chtěli jsme pomoci bratřím slovenským. Za tou příčinou utvořil se mezi námi před vánočními svátky roku 1894 zvláštní kroužek, jenž měl na starosti pěstovati vzájemnost česko-slovenskou“ . . . „Chtěli jsme pěstovati styky s pobratími podtatranskými, seznamovati své kolegy s poměry literárními a politickými Slováků uherských a vůbec podle možnosti podporovati je morálně i hmotně“ — a

tak — r. 1894 sebráno na darech přes 30 knih ze všech čtyř ročníků bohosloví a zasláno Salvovi do Ružomberka redakci „Domu a školy“ . . . „Dále určeno Literární jednotou naší 100 zl. na příští rok na Čulenovské stipendium . . .“ — „Na valné hromadě naší bohoslovecké české knihovny seminární*) žádal náš kroužek slovenský, aby při kupování knih do knihovny naší respektována byla více novější literatura slovenská.“ — „Každý rok se u nás v bohosloví pořádala loterie, z jejíhož výtěžku se kupovaly knihy ku zakládání venkovských knihoven a tu náš slovenský kroužek žádal, aby také knihovny na uherském Slovensku byly zakládány. V té záležitosti dopsal Gajdušek (nyní prof. náboženství ve Vyškově) Osvaldovi, redaktoru „Kazatelny“ v Teplé. Odpověď přišla: Tempus non opportunum! (Doba nevhodná). To nám potvrdilo utlačení maďarské!“ — „Na slovenské gymnasium vybráno mezi bohoslovci 36 zl. 40 kr. V Literární bohoslovecké jednotě naší bylo několik přednášek o kulturních a politických poměrech Slováků uherských“ . . . „Tak pracovali jsme pro Slováky v bohosloveckém semináři olomouckém. Tolik jsem měl poznamenáno“, končí P. Hrobař, „v zápisníku z těch dob!“

Nuže, za uveřejnění těchto poznámek jsme P. Hrobařovi vděční; škoda jen, že nezmiňuje se též o tom, jak bohoslovci olomučtí navazovali a udržovali styky s bohoslovci slovenskými. Vzájemnost katol. bohoslovců českých a slo-

venských byla vždy — už dávno před válkou — čilá, opravdu bratrská a činná! Čeští a slovenští bohoslovci si pilně navzájem dopisovali, slovenští bohoslovci uveřejňovali v „Museu“ své literární práce a dopisy, přijížděli na bohoslovecké sjezdy velehradské, ovšem nejednou potají, aby nebyli stíháni pro „panslávské rejdy“; čeští bohoslovci zase objednávali do svých knihoven slovenské publikace a pokud jim bylo možno podporovali peněžitými sbírkami slovenské národní a kulturní podniky atp. — Což, kdyby se někdo pokusil snad v „Museu“ o vylíčení vzájemných styků českých bohosloveckých Jednot s bohoslovci slovenskými?! Byla by to zajisté zvláště dnes pozoruhodná i radostná črta z národního ruchu a nadšení v našich seminářích a směrnice pro přítomnost i budoucnost! —al.

FRANTIŠEK PUKL:

VÝVOJ ROZLUKY CÍRKVE OD STÁTU V EVROPĚ.

„Časových úvah“ svazek 293. Hradec Králové 1924. Str. 128 (malá osmerka). 5 Kč.

Práce Puklova jest podle slov, jež autor spisku v úvodě předeseílá, pokusem o historicko-psychologický vývoj rozluky církve od státu. Po úvodních slovech o poslání církve a státu probírá spisovatel principy vzájemného poměru mezi církví a státem. Poměr církve a státu může býti upraven na základě principu jednoty nebo rozluky. V obou případech však jsou možny určité stupně. Následuje popsání poměru církve a státu ve středověku. O rozluce státu od církve katolické možno mluvit již od dob Bonifáce VIII. Od tohoto papeže začíná emancipace, tedy jakási duchovní odluka od církve, která konečně vyvrcholila protestantismem v emancipaci revoluční náboženské. Bulla „Unam sanctam“ jest zápalkou hrozného proticírkevního nožáru. (Str. 36.) Bezprostřední příčinou rozluky církve od státu v

*) Budiž mi zde dovoleno poznamenati, že „Slovanská knihovna“, o níž zde P. Hrobař mluví, je už od r. 1867 řádným členem „Matice Slovenskej“ a že slovenská literatura je v ní hojně zastoupena. Vůbec je naší snahou soustřediti v ní všechny důležité katol. publikace nejen české, nýbrž i slovenské a — pokud to finanční prostředky dovolují — též jinოსlovenské!

Evropě jest nevěrecká filosofie 17. a 18. století; evropská rozluka jest dítkem pozitivního atheismu (44, 46). Nato se uvádějí ukázky rozluky; násilná rozluka ve Francii, v Portugalsku, v Itálii a rozluka mírná v Americe, ve Švýcarsku, v Německu a v Irsku. V některých státech nemožno mluviti o rozluce, nýbrž spíše o jakémsi uvolnění státu od církve. Mezi takové patří v Evropě Belgie a Holandsko. V závěru tlumočí autor stanovisko církve katolické k rozluce, mluví o neblahých následcích rozluky pro církev i stát a ostře kritizuje rozlukové pokusy u nás. — Poměr mezi církví a státem jest v dnešních dobách u nás akutní. Studie Puklova poslouží k rychlé a snadné

orientaci o této otázce. Bylo záhodno, aby spisovatel sestavil seznam literatury, již použil. Citace v textu se ztrácí, kdežto soubojný seznam by přispěl k přehledu příslušné literatury. Při veškeré stručnosti, na niž se autor musel omeziti, zamlouvá se nám „Vývoj rozluky církve od státu“ hlavně precizností vědeckou a jasností podání, jež spisek velmi doporučují. Stejnými vlastnostmi vyznačují se autorovy církevně-státní úvahy v loňském ročníku „Vychovatelských listů“, které vhodně tuto práci doplňují a zasluhují zvláštního vydání. První zdařilé pokusy dávají naději, že autor i nadále bude se zdarem pracovati v této ožehavé otázce.
nk.

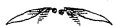
Z P R Á V Y.

KATOL. BOHOSLOVCŮM SLOVANSKÝM!

Už téměř padesát let každoročně jsou na památný Velehrad svolávány pouti a sjezdy bohoslovecké, jichž se hojně zúčastňují katol. theologové nejen z Moravy, Čech a Slovenska, nýbrž ze všech — i vzdálenějších — vlastí slovanských. Bohoslovci slovanští přijíždějí na Velehrad, aby vzdali hold slovanským věrozvěstům sv. Cyrilu a Metoději; velehradské sjezdy jsou jim zdrojem radostného oduševnění a svatého zápalu pro společnou práci na liše cyrilometodějské!

I letos svoláváme na Velehrad bohoslovecký sjezd, na nějž — ačkoliv nyní ještě nemůžeme udati přesného sjezdového programu — zveme všechny katol. bohoslovce slovanské, zvláště nejbližší — české a slovenské! Letošní náš sjezd, jenž bude zahájen 29. července t. r., tedy těsně před kongresem unionistickým (aby účastníci sjezdu bohoslov. mohli býti přítomni též jednání unionistického sjezdu), je tím významnější, poněvadž bude vlastně první všeobecnou bohosloveckou poutí k hrobu velkého nástupce sv. Metoděje — ř. našeho arcipastýře Ant. Cyrila Stojana svaté paměti, jenž se od r. 1880 každoročně velehradských sjezdů bohosloveckých zúčastňoval!

*Nuže, na shledanou letos na Velehradě posvátném!
Stojanova Literární Jednota bohoslovců olomuckých.*

Z PRAHY.

Činnost „Růže Sušilovy“, literární jednoty českých bohoslovců v Praze za správní rok 1923—24.

„Concordia parvae res crescunt“ praví latinské přísloví a to platí plným právem i o letošní činnosti naší „Růže Sušilovy“. — Členů bylo na začátku roku: 18; během roku přibyli: 2; nyní jest nás celkem 20, počítaje v to i milé 2 kolegy Ukrajince. — Počet to zajisté nepatrný.

Činnost „Růže Sušilovy“ v letošním roce jest spíše rázu vnitřního, spočívajíc na sebevzdělání členů, prohloubení katolického názoru světo-

vého a opatření nutných prostředků k doplnění a povznesení naší české seminární knihovny.

Výbor konal v letošním správním roce 7 pracovních schůzí. Řádných členských schůzí bylo také 7; byly vyplněny přednáškami, po nichž, pokud dovoloval čas, rozprédla se debata. Z hostů přednášeli na schůzích:

4./11. 1923: Msgre. prof. dr. J. Budař: Působení kněze mezi dělnictvem.

18./11. 1923: Prof. Vojtěch Průša: Moderní pastorece Dona Boska mezi mládeží.

2./12. 1923: Dr. Alois Jemelka S. J.: Katolické Holandsko po světové válce.

13./1. 1924: Dr. Řihák S. J.: Dnešní Německo a katolicismus.

11./5. 1924: Rada Šindler: Co jsou Vincenciáni.

Kromě těchto schůzí konána 4. března 1924 slavnostní obnova zasvěcení „R. S.“ Božskému Srdci Páně, kterou vykonal vdp. spirituál K. Stella.

Dále uspořádána dne 2. března 1924 u příležitosti výročí 100. narozenin Bedřicha Smetany pietní oslava s následujícím programem:

1. Ouvertura k „Prodané nevěstě“. — 2. Bedřich Smetana, genius české hudby, přednáška kol. M. Šípa. — 3. Póchod studentů pražské university. — 4. Směs z opery „Braniboři v Čechách“. — 5. „Polka č. 56.“ — 6. Směs z opery „Dalibor“. — 7. I. výstup z „Prodané nevěsty“. — 8. Valčík a polka z opery „Dvě vdovy“. — 9. Finale z I. jednání „Prodané nevěsty“. — 10. „Skočná“.

Na klavíru účinkoval kolega Jindřich Dlouhý.

Dobami válečnými a poválečnými zanedbaná — následkem neutěšených finančních poměrů — česká seminární knihovna donutila letošní výbor „R. S.“ k pronikavé peněžní akci, jež měla příznivý úspěch a následkem toho česká seminární knihovna dává se utěšeně do pořádku.

Činnost „R. S.“ přerušena byla v polovici března vypuknuvší nakažlivou nemocí oční (trachom), proto ředitelství arcib. semináře propustilo zdravé bohoslovce ihned domů; nemocní zůstali v semináři v ošetřování. Po svátcích 22. dubna vrátili se všichni ku svým pultíkům, aby doháněli ne vlastní vinou zanedbané studium, beztak velice ztížené novým rozdělením.

Pro zajímavost uvádíme, že studentského čaje u presidenta republiky 10. dubna 1924 se účastnilo 5 zástupců „Růže Sušilovy“ v Praze a 2 posluchači cyrilometodějské fakulty v Olomouci.

Pozdrav bratrským jednotám!

SOCIÁLNĚ-ŘEČNICKÝ KROUŽEK.

14. června 1923 byl pro rok 1923—24 opět zvolen za předsedu kol. Kett.

Činnost 15 členů zahájena byla dne 18. října 1923. Kol. Kahoun na dvou schůzích přednesl krásné thema „Omnia instamare in Christo“. Kol. Salajka uvedl členy ve třech přednáškách v theorii řečnictví.

Další schůze věnovány byly čtení perikop. Kladl se důraz na přednes rozdílný od ostatního kázání.

Akademii ku počtě sv. Tomáše ukončena činnost krožku. Přednesl kol. Bedř. Dörner „Význam sv. Tomáše ve filosofii“ a kol. Merell „Sv. Tomáš jako básník“.

Z LITOMĚŘIC.

Naše jednotka byla tohoto roku velmi slabá: dva členové! Nestačilo ani na výbor. Jest zřejmo, že za těchto okolností nebylo možno vyvíjeti nějakou činnost spolkovou. Bylo nám vždy líto, když jsme četli, jak v ostatních jednotách jest živo a jak my živoříme. A nepomůže-li Bůh včas, bude ještě hůře, neboť my dva Češi jsme v posledním ročníku a za námi ni-

kdo ... Neradi seloučíme s „Museem“, jež vlévalo nadšení v duše naše po celou dobu studií, připomínalo nám naše povinnosti a sílilo k těžkému budoucímu povolení. Kéž tento plamen svatého nadšení z jeho stránek vyzáruje i v dobách příštích, jež snad budou ještě těžší než doba dnešní. Přejeme „Museu“, aby kolem sebe soustředilo mnoho Bohem nadšených bojovníků, kteří by jednou stáli v popředí svatého boje o kříž v našich vlastech. Našemu milému „Museu“ na budoucí dráze mnoho zdaru!

Jednota českých bohoslovců litoměřických.

Z VIDNAVY.

Zpráva o činnosti Kroužku českých bohoslovců ve Vidnavě z roku 1923/24.

Tím, že klesl počet bohoslovců na našem ústavě, zůstali jsme pouze tři Češi ve Vidnavě. Před válkou bylo zde kolem dvaceti českých bohoslovců. Nyní Češi z Těšínska chodí studovat bohosloví do Olomouce, kde nemají jednak obtíže s němčinou, a pak studium přece lehčí. Příliš mnoho studia, kde máme více učení, nežli žádá Sv. Stolice po nejd. biskupech čsl. republiky, nám nedává chvilenky času zabývat se něčím jiným. I dvou týdenních vycházek užívá se ke studiu, hlavně v letním pololetí. Naše činnost se vztahovala na udržení pěkné české knihovny, kterou naši předchůdci založili a rozmnožili. V zimním pololetí měli jsme každou sobotu odpoledne zpěv českých písní. Časopisů odebíralo se dvanáct. Za apoštola Slovanů, nejd. arcibiskupa Stojana, sloužil dp. dr. Fr. Onderek mši sv. v malé seminární kapli, a my jsme se pomodlili sv. růženec česky. Rovněž 28. říjen jsme oslavili modlitbami za náš národ a vlast. Jinak jsme se scházeli ve volných chvílích, kterých skoro ani není, a navzájem jsme si pohovořili o různých věcech nás se týkajících. V prázdninách, kdy je více času, jsme, pokud to bylo možno, působili přednáškami v Lidových jednotách, v Orlu, vedli procesí na sv. Hostýn, do Frýdku, na horu Prašivou k sv. Antonínu (poutní hora českého lidu na Těšínsku, 843 m vysoká). Také jsme se účastnili pouti čsl. bohoslovců na Velehradě, která je vždy pro nás největším svátkem; tam čerpáme mezi svými sílu — nadšení — víru pro Boha a vlast! Upřímný pozdrav všem Jednotám bohosloveckým!

Jan Baran, t. č. předseda Kroužku.

Z OLOMOUCE.

Činnost „Stojanovy Literární Jednoty bohoslovců olomouckých“ od 1. února do 20. května správního roku 1923/24.

Schůzí výborových bylo 5; projednávány na nich kromě běžných potřeb spolkových nové stanovy Jednoty. Pětičlenný sjezdový komitét, zvolený výborovou schůzí 30. března 1924, aby vypracoval program letošního velehradského sjezdu bohosloveckého, měl schůzky dvě.

Schůzí členských bylo 9. Přednášeli na nich:

- 3./II. 1924: Vdp. P. superior Fr. Kutal: Vznik světa.
- 17./II. 1924: Vdp. P. superior Fr. Kutal: Původ života.
- 24./II. 1924: Vdp. P. superior Fr. Kutal: Vývojová theorie.
- 25./II. 1924: JUDr. J. Řehulka, Olomouc: Církevně-politické zákony a nařízení státní.
- 2./III. 1924: Prof. dr. B. Vašek, Olomouc: Bl. Robert Bellarmin T. J.
- 23./III. 1924: Dr. Alfred Fuchs, Praha: Myšlenková krise dnešní inteligence.
- 11./IV. 1924: Prof. dr. Fr. Nábělek, Brno: Moje cesta do Orientu. (Při přednášce promítal p. profesor 120 světelných obrazů.)
- 11./V 1924: Vdp. spirituál dr. Fr. Cinek: Nové události v církvi čsl. a českobratrské. (Část I.)
- 18./V. 1924: Vdp. spirituál dr. Fr. Cinek přednesl druhou část své přednášky.

Přednášek v kroužcích bylo 9. (Srv. zprávy jednotlivých kroužků!) Přednášky ty byly hojně navštěvovány i nečleny kroužků.

Dne 30. března 1924 svolána mimořádná valná hromada, jež přijala nové stanovy a rozhodla se na návrh výboru jmenovati 5 čestných členů Jednoty. Novými stanovami, jak již minule oznámeno, změněn oficiální název „Literární Jednoty“ na „Stojanova Literární Jednota bohoslovců olomuckých“.

Na pracovní konferenci katol. stud. v Kroměříži 13. dubna 1924 vyslala Jednota pět delegátů.

Dne 17. května a 18. května t. r. vykonána volba výboru a předsednictva pro nový správní rok 1924/25. Zvoleni byli: kol. J. Stejskal předsedou, kol. V. Král místopředsedou, kol. Ant. Al. Šuránek jednatelem, kol. J. Tajmer knihovníkem, kol. H. Štíhel pokladníkem. Členy výboru zvoleni: kol. J. Hlouch, kol. A. Pojeta a za koll. Ukrajince zvolen do výboru p. diakon kol. V. Maxymec. Poněvadž kol. A. Pojeta se členství ve výboře vzdal, zvolen 19. května t. r. na místo něho kol. K. Bělík. — Archivářem „Jednoty“ zůstává kol. Fr. Sedláček.

J. Jurečka, odstup. předseda. Jos. Stejskal, odstup. jednatel.
APOLOGETICKÝ KROUŽEK.

Přednášky pořádaný 4:

19./II. 1924: O neomylnosti římského papeže (ref. ctp. Tajmer, III.).

7./III. 1924: Materialismus; jeho vývoj a soudobý stav (ref. ctp. Kleveta, I.).

19./III. 1924: Materialismus; kritika, vyvrácení (pokrač. ctp. Kleveta, I.).

1./IV. 1924: Zmrtvýchvstání Páně — historická skutečnost (ref. ctp. Herat, II.).

Na členské schůzi 13. května vykonány sedmi členy kroužku volby. Pro správní rok 1924/25 zvoleni: předsedou ctp. Šuránek, II. a zapisovatelem ctp. Hlouch, II. — Ježto předseda volby nepřijal, konány 17. května volby nové. Předsedou zvolen ctp. Hlouch, II., zapisovatelem ctp. Herat, II., jimž dosavadní předseda vlp. Koplík odevzdal vedení kroužku.

SOCIOLOGICKÝ KROUŽEK.

Činnost sociologického kroužku byla patrna zvláště v letním období. Velmi značně přispěl k jeho rozkvětu náš obětavý příznivec P. Lad. Zamykal, chefredaktor olomuckého „Našince“, jenž nás cyklem přednášek důkladně poučil o žurnalistické technice a praxi. Jeho zásluhou bylo nám též povoleno prohlédnouti si zařízení v arcib. tiskárně olomucké. Přednášky v minulém období byly 4:

22./II. 1924: Referát o časopisu „Hvězda“ (ctp. Al. Gillig).

28./II. 1924: O žurnalistice (chefredaktor P. Lad. Zamykal).

27./III. 1924: Žurnalistická technika (chefred. P. Lad. Zamykal).

9./IV. 1924: Žurnalistická praxe (chefred. P. Lad. Zamykal).

Kromě toho podnikl sociologický kroužek sbírku knih pro volyňské Čechy. Knih dosud sebráno a odesláno 45. — Dne 17. května byly vykonány v kroužku volby. Předsedou kroužku zvolen kol. J. Moštěk (II. roč.) a jednatelem kol. Al. Gillig (II. roč.). J. M.

LITERÁRNÍ KROUŽEK.

Založen (k organizaci prací hlavně do „Musea“) dne 3. února 1924. V čele 13 členů stála 5tičlenná rada s předsedou kol. Stejskalem, III. Pořádaný 4 schůze. Podáno 13 prací habilitačních, většinou uveřejněných. Mimo to podáno nových 24 prací. Otištěných prací členů bylo dosud 27. — Kroužek jmenoval dstp. P. K. Kvítka v den jeho prvotin čestným členem. — Příčiněním kroužku odebrává se do čítárny „Archa“ a „Náš Domov“. — Majetek 31 Kčs.

Dne 18. května zvoleni 3 členové rady pro správní rok 1924/25; zvoleni koll.: Stejskal, III., Šuránek, II., Col, I. — Kroužek jde do nového správního roku s pevnou vůlí a nadějí!

—tlk—

PĚVECKÝ KROUŽEK.

Pěvecký kroužek mívá pravidelně dvakrát týdně zkoušky a secvičil řadu skladeb staršího i moderního rázu. Činně účastnil se oslavy dvouletého pontifikátu Jeho Svatosti Pia XI. v Lidovém domě dne 10. února 1924. Zpestřil osmi sborovými čísly program masopustních šibřinek, pořádaných chovanci semináře dne 12. února, uplatnil své schopnosti při oslavě B. Smetany, pořádané C. M. fakultou v sále alumnátu dne 3. března a v poslední době soustřeďuje své snahy na blížící se velehradský sjezd bohoslovců.

Bv.

TĚLOVÝCHOVNÝ KROUŽEK.

Přednáška pořádána 1:

26./II. 1924: Význam tělocviku (ref. ctp. Švestka, III.).

Mimo pravidelné cvičení zaveden kurs pořadových cviků, řízený ctp. K. Kvítkem. Probírána též theorie vojenského zřízení v naší republice. Dne 16. května provedeny volby. Zvoleni: předsedou br. Huňka, III., náčelníkem po resignaci br. Sovky, II., br. Král, III., zapisovatelem br. Štíhel, I. „SLOVANSKÁ KNIHOVNA“ A ČÍTÁRNA.

Na počátku správního roku 1923/24 bylo v knihovně, jež je vydržována hlavně z bohosloveckých našich příspěvků a skrovných finančních prostředků „Stojanovy Lit. Jednoty“, 3758 svazků; na konci roku je 3874: přibýlo tedy 116 svazků — českých a slovenských — převahou vědeckých (theologie, filosofie, historie atp.). Knihami obdarovali letos „Slovanskou knihovnu“ vdpp. prof. dr. J. Hejčl, prof. dr. J. Matocha, dr. Michalský a p. děkan P. Sehnal. Buďtež jim zde vysloveny vřelé díky. Vypůjčeno bylo ze „Slovanské knihovny“ za r. 1923/24 celkem 392 čísel, t. j. 464 svazků, což je poměrně málo. Knihovna odebírala 31 českých a slovenských časopisů. — Byla zřízena též čítárna, v níž je vyloženo 45 českých, slovenských, ukrajinských, slovinských a chorvatských časopisů a novin. Děkujeme též P. T. redakci „Našince“, která zapůjčovala do čítárny různé americké (české, slovenské i anglické) a jihoslovanské časopisy a noviny!

—aj.—

Z BRNA.

Činnost „Růže Sušilovy“ ve správním roce 1923—24 (pokr.).

19. prosince 1923 výborová schůze. Situace „Musea“, knihovna, styky

22. prosince 1923 členská schůze. Přehled dosavadní činnosti.

14. ledna 1924 výborová schůze. Styky s cizinou (Amerika, Řím, SHS).

24., 25. a 26. ledna 1924 výborová schůze. Změna stanov „R. S.“

27. ledna 1924 mimořádná valná hromada. Změny stanov, navržené výborem, schváleny.

31. ledna 1924 výborová schůze. Styky s bohosl. slovenskými.

7. února 1924 přednášková schůze. Promluvil P. Bláha O. Pr. o nutnosti organisace charitativní péče.

7. března 1924 svatotomášská akademie (společně s koll. Němci). Program: 1. Hromádka: Hymnus in honorem s. Thomae Aqu. Sbor. — 2. Proslov. — 3. Picka: Kristus bičován. Sbor. — 4. Milost Boží a charakter podle nauky sv. Tomáše. Přednesl kol. Kraus. — 5. Picka: Pohřeb Kristův. Sbor. — 6. Die Berechtigung des Privateigentums nach dem hl. Thomas v. A. Přednáška. — 7. Becker: Das Kirchlein. Sbor. Akademie se zúčastnila po prvé po válce velmi četní hosté.

30. března 1924 přednášková schůze. Program: 1. Sušil-Křížkovský: Hvězdy dvě. Sbor s prův. klavíru. — 2. Smysl čtyřverší Sušilova „Církev

a vlast". Přednáška spisov. vldp. Dom. Pecky. — 3. Hálek-Smetana: Nekamenujte proroky. Sólo s prův. klavíru (Benáček, Pezlar). — 4. Žák-Novotný: Dumy z poroby a svobody č. 8. Sólo s klavírem (Vykoupil, Pezlar).

6. dubna 1924 členská schůze. Pracovní kurs katol. stud. v Kroměříži, styky.

9. dubna 1924 členská schůze. Návrhy na program poutí a akademie bohoslovců na Velehradě.

15. května 1924 výborová schůze. Termín valné hromady. Na uctění památky † Msgre Sedláka usneseno vypsati soutěž na 2 práce z historie a biblika do 1. ledna 1925. 1. cena 150 Kč, 2. cena 100 Kč.

25. května 1924 přednášková schůze. 1. Pietní vzpomínka na Msgru dra Jana Ev. Sedláka. — 2. Katolické myšlenky v moderní literatuře francouzské. Přednáška spisov. vldp. Dom. Pecky.

30. května 1924 výborová schůze. Závěrečné zprávy funkcionářů.

1. června 1924 valná hromada „R. S.“, na níž zvolen pro příští správní rok tento výbor: Karel Válka, III. roč., předsedou, František Bělský, II. r., jednatelem, St. Stejskal, II. r., pokladníkem, M. Papež, III. roč., knihovníkem, Ant. Fiala, I. roč., archivářem, Aug. Štrof, III. r., přísedícím výboru.

*

TISKOVÝ KROUŽEK.

Tiskový kroužek konal v druhém semestru jednu členskou schůzku, jinak členové pilně pracovali soukromě podle směrnic daných na schůzích dřívějších. 18. května 1924 na závěrečné schůzi podal jednatel přehled činnosti Kroužku, prodebatován program práce pro příští rok, pro nějž byl zvolen výbor: K. Válka (III. r.) předsedou, M. Papež (III. r.) místopředsedou, Ant. Fiala (I. r.) jednatelem. M. P a p e ž.

SOCIOLOGICKÝ KROUŽEK.

V době od Vánoc do konce správního roku konány další schůze s přednáškami z oboru peněžnického. Přednášeli:

13./I. kol. P o ř í z e k (II. roč.): Bursovnictví a jeho hospodářské důsledky.

3./II. kol. B l á h a (III. roč.): Vliv kapitalismu na život politický.

23./III. kol. B ě l s k ý (I. roč.): Nutné reformy moder. bankovnictví a bursovnictví.

K dokončené takto I. části cyklu peněžnického přistupuje svým obsahem výsek z dějin kapitalismu, jež podal ve své přednášce 25. května kol. K l e m e n t (IV. roč.): Vznik peněžní moci domu Rotschildova.

(Přehledné dějiny kapitalismu zůstávají jako II. část cyklu pro příští rok.) — Vedle toho přednesl jako dokončení své studie o poměru náboženství k socialismu

13./IV. kol. T u č e k (IV. roč.): Socialismus a křesťanský solidarismus.

Na valné hromadě, konané 27. května, zvolen výbor pro příští rok s kol. Bláhou (IV. roč.) v čele. Kar. V á l k a.

*

Výbor „Růže Sušilovy“, uzavíraje svou roční činnost, děkuje členstvu za zájem „Růži Sušilově“ projevovaný. Zvláště pak vzdává díky vldp. dru Karlu Skoupému, jehož vzácné přízni se „Růže Sušilova“ v uplynulém roce těšila, vldp. dru Fr. Krusovi za organisaci práce v sociologickém kroužku a konečně všem přátelům a příznivcům jednoty.

Naše drahá „Růže Sušilova“ vivat, crescat, floreat!

Successoribus autem salutem!

Leopold Benáček, odst. předseda. Martin Papež, odst. jednatel.